

ZWIĄZEK ZAWODOWY
PRACOWNIKÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO R.P.

WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKA 85

TELEFON 726-21

STANISŁAW PODWIŃSKI
Naczelnik Wydz. Min. Spr. Wew.

PIOTR TYPIAK
Wojew. inspektor związków sam.

354
Wartm
P. 910

PRZEWODNIK-KALENDARZ
DLA SOŁTYSÓW

i
RADNYCH GROMADZKICH
NA ROK 1937

IV ROCZNIK

WARSZAWA - 1937

NAKŁADEM ZWIĄZKU ZAWODOWEGO
PRACOWNIKÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO R.P.

0220
1997

Wydawnictwo
Związku Zawodow.
Pracowników Samorz.
Terytorialnego R. P.
Warszawa.
Al. Łazienkowska 85

Czas 14131 / 4

N 572/24/73

SPIS RZECZY.

Przedmowa do rocznika IV	7
------------------------------------	---

Rozdział I. — Dział artykułowy.

Świadczenia w naturze w gospodarce gromadzkiej	9
Zalesianie i zagospodarowanie nieużytków	21
Zagospodarowanie pastwisk gromadzkich	24
Spółdzielczość podstawą gospodarczego rozwoju wsi	27
Biblioteki	34
Spółdzielnie zdrowia na wsi	35
Organizacja rolnictwa w Polsce	42
Oświata rolnicza w życiu gromady	45
Wykaz szkół rolniczych w Polsce	48
Znaczenie jednolitych zbóż dla rolnictwa	90
Sprawy hodowli zwierząt w pracach sołtysa	92
Zwalczanie chorób roślin i tępienie chwastów oraz szkodników roślin	99
Niewyzyskane skarby rolnika	108
Co każdy sołtys powinien wiedzieć o hodowli drobnego inwentarza	111
Zagadnienie sadownictwa	114
Korzyści ze stawków pożarniczych	118

<i>Rozdział II.</i> — Projekt rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych o gromadach	121
---	-----

Rozdział III. — Najważniejsze obowiązki sołtysa według stanu ustawodawstwa obowiązującego do dnia 1.10.1936 r.

Ogólne obowiązki sołtysa w sprawach administracji publicznej	161
Obowiązki sołtysa w zakresie bezpieczeństwa i porząd- ku publicznego	162

Obowiązki sołtysa w sprawach karno-administracyjnych	165
" " zakresie ewidencji i kontroli ruchu ludności	169
" " sprawach szkolnych i oświatowych	172
" " sprawach drogowych	172
" " zakresie opieki społecznej	176
" " sprawach zdrowotnych	177
" " zakresie zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych oraz w sprawach hodowlanych	180
" " zakresie zwalczania chorób roślinnych, chwastów i szkodników roślin	183
" " sprawach łowieckich	184
" " sprawach rybołówstwa	188
" " sprawach wodnych	190
" " sprawach ochrony lasów	190
" " sprawach wojskowych	191
" " sprawach sądowych	194
" " sprawach budowlanych	195
" " sprawach ubezpieczenia od ognia oraz przeciwpożarowych	195
" " sprawach podatkowych	197
" " sprawach skarbowych	202
" " sprawach dostarczania podwód i zwierząt pociągowych	202
" " sprawach lotniczych	203
" " zakresie informowania mieszkańców gromady o sposobach załatwiania spraw z zakresu administracji publicznej	204
Przepisy prawne dotyczące gromad	205

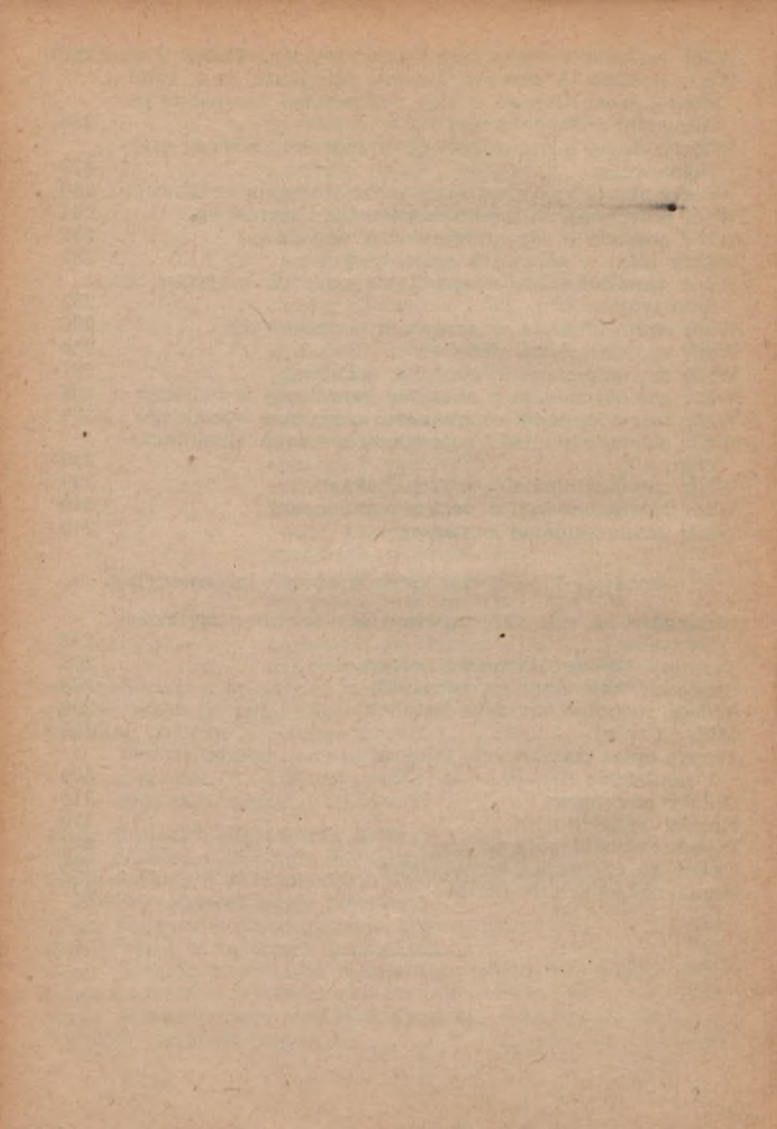
Rozdział IV.— Wzory podań, zaświadczeń i pism sołtysa w różnych sprawach.

Wzór protokołu zgłoszenia ustnego	211
Wzór podania o wydanie dowodu osobistego	212
Wzór podania o zaświadczenie w dowodzie osobistym posiadania obywatelstwa polskiego	213
Wzór podania o poświadczenie obywatelstwa	214
Wzory pism w sprawach łowieckich	215
Wzór podania o wydanie bezpłatnego paszportu emigr.	223
Wzór podania o wydanie świadectwa moralności	224
Wzór podania w sprawie budowy domu lub innego budynku gospodarczego	225

Wzór podania o rejestrację Stow. Ochotn. Straży Poż.	227
Wzór podania o zarejestrowanie warsztatu rzemieślniczego, lokal którego winien odpowiadać przepisom sanitarnym i budowlanym	228
Wzór podania o pozwolenie na urządzenie zakładu przemysłowego	229
Wzór podania o zarejestrowanie robotnika niecechowego	230
Wzór odwołania od orzeczenia karnego starostwa	231
Wzór podania o odroczenie służby wojskowej	232
Wzory pism w sprawach scaliowych	233
Wzór zaświadczenia o spadkobiercach do majątku po zmarłym	235
Wzór zaświadczenia w sprawach podatkowych	236
Wzór zaświadczenia ubóstwa	236
Wzór zawiadomienia o chorobie zakaźnej	237
Wzór zawiadomienia o chorobie zaraźliwej u zwierząt	238
Wzór zawiadomienia o pokąsaniu przez psa wściekłego	238
Wzór zawiadomienia o pojawieniu się raka ziemniaczanego	239
Wzór zawiadomienia o wykopaliskach	239
Wzór zawiadomienia o uszkodzeniu mostu	240
Wzór zawiadomienia o pożarze	240

Rozdział V. — Dział kalendarzowy i informacyjny.

Kalendarz na rok 1937 zawiaraający terminy czynności sołtysów	245
Terminy ogólne czynności sołtysa	296
Skrócony kalendarz na rok 1937	298
Święta ruchome rzymsko-katolickie	299
Miary i wagi	300
Taryfa opłat pocztowych, telegraficznych, telefonicznych i radiowych	309
Opłaty stemplowe	313
Koszty sądowe	316
Wynagrodzenie notariuszów	319
Taksa za czynności komorników	328
Wynagrodzenie adwokatów	337

Przedmowa do rocznika 4-go.

Oddając w ręce sołtysów i radnych gromadzkich czwarty rocznik naszego wydawnictwa, pragniemy, aby rocznik ten wraz z poprzednimi zapoczątkował w gromadach małą biblioteczkę samorządową, która podawałaby wskazania, w jakim kierunku winna pójść praca samorządowa w każdej gromadzie. Pracy w gromadach jest wiele; zbudzona bowiem do życia społecznego gromada wiejska stać się może bardzo ważnym czynnikiem życia państwowego. Pragniemy naszą pracą ułatwić organom samorządu gromadzkiego odegranie właściwej im roli w społeczności wiejskiej. Pragniemy, aby sprawy poruszane przez nas w kalendarzu stały się tematem obrad i narad rad gromadzkich. Dążymy do tego, aby kalendarz był szczególnie dla sołtysa drogowskazem w codziennej jego pracy.

Czwarty rocznik kalendarza uległ w swym układzie zasadniczym zmianom, opuściliśmy bowiem w nim te wszystkie działy, które były omówione wyczerpująco w poprzednich rocznikach, a nie uległy zmianom. Sądzymy bowiem, że wobec bardzo szerokiego rozpowszechnienia się poprzednich roczników, udostępniliśmy wszystkim zainteresowanym zapoznanie się z tym zagadnieniem, a taka reforma pozwoli nam obecnie rozszerzyć inne działy. Z tego

powodu w roczniku IV opuszczone zostały rozdziały zatytułowane w roczniku III: „Gromada i jej organa“, „Zadania gromady“ w różnych dziedzinach, „Sołtys jako organ wykonawczy gromady“. Rozdziały te omawiały ustrój, wewnętrzną organizację itp. gromady. Nowi czytelnicy wydawnictwa, interesujący się tym, muszą sięgnąć do III rocznika. Zawarty w roczniku III rozdział IV pt. „Sołtys jako organ pomocniczy zarządu gminnego“ zastąpiony został w roczniku IV rozdziałem III o tytule: „Najważniejsze obowiązki sołtysa według stanu ustawodawstwa obowiązującego do dnia 1.10.1936 r.“, a opuszczonemu obecnie rozdziałowi zawierającemu w roczniku III informacje w sprawach aktualnych odpowiada rozdział I pt.: „Dział artykułowy“. W dziale tym poruszyliśmy cały szereg zagadnień z zakresu rolnictwa, obchodzących ogół mieszkańców gromad.

Przy opracowywaniu artykułów z zakresu rolnictwa w dziale artykułowym brał udział inspektor rolnictwa stanisławowskiego urzędu wojewódzkiego p. inż. A. Schoenowitz, za co składamy mu na tym miejscu podziękowanie.

Autorzy.

1 październik 1936 r.

ROZDZIAŁ I.

DZIAŁ ARTYKUŁOWY.

ŚWIADCZENIA W NATURZE W GOSPODARCE GROMADZKIEJ.

Wydatki, jakie ponosi gromada, są pokrywane przede wszystkim z dochodów z własnego majątku i dobra oraz z opłat za korzystanie z zakładów i urzędzeń gromadzkich, subwencji otrzymywanych z gminy, z podatków pobieranych od mieszkańców gromady, a przekazanych gromadzie przez radę gminną.

W obecnych jednak warunkach gospodarczych w jakich znajdujemy się, wymienione rodzaje dochodów są niewystarczające albo są niedostępne gromadzie bądź to z powodu braku w gromadzie majątku i dobra gromadzkiego oraz zakładów i urzędzeń gromadzkich, bądź też z powodu braku wystarczających takich źródeł dochodów, które mogłyby być odstąpione gromadzie przez gminę. Pozostaje zatem jeszcze jeden środek, jaki może być wykorzystany we wszystkich gromadach w Polsce; tym środkiem są świadczenia w naturze.

Sprawę świadczeń w naturze na niektóre cele gospodarki gromadzkiej normuje ustawa z dnia 26 marca 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. Ust. nr 27 poz. 204) oraz rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26 czerwca 1936 r. w sprawie sposobu wymiaru i poboru świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. Ust. nr 52 poz. 377).

Świadczenia w naturze nazywane powszechnie „szarwarkiem“, umiejętnie zorganizowane i wykorzystane, mogą stać się potężnym środkiem rozwoju gospodarki gromadzkiej. Do chwili wydania ustawy o świadczeniach w naturze tzw. „szarwark“ był używany przymusowo na podstawie ustawy drogowej jedynie do budowy i utrzymania dróg; na podstawie dobrowolnych uchwał ludności świadczenia w naturze używane były do budowy szkół, domów gromadzkich, do kopania rowów odwadniających itp. Stosowanie tych dobrowolnych świadczeń — z bardzo dobrymi wynikami — w niektórych tylko gromadach nasunęło myśl wykorzystania tych świadczeń powszechnie. W ten sposób powstała ustawa, której wykonywanie w Polsce, przy ogromnej podaży w niektórych okresach wolnych od robót polnych rąk ludzkich na wsi, doprowadzić może wkrótce do usunięcia tych zaniedbań, jakie istnieją u nas.

Świadczenia w naturze (albo mówiąc językiem powszechnie używanym „szarwark“) jest to robocizna piesza i zaprzęgowa, używana na cele gospodarki gminnej i gromadzkiej.

Władza wymierzająca świadczenia w naturze może przypadającą ilość dni robocizny pieszej i zaprzęgowej zamienić na wykonanie określonej ilości robót (akord). Zamiast dostarczania robocizny można uiszczać równowartość pieniężną, obliczoną według norm ustalonych w rozporządzeniu wojewody. Za zgodą organu, kierującego wykonaniem robót obowiązany może zamiast wyznaczonej robocizny wykonać inną robocizną albo odstąpić własność materiałów potrzebnych do wykonania robót.

Świadczenia w naturze mogą być stosowane do:

- 1) budowy i utrzymania dróg samorządowych,
- 2) wykonania melioracyj wodnych, uzasadnionych interesem publicznym oraz utrzymania istniejących urządzeń melioracyjnych o takim samym charakterze (o uznaniu melioracyj za uzasadnione interesem publicznym decyduje wojewoda),
- 3) wznoszenia budynków gminnych i gromadzkich,
- 4) zagospodarowania i zalesienia nieużytków gminnych i gromadzkich.

Poza wymienionymi wyżej celami, świadczenia mogą być stosowane przy wykonywaniu melioracji w związku z przebudową ustroju rolnego oraz mogą być pobierane zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy samorządowej na inne cele gromadzkie, niż wyżej wymienione, np. na cele opieki społecznej itp.

W wypadku zastosowania tego rodzaju świadczeń mogą to być nie tylko świadczenia w robociznie, ale również świadczenia w środkach materialnych

(np. zbiórka produktów) itp. Świadczenia w naturze pobierane na zasadzie ustawy samorządowej a nie ustawy o świadczeniach w naturze, muszą być zaliczone na poczet ogólnych świadczeń w naturze i nie mogą przekraczać granicy ustalonej w rzeczonyj ustawie.

Gminy pod nadzorem i przy pomocy wydziałów powiatowych mają obowiązek przeprowadzać corocznie niezbędne roboty, dające się wykonać przy pomocy świadczeń w naturze w celu utrzymania urządzeń melioracyjnych o znaczeniu publicznym. Nie obejmuje to tych urządzeń melioracyjnych, które są utrzymywane należycie przez spółki wodne działające na podstawie prawa wodnego.

Organa przeprowadzające scalenie gruntów, mogą obciążyć uczestników scalenia obowiązkiem świadczeń w naturze celem wykonania niezbędnych robót wodno-melioracyjnych, związanych ze scaleniem — a obowiązkiem świadczeń w celu wykonania odpływów i dopływów, związanych z temi robotami także inne osoby obowiązane do świadczeń w myśl ustawy o świadczeniach.

Obowiązek świadczeń w naturze obciąża osoby fizyczne i prawne, które opłacają podatek gruntowy, budynkowy i podatek przemysłowy w stosunku do sumy tych podatków, obciążających poszczególnego płatnika, przyczem za podstawę wymiaru świadczeń przyjmuje się dla płatników podatku gruntowego zasadniczy podatek gruntowy, dla płatników podatku od nieruchomości (budynkowego) — państwo-

wy podatek od nieruchomości (budynków), a dla płatników podatku przemysłowego — cenę świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych bez pobieranych do tej ceny dodatków na rzecz związków samorządu terytorialnego i gospodarczego oraz na rzecz szkół zawodowych.

Posiadaczy gruntów na obszarze gmin wiejskich, którzy nie opłacają podatków, wymienionych wyżej, natomiast opłacają gminny podatek wyrównawczy, obowiązek świadczeń w naturze obciąża w stosunku do opłacanego podatku wyrównawczego.

Obowiązkiem świadczeń w naturze można obciążyć jedynie w celu wykonania robót na obszarze tej gminy, w której znajduje się przedmiot podatkowy, uzasadniający ten obowiązek z tem zastrzeżeniem, że do robót melioracyjnych można pociągać tylko mieszkańców tych gromad, które z wykonywanych albo konserwowanych urządzeń odnoszą albo odniosą korzyści lub udogodnienia gospodarcze, a do robót przy wznoszeniu budynków, służących na pomieszczenie szkół powszechnych oraz mieszkań dla nauczycieli, można pociągać tylko tych, których przedmioty, uzasadniające obowiązek świadczeń, znajdują się w obwodzie szkolnym, jaki mają obsłużyć wznoszone budynki.

Posiadacze gospodarstw rolnych i leśnych nie mogą być obciążeni obowiązkiem świadczeń w naturze w okresach pilnych robót polnych i leśnych oraz w okresach wykonywania robót, związanych ze scałeniem gruntów.

Według ustawy — zasadniczą jednostką wymiaru świadczeń jest dniówka robocizny pieszej. Dniówki robocizny pieszej wymierza się w stosunku do podstawy podatkowej.

Posiadaczom środków przewozowych całość lub część świadczeń w robociźnie pieszej może być przeliczona na świadczenia w robociźnie zaprzęgowej przy zastosowaniu norm, które są ustalane rozporządzeniami wojewodów.

Jeżeli obowiązany nie wykona robocizny w wyznaczonym czasie, winien uiścić równowartość w gotówce, przy czym za termin płatności uważa się ostatni dzień okresu, w ciągu którego miały być wykonane roboty.

Sumy pieniężne, powstałe z uiszczenia równowartości robocizny, mogą być użyte jedynie na wykonanie tych robót, przy których są wymagane świadczenia w naturze.

Niektóre sprawy związane ze świadczeniami w naturze, normowane są rozporządzeniami wojewodów.

Rozporządzenia wojewodów normują:

- 1) najwyższe dopuszczalne granice obciążenia świadczeniami w naturze na wszystkie cele łącznie;
- 2) okresy czasu pilnych robót polnych i leśnych z uwzględnieniem warunków miejscowych i typów gospodarstw;
- 3) najdalszą dopuszczalną odległość miejsca robót od przedmiotu podatkowego, uzasadniającego obowiązek świadczeń;

4) wartość dniówki robocizny zaprzęgowej, wyrażoną w dniówkach robocizny pieszej;

5) najwyższe dopuszczalne stawki równowartości pieniężnej za 1 dzień robocizny pieszej.

Normy, o których mowa w p. 1), mogą być różne dla poszczególnych części województwa.

Oprócz tego wojewoda wydaje orzeczenia na podstawie omawianej ustawy dla stwierdzenia charakteru publicznego robót wodno-melioracyjnych.

Wysokość równowartości pieniężnej za 1 dzień robocizny pieszej ustalają rady gminne na cały rok budżetowy zgóry przed rozpoczęciem roku budżetowego. Równowartość ta powinna być obliczona w stosunku do rzeczywistych kosztów robocizny na obszarze gminy, nie może jednak przekraczać norm ustalonych przez wojewodę.

O obciążeniu obowiązkiem świadczeń w naturze o ile chodzi o świadczenia na cele gromadzkie, postanawia rada gminna, która uchwała również świadczenia na cele gospodarki gminnej. We wszystkich innych przypadkach — rady powiatowe.

Zadaniami gromady, które mogą być wykonywane przy pomocy świadczeń są:

a) budowa i utrzymywanie dróg wiejskich, nie zaliczonych do dróg gminnych, zakładanie i utrzymywanie chodników, budowa i naprawa mostów i mostków oraz kładek na drogach gminnych;

b) budowa i utrzymywanie urządzeń wodno-melioracyjnych, wykonanych w związku ze scaleniem gruntów;

c) budowa i utrzymanie rowów odwadniających;
d) zakładanie i utrzymywanie studzien służących do użytku publicznego;

e) wznoszenie budynków gromadzkich, mieszczących siedzibę urzędową gromady, bibliotekę, czytelnice i inne urządzenia gromadzkie;

f) zalesianie i zagospodarowywanie nieużytków gromadzkich;

g) zagospodarowanie pastwisk gromadzkich.

Ilość świadczeń w naturze na cele, nie objęte zadaniami, należącymi do zakresu działania gminy i gromady, nie może przekraczać w roku budżetowym 25% obciążenia świadczeniami w naturze na cele należące do obowiązków samorządu.

Jeżeli zgłoszone przez właściwe organa zapotrzebowania na świadczenia w naturze łącznie z zapotrzebowaniem, wynikającym z wypełnienia zadań, należących do zakresu działania gminy i gromady, przekraczają normy najwyższego obciążenia — wydział powiatowy rozstrzyga, które roboty mają być w tym roku wykonane.

Zapotrzebowanie na świadczenia w naturze na cały rok budżetowy, o ile chodzi o cele gromadzkie, winno być zgłoszone, na podstawie uchwały rady gromadzkiej lub zebrania gromadzkiego, przez sołtysa zarządowi gminnemu nie później, niż na dwa miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego, to jest najpóźniej w miesiącu styczniu.

Sołtys, zgłaszając do zarządu gminnego zapotrzebowanie na roboty w gromadzie, które mogą być wy-

konane przy pomocy szarwarku, winien uzasadnić potrzebę podjęcia tych robót i określić możliwie dokładnie ich wartość pieniężną. Na żądanie zarządu gminnego sołtys winien podać mu te dane, jakie są niezbędne do wykonania świadczeń.

Na podstawie zgłoszonych zapotrzebowań oraz uchwał rady gminnej zarząd gminny conajmniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku budżetowego zestawia ogólny plan świadczeń w naturze dla całej gminy.

Wymiar i pobór świadczeń w naturze na wszystkie cele, dozwolone w myśl przepisów ustawy, należy do zarządu gminnego.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24.6.1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Komunikacji w sprawie sposobu wymiaru i poboru świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. Ust. nr 52 poz. 377) zawiera następujące najważniejsze postanowienia:

Wymiar i pobór świadczeń w naturze na cele publiczne, dozwolone ustawą o świadczeniach w naturze, przeprowadza zarząd gminny na podstawie ogólnego planu świadczeń w naturze dla całej gminy i w granicach najwyższego dopuszczalnego obciążenia świadczeniami w naturze, określonych w rozporządzeniu wojewody.

Przez zasadniczy podatek gruntowy, o którym mowa w ustawie, rozumieć należy państwowy podatek gruntowy, obliczany bez oddzielnego dodatku, przewidzianego w art. 2 ustawy z dnia 15 czerwca

1923 r. (Dz. Ust. nr 65 poz. 505) i bez ulg, przewidzianych w art. 3 tejże ustawy.

Rozdział świadczeń w naturze pomiędzy obowiązanych do nich przeprowadza się w ten sposób, że sumę pieniężną, stanowiącą równowartość świadczeń, określoną w złotych według równowartości pieniężnej za 1 dzień robocizny pieszej, dzieli się przez sumę podatków, stanowiących podstawę wymiaru świadczeń, przez otrzymany zaś iloraz mnoży się sumę tychże podatków, przypadającą na poszczególnych płatników, obowiązanych do świadczeń.

Otrzymałą w ten sposób sumę złotych dzieli się przez równowartość pieniężną za 1 dzień robocizny pieszej, a uzyskana w wyniku tego działania liczba oznacza ilość dni robocizny pieszej, należnej od obowiązanego.

Dla posiadaczy środków przewozowych całość lub część świadczeń w robociźnie pieszej może być przeliczona na świadczenia w robociźnie zaprzęgowej przy zastosowaniu norm, określonych przez wojewodę.

Ułamki jednostek wymiaru, mniejsze od połowy odrzuca się, a równe połowie i większe od niej zaokrągla się wzwyż do całkowitej jednostki.

Jeżeli na obszarze gminy wprowadza się świadczenia w naturze celem wykonania melioracyj wodnych lub też wznoszenia budynków gminnych lub gromadzkich, mających służyć na pomieszczenie szkół powszechnych oraz mieszkań dla nauczycieli i do świadczeń tych pociąga się tylko mieszkańców niektórych gromad lub też tylko grupy osób intere-

sowanych, wówczas zarząd gminny wymierzy przede wszystkim te specjalne świadczenia gromadom bądź grupom osób interesowanych, przy czym gromady takie lub osoby obciążyć może świadczeniami na inne jeszcze cele, dozwolone w ustawie o świadczeniach w naturze, jedynie w granicach najwyższego dopuszczalnego obciążenia, określonego w rozporządzeniu wojewody.

Zarząd gminny powinien prowadzić szczegółowy wykaz wymierzonych świadczeń w naturze i odnotowywać w nim dla każdego obowiązanego datę i sposób dopełnienia obowiązku świadczeń.

Każdy obowiązany do świadczeń w naturze może zamiast dostarczenia robocizny wnieść do kasy gminnej w gotówce równowartość pieniężną.

Jeżeli obowiązany nie wykona robocizny w wyznaczonym czasie, powinien uiścić równowartość w gotówce, w trybie, obowiązującym przy poborze danin komunalnych, przy czym za termin płatności uważa się ostatni dzień okresu, w ciągu którego świadczenia miały być wykonane.

Jeżeli w związku z niedostarczeniem świadczeń w naturze przez obowiązanych pracę wykonano za pomocą najmu robotników lub zaprzęgów płatnych, to sumy pieniężne, powstałe z uiszczenia równowartości świadczeń, powinien zarząd gminny zużyć przede wszystkim na pokrycie wydatków, związanych z najmem robotników lub zaprzęgów.

Zarząd gminny może przypadającą ilość dniówek robocizny zamienić na wykonanie określonej ilości robót. Ilość robót należy obliczać na podstawie

średniej wydajności pracy, wykonywanej na dniówkę w danej kategorii robót.

Za zgodą organu, kierującego wykonaniem robót, obowiązany może — zamiast wyznaczonej robocizny — wykonać inną robocizną, albo odstąpić gminie własność materiałów, potrzebnych do wykonania robót.

Do odwołań w sprawie wymiaru świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne mają odpowiednie zastosowanie przepisy o odwołaniach od wymiaru samoistnych danin komunalnych.

W związku z wprowadzeniem świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne, do obowiązków sołtysa należeć będzie:

a) zgłaszanie najpóźniej w miesiącu styczniu za potrzebowania świadczeń na cele gromadzkie, obliczonych na okres najbliższego roku budżetowego;

b) doręczanie mieszkańcom gromady zawiadomień o wymiarze świadczeń;

c) wyznaczanie obowiązanych do świadczeń robocizny pieszej i zaprzęgowej;

d) udzielanie niezbędnej pomocy organom dozującym robót wykonywanych przy pomocy świadczeń;

e) prowadzenie kontroli odbycia świadczeń w naturze zgodnie z otrzymanymi zarządzeniami wójta;

f) składanie zarządowi gminnemu w terminach ustalonych przez wójta, sprawozdań z dostarczonej ilości robocizny.

ZALESIENIE I ZAGOSPODAROWANIE NIEUŻYTKÓW.

W Dzienniku Ustaw nr 56 poz. 406 b. r. ukazała się bardzo ważna ustawa z dnia 14 lipca 1936 r., o zalesieniu niektórych nieużytków. W myśl tej ustawy, obowiązkwowi zalesienia podlegają nieużytki, nie stanowiące własności państwa, a więc gminne, gromadzkie i prywatne, których zalesienie jest potrzebne: do zabezpieczenia gruntów przed zmywaniem i wyjałowieniem, do wstrzymania usuwania się ziemi i kamieni, przeszkodzenia tworzeniu się dzikich potoków, obrywaniu skał i spadkowi lawin. Jak z tego widać, mowa jest tu o stromych zboczach, z których woda spływając zabiera ziemię z pól, tworzy dzikie potoki i nanosi kamienie.

Zalesieniu podlegają następnie nieużytki potrzebne do uchronienia brzegów wód przed obrywaniem się i źródeł przed zasypywaniem. Mowa tu więc o przybrzeżnych osypiskach, które nie zalesione nie tamują wielkich wód, a które następnie wzbierają i zabierają brzegi z uprawnymi polami.

W końcu podlegają zalesieniu te nieużytki, które potrzebne są do przeszkodzenia powstawania albo rozszerzania się lotnych piasków lub parowów. Dotyczy to więc różnych wydm piaszczystych jak również jarów i parowów, które nie zalesione stale się obsypują i rozszerzają, powiększając tem nieużytek. Nadto Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych za-

żądać zalesienia nieużytków, jeżeli wymaga tego interes obrony państwa.

Plan zalesienia nieużytków opracowuje w granicach swoich możliwości finansowych wydział powiatowy po zasięgnięciu opinii Izby rolniczej. Dlatego też w interesie gromady jest zgłoszenie przez sołtysa do wydziału powiatowego wszystkich nieużytków podlegających zalesieniu, aby zostały one objęte planem zalesieniowym. Potrzebny materiał do zalesienia dostarczy wydział powiatowy, który również wykona zalesienie. Właściciele zaś nieużytków obowiązani są dostarczyć robocizny. Jeżeli właścicielem nieużytku jest gmina lub gromada, to robocizną obowiązana jest ona dostarczyć, w myśl przepisów o świadczeniach w naturze.

Wobec tego, że plan zalesieniowy obejmuje również grunty prywatne, plan ten wyklada się na przeciąg miesiąca do publicznej wiadomości w zarządzie gminy, na obszarze której mają być przeprowadzone prace zalesieniowe i zawiadamia się o tym zainteresowanych właścicieli gruntów. Zainteresowanym służy prawo zgłoszenia sprzeciwu, w terminie wyłożenia planów, co do zaliczenia ich gruntów do nieużytków oraz w sprawach obciążeń ich robocizną. Sprzeciwy zgłasza się w zarządzie gminy do protokołu lub na piśmie. Plan prac zalesieniowych zatwierdza ostatecznie wojewoda, który jednocześnie rozstrzyga zgłoszone sprzeciwy. Do wojewody należy również nadzór nad wykonaniem zatwierdzonego planu prac zalesieniowych. Zalesione nieużytki nie opła-

cają w ciągu lat 50 państwowego podatku gruntowego i związanych z nim danin samorządowych. Poza tym grunty te podpadają pod przepisy o ochronie lasów nie stanowiących własności państwa (Dz. Ust. nr 111 poz. 932 z 1932 r.).

Zalesienia podlegają ochronie i kto niszczy roślinność lub uszkadza urządzenia ochronne, zaprowadzone przy zalesieniu tych nieużytków, podlega grzywnie w drodze administracyjnej w wysokości do 500 zł lub karze aresztu do 2 tygodni albo obu tym karom łącznie. O powyższym należy powiadomić mieszkańców, a nadto dobrze by było postawić tablicę ostrzegawczą.

Poza tym w każdej niemal gromadzie jest cały szereg nieużytków, które nie podlegają zalesieniu, w myśl powyższej ustawy. Nieużytki te są najczęściej własnością gminy, gromady lub dobrem gminnym. Są to różne moczary, wygony, stare glinianki itp. W tym stanie, w jakim są, nie przynoszą nikomu pożytku. Odpowiednio zagospodarowane dałyby korzyści i dochód. Dlatego też obowiązkiem każdego sołtysa jest zająć się tymi nieużytkami. W tym celu należy przesłać do wydziału powiatowego pismo z podaniem o jakie nieużytki chodzi. Wydział powiatowy zbada i prześle odpowiedni plan zagospodarowania oraz udzieli wyczerpujących wyjaśnień co do dalszego postępowania.

ZAGOSPODAROWANIE PASTWISK GROMADZKICH.

Najbardziej zaniedbanym działem, do którego najmniej wprowadzono postępu rolniczego, są łąki i pastwiska, a szczególnie gromadzkie. Jeżeli ktoś z zachodu zwiedza nasze wsie, nie może się nadziwić, dlaczego tyle dobrego gruntu we wsi leży zupełnie odłogiem. Wystarczy na takie pastwisko wyjść z końcem czerwca, aby stwierdzić, że jest ono boiskiem, na którym tylko wiatr hula i podnosi tumany kurzu. Na takim pastwisku krowa czy koń nie napasą się i tylko głodne wracają do domu. W ten sposób gospodarowanych jest więcej niż $\frac{3}{4}$ pastwisk w Polsce. Ponieważ w Polsce jest około $6\frac{1}{2}$ miliona ha pastwisk i łąk, to widać z tego najlepiej, ile to gruntów marnuje się, nie dając właściwych korzyści. Tłumaczy to w pewnym stopniu dlaczego jest taka bieda wśród rolników i tak niski stan hodowli zwierząt domowych.

Łąki i pastwiska są konieczne, gdyż są one podstawą hodowli zwierząt domowych. W Niemczech był czas, że kasowano pastwiska. Przekonano się jednak, że bydło źle się chowało i chorowało. Po tej nieudanej próbie wrócono z powrotem do pastwisk, a nawet część pól zamieniono na sztuczne pastwiska. Bo- wiem ruch, światło i przebywanie na świeżym powietrzu jest konieczne dla życia zwierząt.

W niektórych krajach zachodnich, jak: Szwajcaria, Dania, Holandia, pastwiska są bogactwem

tych krajów. Jeżeliby w Polsce każdy sołtys postanowił sobie, że w czasie swojego urzędowania poprawi pastwisko, to wielką byłoby to jego zasługą i spełniłby należycie swój obowiązek wobec gromady. Należycie bowiem zagospodarowane pastwisko podniosłoby dobrobyt rolników, dając im poważniejsze dochody.

W jaki więc sposób najłatwiej i najlepiej zagospodarować pastwisko?

Pastwiska są suche i mokre. Mokre pastwiska najlepiej zamienić na łąkę, jeżeli jest odpowiednia ilość w gromadzie pastwisk suchych. Jeżeli brak jest takich pastwisk, to należy przystąpić do ich osuszenia. Pastwisko osusza się rowami otwartymi. Jednak osuszenie nie jest rzeczą tak łatwą, jakby się zdawało. Grunt można przesuszyć lub tak pokopać rowy, że będą raczej zabagniały, niż osuszały. Jeżeli więc grunty gromadzkie wymagają osuszenia, należy zwrócić się z tym do powiatowego instruktora rolnego, który wskaże, jak należy je osuszyć. Jeżeli jest większy teren, to będzie można uzyskać pomoc z Izby rolniczej a nadto pożyczkę melioracyjną na zagospodarowanie z funduszków państwowych, samo bowiem osuszenie nie wystarczy. Po osuszeniu zginą kwaśne trawy i chwasty a na ich miejsce winny być posiane dobre, szlachetne trawy.

Suche pastwisko zagospodarować jest łatwiej. W pierwszym rzędzie należy zabronić jeżdżenia po pastwisku wozami. Wyznaczyć jedno stałe miejsce, gdzie może być pobierana glina na potrzeby domowe

i bezwzględnie zabronić kopania gliny w innych miejscach pastwiska. Wyznaczyć specjalne pastwisko dla świń i gęsi i zabronić, aby pasły się razem z bydłem czy końmi. Podzielić pastwisko na 4 kwatery, które powinny być wypasane kolejno. Nie należy pozwalać z wiosną wpędzać wcześniej bydła na pastwisko dopóki trawa nie podrośnie. To samo w jesieni, nie pozwolić paść aż do samych mrozów. Zabronić pasania bydła handlarzom. Na pastwisku gromadzkim może się paść tylko to bydło, które uprawnieni do paszenia członkowie gromady trzymają na potrzeby własnego gospodarstwa.

Każdego roku z wiosną należy pastwisko zabronować broną łkową, rozrzucić i zrównać kępy oraz kretowiny. W jesieni zaś, co parę lat nawieźć kainitem w stosunku około 5 q na 1 ha i lekko zabronować. Pastuchom którzy pilnują bydła, należy nakazać, by rozrzucali łajniaki i niszczyli na pastwisku chwasty, a szczególnie osty. To są podstawowe prace przy pielęgnowaniu pastwiska. Jakimi zaś trawami obsiać pastwisko i jakich użyć jeszcze nawozów, to wszystko wyjaśni powiatowy instruktor rolny. Należy więc pamiętać, że dobre pastwisko może stać się poważnym źródłem dochodu dla gromady.

Zdarza się często, że wiele pastwisk porośłych jest krzakami lub pokrytych kępami i kamieniami, usunięcie których wymaga więcej pracy i kosztów. Pastwiska jednak w tym stanie nie można pozostawić, gdyż nie przynosi ono pożytku. Należy więc przystąpić do jego oczyszczenia. Do tej akcji najlepiej nada-

ją się „Dnie pracy“. Zorganizowanie takiego „dnia pracy“ nie przedstawia większych trudności. Jeżeli się przedstawi mieszkańcom gromady, że praca ta da im korzyść, gdyż poprawi znacznie pastwisko, chętnie pójdą i oddadzą jeden dzień pracy bezpłatnie. Chętnych należy podzielić na grupy, które będą miały określone czynności, np. rozbijanie kęp, zbieranie kamieni itp. Grupy te następnie należy przydzielić światlejszym gospodarzom, którzy wspólnie pracując z grupą, będą kierowali całością jej pracy. „Dzień pracy“ da wtedy zadowolenie ludziom i będzie świadczył o wyrobieniu społecznym gromady.

Zagospodarowanie pastwisk gminnych można wykonywać przy pomocy świadczeń w naturze ludności na zasadzie ustawy o świadczeniach w naturze.

SPÓŁDZIELCZOŚĆ PODSTAWĄ GOSPODARCZEGO ROZWOJU WSI.

Polska jest krajem wybitnie rolniczym, gdyż rolnictwem trudni się w niej $\frac{3}{4}$ mieszkańców. Ogromna większość warsztatów rolniczych, to warsztaty drobne, bardzo często karłowate. Wieś jest niezorganizowana, co przy małym rozwoju kulturalnym spowodowało, że okres kryzysu stoczył ją na dno strasznej nędzy. Przyczyny tej nędzy są różne. Jedną z przyczyn jest to, że kryzys zastał wieś niezorganizowaną: zagrożony zorganizowany handel i przemysł starał się przerzucić skutki kryzysu na wieś, co powodowało znane nożyce cen wyrobów przemysłowych i rol-

nicznych. Znaczna rozpiętość cen wyrobów przemysłowych i rolniczych spowodowała nożyce kulturalne, to jest cofanie się wsi w swym rozwoju kulturalnym a i zdrowotnym w stosunku do miast.

Rząd zrozumiał, jakie spustoszenie szerzy kryzys na wsi i zwrócił swe zainteresowanie na wieś. Jest to konieczne, bo przeszło 20-milionowa warstwa rolników, to rdzeń narodu, to jego siła, potęga i obro-
na przed wrogiem.

Rząd, nawet najlepszy jaki może być, sam w kierunku podniesienia warstwy rolniczej na wyższy poziom rozwoju gospodarczego, kulturalnego itp. nie wiele będzie mógł zrobić, o ile sami rolnicy nie wezmą losu swego w ręce.

Wiemy, że największą plagą wsi jest nieuczciwy prywatny handel. Wyprodukowany w pocie czoła produkt sprzedaje rolnik pośrednikowi, który od ręki zarabia często więcej niż rolnik przez rok.

To też w państwach takich jak Dania, Szwecja, Czechosłowacja, Finlandia, Łotwa, pośrednik na wsi nie jest znany. Jego miejsce zajmuje tam organizacja, spółdzielnia. W krajach tych panuje dobrobyt, który nie przyszedł sam, ale został stworzony zbiorowym wysiłkiem wszystkich.

Bieda na wsi u nas wypływa z tego, że sprzedawany produkt jest bardzo niejednorodny i dlatego uzyskuje bardzo niskie ceny. Wiemy, że aby dobrze sprzedać jakiś towar musimy go mieć w dużych ilościach, jednolity i dobrego gatunku oraz musi być tak sprzedany, aby zarobek pośrednika pozostał

w kieszeni rolnika. Jest rzeczą zrozumiałą, że pojedynczy rolnik nie może wymienionym wyżej warunkom sprostać. Towaru posiada mało, towar jest niejednorodny i musi być dlatego tanio sprzedany. Tym niedogodnościom zaradzić może spółdzielczość.

Wież już rozumiała, że ratunek dla niej leży w organizacji i dlatego spółdzielnie powstają coraz częściej. Powstają w Polsce już takie placówki spółdzielcze, jak spółdzielnie zdrowia, spółdzielcze rzeźnie, piekarnie, młyny, masarnie, spółdzielcze związki młodzieży wiejskiej itp. Widzimy, że spółdzielczość może objąć swym zainteresowaniem i zorganizować wszystkie objawy życia wiejskiego. Niestety, ruch spółdzielczy nie objął dotychczas szerokich mas, które pozostały niezorganizowane i dlatego należy dążyć, aby spółdzielczość objęła wszystkich niezorganizowanych mieszkańców gromad.

Organizacje spółdzielcze w Polsce oparte są o ustawę o spółdzielniach z r. 1920, zmienioną w 1934 r. (Dz. Ust. nr 55 poz. 495 z 1934 r.).

Tylko na drodze spółdzielczego organizowania wieś może wyzwolić się z wyzysku w jakim się znajduje.

Aby ten cel osiągnąć mieszkańcy wsi winni:

1) wszelkie produkty, które rolnik ma do zbycia, sprzedawać tylko w spółdzielniach przez siebie zorganizowanych, a więc: w spółdzielniach mleczarskich, rolniczo-handlowych itp. O ile chodzi o spółdzielnię mleczarską, to najlepiej należeć do mleczarni okrę-

gowej, a we wsi mieć tylko zlewnie mleka i zbiornicę jaj.

2) Wszelkie produkty, które rolnik zakupuje do swego gospodarstwa, winien nabywać w spółdzielniach spożywczych, rolniczo-handlowych i innych.

3) Przy dużym zapasie rąk roboczych na wsi rolnik nie powinien sprzedawać swych produktów w stanie surowym, lecz w formie udoskonalonej, gotowej wprost do spożycia; tą drogą drobni rolnicy uwolnią się od drogiego pośrednika wytwórcy.

Urzeczywistnienie przez wieś powyższego programu stworzy na wsi taką potęgę gospodarczą, która będzie zdolna przeciwstawić się znowom handlowym czy przemysłowym.

Z końcem r. 1934 dotychczasowe dzielnicowe związki spółdzielni rolniczych, których było 9, połączyły się w jedną organizacyjną całość pod nazwą „Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P.“ z siedzibą w Warszawie, przy ul. Wareckiej 11-a. Od chwili połączenia związek skupiający wszystkie polskie, część ukraińskich i niemieckich spółdzielni rolniczych oraz rzemieślniczych stał się najpotężniejszą organizacją spółdzielczą w Polsce.

Zadaniem Związku jest dokonywanie w spółdzielniach zrzeszonych rewizji, obrona i reprezentowanie słusznych dążeń spółdzielczości oraz krzewienie wśród mas wiejskich idei spółdzielczej.

Związek zrzesza około 5.000 spółdzielni, to jest blisko połowę ogółu spółdzielni z przeszło półtora mi-

lionami członków, tj. ponad 73% ogółu członków spółdzielni w Polsce.

Działalność Związku oparta jest o 9 central gospodarczych, które są członkami Związku. Są to:

- 1) Bank Związku Spółek Zarobkowych,
- 2) Centralna Kasa Spółek Rolniczych (centrale finansowe spółdzielcze),
- 3) Małopolski Związek Mleczarski w Krakowie,
- 4) Związek Gospodarczy Spółdzielni Mleczarskich w Poznaniu,
- 5) Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie (centrale mleczarskie),
- 6) Biuro Zleceń Syndykatów Rolniczych w Warszawie,
- 7) Centrala Rolników w Poznaniu,
- 8) Centrala Spółdzielni Rolniczych w Warszawie,
- 9) Syndykat Spółdzielni Rolniczych w Krakowie (centrale handlowe).

Związek działalność swą prowadzi przy pomocy 9 okręgowych związków, których siedziby są w Białymstoku, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Łucku, Poznaniu, Toruniu, Warszawie, Wilnie.

Związek wydaje następujące pisma:

- 1) Poradnik Spółdzielni (dwutygodnik),
- 2) Czasopismo Spółdzielni Rolniczych (dwutygodnik),
- 3) Zjednoczenie (miesięcznik),
- 4) Poradnik mleczarski i jajczarski (dwutygodnik),
- 5) Rynek rolniczy (dwutygodnik).

Z pośród spółdzielni zbytu i przetworów na pierwszy plan w Polsce wysuwa się spółdzielczość mleczarska. Mleczarnie spółdzielcze pozwalają drobnemu rolnikowi na lepszy niż w domu wyrób masła, dzięki czemu masło to da się przewozić na dalekie odległości w kraju i zagranicą a przez to łatwiej można uzyskać za masło lepszą cenę. Mleczarnie spółdzielcze są czynnikiem postępu w rolnictwie, albowiem lepsza cena za masło powoduje lepszą hodowlę. Samych tylko spółdzielni mleczarskich zrzeszonych w Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P. było na początku 1936 r. ponad 1.000. Mleka dostawiono do spółdzielni w I kwartale r. b. 122.000.000 litr. Za nabiał uzyskano 14.450.000 złotych. Za mleko wypłacono rolnikom ok. 12 milionów złotych.

W celu zapoznania się dokładniejszego ze spółdzielczością należałoby przeczytać następujące książki, które winny znajdować się w bibliotece gromady czy też jakiegokolwiek organizacji społecznej na obszarze gromady.

Bielecki J. — Czem są Kasy Stefczyka . . .	—10
— Kasy gminne wobec spółdzielni rolniczych	—30
Bliziński W. ks.— Działalność spółdzielni i organizacji rolniczych w Liskowie . . .	—30
Bzowski W.—Co to jest spółdzielczość rolnicza	—50
Dąbrowski Fr. — Dzień spółdzielczości . . .	—50
Dąbrowski S.— Program spółdzielczy R. Mleczarskiego	—10
Hajkowski Fr.— Jak założyć spółdzielnię zbytu mleka	1.—

Hoszowska Wł. — Idea spółdzielczości w gospodarczo-społecznem wychowaniu młodzieży w Polsce	5.—
Ihnatowicz Z. — Myśli programowe o polskiej spółdzielczości rolniczej	1.—
Jankowski. — Co daje rolnikowi spółdzielnia mleczarska i jak ją założyć	
Kielan Fr. — Rachunkowość spółdzielni rolniczo-handlowej	5.—
Kłapkowski T. inż. — Współpraca spółdzielni rolniczych ze spółdzielniami spożywców	1.—
Kodeks spółdzielczy (praca zbiorowa)	8.—
Kodeks prawa spółdzielczego (z komentarzem Buczmy-Czaplińskiego M. dr.)	6.—
Piętka J. G.—O korzyściach i zakładaniu mleczarni spółdzielczych	—90
Stefczyk Fr. dr — Stanowisko spółdzielczości w rolnictwie	—30
— Znamiona i zadania Kas Stefczyka	1.—
Twarecki R. — Rola Kas Stefczyka w walce z lichwą na wsi	1.—
Thugutt St. — Spółdzielczość—zarys ideologii	5.50
Uhma T. prof. — Dajmy Polsce rodzimy kapitał	3.50
Wojciechowski St. — Kooperacja w rozwoju historycznym	5.—
Zacharski A. — Jajczarstwo spółdzielcze	3.—
Żabiński A. dr — Księgowość spółdzielcza	1.50
Zaluski P. — Co to jest Kasa Stefczyka i jak ją założyć	1.—

Słaby rozwój czytelnictwa w Polsce nakłada na samorząd gminny obowiązek dostarczania ludności wiejskiej dobrej i pożytecznej książki. Wykonując ten obowiązek kilkaset gmin założyło w ostatnich latach gminne biblioteki publiczne, z których mieszkańcy wsi mogą bezpłatnie wypożyczać książki do czytania.

Organizując biblioteki gminne władze gminy (zarząd i rada gminna) miały na celu umożliwienie rolnikom korzystania z książek z zakresu rolnictwa, hodowli, ogrodnictwa, pszczelnictwa, spółdzielczości, sadownictwa itp. Pragnąc uczynić tego rodzaju książki dostępnymi dla wszystkich gromad, wiele gmin tworzy z posiadanych przez nie książek komplety i wysyła je za pośrednictwem sołtysów do gromad.

Założenie bibliotek gminnych we wszystkich gminach i utworzenie w każdej gminie tyle kompleatów ruchomych, by można było obsłużyć wszystkie gromady jest jednym z pilnych zadań, które przez samorząd gminny powinno być spełnione jak najprędzej.

Biblioteki gminne posiada już około 700 gmin. W ciągu najbliższych 2—3 lat gminy te, powiększając rok rocznie swe biblioteki choćby tylko o sto książek, będą mogły wysyłać komplety ruchome do wszystkich gromad. W niedalekiej więc przyszłości książka w tych gminach stanie się powszechnie dostępna. Każdy rolnik będzie mógł wówczas korzystać

z dorobku wiedzy zawodowej, która dotychczas była z braku książek niedostępna.

Gminy, nie posiadające dotychczas bibliotek, powinny je utworzyć. Rady gromadzkie powinny domagać się od zarządów gminnych utworzenia: bibliotek gminnych i dostarczania gromadom książek, a sołtysi sprawę tę powinni poruszać na każdej sesji sołtysów. Ludność wiejska tych gmin, na czele których stoją jednostki z inicjatywą, już z książki korzysta. Utworzenie bibliotek jest rzeczą łatwą, bowiem wówczas różne organizacje powiatowe, jak i stołeczne, a m. in. i Związek Zaw. Pracowników Samorządu Terytorialnego chętnie udzieli gminom pomocy fachowej w zakresie zakładania i prowadzenia bibliotek, jak i doboru książek.

Jeżeli sołtysi i rady gromadzkie ponaglą zarządy tych gmin, które dotychczas jeszcze nie spełniły obowiązku dostarczenia ludności wiejskiej pożytecznych książek, to należy spodziewać się, że znajdą się w budżetach na 1937/38 potrzebne sumy pieniędzy na zapoczątkowanie gminnych bibliotek publicznych, tak niezbędnych na terenie wiejskim i placówek oświatowych.

SPÓŁDZIELNIE ZDROWIA NA WSI.

Wiemy dobrze, że warunki zdrowotne w jakich znajdują się mieszkańcy wsi są bardzo często złe. Ludność nie rozumie znaczenia czystości dla własnego zdrowia. Mycie się wodą po wstaniu ze snu stosowane

jest często tylko w czasie niedziel i świąt. Mieszkania utrzymywane są brudno. Dzieci są brudne i źle odżywione. Pomimo posiadania nieraz w znacznej ilości produktów gospodarstwa rolnego, ludność na wsi odżywia się głównie ziemniakami, często bez żadnej omasty, nieumiejętnie wypieczonym chlebem oraz kapustą i barszczem. Wskutek takiego odżywiania się dzieci wyrastają na ludzi chorowitych, niezdolnych do pracy. W takich warunkach powstaje na wsi zastój fizyczny i duchowy.

Oto w czasopiśmie „Sprawy lekarskie“ w artykule dr Janiny Węgrzynowskiej pt. „Higiena na wsi“ w taki sposób przedstawiono obraz wsi:

„Na wieś jeździmy po świeże powietrze... Ale lud wiejski w swoich izbach jakby gardził tą pożyteczną przyjemnością. Na wsi panuje lęk przed świeżym powietrzem, mieszkań się nie wietrzy, okna są glucho zabite, często do połowy założone słomą.

Podłogi zaśmieczone, pokryte warstwą kurzu, zaplute, zanieczyszczone wydzielinami drobiu, zamiatane przy zamkniętych oknach.

Przeciętnie na 1 łóżko przypada 2.9 osoby. Zwyczajem utartym prawie wszędzie spotykane jest spanie dzieci ze starszymi, branie niemowląt na noc do łóżka rodziców, nawet wówczas, kiedy niemowlę ma kołyskę.

Pościel zmieniana jest raz na parę miesięcy, a często sypia się na słomie przykrytej kawałkiem płótna lub na sienniku.

Zużycie wody na wsi na użytek domowy jest minimalne. Codzienne mycie się zrana i wieczorem jest wśród starszych rzadkością...

Ludność pije wodę często zupełnie niezdatną do picia. Woda wcale nie jest badana ani pod względem chemicznym, ani bakteriologicznym.

Sen w nieprzewietrzonym mieszkaniu nie jest wypoczynkiem. Prawie wszyscy z rana uskarżają się na ból głowy. Dzieci, blade, z podkrążonymi oczami, zmęczone, niezdrowe, zrywają się wcześniej niż rodzice, ubierają się w zimnej izbie i bez pierwszego śniadania, z kromką chleba w kieszeni, a czasem na głodno aż do obiadu, ociężałym krokiem dążą do szkoły.

A czy tam, w szkole wiejskiej, znajdują jakąś higieniczną odtrutkę?

Dzieci siedzą w klasie w zabłoconych bucikach, w mokrych pończochach, w przemoczonym ubraniu, które na nich wysycha. Klasa opalana jest żelaznym piecykiem, dzieci bliżej siedzące są nadmiernie rozgrzane, na drugim końcu klasy dygocą z zimna.

W każdej klasie jest „kącik czystości“ — na stołku stoi miednica, obok kubel z wodą, przy miednicy kawałek mydła, nad miednicą jeden ręcznik (na 60 do 100 dzieci), zmieniany raz na kilka dni. Jeden kubek wody do picia. Ustępy zrujnowane, brudne.

Po szkole dziecko wraca do domu nie na wypocinek, lecz do pracy. Przynoszenie kubłów z wodą, koszów z kartoflami lub brukwią, noszenie cebrów

drewnianych z karmem dla inwentarza, przynoszenie opału, rozrzucanie gnoju i wywożenie go w pole, pranie bielizny itd. — to są zajęcia dzieci w wieku szkolnym.

Po pracy pomocniczej w gospodarstwie domowym dziecko odrabia lekcje. O szarej godzinie, w półmroku, siedząc na małym stołku lub stojąc przy oknie, czasem przy małej lampce naftowej.

Wakacje to okres pracy wytężonej. Od wczesnego ranka pasanie krów, pielienie, przerywanie buraków, pomoc przy sianokosach i żniwach. Praca na słońcu przez cały dzień jeszcze bardziej wycieńcza dziecko niedokrwiste“.

Na 5.000 dzieci zbadanych przez dr Węgrzynowską — tylko 35% było zdrowych. Przeważnie chore na odrę, koklusz, błonicę i płonicę, pozostawiające powikłania, zapalenia ucha, wady serca, schorzenie nerek, zapalenie stawów.

Najwięcej ofiar zabiera gruźlica. Wieś stała się mniej odporna z powodu nie przestrzegania najprymitywniejszych zasad higieny.

Zdajemy sobie dobrze sprawę z powyższych niedomagań wsi, wiemy, że wieś nie ma lekarzy, posiada brak akuszek, mimo dużej śmiertelności niemowląt i kobiet położnych, a to wskutek praktyk stosowanych przez „babki“, które nie mają najmniejszego przygotowania do przyjmowania porodów.

Wiemy, że ludność wiejska, mieszkająca w tak okropnych warunkach zdrowotnych na wsi, w nieod-

powiednich pomieszczeniach, źle odżywiana, wzywa pomocy.

Jak widzimy pomoc ta dotychczas na większą skalę nie przychodzi, a o ile przychodzi, to w tak małych rozmiarach, że stanowi małą kropelkę w stosunku do wielkiego morza potrzeb.

Jak jednak złemu zaradzić. Państwo i samorządy w okresie kryzysu posiadają bardzo szczupłe środki finansowe, by omawiane warunki wsi zmienić. Wobec tego, mieszkańcy wsi muszą tak zorganizować się, aby samym sobie choć częściowo pomóc. Można to uczynić przez zorganizowanie ludności wiejskiej w tak zwane spółdzielnie zdrowia, które nie są u nas już nowością (pierwsza w Polsce spółdzielnia zdrowia powstała w Markowej w powiecie przeworskim), a które rozwinęły się w znacznej ilości w Bułgarii, w Jugosławii. Inne kraje zastanawiają się nad tym, aby spółdzielczość zdrowia zaszczepić u siebie. Spółdzielnia zdrowia to jest samopomoc mieszkańców wsi w walce ze złymi warunkami sanitarnymi.

O tym jak pracują spółdzielnie zdrowia w Jugosławii, przytoczymy dwa przykłady z książki (którą warto przeczytać) Kazimierza Wyszomirskiego pt. „Życie wsi jugosłowiańskiej“.

„Spółdzielnia zdrowia we wsi Baniany istnieje od roku 1925. Początkowo należało do niej 178 członków, dziś liczy ich 404. Na jednego członka trzeba przeciętnie liczyć 6 osób, a to dlatego, że członkami

są najstarsi w rodzinie, którzy są przewodniczącymi tzw. „kucznych zadróg“ — domowych spółdzielni. Spółdzielnia obsługuje tedy przeciętnie 6 razy więcej osób, niż ma członków.

Opisywana spółdzielnia utrzymuje jednego lekarza i lekarkę, którzy pobierają stałą pensję i są obowiązani udzielać porad lekarskich wszystkim, którzy się po nie zgłaszają.

Członkowie opłacają za porady po 10 dinarów, co na nasze pieniądze wyniesie 1 zł 20 gr; inni płacą po 40 dinarów. Opłaty od członków w całości idą do kasy spółdzielni, zaś od nie członków w połowie dla spółdzielni, w połowie dla lekarza. Lekarze raz w miesiącu badają bezpłatnie wszystkie dzieci szkolne z tych wsi, z których ojcowie należą do „spółdzielni zdrowia“. Po zbadaniu dzieci, lekarze dają wskazania rodzicom co do ich odżywiania i leczenia. Raz w roku lekarze obchodzą wszystkich mieszkańców swego okręgu i na tej podstawie robią opis warunków mieszkalnych i zdrowotnych każdego członka spółdzielni. Lekarz wydaje polecenie usunięcia takich braków w domu czy podwórzu, które ujemnie wpływają na zdrowie mieszkańców. Ponadto lekarze raz w tygodniu dokonują badania kobiet ciężarnych oraz dzieci do 1 roku życia.

Powyższa spółdzielnia wybudowała wspaniały dom spółdzielczy, w którym jest sala przyjęć lekarskich, 2 pokoje dla chorych, gdzie mogą leżeć jak w szpitalu, pokój dla położnic. (Trzeba wiedzieć, że

kobiety jugosłowiańskie, tam gdzie jest kilka kobiet w jednej chałupie, najczęściej wychodziły rodzić gdzieś do sadu lub w pole). W domu tym jest sala odczytowa, pokój na bibliotekę i czytelnię, prysznic, gdzie raz w tygodniu kąpią się wszystkie dzieci szkolne bezpłatnie, jest także specjalna kuchnia i sala dla kursów gotowania oraz mieszkania dla lekarzy i apteka.

W ciągu roku 1932 lekarze udzielili 1.800 porad dla starszych, badali stale 718 dzieci szkolnych oraz mieli pod opieką 72 ciężarne kobiety i 94 dzieci do 1 roku.

Dziwna to instytucja ta spółdzielnia zdrowia. Wszyscy stanowią jakby jedną rodzinę. W zarządzie są starsi i młodszy, są nawet tacy, którzy nie umieją pisać i czytać. Charakterystyczne jest, że wszyscy chłopcy i nauczyciel, który poniósł tu duże zasługi przy organizowaniu spółdzielni oraz lekarze — mówią sobie „ty“. Gdy np. starszy chłop i to ten niepiśmienny, wkładał palto, podała mu je właśnie lekarka.

Gdy rozmawiał autor z tymi chłopami, to o swojej spółdzielni opowiadali mu jak o świętości. Jeden z nich mówił: „Nasza spółdzielnia, to nasze najukochańsze dziecko. Myśmy tu wszystko sami robili: wozili piasek, cegłę, bielili itp. A lekarze nasi to anioły stróżę. Oni nie mają interesu w tym, aby nas jak najwięcej chorowało. Dlatego zapobiegają chorobom, nim się one pojawią“.

W domu spółdzielczym w Banianach jest apteka należąca do spółdzielni, w której członkowie dostają o 30% tańsze lekarstwa.

Druga spółdzielnia, którą zwiedził autor we wsi Slowac, założona w 1928 roku, ma dziś członków 280 i obejmuje 11 wiosek. Posiada również własny dom, w którym znajdują się różne pomieszczenia i wszystkie potrzebne urządzenia. Spółdzielnia ta wykupiła obok stojącą karcznię, w której urządzono salę teatralną i pokoje dla położnic, oraz ochronę dla małych dzieci. Powyższa spółdzielnia ma jedną lekarzkę i sanitariuszkę.

Należy sądzić, że spółdzielnie zdrowia odpowiednio do naszych warunków przystosowane są u nas bardzo potrzebne. Zadaniem tych spółdzielni winno być wspólnie z samorządem gromadzkim i gminnym:

- a) dostarczanie opieki lekarskiej i lekarstw ludności gromady;
- b) nadzór lekarski nad działalnością szkolną;
- c) budowa domów zdrowia, łaźni spółdzielczych, studni ze zdatną do picia wodą itp.

ORGANIZACJA ROLNICTWA W POLSCE.

Naczelnym organem kierowniczym we wszystkich sprawach dotyczących rolnictwa, jest Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.

Ministerstwo dzieli się na:

- 1) Departament ekonomiczny załatwiający sprawy potrzeb rolnictwa w zakresie: obrotu i zbytu pro-

duktów rolnych, kredytów na cele rolnicze i umów międzynarodowych.

2) Departament produkcji rolnej i weterynarii, załatwiający sprawy: podniesienia kultury rolniczej wsi i organizacyj rolniczych, weterynarii, leśnictwa i zakładów chowu koni.

3) Departament urzędzeń rolnych załatwiający sprawy: przebudowy ustroju rolnego, melioracyj rolnych, scalania, znoszenia służebności, parcelacji i budownictwa wiejskiego.

Poza tym w skład Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych wchodzi: Gabinet Ministra, Biuro Personalne i Biuro Wojskowe. W skład Ministerstwa wchodzi również Naczelną Dyrekcja Lasów Państwowych.

Na terenie poszczególnych województw organem wykonawczym Ministerstwa są wydziały rolnictwa i reform rolnych w urzędach wojewódzkich.

Ustawą z roku 1928 został powołany do życia w całej Polsce samorząd rolniczy, tak zwane Izby rolnicze. Izby rolnicze przed r. 1928 istniały na Pomorzu, w Wielkopolsce i na Śląsku, jako odziedziczone po Niemcach. Zakres działania Izb rolniczych obejmuje organizację poszczególnych działów produkcji rolnej i pomocy rolnictwu. Poza tym Izby rolnicze wykonują nadzór nad działalnością dobrowolnych organizacyj rolniczych oraz współdziałają z wojewodą przy wykonywaniu nadzoru nad samorządem terytorialnym w zakresie jego działalności nad rozwojem rolnictwa. Izba rolnicza może również pewne działy

produkcji rolnej, jak np. hodowlę, nasiennictwo itp., powierzyć do wykonania organizacjom społecznym. W terenie prace swoje wykonuje Izba rolnicza za pośrednictwem dobrowolnych organizacyj rolniczych i samorządu terytorialnego. Działalnością swą Izba rolnicza obejmuje teren jednego województwa. Lwowska Izba Rolnicza obejmuje natomiast teren województwa lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, zaś Wileńska — teren województwa wileńskiego i nowogródzkiego. Ogółem mamy w Polsce 13 Izb rolniczych.

Mieszkańcy gromad wiejskich winni interesować się sprawami Izb rolniczych, gdyż są one formą samorządu rolniczego, który w zakresie obrony interesów rolnictwa i organizacji gospodarczej wsi ma bardzo duże uprawnienia i szerokie możliwości działania.

Czynnikiem prowadzącym bezpośrednio prace w terenie z zakresu podniesienia rolnictwa są dobrowolne organizacje rolnicze. Organizacje te mają swoje placówki w poszczególnych powiatach i wsiach. Zadaniem ich jest wykonywanie powiatowego planu dotyczącego podniesienia rolnictwa oraz współpraca z samorządem terytorialnym w realizacji budżetów na cele podniesienia kultury rolnej. Najbardziej rozpowszechnioną formą organizacji rolników są Kółka rolnicze, które łączą się w Towarzystwa Rolnicze Powiatowe pod nazwą Okręgowe Towarzystwo Organizacyj i Kółek Rolniczych, a te znów w Wojewódzkie Towarzystwa Rolnicze.

Dążeniem sołtysa i radnych gromadzkich powinno być, aby w każdej gromadzie powstawały dobrowolne organizacje rolnicze pracujące nad rozwojem rolnictwa i gospodarczym podniesieniem wsi. Winny to być takie organizacje jak: sklepy spółdzielcze, kasy oszczędności i pożyczek, koła młodzieży wiejskiej oraz koła gospodyń, spółki maszynowe, melioracyjne i pastwiskowe, koła hodowców bydła, drobiu, trzody chlewnej itp. Organizacje te na terenie gromady zorganizują poszczególne działy produkcji rolnej, oraz prace wśród kobiet i młodzieży, przyczyniając się tym do podniesienia kultury rolnej w danej gromadzie.

We wszystkich sprawach dotyczących organizowania i działalności dobrowolnych organizacji rolniczych, pracujących nad podniesieniem rolnictwa, należy zwracać się do powiatowego instruktora rolnego przy wydziale powiatowym, który pozostaje w kontakcie ze wszystkimi organizacjami rolniczymi w powiecie.

OŚWIATA ROLNICZA.

Postęp kultury rolnej poprzedza zawsze oświata rolnicza. Ma ona na celu przedstawić rolnikowi korzyści, jakie mu daje postęp w rolnictwie oraz wskazać mu, jakimi drogami może osiągnąć poprawę swego bytu. Zadania w dziedzinie oświaty spełniają szkoły rolnicze i oświata rolnicza pozaszkolna, przez kursy, odczyty, pokazy, konkursy rolnicze itp.

Oświata rolnicza nie zawsze jest należycie doceniana przez drobnych rolników. Gospodarstwo wiejskie jest przecież warsztatem pracy bardziej trudnym i wymagającym większej wiedzy niż niektóre rzemiosło, a jednak nie zdarzyło się nigdy, aby ktoś bez przygotowania został majstrem nawet w najłatwiejszym rzemiośle. Zanim kto zostanie majstrem, musi najpierw praktykować, chodzić na kursy wieczorowe uzupełniające i złożyć egzamin z nauki; jeżeli kto pragnie prowadzić większe przedsiębiorstwo, musi nadto ukończyć szkołę przemysłową lub rzemieślniczą, gdy tymczasem do pracy na roli przystępuje się u nas bardzo często bez umiejętności czytania i pisania. Do dziś dnia gospodaruje się u nas staroświeckimi sposobami, które nieraz przy bardzo znacznym wysiłku dają małe zyski, dlatego też obowiązkiem każdego zamożniejszego rolnika winno być oddanie syna względnie córki do ludowej szkoły rolniczej, aby objąwszy ojcowiznę, nie marnowali jej, lecz przeciwnie zapewnili byt sobie i rodzinie.

Należy pamiętać o tym, że bez szkolnictwa rolniczego nie może być mowy o wzorowym gospodarowaniu. Każdy rolnik oprócz umiejętności siania, orania itp. winien znać przyrodę, chemię, prawo itp., aby mógł rozumieć różne zjawiska, by zabezpieczyć się przed możliwymi szkodami.

Rolnictwo jest tak skomplikowanym zawodem, że stara zasada, iż tylko „najgłupszy“ nadaje się do

gospodarki, winna ustąpić innej zasadzie, że do rolnictwa tak trzeba przygotować się, jak do każdego innego zawodu.

Utrzymanie w szkołach rolniczych jest o wiele tańsze niż w szkołach średnich. Wynosi ono przeciętnie około 25 zł miesięcznie wraz z utrzymaniem i nauką. Poza tym biedniejsi gospodarze mają możliwość uzyskania stypendiów na opłacenie utrzymania w szkołach rolniczych swoich dzieci.

Sołtys i radni gromadcy winni tłumaczyć wszystkim rodzicom, że ludowa szkoła rolnicza nie jest po to, by kształcić urzędników dla folwarków. Szkoły rolnicze kształcą na samodzielnych gospodarzy włościańskich. Większa więc korzyść będzie, gdy chłopiec osiedzie we własnym gospodarstwie i pomnoży jego majątek, niżby „wysługiwał się“, tym więcej, że nie będzie miał do tego przygotowania, bowiem na prowadzenie większego majątku trzeba mieć dobrą praktykę i wyższe wykształcenie. Do szkół rolniczych powinni uczęszczać nie tylko chłopcy, ale i dziewczęta. Niechaj i one będą dobrymi gospodyniami. Szkoły rolnicze są gęsto rozsiane po całej Polsce, a tam gdzie ich jeszcze nie ma, powstaną, jeżeli będzie zrozumienie ich ważności we wsi. Poniżej podany wykaz szkół rolniczych wskazuje, gdzie mogą posłać gospodarze swoje dzieci do szkół rolniczych. Bliższych zaś wiadomości o warunkach przyjęcia, kosztach utrzymania i programie nauki w szkole udzieli zawsze instruktor rolny przy wydziale powiatowym.

W POLSCE ISTNIEJĄ NASTĘPUJĄCE SZKOŁY ROLNICZE:

1	NAZWA SZKOŁY	TYP SZKOŁY ZE WZGLĘDU NA	
		Stopień organi- zacyjny	Czas trwania nauki ^{*)}
a) Miejscowość b) Powiat c) Poczta d) Stacja e) Odległość od st. kol. w km. f) Telefon	2	3	4

Kuratorium Okręgu Szkolnego Brzeskiego SZKOŁY PAŃSTWOWE

a) Kołpin	Państwowa Szkoła Rolnicza w Kołpinie (męska)	Niższy	Roczny
b) Brześć n/B.			
c), d) Koceń			
e) 1 ½ km			
a) Torokanie			
b) Kobryń			
c), d) Antopol			
e) 12 km			
a) Mereczowszczyzna			
b), c), d) Kosów Poleski			
e) 14 km			

*) Rok szkolny w szkołach trzyletnich zaczyna się 1/9 kończy się 31/8

półtorarocznych	1/11	-	31/8
rocznych i przysposobienia rolnicze, o	1/1	-	31/3
dwoimiesięcznych	1/11	-	31/12
pięćmiesięcznych	1/11	-	31/3

ustala kuratorium

1	2	3	4
a) Dubica b) Brześć n/B. c) Ag. Pocz. Otoki d) Dubica e) ¼ km a) Planta b) Kobryń c) Zapруды d) Kobryń e) 18 km	Państwowa Ludowa Żeńska Szkoła Rolnicza w Dubicy Państwowa Szkoła Rolnicza Żeńska w Plancie Państwowe Wędrownie Kursy Rolnicze Żeńskie na Polesiu	Nizszy „ „	Roczny „ 2 kursy po 5 mies.
a) Stały adres: Planta j. w.	SZKOLY SAMORZĄDOWE W organizacji		
a) Kupiski Stare b), c), d) Łomża e) 6 km	SZKOLY PRYWATNE Szkoła Rolnicza w Duboi fundacji im. J. Wydzianki (męska)	Nizszy	Roczny

1	2	3	4
a) Krzyżewo b) Wysockie-Maz. c), d) Sokoły e) 3½ km	Szkoła Rolnicza w Krzyżewie — Stefanii Karpowiczówny (męska)	Niższy	Roczny
a), b), c), d) Kosów	Prywatne Kursy Przemysłowego Przetwa- rzania Owoców i Warzyw (koed.)	„	„
Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego			
SZKOŁY PAŃSTWOWE			
a) Cieszyn, ul. Miarki 19 f) Cieszyn 11-84	Państwowa Wyższa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie (koed.)	Średni typu wyższego	Trzyletni
a) Czernichów b) Kraków c) Czernichów d) Brzeźnica e) 5 km f) Czernichów 2	Państwowa Średnia Szkoła Roln. w Czer- nichowie (męska)	Średni	„
a) Pilzno b) Ropczyce c) Pilzno d) Dębica e) 12 km	Państwowa Szkoła Rolnicza w Pilźnie (męska)	Niższy	Dwuzimcowy
a), b), c) Tarnów d) Tarnów e) Tarnów 89	Państwowa Szkoła Ogrodnicza (męska)	„	Trzyletni

1	2	3	4
SZKOŁY SAMORZĄDOWE			
a) Chwałowice b), c) Iłża d) Wierzbnik e) 23 km	Szkoła Rolnicza pod nazwą 11 listopada w Chwałowicach (męska)	Niższy	Roczny
a) Łososina Górna b), c) Limanowa d) Łososina	Górską Szkoła Rolnicza pow. limanowskie- go im. Marszałka Piłsudskiego w Łoso- sinie Górnej (męska)	"	Dwuzimowy
a), b), c), d) Nowy-Targ e) 2 km	Powiatowa Wysokogórska Szkoła Rolnicza w Nowym Targu (męska)	"	"
a) Trzyciąż b) Olkusz c), d) Wolbrom e) 9 km	Ludowa Szkoła Rolnicza Sejmiku Oiku- skiego w Trzyciążu im. Marszałka Ję- zefa Piłsudskiego (męska)	"	Roczny
a) Wacyn b), c), d) Radom e) 4 km	Szkoła Rolnicza w Wacynie, Sejmik Ra- domski (męska)	"	"
a) Wojnicz b) Brzesko c) Wojnicz d) Bogumiłowice e) 8 km	Ludowa Szkoła Rolnicza w Wojniczu (męska)	"	"

1	2	3	4
a) Zwolen b) Kozienice c) Zwolen d) Garbatka e) 14 km f) Zwolen 10	Ludowa Szkoła Roln. Męska w Zwolenin	Niższy	Roczny
a) Koziegłowy b) Zawiercie c) Koziegłowy d) Myszków e) 14 km f) Koziegłowy 7	Szkoła Rolnicza żeńska w Koziegłowach — Wydz. Powiat. Sejmiku Zawierciańskiego.	"	"
a) Łodygowice b) Żywiec c), d) Łodygowice	Publiczna Szkoła Rolnicza żeńska w Ło- dygowicach	"	"
a) Lyszkowice b) Miechów c) Proszowice d) Kocmyrzów e) 12 km	Ludowa Szkoła Rolnicza żeńska w Łysz- kowicach	"	"
a) Mikoszyn b), c), d) Sandomierz e) 5 km	Szkoła Rolnicza żeńska Ludowa Powiatowa im. Królowej Jadwigi w Mokoszy- nie, pow. sandomierski	"	"

1	2	3	4
a) Podegrodzie b) Nowy Sącz c) Podegrodzie d) Nowy Sącz e) 15 km	Ludowa żeńska Szkoła Rolnicza w Podegrodziu (pow. nowy-sącz)	Niższy	Roczny
a) Radzice b) Opoczno c) Drzewica d) Opoczno e) 12 km f) Drzewica 7	Szkoła Rolnicza żeńska Sejmiku Opoczyńskiego w Radzicach	"	"
a) Roźnica b) Włoszczowa c) Słupia k/Włoszczowej d) Sędziszów e) 6 km	Szkoła Rolnicza w Roźnicy — Sejmik powiatu włoszczowskiego (żeńska)	"	"
SZKOLY PRYWATNE			
a), b), c) Biała Krawkowska d) Bielsk e) 2 km f) Bielsko 24-18	Trzyletnia Średnia Szkoła Ogrodnicza Towarzystwa Średniej Szkoły Ogrodniczej w Białej (koed.)	Średni	Trzyletni

1	2	3	4
a) Bachnowice b) Oświęcim c), d) Spytkowice e) 8 km	Ludowa Szkoła żeńska Rolnicza im. Ks. Dr Fr. Gołby w Bachowicach — Małopolskie Tow. Rolnicze	Niższy	Roczny
a) Imbranowice b) Olkusz c), d) Wolbron e) 12 km	Szkoła Gospodarstwa dla Dziewcząt w Imbranowicach — S. S. Norbertanek	„	„
a) Szynwałd b), c), d) Tarnów e) 14 km	Ludowa Szkoła Rolnicza Szynwałd — S. S. Szuębniec Najśw. Marii Panny (żeńska)	„	„
S Z K O Ł Y M I E J S K I E			
a) Kraków, ul. Rakowicka 27	Publiczna Szkoła Dokszałcająca Zawodowa dla Ogrodników (męska)	Niższy	Trzyletni
Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego			
S Z K O Ł Y P A Ń S T W O W E			
a) Nałęczów b) Puławy c), d) Nałęczów e) 5 km	Państwowa Szkoła Spółdzielczości Rolniczej w Nałęczowie (męska)	Niższy	Roczny

1	2	3	4
SZKOŁY SAMORZĄDOWE	Ludowa Szkoła Rolnicza im. J. Piłsudskiego w Janowicach (męska)	Niższy	Roczny
	W organizacji		
a) Janowice b), c), d) Zamość e) 2 km f) Zamość 74	Ludowa Szkoła Rolnicza Męska im. Barto- sza Głowackiego w Krasnymstawie. — (Przy szkole kurs hodowlany)	"	"
a) Jarozów b), c), d) Tomaszów e) 24 km	Szkoła Rolnicza w Miętnem — Sejmiku Garwolińskiego (męska)	"	"
a), b), c), d) Krasnystaw e) 2 km f) Krasnystaw 34	Szkoła Rolnicza im. Komendanta Józefa Piłsudskiego (męska)	"	"
a) Miętne b), c), d) Garwolin e) 3 km	Publiczna Szkoła Rolnicza im. Kazimierza Wielkiego w Siedlcach (męska)	"	"
a) Okszków b), c), d) Chełm e) 3 km	W organizacji		
a), b), c), d) Siedlce e) 2 km f) Siedlce 2-52			
a) Wrotków b), c), d) Lublin e) 3 km			

1	2	3	4
a) Izdeбно b) Garwolin c), d) Łaskarzew e) 5 km f) Nadleśnictwo Garwolin w Izdebnie-Łaskarzew	żeńska Szkoła Rolnicza — Sejmiku Garwolińskiego w Izdebnie	Niższy	Roczny
a) Sitno b), c), d) Zamość e) 15 km	żeńska Szkoła Roln. im. M. Konopnickiej	"	"
a) Teodorówka b), c) Biłgoraj d) Zwierzyniec (wieś) e) 23 km lub d) Biłgoraj (Wąsk) e) 6 km f) Biłgoraj 43	Ludowa Szkoła Rolnicza żeńska w Biłgoraju (folwark Teodorówka)	"	"
SZKOŁY SAMORZĄDU ROLNICZEGO			
a) Krasienin b) Lubartów c) Jastków d) Lublin e) 14 km	żeńska Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego w Krasieninie — Lubelskiej Izby Roln.	Niższy	Roczny

SZKOLY PRYWATNE

a) Kijany b) Lubartów c) Spiczyn d) Bystrzyca e) 9 km lub d) Lublin e) 10 km f) Spieszyn 3	Prywatna Męska Szkoła Średnia Ogrodni- cza im. Erazma Plewińskiego w Kijanach	Średni	Trzyletni
a) Dęblin b) Puławy c) Irena d) Dęblin e) 3 km	Szkoła Hodowlano-Rolnicza w Dęblinie — Wojewódzkiego Tow. Organizacyj i Kó- łek Rolniczych w Lublinie (męska)	Niższy	Roczny
a) Komarówka b) Radzyń c) Komarówka Podl. d) Bezwola e) 9 km	Dwuzimowa Szkoła Roln. Męska w Kom. Pod. (pow. radzyński) ks. Jana Rud- nickiego	"	Dwuzimowy
a), b), c), d) Puławy e) 2 km f) Puławy 62	Prywatna Szkoła Gospodyń Wiejskich Sto- warzyszenia Zjedn. Ziemianek — Puła- wy, Ruda Czechowska.	"	Dwuletni
a), b), c), d) Puławy e) 2 km f) Puławy 62	5-miesięczny Kurs z zakresu gospodarstwa wiejskiego	"	5 mies.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego

SZKOLY PAŃSTWOWE

a) Czernica b) Żydaczów c), d) Piaseczna e) 3 km	Państwowe Liceum Rolnicze w Czernicy (język nauczania ruski-ukraiński — męska)	Licealny	Trzyletni i rok praktyki
a) Bereźnica b), c), d) Stryj e) 7 km	Państwowa Półtoraroczna Szkoła Rolnicza w Bereźnicy (męska)	Nizszy	półtora- roczny
a), b), c), d) Gródek Jagielloński e) 2 km	Państwowa Ludowa Szkoła Rolnicza w Gródku Jagiellońskim (męska)	"	dwuzimowy
a), b), c), d) Horodenka e) 1 km	Państwowa Szkoła Rolnicza w Horodence (męska)	"	"
a) Milocin b), c), d) Rzeszów e) 4 km f) Rzeszów 172	Państwowa Szkoła Rolnicza w Milocinie — (męska)	"	trzyletni
a) Suchodół b), c), d) Krosno e) 4 km f) Krosno 57	Państwowa Szkoła Rolnicza w Suchodole (męska)	"	półtora- roczny

1	2	3	4
a) Lwów „Wólka - Kapi- tańska“, ul. Lwowska Nr 117 f) Lwów 22-817	Państwowa Szkoła Ogrodnicza w Wólcie Kapitańskiej (męska)	Niższy	Dwuletni
a), b), c), d) Zaleszczyki f) Zaleszczyki 22	Państwowe Jednoroczne Kursy Praktyki Ogrodniczej (koed.)	-	Roczny
a), b), c), d) Rzeszów e) 1½ km f) Rzeszów 174	Państwowa Szkoła Mleczarska (męska)	-	„
a) żabie b) Kosów c) żabie d) Worochta e) 28 km	Państwowa Wysockogórska Szkoła Rolnicza w żabim (męska)		
a) Teren K. O. S. — Lw.	Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze żeń- skie (1 komplet)	Niższy	2 kursy po 5 mies.
a) Teren K. O. S. — Lw.	j. w. (2 komplet)	„	„
SZKOŁY SAMORZĄDOWE			
a) Mokrzeszów b), c), d) Tarnobrzeg e) 1½ km	Ludowa Szkoła Rolnicza Tarnobrzeskiego Wydz. Pow. w Mokrzeszowie (męska)	Niższy	Dwuzimowy

1	2	3	4
a) Albigowa b) Łańcut c) Albigowa d) Łańcut e) 8 km a) Olesko b) Złoczów c) Olesko d) Ożydów e) 8 km	Powiatowa Ludowa Szkoła Rolnicza Żeńska w Albigowej Powiatowa żeńska Szkoła Roln. w Olesku	Niższy „	Roczny „
SZKOŁY PRYWATNE			
a) Snopków b), c), d) Lwów e) 4 km f) Lwów 20-188 a) Lwów, ul. Centnarowska Nr 54 a) Miłowanie b) Tłumacz c) Strychańce k/Jezupola d) Połahicze e) 8 km	Prywatna Szkoła Gospodarcza Wyksz. Kobiet w Snopkowie Prywatna Szkoła Zielarska — Małopolskiego Tow. Zielarskiego (żeńska) Szkoła Rolniczo-Ogrodnicza Męska — Towarzystwa „Proswit“ (język nauczania ruski-ukraiński)	Średni „ Niższy	Trzyletni Dwuletni Roczny

1	2	3	4
a), b), c), d) Stryj	Prywatna Szkoła Mleczarska Tow. „Masło- sojusz” (język nauczania ruski-ukraiń- ski) — męska	Roczny	Niższy
a) Szybalin b), c), d) Brzeżany e) 5 km	Prywatne Koed. Kursy Rolniczo-Gospodar- — Michała Waškowa (język nauczania ruski-ukraiński) — koed.	Dwuletni	"
a), b), c), d) Kałusz e) 3 km	Prywatna Szkoła Ludowa Rolnicza żeńska Tow. Gospodarczego Wykształcenia Ko- biet we Lwowie	Roczny	"
a) Korczynna b) Krosno c) Korczynna d) Krosno e) 6 km	Prywatna Ludowa Szkoła Rolnicza żeń- ska — Korczynna pod Krosnem — S. S. Służebnic Najśw. Serca Jezusowego	"	"
a) Podhorce b) Rudki c) Podhorce k/Rudek d) Rudki e) 9 km	Szkoła Gospodarcza żeńska w Podhorcach k. Rudek — Tow. Gospodarczego Wy- kształcenia Kobiet we Lwowie	"	"
a) Przemyśl, ul. Pelcza- ra Nr 16	Ludowa Szkoła Rolnicza żeńska — Prze- myśl — S. S. Służebniczek Najśw. Serca Jezusowego	"	"

1	2	3	4
a) Witków b) Radziechów c) Witków Nowy d) Radziechów e) 10 km	Ludowa Szkoła Rolnicza żeńska — Witków Stary — Tow. Gospodarczego Wykształcenia Kobiet we Lwowie	Niższy	Roczny
a) Białokrynica b), c), d) Krzemieniec e) 5 km f) Krzemieniec 45	<p style="text-align: center;">Liceum Krzemienieckie SZKOŁY PAŃSTWOWE</p> Państwowa Szkoła Rolnicza średnia w Białokrynicy. Wydziały: rolniczy i leśny (męska)	Średni	Trzyletni
a) Sarny-Dorotycze b), c), d) Sarny e) 4 km	<p style="text-align: center;">Kuratorium Okręgu Szkolnego Łuckiego SZKOŁY PAŃSTWOWE</p> Państwowa Szkoła Rolnicza Męska w Sarnach-Dorotyczach	Niższy	Roczny
a) Szubków b) Równe c) Tuczyn d) Równe e) 22 km f) Tuczyn 12 a) j. w.	Państwowa Szkoła Rolniczo-Chmielarska w Szubkowie (męska) Państwowe Kursy Chmielarskie (męska)	„ —	Półtoraroczny 6 mies.

1	2	3	4
a) Trościaniec b) Łuck c) Trościaniec d) Kiwercie e) 18 km f) Trościaniec 4	Państwowa Szkoła Rolnicza w Trościańcu (męska)	Niższy	Półtora- roczny
a) Horyńgród b) Równe c) Tuczyn d) Równe e) 24 km	Państwowa Szkoła Żeńska Rolnicza w Ho- ryngrodzie	"	Niższy
a), b), c), d) Dubno	I Państwowe Wędrówne Kursy Rolnicze żeńskie w Dubnie	"	2 kursy po 5 mies.
a) Ochłopów b), c), d) Horochów e) 5 km	Państwowe Wędrówne Kursy Rolnicze żeńskie	"	"
a) Adamówka b) Kowel c), d) Maciejów e) 3 km	Państwowa Szkoła Rolnicza Męska w Ada- mówce	"	Kursy 3 1/2 mies.
a) Belmaż b) Zdołbunów c), d) Ostroń n/Horyniem e) 14 km	Państwowe Wędrówne Kursy Rolnicze w Belmażu (męskie)	"	Kursy 3 1/2 mies.
a), b), c), d) — j. w.	Państwowe Wędrówne Kursy Rolnicze żeń- skie w Belmażu	"	2 kursy po 5 mies.

1	2	3	4
a) Poznań, ul. Śniadec- kich Nr 56/58 f) Poznań 71-46 (ogro- dy szkolne 68-88)	Państwowa Szkoła Ogrodnicza w Pozna- niu (koed.)	Średni typu wyższego	Trzyletni
a) Malinowo b), c), d) Działdowo e) 4 ½ km f) Działdowo 3	Państwowa Ludowa Żeńska Szkoła Rolni- cza w Malinowie	Niższy	Roczny
SZKOLY SAMORZĄDU ROLNICZEGO			
Wielkopolska Izba Rolnicza			
a) Bydgoszcz, ul. Nowo- dworska f) Bydgoszcz 31-25	Szkoła Rolnicza w Bydgoszczy W. I. R. — (męska)	Niższy	Dwuzimowy
a), b), c), d) Chodzież e) 2 ½ km f) Chodzież 93	Szkoła Rolnicza w Chodzieży W. I. R. — (męska)	"	"
a), b), c), d) Inowrocław f) Inowrocław 323	Szkoła Rolnicza w Inowrocławiu W. I. R. (męska)	"	"
a) Janowiec b) Żnin c), d) Janowiec f) Janowiec k/Gniezna 3	Szkoła Rolnicza w Janowcu W. I. R. — (męska)	"	"

1	2	3	4
a), b), c), d) Kępno f) Kępno 32	Szkoła Roln. w Kępnie W. I. R. (męska)	..	Dwuzimowy
a) Koźmin b) Krotoszyn c), d) Koźmin f) Koźmin 84	Szkoła Rolnicza w Koźminie W. I. R. — (męska)
a), b), c), d) Leszno f) Leszno 295	Szkoła Roln. w Lesznie W. I. R. (męska)
a), b), c), d) Międzychód f) Międzychód 27	Szkoła Rolnicza w Międzychodzie W. I. R. (męska)
a), b), c), d) Ostrów f) Ostrów 148	Szkoła Rolnicza w Ostrowiu W. I. R. — (męska)
a), b), c), d) Szamotuły f) Szamotuły 73	Szkoła Rolnicza w Szamotułach W. I. R. (męska)
a), b), c), d) Poznań, ul. Grottgera 5 f) 74-82	Szkoła Rolnicza w Poznaniu W. I. R. — (męska)
a), b), c), d) Środa f) Środa 164	Szkoła Rolnicza w Środzie W. I. R. — (męska)	..	Półterarcz.
j. w.	j. w.	..	dwuzimowy
a), b), c), d) Nowy Tomyśl przedm. Glinno e) 3 km f) 27	Szkoła Rolnicza w Tomyślu W. I. R. (język nauczania niemiecki) — męska

1	2	3	4
a), b), c), d) Września f) Września 123	Szkoła Rolnicza we Wrześni W. I. R. — (męska)	Nizszy	Półtorarocz. dwuzimowy
a), b), c), d) Wolsztyn f) Wolsztyn 80	Szkoła Rolnicza w Wolsztynie W. I. R. — (męska)	"	"
a) Koźmin b) Krotoszyn c), d) Koźmin f) Koźmin 28	Szkoła Ogronicza w Koźminie W. I. R. — (męska)	"	Trzyletni
a), b), c), d) Września f) Września 88	Szkoła Mleczarska we Wrześni W. I. R. — (męska)	"	Roczny
a) Nietążkowo b) Kościan c) Śmigiel d) Bojanowo Stare e) 5 km	Szkoła Rolnicza żeńska w Nietążkowie W. I. R.	"	"
a) Tuchorza b) Wolsztyn c), d) Tuchorza e) 2½ km	Szkoła Rolnicza żeńska w Tuchorzy W. I. R.	"	"
a) Witkowo b) Gniezno c), d) Witkowo	Szkoła Rolnicza żeńska w Witkowie W. I. R.	"	"

1	2	3	4
Pomorska Izba Rolnicza			
a), b), c), d) Brodnica	Szkoła Rolnicza w Brodnicy P. I. R. — (męska)	Niższy	Dwuzimowy
a) Chełmża, b) Toruń	Szkoła Rolnicza w Chełmży P. I. R. — (męska)	"	"
c), d) Chełmża f) Chełmża 62			
a), b), c), d) Kościerzyna	Szkoła Rolnicza w Kościerzynie P. I. R. — (męska)	"	"
a) Pawłowo b) Chojnice	Szkoła Rolnicza w Pawłowie P. I. R. — (męska)	"	"
c) Pawłowo d) Raclawki			
e) 2 km			
a), b), c), d) Świecie	Szkoła Rolnicza w Świeciu P. I. R. (męska)	"	"
f) Świecie 153			
j. w.	Szkoła Rolnicza w Świeciu P. I. R. (język nauczania niemiecki) — męska	"	"
a) Kowalewo	Szkoła Roln. żeńska w Kowalewie P. I. R.	"	Roczny
b) Wąbrzeźno			
c) Kowalewo			
d) Kowalewo-Miasto			
e) 4 km			
f) Kowalewo 64			

1	2	3	4
a) Zagórze b) Morski c) Zagórze Pomorskie d) Rumia-Zagórze	Szkoła Rolnicza żeńska w Zagórzcu P. I. R.	Niższy	2 kursy po 5 mies.
a) Bielaski b) Starogard c), d) Pelplin e) 4 km f) Pelplin 16	Szkoła Rolnicza w Bielawkach P. I. R. — (żeńska)	"	
a) Byszwałd b), c) Lubawa e) 4 km	Szkoła Rolnicza w Byszwałdzie P. I. R. — (żeńska)	"	
a) Kowalewo b) Wąbrzeźno c) Kowalewo d) Kowalewo-Miasto e) 4 km	Szkoła Rolnicza w Kowalewie P. I. R. — (żeńska)	"	

Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego

SZKOŁY PAŃSTWOWE

Roczny

Semin.

Państwowe Seminarium dla Nauczycielek
 Szkół Rolniczych w SokołóWKu

- a) Sokołówek
- b), c), d) Ciechanów
- e) 7 km
- f) Ciechanów 130

1	2	3	4
a) Warszawa, ul. Nowogrodzka 60 f) 9-82-09	Państwowa Średnia Szkoła Ogrodnicza w Warszawie (męska)	Średni	Trzyletni
a) Pszczelin b) Błonie c), d) Brwinów e) 1½ km	Państwowa Szkoła Ludowa Roln. w Pszczelinie (męska)	Niższy	Półtoraroczny
a) „Bratne“ w Gołotczyźnie b) Ciechanów c), d) Gołotczyzna e) 1 km f) Gołotczyzna 4	Państwowa Szkoła Rolnicza Męska „Bratne“ w Gołotczyźnie	„	Roczny
a) Gołotczyzna b) Ciechanów c), d) Gołotczyzna e) 1 km f) Gołotczyzna 5	Państwowa Szkoła Rolnicza żeńska w Gołotczyźnie	„	„
a) Willa Góra b) Warszawa c), d) Nowy Dwór e) 5 km	Państwowa Niższa Szkoła Rolnicza żeńska w Willi Górze	„	-

SZKOLY SAMORZĄDOWE

1	2	3	Roczny
		Niższ	
a) Łowicz b), c), d) Łowicz e) 1½ km f) Łowicz 63	Szkoła Rolnicza Męska im. Tadeusza Kościuszki w Blichu k. Łowicza. — Powiatowy Związek Samorządowy Łowicki
a) Czarnocin b) Łódź c), d) Czarnocin e) 2½ km	Szkoła Rolnicza w Czarnocinie Sejmiuku Łódzkiego (męska)
a) Dobryszycy b), c), d) Radomsko e) 8 km	Szkoła Rolnicza w Dobryszycach (męska)
a) Gołdakowo b) Pułtusk c) Winnica k/Pułtuska d) Nasielsk e) 16 km	Szkoła Rolnicza „Gołdaków“ (męska)
a) Niegłoty b), c) Płock d) Płock-Radziwie e) 6 km lub d) Płock (wod) e) 3 km f) Płock 11-56	Powiatowa Szkoła Rolnicza im. Płockiego Tow. Rolniczego „Niegłoty“ (męska)

1	2	3	4
a) Popów b) Turek c) Pęczniew d) Sieradz e) 30 km lub d) Poddębice e) 20 km	Szkoła Rolnicza w Popowie (męska)	-	-
a) Ruda b), c), d) Przasnysz e) 1 km f) Przasnysz 8	Męska Szkoła Rolnicza w Rudzie — Wydz. Powiatowy w Przasnyszu	-	-
a) Sędziejowice b) Łask c) Sędziejowice d) Łask e) 12 km lub d) Kozuby e) 2 km f) Sędziejowice 3	Powiatowa Ludowa Szkoła Rolnicza w Sę- dziejowicach (żeńska)	-	-
a) Stary Brześć b) Włocławek c), d) Brześć Kujawski f) Brześć Kuj. 17	Sejmikowa Szkoła Roln. — Stary Brześć pow. włocławski (męska)	-	-
a) Chróścín b) Wieluń c) Bolestawiec d) Lęka e) 9 km	żeńska Szkoła Rolnicza w Chróścínie — Wieluński Sejmik Powiatowy	-	-

1	2	3	4
a) Dąbrowa Zduńska b) Łowicz c) Zduny d) Jackowice e) 4 km	Ludowa Szkoła Rolnicza żeńska w Dąbro- wie Zduńskiej pow. łowickiego	Niższy	Roczny
a) Jeżowo b) Brzeziny c) Zgierz d) Glinnik e) 8 km	żeńska Szkoła Rolnicza Jeżowo	-	-
a) Kościelec b), c), d) Koło e) 7 km	Szkoła Rolnicza żeńska Kościelec	-	-
a), b), c), d) Rawa Ma- zowiecka	Szkoła Rolnicza żeńska Rada-Mazowiecka	-	5 mies.
a) Trzepowo b), c) Płock d) Płock-Radziwie e) 9 km f) Płock 12-84	Ludowa Szkoła Rolnicza żeńska im. Leo- kadii Bergerowej w Trzepowie, pow. płocki	-	Roczny
a) Witów b), c) Piotrków Tryb. d) Uszczyn e) 2 km	żeńska Szkoła Rolnicza w Witowie	-	"

1	2	3	4
SZKOLY SAMORZĄDU ROLNICZEGO	Szkoła Hodowlana w Liskowie — Łódzkiej Izby Rolniczej (męska)	Niższy	5 mies.
	Prywatna żeńska Szkoła Hodowli Drobni im. Heleny Paderewskiej w Julinie — Warszawskiej Izby Rolniczej	-	Roczny
SZKOLY PRYWATNE	Szkoła żeńska Gospodarstwa Wiejskiego im. C. Plater-Zyberkówny w Chyliczkach Tow. Oświatowego im. C. Plater-Zyberkówny w Warszawie ul. Piusa XI Nr 24	średni	Trzyletni
	Prywatna żeńska Szkoła Ogrodnicza — Tow. Przyjaciół Szkoły Zawodowej żeńskiej w Płocku	-	-
Ludowa Szkoła Rolnicza Męska „Mieczysławów” — Centralnego Tow. Organizacji i Kółek Rolniczych	Niższy	Roczny	
a) Lisków b) Kalisz c) Lisków d) Opatówek e) 18 km f) Lisków 5	a) Julin b) Radzymin c), d) Łochów e) 8 km	a) Chyliczki b) Warszawa c) Skolimów d) Piaseczno e) 1 km	a), b), c) Płock, ul. Ko- legialna 21 d) st. wod. Płock f) Płock 10-21
a) „Mieczysławów” Wa- ły b), c), d) Kutno e) 8 km			

1	2	3	4
<p>a) Ignaców b), c), d) Mińsk Maz.</p> <p>a) Marysin b) Włocławek c) Lubraniec d) Włocławek e) 24 km f) Lubraniec 23</p> <p>a) Mirosławice b) Kutno c), d) Żychlin e) 8 km</p> <p>a) Nowy Przybyszew b) Grójec c) Goszczyn d) Mogielnica (dojazd) e) 10 km</p> <p>a) Szafarnia b) Rypin c), d) Golub e) 7 km</p> <p>a) Warszawa, ul. Profesorska Nr 4</p>	<p>Trzyletnie Kursy Gospodarstwa Domowego Wiejskiego i Miejskiego w Ignacowie — Tow. Zakładów Wychowawczych p. w. Św. Antoniego (żeńskie)</p> <p>Szkoła Rolnicza żeńska w Marysinie — Tow. Zjednoczonych Ziemianek w Warszawie, ul. Chmielna Nr 29</p> <p>Nizsza Szkoła Rolnicza żeńska Mirosławice — Stow. Zjedn. Ziem. w Warszawie, ul. Chmielna 2</p> <p>Szkoła żeńska Ogrodniczo-Rolnicza w Nowym Przybyszewie — Tow. Ośw. im. C. Plater - Zyberkówny w Warszawie, Piłsa XI Nr 24</p> <p>Prywatna żeńska Szkoła Mleczarsko-Serowska w Szafarni — Stow. „Służba Obywatelska“</p> <p>Kursy Ogrodniczo-Pszczelnicze Tow. Ogrodniczo-Pszczeln. w Warszawie (koed.)</p>	<p>Niższy</p>	<p>Trzyletni</p> <p>Roczny</p>

1	2	3	4
a) Warszawa, ul. Chłodna Nr 11	<p style="text-align: center;">S Z K O L Y M I E J S K I E</p> <p>Publiczna Szkoła Doksztaltająca Nr 3 w Warszawie (ogrodnicza) — męska</p>	Niższy	Trzyletni
<p style="text-align: center;">Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego</p> <p style="text-align: center;">S Z K O L Y P A Ń S T W O W E</p> <p>a) żyrowice b) Słonim c) żyrowice d) Słonim e) 12 km f) żyrowice 4</p> <p>a) Wilno, ul. Sołtaniszki Nr 70 f) Wilno 10-74</p>	<p>Państwowa średnia Szkoła Rolnicza w żyrowicach — Wydziały: rolny i leśny — (męska)</p> <p>Państwowa Koedukacyjna Szkoła Ogrodnicza w Wilnie</p>	Średni	Trzyletni
<p>a) Grzybów b), c), d) Słonim e) 4 km</p> <p>a) Łuczaj b) Postawy c) Łuczaj d) Woropajewo e) 9 km f) Łuczaj 1</p>	<p>Państw. Szkoła Rolnicza Męska w Grzybowie</p> <p>Państwowa Szkoła Rolnicza w Łuczaju (męska)</p>	Niższy	Roczny

1	2	3	4
a) Antowil b), c), d) Wilno e) 16 km	Państwowa Szkoła Rolnicza Żeńska w Antowilu	Nizszy	Roczny
a) Bereżno b) Stołpce c) Mir d) Stołpce e) 20 km	Państwowa Szkoła Rolnicza Żeńska w Bereżnie	.	.
a) Różanka b) Szczuczyn c) Różanka Pacowska d) Różanka e) 6 km	Państwowa Szkoła Rolnicza Żeńska w Różance	.	.
a) Stały adres Antowil j. w.	I Państwowe Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie — w woj. wileńskim	.	2 kursy po 5 mies.
a) Jeziernica b) Skonim c), d) Jeziernica e) 4 km	Państw. Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie	.	.
a) Delatycze b) Nowogródek c), d) Lubcz n/Niemnem e) 6 km	Państw. Wędrowne Kursy Rolnicze Żeńskie	.	.

1	2	3	4
a) Bruchańszczyzna b) Baranowicze c, d) Połonka e) 3 km	Państw. Wędrowne Kursy Rolnicze żeńskie SZKOŁY SAMORZĄDOWE Szkoła Rolnicza w Antonowie — Wydział Powiatowy Sejmiku Oszańskiego — (męska) Szkoła Rolnicza w Berdówce — Powiatowy Związek Samorządowy w Lidzie — (męska) Szkoła Rolnicza Męska w Bukiszkach	Niższy Niższy - -	2 kursy po 5 mies. Roczny
a) Antonowo b) Oszmiana c) Boruny d) Oszmiana e) 27 km a) Berdówka b), c), d) Lida e) 17 km a) Bukiszki b), c), d) Wilno e) 10 km a) Dowspuda b) Augustów c, d) Raczki e) 2 km	W organizacji	- - - -	- - - -

1	2	3	4
a) Kuszelewo b) Nowogródek c) Kuszelewo d) Nowogródek e) 9 km lub d) Nowojelna e) 15 km	Ludowa Szkoła Rolnicza w Kuszelewie — Sejmik Nowogródzki (męska)	Niższy	Dwuzimowy
a) Łazduny b) Wołożyn c), d) Juraciszki e) 12 km	Samorz. Męska Szkoła Rolnicza w Łazdu- nach — pow. wołożyński, wojew. nowo- gródzkie	-	Roczny
a) Opsa b) Brasław c), d) Opsa e) ½ km f) Opsa 6	Samorządowa Szkoła Rolnicza Męska w Opsie	-	"
a) Kuków b), c) Świąciany e) 9 km	Szkoła Rolnicza żeńska w Kukowie — Su- wałki	-	"
a) Świąciany b), c), d) Suwałki d) Nowoswiąciany e) 12 km f) Świąciany Wileńskie Nr 41	Sejmikowa Szkoła Rolnicza żeńska w Świe- cianach	"	"

Istniejące szkoły rolnicze mogą przeszkolić rocznie około 5.000 uczniów, gdy tymczasem nowe gospodarstwa w Polsce obejmuje rocznie ok. 100.000 gospodarzy i dlatego też każdy młody chłopiec czy dziewczyna na wsi, o ile nie mają możliwości uczenia się w szkole rolniczej, powinni korzystać z oświaty rolniczej pozaszkolnej. Najważniejszym działem oświaty rolniczej pozaszkolnej jest przysposobienie rolnicze młodzieży i konkursy rolnicze samodzielnych gospodarzy i gospodyń.

W przysposobieniu rolniczym i konkursach przerabiane są praktycznie najważniejsze zagadnienia rolnicze potrzebne rolnikowi. Poza tym przysposobienie i konkursy rolnicze wprowadzają czynnik współzawodnictwa, co pobudza wszystkich uczestników do wydajniejszej pracy i stosowania jak najlepszych sposobów gospodarowania. Dlatego też cała młodzież w danej gromadzie powinna przejść przysposobienie rolnicze, a samodzielni gospodarze uzupełniać swoje wiadomości przez konkursy rolnicze.

Niezależnie od przysposobienia i konkursów rolniczych, organizowane są przez samorząd powiatowy lub przez organizacje społeczne, kursy, odczyty i pokazy, które mają na celu zapoznać rolnika z najważniejszymi zdobyczami w rolnictwie. O każdym odczycie, kursie względnie pokazie, sołtys winien ogłosić w gromadzie, by mogli w nim wziąć udział wszyscy mieszkańcy. Poza tym należy przygotować salę,

tablicę i kredę, by prelegent po przyjeździe nie musiał szukać dopiero, gdzie się ma pomieścić z ludźmi.

Ważnym jest, by rolnicy mogli uzupełniać swoje wiadomości w każdej potrzebie. Do tego służą czasopisma i biblioteczki rolnicze. Jeżeli złożą się gospodarze na wspólną prenumeratę, wtedy nie wielkim, bo groszowym kosztem będzie można zaprenumerować kilka czasopism rolniczych, z których korzystać będą mogli wszyscy chętni rolnicy. Jakie czasopisma zaprenumerować, wskaże instruktor rolny.

Obok czasopism ważną rolę odgrywają biblioteczki rolnicze. Biblioteczka taka nie musi być bardzo wielka, może być skromniejsza, zależnie od możliwości mieszkańców. Powinna jednak zawierać najpotrzebniejsze książki dla rolnika. Najważniejsze z nich, które zapoczątkowałyby biblioteczkę rolniczą są następujące:

Prof. S. Biedrzycki: Nauka o uprawie roli	2.80
Kazimierz Miczyński: Rolnik wzorowy	6.50
Prof. B. Niklewski: Jak nawozić glebę	5.—
Dr M. Różański: Uprawa łąk i pastwisk	1.80
K. Strawiński: Tępienie szkodników roślin	1.50
Dr L. Garbowski: Choroby roślin	1.80
E. Jankowski: Sad przy chacie	2.50
Prof. Z. Moczarski: Hodowla zwierząt	6.50
A. Piątkowski: Żywienie krów mlecznych	1.80
M. Karczewska: Dobre nioski	2.—
W. Chmielewski: Praktyczne wskazówki urządzania i prowadzenia gospodarstw małych	4.20

Ileż to gospodarze rok rocznie tracą na jarmarkach na różne niepotrzebne rzeczy. Gdyby choć część tych pieniędzy złożyli, to w bardzo krótkim czasie możnaby było zakupić tych kilka książek, które byłyby zaczątkiem biblioteki rolniczej w gromadzie. Potem z groszowych składek możnaby zakupić resztę i stworzyć ładną biblioteczkę rolniczą.

Fachową wiedzę rolnika w Polsce można zdobywać przy pomocy kursów korespondencyjnych im. Staszica, które mieszczą się w Warszawie przy ulicy Pankiewicza 3. Nauczanie na omawianych kursach polega na rozsyłaniu wykładów przesyłkami pocztowymi, tak że nabywanie podręczników i pomocy naukowych jest zbyteczne. Z kursów tych powinni korzystać również początkujący gospodarze. W poszczególnych lekcjach omawiane są bowiem najważniejsze zagadnienia rolnictwa, hodowli i spółdzielczości.

Kursy rolnicze im. Stanisława Staszica prowadzą następujące rodzaje kursów: Wyższy kurs rolniczy (na poziomie szkoły średniej, po ukończeniu 7 klas szkoły powszechnej lub 4 klas gimnazjum); kurs rolniczy popularny (dla umiejących dobrze czytać i pisać). Poza tym prowadzone są kursy gospodyń wiejskich, kurs podwórzowych urzędników gospodarskich, kurs przysposobienia rolniczego, kurs pszczelarski oraz wyższy kurs handlu rolniczego.

Kursy te okazały się bardzo wartościowe i należy dążyć, aby w każdej gromadzie takie kursy były prenumerowane. Kursy im. Staszica najlepiej zama-

wiać przez instruktora rolnego. Biblioteczki rolnicze, czasopisma i kursy im. Staszica mogą stać się ważnym czynnikiem w szerzeniu oświaty rolniczej na wsi, dlatego też ambicją każdego sołtysa powinno być, aby jego gromada przodowała w oświacie rolniczej, wtedy bowiem spełni on wielki czyn obywatelski i zasłuży się dobrze wobec kraju i społeczeństwa.

Do artykułu niniejszego dołączamy wykaz książek, które należałoby nabywać do biblioteki gromadzkiej lub kółka rolniczego w wypadku posiadania większych zasobów gotówkowych.

W Y K A Z KSIĄŻEK DO BIBLIOTEKI W GROMADZIE.

Rolnictwo.

Czech M.: Jak roślina gospodaruje w glebie	—50
Mieczynski T.: Podręcznik gleboznawstwa	6.50
Biedrzycki S. prof.: Nauka o uprawie roli	2.80
Chelkowski F. inż.: Uprawa lucerny	—30
Fudakowski J. dr: Szkodniki zbóż	—80
Garbowski L. dr: Choroby roślin	1.—
Kłoska J.: Zalesianie i zadrzewianie nieużytków	—50
Konopiński T. dr i Starzyński D. inż.: Rośliny pastewne	4.50
Lewicki S. dr: Ziarno siewne	—20
Ludkiewicz Z.: Dobry gospodarz	9.—
Mikułowski-Pomorski J. prof.: Uprawa roli i roślin	3.—

Niklewski B. prof.: Jak nawozić glebę	4.—
Olszyński W. dr: O nawozach naturalnych	1.50
Różański M. dr: Uprawa łąk i pastwisk	1.80
Sawicki W.: O zmianowaniu roślin	—0.90
Starzyński F.: Strączkowe i koniczyny	1.—

Ogrodnictwo, pszczelnictwo, jedwabnictwo, rośliny przemysłowo-rolnicze.

Brzozowski St.: Ogrody owocowe po wojnie	4.—
Biegański J.: Hodowla ziół lekarskich	5.—
„ Zielaarz, podręcznik dla zbierających zioła lekarskie	4.—
Brzeziński H.: Wina owocowe	1.—
Ciborowski T.: Jak hodować pszczoły, by dały dużo miodu	1.—
Froń: Handlowe zioła lecznicze	2.—
Głowiński T.: Notatnik robót w pasiece	—0.50
Jankowski E.: Sad przy chacie	2.50
Karczewska M.: Uprawa warzyw	3.—
Karczewski St.: Wierzba koszykarska	1.50
Kryńska E.: Krótkie wskazówki dla hodowców jedwabników	—0.50
Ogród przy szkole powszechnej	2.50
Makowski Z.: Jak założyć ogród owocowy	—0.90
„ Owoce w moim ogródku	1.50
Margoński A. ks.: Pszczelarstwo nowoczesne t. I i II	12.50
Mering A.: Przetwory domowe z owoców i warzyw	2.50
Strawiński K. dr: Kalendarz walki ze szkodnikami i chorobami roślin	1.20

Szałkiewicz K.: Podręcznik do poznania i hodowli roślin miododajnych	3.50
Strażewicz J.: Hodowla roślin lekarskich	3.—

Hodowla bydła, koni, trzody.

Grabowski J. inż.: Najważniejsze błędy gosp. hodowli koni	—.75
Greulich St. inż.: Wychów owiec	—.30
Karczewska M.: Dobre nioski	2.50
„ Praktyczne wskazówki dla hodowców świń	3.50
Kwasieberski M. inż.: Chów bydła	3.80
„ Jak żywić krowy	1.—
Lewandowski J.: Jak dojść do dobrej krowy	1.—
Lipowski J.: Normowanie paszy	—.60
Moczarski Z. prof.: Hodowla zwierząt	6.50
Trybulski M.: Gospodarski chów drobiu	4.—
Wilkosz F. dr: Hodowla ryb w małych stawach	1.—
Wróblewski W. inż.: Wychów cieląt	1.—

Weterynaria.

Dobrzański L. prof.: Poradnik weterynaryjny	7.50
Sochaniewicz T.: Pomoc przy porodach u krów	—.50
Nadzór weterynaryjny w świetle obowiązujących przepisów (wyd. Zw. Zaw. Prac. Sam. Terytor.	1.50

Zdrowotność.

H. W. i Langer B.: Apteczka dla ratowania ludzi.	
Apteczka podręczna dla zwierząt	—.20
Kacprzak M. dr: Zdrowie w chacie wiejskiej	1.50

Lentz J. inż.: Robactwo domowe (obrona i tę- pienie)	—,85
Miśkiewicz J. dr: Podręcznik ratownictwa	—,70
Mogilnicki T. dr: Pielęgnowanie i karmienie niemowląt	4,50
Puławski A. dr: Jak urządzić zdrowe życie w za- grodzie wiejskiej	1,—
„ O picciu trunków	—,60
Rudolf Z.: Podstawowe zagadnienia zdrowot- ności miast i wsi	
Zielczak J. dr: Poradnik dla kobiet, które chcą być zdrowymi	—,60

Praca społeczno-oświatowa.

Banach K.: Konkurs dobrego czytania książki	—,50
Banachowa J.: Inscenizacje rolnicze	—,50
Bykowski J. C.: Wycieczki (ich organizacja i znaczenie w pracy kulturalno-oświatowej) wyd. II	2,—
Broniewski W.: Drogi postępu chłopca polskiego	
Bzowski W.: Jak rolnicy w Danii doszli do za- możności	—,20
„ Po co zakładamy kółka rolnicze	
Chmielińska A.: Wieś polska „Lisków“	2,—
Ciemniewski J. inż.: Praca zespołu w przyspo- sobieniu rolniczym; wyd. II	—,50
Dratwa F.: Rachunkowość organizacji młodzie- ży wiejskiej	—,50
Dykier W.: Rola izby rolniczej i organizacji rol- niczych na terenie Pomorza	—,30

Filipkowska-Szemplińska J.: Zadanie i organizacja sieci publicznych bibliotek oświatowych w Polsce	
Gałecki T.: Uniwersytet ludowy rolny w Ostrołęce	—50
Goutier H.: Najpilniejsze obecnie zadania małorolnych gospodarzy	—40
Grabski W.: Historia wsi w Polsce	6.—
„ Kryzysy rolnicze światowe i kryzys w Polsce	1.—
„ Kultura wsi polskiej i nauczanie powszechne	3.50
„ Oświata ludu i sprawy agrarne w Polsce r. 1929	1.—
„ Wychowanie gospodarcze społeczeństwa r. 1929	2.50
„ Jakie korzyści przynoszą rolnikom stowarzyszenia rolnicze	—60
Karczewska M.: Nowoczesna gospodyni wiejska i jej praca w domu, rodzinie, gospodarstwie i społeczeństwie	—50
Konkursy czytania w r. 1933/34	—50
Jankowski: Teatr dla wszystkich. Wskazówki organizacyjne	
Kosmowska J. W.: Domy społeczne	—30
Langer A.: Zbieranie materiałów ludoznawczych	—25
Ludkiewicz Z. prof.: Ustrój rolny Polski i jego niedomagania	—50
Magryś F.: Żywot chłopa-działacza	3.—

Makowski C.: Wieś w pracy oświatowo-rolniczej	—30
Malinowski M.: Jak się z bogacają włościanie czescy	—40
Mieczynski T. dr.: Organizacja rolnictwa i stosunki rolnicze w Stanach Zjedn. A. P.	3.—
Mikułowski-Pomorski J. prof., Kobyliński Z.: Czem jest Przysposobienie rolnicze	—50
Niećko J.: O wewnętrzne życie wsi	2.—
Niedzielski T.: Tam, gdzie się kończy wieś polska — kończy się Polska	—30
Orsza-Radlińska: Tajemnica Danii	—30
Praca zbiorowa. Książka w pracy oświatowej, r. 1935	
— Dom ludowy, tom II, organizacja pracy, wskazówki, program i metody, oraz doświadczenia	2.—
— 15 lat Państwa Polskiego	—80
Stolarski B.: Sługocice	5.—
Schedlin-Czarliński L.: Rola i zadania towarzystw rolniczych	1.25
Sondel J. dr. inż.: Działacz społeczny w środowisku wiejskim jako oświatowiec, wychowawca, organizator, psycholog, socjolog i ekonomista, wyd. II	4.50
Sondel J.: Działacz społeczny na wsi jako mówca	
Sosińska M.: Ognisko pracy społeczno-oświatowej w Warszawie	—50
Skwarczyński Adam: Pod znakiem odpowiedzialności i pracy	
Stemann I.: Dania — kraj i naród	2.20

Stemler J.: Instrukcja w sprawie prowadzenia oświaty pozaszkolnej, wyd. III	1.50
Strzecha K.: Jak prowadzić zebrania	—50
Surzycki S.: Organizacja pracy społeczno-rolniczej	10.—
Świeżawski W. inż.: O pracy w kółkach roln.	—50
Szczepański W. adw.: Zasady obradowania	2.50
Świętochowski: Historia chłopów	
Wereszczyński A. dr prof.: Ustawa konstytucyjna z dn. 23.III.1935 r.	—50
Wojtysiak A. dr: Usprawnienie organizacyjne towarzystw rolniczych	—30
Wyszomirski K.: Życie wsi jugosłowiańskiej	1.—
Żabko-Potopowicz A. dr: Polska nauka o społecznym gospodarstwie agrarnym	—90
Żeligowski L. jen.: Myśli żołnierza-rolnika o naszym gospodarstwie	2.50

R ó ż n e.

Bielecki J.: Młodzież a reformy na wsi	—50
Chmielecki W.: Praktyczne wskazówki urządzenia i prowadzenia gospodarstw małych	4.20
Ciemniewski J.: Praca zespołu w Przysposobieniu Rolniczym	—50
Garszyński J. inż.: Kupno ziemi	—20
G. U. S. Mały rocznik statystyczny na każdy rok	1.—
Książka gospodyni wiejskiej	3.—
Pancewicz W.: Uporządkowanie długów rolniczych	2.—

Praca zbiorowa. Organizowanie drobnych gospodarstw wiejskich	2.50
Pamiętniki chłopów, wyd. Instytutu Spraw Społecznych	18.—
Racięcki Z.: Piorunochrony na wsi	—20
„ Chłodnie gospodarskie	—20

Oprócz powyższych książek wchodzić tu będą książki wymienione w artykule pt.: Spółdzielczość podstawą gospodarczego rozwoju wsi.

ZNACZENIE JEDNOLITYCH ZBÓŻ DLA ROLNICTWA I CO O TEM SOŁTYS I RADNI GROMADZCY WIEDZIEĆ POWINNI.

W walce o lepsze ceny zbóż i produktów rolniczych jako najważniejsze zagadnienie wybija się ich jakość. O tę właśnie jakość oraz czystość naszych produktów rozbijają się usiłowania uzyskania lepszych cen. W całym świecie jest już unormowana produkcja rolna, a tylko nieliczne jeszcze kraje produkują bez planu nie licząc się z rynkiem zbytu. Dlatego w tych krajach rolnik jest ubogi i nie ma należytego zbytu na swoje produkty. Rolnik polski, by nie pozostać w tyle i znaleźć rynki zbytu na swoje produkty, musi ujednostajnić swoją produkcję i poprawić jej jakość. Pierwszym krokiem będzie tutaj produkcja jednolitych i doborowych zbóż. Jeżeli u nas wyjedzie się na jarmark lub popatrzy na pola, to zobaczy się, co worek lub co łan inne ziarno. Wskutek tego zboże włściańskie, czy to żyto, pszenica, jęcz-

mień czy owies są niejednolite i uzyskują zawsze niższą cenę. Poza tym zboża te zawierają dużo pośladu i zanieczyszczeń, wskutek czego kupujący musi sobie odliczyć na ich wyczyszczenie. A na tym wszystkim traci tylko drobny rolnik. Zboże takie nie może być również wywiezione zagranicę, gdyż zagranica kupuje tylko jednolite i doborowe ziarno. Musi więc ono pozostać w kraju i kupiec jeden drugiemu go odsprzedaje, wskutek tego zboże tanie — a chleb drogi.

Rolnik jednak jest w możności dojść do lepszego zboża, jeśli się odpowiednio zorganizuje. W Polsce istnieje cały szereg stacji i pól doświadczalnych, które badają wartość wszystkich naszych gatunków zbóż i ustaliły już najodpowiedniejsze odmiany dla każdej okolicy. Informacji, jakie odmiany są najlepsze dla danej okolicy udzieli zawsze Izba rolnicza lub powiatowy instruktor rolny oraz wskażą, gdzie nabyć to ziarno. Wiele samorządów powiatowych, doceniając znaczenie jednolitych zbóż, pokrywa różnicę ceny między ziarnem siewnym a ziarnem targowym.

Ażeby zapoczątkować akcję tą w danej gromadzie, należy wyszukać jednego lepszego rolnika, który zakupi ziarna siewnego danej odmiany zboża. Z gospodarzem tym należy zrobić układ, że poza tym co potrzebuje sam do siewu, resztę wymieni ze sąsiadami, licząc 100 kg ziarna siewnego za 110 kg ziarna miejscowego. W ten sposób gospodarz ten wymieniając np. 10 q ziarna zyskuje na tym 1 q. Na przyszły rok należy zobowiązać znów tych, co nabyli ziarno, by dalej go tak wymienili ze swoimi sąsiadami. W ten

sposób już w trzecim roku w niejednej gromadzie będzie można mieć jednolite doborowe ziarno, które uzyska lepszą cenę i chętniej będzie zakupywane. Mając jednolite ziarno można wtedy organizować wspólne sprzedaże całowagonowe i nawiązać kontakt ze spółdzielniami.

Żeby jednak ziarno nie traciło na swojej wartości, należy go zawsze dobrze czyścić, tak do siewu, jak i na sprzedaż. Powinny więc w każdej gromadzie powstać spółki maszynowe, gdzie rolnicy mogliby doczyścić swoje zboża za niewielką dopłatą. Sprawa ta nie jest tak trudną do przeprowadzenia, jeżeli się należycie zorganizuje rolników. Na tym przykładzie najlepiej widać, jaki postęp można wprowadzić w rolnictwie, jeżeli wszyscy zrozumieją własny interes i zgodnie będą pracować. Sprawy tej nie załatwi nikt obcy. Najlepiej zrobią to sami gospodarze, którzy znają się wzajemnie. Trzeba tylko, żeby ktoś zapoczątkował pracę i dalej ją pilnował. Na tym polu otwiera się wdzięczne pole do pracy dla sołtysa i rady gromadzkiej. Jako najświatlejsi ludzie w gromadzie, mogą oni wiele zrobić i przysłużyć się ogółowi mieszkańców swoim przykładem i radą.

SPRAWY HODOWLI ZWIERZĄT W PRACACH SOŁTYSA.

Hodowla zwierząt domowych ma doniosłe znaczenie dla gospodarki rolnej i stanowi o majątku kraju. Zarówno żywe zwierzęta, jak i ich produkty

(tłuszcze, masło, jaja itp.) są artykułami, które wywozi się zagranicę, wzbogacając tem nasz kraj. Poza tym hodowla zwierząt daje możność lepszego wykorzystania produktów gospodarstwa rolnego, przyczyniając się tym do jego dochodowości. Kraje takie jak: Szwajcaria, Dania, Finlandia, Holandia, swoje bogactwo zawdzięczają m. in. wysoko rozwiniętej hodowli zwierząt domowych.

Rząd nasz, aby podnieść i unormować hodowlę zwierząt domowych w kraju, wydał dwie bardzo ważne ustawy. Pierwsza z nich normuje hodowlę koni, jest to ustawa o hodowli koni z r. 1934 (Dz. Ust. nr 32 poz. 284) oraz rozporządzenie do tej ustawy Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z roku 1935 (Dz. Ust. nr 52 poz. 339).

Celem tych przepisów jest podniesienie jakości koni w Polsce, co ma doniosłe znaczenie nie tylko gospodarcze, ale i dla obrony państwa. Niewielu gospodarzy rozumie, że należy chować tylko dobre i silne konie, bo tylko te mają wartość i mogą należycie wykonać prace. Wielu zacofanych gospodarzy trzyma różne kaleki i chabety, które tylko jedzą, lecz pracy należycie nie wykonają, bo nie mają siły. Ktoś widząc takie konie słusznie powiedział, że „koń jest złodziejem w gospodarstwie“. Przeciwnie, dobry i silny koń należycie obrobi pole a nadto może być poważnym źródłem dochodu dla gospodarza. Dlatego też na hodowlę koni należy zwrócić baczniejszą uwagę i przestrzegać wszystkich przepisów mających na celu podniesienie jakości konia. Powyższa ustawa ma

przede wszystkim na celu zapewnienie odpowiedniej ilości dobrych ogierów do pokrycia klaczy. Ogiery te uznawane są na specjalnych, w tym celu urządzanych przeglądach. Co roku do dnia 1 kwietnia obowiązani są wszyscy właściciele ogierów 3-letnich oraz starszych zgłaszać je (rejestrować) w zarządzie gminy. Należy przy tym pouczyć mieszkańców, że w myśl ustawy wiek konia liczy się pełnymi latami. Jeżeli więc koń urodził się np. w roku 1935, to niezależnie od tego, czy to było w miesiącu styczniu czy w grudniu, w roku 1937 będzie się liczyło, że ma 3 lata i właściciel tego ogiera musi go rejestrować w zarządzie gminy. Niezależnie od tego, wszyscy właściciele ogierów winni do dnia 14 zgłaszać wszystkie zmiany, a więc jeżeli ogier padł, został wytrzebiony (wykastrowany), sprzedany lub przeprowadzony na stałe do innej miejscowości.

Co roku w czasie od 1 lipca do 1 września, za wyjątkiem głównego okresu żniw, odbywają się przeglądy ogierów. O wyznaczonym miejscu i terminie przeglądu należy zawiadomić właścicieli ogierów i dopilnować, by ogiery te na przegląd doprowadzili. Należy również pouczyć ich, że za niedoprowadzenie ogiera do przeglądu karani będą grzywną do 20 zł.

W czasie przeglądu komisje kwalifikacyjne wybierają najlepsze ogiery nadające się do hodowli i wydają ich właścicielom świadectwa uznania, zwane także licencją. Tylko te ogiery, które mają świadectwo uznania, mogą być użyte do pokrywania cudzych klaczy. Pokrywanie zaś cudzych klaczy ogie-

rami nieuznanymi, jest surowo wzbronione. Właściciel zaś, któryby takim ogierem pokrył cudzą klacz lub dopuścił do pokrycia przez wypuszczenie na wspólne pastwisko lub do wodopoju ulegnie grzywnie do 300 zł. O każdym więc takim wypadku należy donieść d zarządu gminy, celem pociągnięcia winnych do odpowiedzialności karnej.

Ogiery, które nie posiadają świadectw uznania, powinny być wytrzebione. Jeżeli właściciele ogierów nie są w możności tego uczynić z powodu ubóstwa, to winni oni najlepiej zaraz po przeglądzie a najpóźniej do 1 lutego, wnieść przez zarząd gminy prośbę do starostwa o wytrzebienie im ogierów nie uznanych na koszt państwa.

Ustawa przewiduje, że ogiery, które nie mają świadectw uznania, podlegają za każdy rok kalendarzowy opłacie w wysokości 50 zł. na rzecz Izby rolniczej. W tym celu właściciele ogierów nie uznanych winni je zgłaszać do zarządu gminy. Sołtys zaś ze swej strony powinien dopilnować, by wszyscy właściciele ogierów nie posiadających świadectw uznania, zgłosili je do opłaty w zarządzie gminy. Termin opłat od nieuznanych ogierów ustalony jest do 31 marca tego roku, za który opłata przypada. Wytrzebienie, padnięcie lub zabicie ogiera przed 31 marca zwalnia właściciela od uiszczenia opłaty za dany rok kalendarzowy. Należy pouczyć mieszkańców gromady, że wszelkie prośby względnie odwołania w sprawie opłat od ogierów powinni wносить do właściwej Izby rolniczej, na rzecz której pobierane są opłaty.

Właściciele ogierów uznanych obowiązani są wydawać świadectwa pokrycia właścicielom klaczy oraz przesyłać Izbie rolniczej w terminie do października każdego roku grzbiety wydanych świadectw.

O ile chodzi o konia każdy sołtys winien zwrócić uwagę mieszkańcom na odpowiednie obchodzenie się z końmi, gdyż w przeciwnym razie mogą być w stosunku do winnych stosowane kary w myśl przepisów o ochronie zwierząt (Dz. Ust. nr 35 poz. 332 z 1928 r.). W szczególności sołtys winien przestrzegać, aby nie używano do pracy zwierząt chorych, rannych lub kulawych, aby nie trzymano ich w stanie niechlujnym, aby nie bito twardymi przedmiotami, lub po głowie, brzuchu i nogach, aby nie zmuszano koni do zbyt szybkiego biegu jak również aby nie ładowano na wóz ciężarów ponad siły koni. W końcu nie wolno używać uprzęży, pęt i więzów, które powodują ból i uszkodzenie skóry. Za powyższe przewinienia przewidziana jest grzywna do 2000 zł lub areszt do 6 miesięcy.

Druga ustawa z r. 1934 (Dz. Ust. nr 40 poz. 349) oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych (Dz. Ust. nr 20 poz. 120 z r. 1935) dotyczy nadzoru nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec. Ustawa ta ma bardzo ważne znaczenie dla rolnictwa, gdyż normuje ona najważniejsze sprawy hodowli bydła, trzody chlewnej i owiec, sprawy odpowiednich ras dla danych okolic, normy zwierząt zarodowych, prowadzenie ksiąg oraz sprawy ewidencji rozplodników i zaopatrzenia poszczególnych gromad w odpo-

wiednią ich liczbę. W myśl powyższych przepisów każdy mieszkaniec gromady, posiadający buhaja lub knura obowiązany jest zgłosić je do zarządu gminy w terminie do dnia 15 lutego każdego roku, zaś posiadanego tryka (barana) w terminie do 15 lipca każdego roku. Za niezgłoszenie powyższych rozplodników właściciele ich ulegają grzywnie do 20 zł. Obowiązkiem więc sołtysa jest skontrolować, czy wszyscy właściciele rozplodników zgłosili je w terminie do zarządu gminy. Tych zaś, którzy nie dokonali zgłoszenia, należy zgłosić celem ich ukarania. W myśl powyższej ustawy, za rozplodnika uważa się buhaja po skończeniu 10 miesięcy życia, knura po ukończeniu 6 miesięcy oraz tryka po ukończeniu 3 miesięcy życia. Komisje kwalifikacyjne w czasie przeglądu uznają, które rozplodniki nadają się do pokrycia cudzych krów, loch, względnie maciorek (owiec). Rozplodniki te otrzymują świadectwa uznania z podaniem rejonu, w którym mają pokrywać. Z chwilą ogłoszenia przeglądu winien sołtys zawiadomić właścicieli rozplodników o miejscu i terminie przeglądu oraz dopilnować, by rozplodniki te doprowadzili na przegląd. Ci zaś, którzy nie doprowadzą na przegląd ulegają grzywnie do 20 zł.

W wypadku, gdy na obszarze danej gminy wzgl. gromady nie ma dostatecznej ilości rozplodników uznanych, wtedy gminy oraz powiatowe związki samorządowe obowiązane są zapewnić miejscowym rolnikom konieczną ilość rozplodników. Koszty nabycia tych rozplodników pokrywa państwo, w wysokości

10%, powiatowe związki samorządowe (wydziały powiatowe) 25% oraz zainteresowane gminy w wysokości 65% ogólnej sumy kosztów. W praktyce okazało się, że w tych gromadach, gdzie jest dobre zrozumienie hodowli, sami hodowcy zakupuja rozplodniki i stawiaja je jako stacyjne dla uzytku ogolu mieszkancow, wpłacajac nalezne 65%. Hodowcom takim nalezy udzielic poparcia i uchronic ich od strat. Straty te powstaja zawsze wtedy, jezeli w danej miejscowosci ludnosc pokrywa nieuznanymi rozplodnikami. Krycie za rozplodnikami nieuznanymi jest wzbronione i szkodliwe. Rozplodniki takie psuja zupełnie hodowle.

Komisja kwalifikacyjna wybiera na to rozplodniki odpowiedniej rasy, dobrze zbudowane, zdrowe i majace dobre cechy mlecznosci czy opasu, by to dziedziczylo sie dalej i poprawialo hodowle. Kto wiec pokrywa zlymi rozplodnikami, marnuje hodowle, gdyz z tego rodza sie potem sztuki, jak to nazywaja, „proste“, chore i bez wiekszej wartosci. Dlatego obowiazkiem kazdego sołtysa jest dopilnowac, by nie pokrywano nieznanyymi rozplodnikami cudzych krow, swin czy owiec. Pokrywac moga tylko rozplodniki uznane dla danego obszaru i majace na dany rok swiadcstwa uznania. Karanym za jest grzywna do 20 zl kazdy hodowca, ktory wypuscil nieuznanego rozplodnika na wspolne pastwisko lub do wodopoju, gdzie moze zajsc moznośc pokrycia cudzej sztuki. Za rozmyslne pokrywanie nieuznanymi rozplodnikami cudzych zwierzat, ustawa przewiduje grzywnę do

300 zł i w razie uprawomocnienia się wyroku, starostwo może zarządzić wytrzebienie rozplodnika na koszt i ryzyko właściciela. Należy o tem powiadomić wszystkich mieszkańców gromady, a o wypadkach przekroczenia powyższych przepisów donieść starostwu, celem ukarania winnych. Hodowcom więc, którzy posiadają nieuznane rozplodniki, należy poradzić, aby je wytrzebili, bo trudno jest utrzymać szczególnie buhaja czy barana w gospodarstwie, aby nigdzie nie wyszedł poza obejście. Poza tym w myśl ustawy przewidziane są opłaty od rozplodników nieuznanych, które wynoszą 50 zł od buhaja, 25 zł od knura oraz 10 zł od tryka.

Niezależnie od doboru rozplodników przez komisję kwalifikacyjną Izba rolnicza i organizacje społeczne prowadzą dobór materiału żeńskiego przez zakładanie kół hodowlanych, kontroli mleczności itp. Pracą tą powinien zainteresować się sołtys jako gospodarz gromady i współpracować, gdyż ma ona na celu podniesienie hodowli, a co za tym idzie dobrobytu gromady. Informacje, jak hodować zwierzęta domowe, by mieć zyski, znaleźć można w książce Z. Moczarskiego „Hodowla zwierząt“, cena 6.50 zł.

ZWALCZANIE CHORÓB ROŚLIN I TĘPIENIE CHWASTÓW ORAZ SZKODNIKÓW ROŚLIN.

Jednym z najdokuczliwszych wrogów rolnika są bezsprzecznie chwasty. Chwasty bowiem przeszkadzają w podniesieniu kultury rolnej i obniżają wy-

datnie plony. Zabierają one z ziemi pokarmy i gładzą rośliny, rosnąc silniej nieraz niż rośliny uprawne. Nic więc dziwnego, że plony z pól zachwaszczonych są mizerne i często rolnik nie wie co zbiera, chwasty czy zboże.

Chwastów szkodliwych dla rolnictwa jest wielka ilość a przy tym rozmnażają się silnie. Oblizono bowiem, że jedna roślina gorczycy wydaje rocznie około 1600 nasion, rumianku polnego 48.000, maku 50.000, ostu około 20.000.

Jak pola są zachwaszczone, świadczy to, że na 1 m² ziemi ornej do głębokości 25 cm, znaleziono 4.648 sztuk nasienia gorczycy i pszonaku, 5.432 nasion rdestów, ostów, perzu i szczawiu oraz 1.820 nasion sporku fiołka i muchotrzewiu. Z zestawienia tego widać, jak się rozsiewają chwasty i jak silna musi być z nimi walka.

Uczeni wyliczyli, że rolnicy wskutek chwastów, szkodników i chorób roślin tracą tyle, ile wynosił budżet państwa w okresie dobrej koniunktury, to jest 3 miliardy zł.

Walczyć z chwastami najlepiej przez odpowiednią uprawę pól. Przede wszystkim niszczy się je podorywką, wykonaną zaraz po żniwach, a potem przez bronowanie zazielenionej podorywki. W ten sposób zniszczyć można bardzo wiele chwastów. Poza tym należy pamiętać: 1) siać zawsze czystym ziarnem bez chwastów, 2) na gnojownie nie wyrzucić wysiewów zboża i zmiotek, 3) nie karmić bydła i koni pośladem, w którym znajdują się nasiona chwastów. Parę razy

do roku przykaszać miedze, rowy i nieużytki, aby nie dopuścić do zakwitnienia chwastów. Chwasty tępić muszą wszyscy mieszkańcy gromady, bo jeżeli tylko jeden wyłamie się z tego obowiązku, to jego pola staną się rozsadnikiem chwastów po okolicy.

Państwo Polskie doceniając znaczenie niszczenia chwastów dla rolnictwa, wydało odpowiednie zarządzenia. W r. 1927 w Dz. Ust. nr 108 poz. 922 ukazało się rozporządzenie Prezydenta R. P. w sprawie zwalczania chorób roślin oraz tępienia chwastów i szkodników roślin. W myśl tego rozporządzenia nie wolno przewozić roślin chorych, opanowanych przez szkodniki, jak również podejrzanych o choroby i szkodniki celem zapobiegnięcia rozszerzaniu się choroby lub szkodnika.

Zakaz ten dotyczy również i przedmiotów, jak narzędzia, nawóz itp., które mogą być rozsadnikiem chorób względnie szkodników roślin. Poza tym rozporządzenie to przewiduje:

1) Nakaz niszczenia roślin chorych lub opanowanych przez szkodniki, jak również chwastów, celem zapobiegnięcia rozszerzaniu się chorób, szkodników i chwastów.

2) Ograniczenie sposobu użytkowania roślin chorych, opanowanych przez szkodnika i podejrzanych (np. przeznaczenie ich na pasze lub skarmianie ich po ugotowaniu) oraz wzbronienie niektórych sposobów czyszczenia, któreby mogły rozszerzyć choroby, szkodniki i chwasty.

3) Nałożenie obowiązku na mieszkańców, by niezwłocznie zawiadomili zarząd gminny o wszystkich wypadkach wystąpienia chorób i szkodników. Jak z powyższego widać, zarządzenia te mają na celu nie dopuszczenie do szerzenia się chorób, szkodników i chwastów w danej okolicy.

Do współdziałania w wykonaniu nadzoru nad zdrowotnością roślin powołani są przedstawiciele Państwowego Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego, stacji ochrony roślin oraz upoważnione osoby przez starostwo powiatowe. Powyższe osoby mają prawo:

1) wstępu na grunty i do pomieszczeń: przechowywania, przerobu i sprzedaży roślin,

2) badania roślin na gruncie, w pomieszczeniach i badanie, czy dane pomieszczenia i sposoby czyszczenia lub przewozu nie są rozsadnikami chorób wzgl. szkodników roślin,

3) branie próbek roślin i żądanie wszelkich z tym związanych wyjaśnień,

4) badanie i zatrzymywanie transportów roślin tak drogą kołową jak i wodną.

Koszty czynności władz powołanych do zwalczania chorób i szkodników roślin oraz tępienia chwastów ponosi państwo. Rozporządzenie to przewiduje następujące kary za naruszenie powyższych przepisów: do 6 tyg. aresztu i grzywny 10—10.000 zł lub jedną z tych kar, o ile czyn nie podlega wyższemu wymiarowi kary. Łącznie z nakazem karnym władza może orzec konfiskatę roślin lub przedmiotów. Orzecznictwo o naruszenie przepisów o ochronie ro-

ślin, należy do starosty. Przeciwno orzecznictwu starosty służy odwołanie w ciągu dni 14 z żądaniem przekazania sprawy sądowi.

Na podstawie powyższego rozporządzenia Prezydenta R. P. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych wydał dotychczas następujące zarządzenia:

1) **o niszczeniu berberysu** (Dz. Ust. nr 79 poz. 697 z 1928 r.). Berberys, zwany również kwaśnicą, jest to krzew kolczasty, żółto kwitnący i mający potem czerwone jagódki. Na jego liściach rdza zbożowa tworzy przetrwalniki, które rozsiewając się potem, niszczą doszczętnie plony zbóż a szczególnie pszenicy. Według tego rozporządzenia, każdy właściciel względnie użytkownik pola obowiązany jest niszczyć berberys. W lasach i zagajnikach należy niszczyć berberys w pasie 200 m od granicy pól. Nadzór nad wykonaniem obowiązku niszczenia berberysu należy do zarządu gminy. W związku z tym należy przedkładać starostwu powiatowemu wykazy osób, które nie zastosowały się do wezwania i berberysu nie wyniszczyły. Co roku powinien sołtys przypomnieć mieszkańcom gromady o obowiązku niszczenia berberysu i następnie skontrolować czy polecenie zostało wykonane.

2) **O tępieniu ostów** (Dz. Ust. nr 41 poz. 363 z r. 1931). Osty jak wiadomo są najbardziej uporczywym chwastem w rolnictwie. Rozsiewają się bardzo łatwo, gęszą plony i utrudniają zbiór zbóż. Siano i słoma, w których są osty, są bardzo niechętnie spożywane przez inwentarz, gdyż kolce ostu wbijają się

w język i podniebienie. Z tych też powodów osty powinny być bezwzględnie wytępione w każdej gromadzie. Wydane zarządzenie przewiduje obowiązek tępienia wszystkich gatunków ostów, przez wyrywanie z korzeniami lub przez wycinanie, by nie dopuścić do zakwitnięcia i rozsiania się. W tym celu co rocznie z wiosną w terminie do dnia 1 maja zarząd gminy obowiązany jest przypomnieć, a sołtys ogłosić wszystkim mieszkańcom, o obowiązku niszczenia ostów. Niezależnie od tego, sołtys obowiązany jest sprawdzić, czy zarządzenie gminy zostało należycie wykonane. W wypadku, gdy poszczególni właściciele pól nie wytępiли ostów, należy donieść o tem zarządowi gminnemu, celem ukarania winnych przez starostwo. W pierwszym rzędzie winien sołtys dopilnować, by osty zostały wytępione na wszystkich gruntach gromadzkich i drogach gminnych. Grunty gromadzkie i rowy przydrożne są bowiem najczęściej rozsadnikami ostów po okolicy.

3) O tępieniu korówki wełnistej (Dz. Ust. nr 74 poz. 465 z 1935 r.). Korówka wełnista, zwana również mszycą krwistą, jest najniebezpieczniejszym szkodnikiem jabłoni. Występuje ona jako nalot wełnisty na gałązkach jabłoni (stąd jej nazwa) i wysysa wszystkie soki, wskutek tego jabłonie giną. Mszyce te rozarte palcem zostawiają plamy czerwone, po tym je można poznać. Korówka wełnista rozmnaża się bardzo szybko i gdy dostanie się do sadu jabłoniowego, niszczy go zupełnie. Dlatego korówkę wełnistą należy tępić w samych początkach. Obowiązek tępie-

nia korówki wełnistej ciąży na wszystkich osobach użytkujących grunty, na których rosną jabłonie zarówno dzikie jak i szlachetne, jak również posiadających drzewka owocowe, szczepy i zrazy na sprzedaż, wykopane z ziemi. Bezpośredni nadzór nad tępieniem korówki wełnistej należy do zarządu gminy. Przepisy o tępieniu korówki wełnistej obejmują: 1) niszczenie jej na drzewach spirytusem skażonym lub karboli-neum, 2) zabronienie sadzenia, użycia do szczepienia, zbywania i nabywania jabłoni opanowanych przez korówkę wełnistą, 3) zbywanie jabłoni ze szkółek, które są opanowane przez korówkę wełnistą. Poza tym starostwo może nakazać zniszczenie drzew jabłoniowych, na których trudno jest wytępić korówkę wełnistą.

4) **O zwalczaniu raka ziemniaczanego** (Dz. Ust. nr 71 poz. 644 z 1932 r.). Rak ziemniaczany jest jedną z najcięższych chorób ziemniaków, silnie się rozszerzającą, a przytem trudną do wytępienia. Rak ziemniaczany objawia się tem, że tak na bulwach jak i łodydze, powstają narośla podobne do niektórych grzybów na drzewach. Narośla te wywołuje zarazek, który rozszerza się w ziemi i zaraża niemal wszystkie ziemniaki. Ziemniaki zarażone rakiem, przechowywane gniją. Zarazek ten trzyma się w ziemi i przez kilka lat nie można na tym polu uprawiać ziemniaków. Z okolic zaś tych, gdzie wybuchnie rak ziemniaczany nie wolno wywozić ziemniaków, by nie roznieść choroby. Rozporządzenie przewiduje obowiązek zgłoszenia wystąpienia raka ziemniaczanego do 24 godzin,

do zarządu gminy, w województwach: krakowskim, lwowskim, poznańskim, pomorskim, stanisławowskim i tarnopolskim, zaś do 48 godzin w pozostałych województwach. Należy przeto pouczyć mieszkańców gromady o tym obowiązku i zwrócić im uwagę, że obowiązani są również zgłaszać nie tylko wtedy, gdy rak ziemniaczany wystąpi wyraźnie, lecz również wtedy, jeżeli jest podejrzenie, że wystąpił. Zgłaszając, winni zainteresowani dostarczyć próbki ziemniaków w ilości 1 kg. Otrzymawszy zgłoszenie i próbkę chorych ziemniaków, zarząd gminy zawiadamia starostwo i Stację Ochrony Roślin przy danej Izbie rolniczej, której równocześnie przesyła pobraną i dobrze opakowaną próbkę ziemniaków. W wypadku stwierdzenia raka ziemniaczanego w danej gromadzie, starostwo wydaje odpowiednie zarządzenia, które należy sumiennie wykonać, gdyż mają one na celu zniszczenie w zarodku zarazy raka ziemniaczanego. Zarządzenia te należy doręczyć osobom, u których stwierdzono wystąpienie raka, i dopilnować ich wykonania. W razie niewykonania lub oporu z ich strony, należy zawiadomić starostwo, które zarządzi wykonanie tych czynności na ich koszt.

5) **O tępieniu gryzoniów polnych** (Dz. Ust. nr 74 poz. 466 z 1935 r.). W razie pojawienia się masowego myszy, nornic, szczurów polnych itp. wojewoda może nakazać obowiązek ich tępienia w sposób przez siebie ustalony. W wypadku pojawienia się masowego tych szkodników, należy więc zawiadomić o tem zarząd gminy, który następnie zawiadomi starostwo. Nie

należy czekać, aż szkodniki te rozmnażają się w wielkich ilościach, lecz zgłosić o tem zawczasu, gdyż walka z nimi w samych początkach jest łatwiejsza i nie taka kosztowna.

Do współdziałania w nadzorze nad tępieniem powyższych chorób, szkodników i chwastów, powołany jest personel techniczny, który kontroluje wykonanie zarządzeń. Obowiązkiem więc każdego sołtysa jest wykonać wszystkie zarządzenia i przepisy i dopilnować ich wykonania, by nie być potem pociągniętym do odpowiedzialności. Zarządzenia te bowiem mają na celu uchronienie rolnictwa od strat i we własnym interesie rolników powinny być należycie wykonane.

Poza tymi szkodnikami względnie chorobami, które objęte są rozporządzeniami Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, jest cały szereg szkodników i chorób, które rolnicy powinni tępić we własnym interesie. Są one następujące:

1) **Pędrak chrabąszcza majowego.** Niszczy się go przez strącanie chrabąszczy w maju z drzew i następnie po sparzeniu, użycie ich na karmę drobiu. Tępienie pędraków kurami w czasie orki i przez ochronę ptaków i kretów.

2) **Ślimak polny.** Żeruje on nocami a w dzień siedzi w krzakach lub pod grudkami ziemi. Niszczy się go przez posypywanie pasów gaszonym wapnem lub popiołem, rankiem, zanim ślimak zejdzie z pola do kryjówek.

3) **Niezmiarka paskowa i mucha szwedzka**, które niszczą zboża, niszczy się przez podorywkę ściernisk zaraz po żniwach i następnie bronowanie tej podorywki za każdym razem, jak tylko się zazieleni.

4) **Pchełki ziemne**. Niszczy się je przez niszczenie koło ogrodów ognichy, gorczycy, tasznika, na których pchełka żeruje oraz przez posypywanie rozrady kapusty popiołem drzewnym.

5) **Kaniankę zwaną również wylupem** niszczy się w razie pojawienia się jej w koniczynie na polu, przez wycięcie na 1 m koniczyny w kółko od gniazda kanianki. Miejsce to pokrywa się słomą i spala się ją razem ze ściętą koniczyną. Po spaleniu należy miejsce skopać łopatą (ryskalem). Kupować trzeba zawsze nasiona koniczyny tylko z gwarancją i w znanych sobie firmach. Dokładne wiadomości o tępieniu innych jeszcze szkodników i chorób roślin zasięgnąć można z książki dra L. Garbowskiego „O chorobach roślin uprawnych“ cena 1.80 zł, oraz z książki K. Strawińskiego „Tępienie szkodników roślin“ cena 1.50 zł.

NIEWYZYSKANE SKARBY ROLNIKA (OBORNIK, GNOJÓWKA, ŚWIATŁO).

Jeden z doświadczonych ludzi powiedział, że najbardziej rozrzutnym człowiekiem jest rolnik. I miał rację. Dzisiaj, gdy ludzkość zastanawia się, jak najlepiej wykorzystać siłę wiatru, przyływ morza a nawet światło księżyca i słońca, rolnik pozwala, by mi-

liony szły na marne w powietrze z jego gospodarstwa. Co mamy na myśli, przykład wyjaśni najlepiej.

W każdym gospodarstwie, gdzie chowa się inwentarz żywy, zbiera się zawsze nawóz. Nawóz ten traktowany jest gorzej jak śmiecie, rozrzucony jest on po całym obejściu, wytwarzając tylko brud i nieład w gospodarstwie. Nawóz stajenny ma jednak swoją wartość. Jeżeli się ma go 20 fur parokonnych lub 30 jednokonnych, to przedstawia to wartość 2 q saletry, 3 q superfosfatu, 4 q soli potasowej i 2 q wapna. Normalnie jednak mało widzi się u rolników dobrego nawozu. To co jest, nie można nazwać nawozem, jest to tylko wyjałowiona słoma, pełna różnych chwastów, gdyż reszta uszła w powietrze lub popłynęła do rowu. Stratom tym jednak zapobiec łatwo, przez dobre przechowywanie nawozu. Chcąc zachęcić gospodarzy do racjonalnego przechowywania nawozu stajennego zwanego też obornikiem, sołtys winien zorganizować w gromadzie konkurs dobrego przechowywania obornika. Chętnych do konkursu należy zgłosić instruktorowi rolnemu, by się nimi zaopiekował. W konkursie nauczą się gospodarze jak przechowywać obornik oraz budować gnojownie. Wtedy dopiero przekonają się, ile tracili na złym przechowywaniu nawozu.

Nawóz przechowywać można jedynie w dobrze wybudowanej gnojowni. Nie musi to być odrazu gnojownia betonowa. Na początek zupełnie wystarczy gnojownia glinobita ze zbiornikiem na gnojówkę. W gnojowni tej powinien być nawóz równo rozłożony

i dobrze ubity, bo wtedy jest najmniej strat. Sołtys jako gospodarz gromady może przyczynić się do uporządkowania tej sprawy.

Jak ważne są dla rolnika wzorowe gnojownie świadczy to, że rząd włoski wydał rozporządzenie, by w każdym gospodarstwie rolnym została urządzona w ciągu półtora roku wzorowa gnojownia. Obecnie żaden rolnik nie dostanie z kasy publicznej pożyczki, o ile nie przedłoży zaświadczenia, że ma odpowiednie urządzenia dla przechowywania nawozu i gnojówki. Należy pamiętać, że gnojówka zawiera dwa bardzo ważne składniki, potrzebne roślinom: azot i potas, które można kupić za gotówkę, gdy tymczasem gnojówkę ma się za darmo.

Gnojówka winna spływać z pod bydła do dołu wycementowanego lub wylepionego gliną, gdyż inaczej wsiąknie w ziemię. Dół ten winien być szczelnie nakryty, aby azot nie ulatniał się. Zwrócić i na to trzeba uwagę, że gnojówka nie przynosząc na wsi często korzyści, przynosi nieraz znaczne straty, bo spływając do rowu lub na drogę, nie tylko zatrzuwa powietrze, lecz również może być rozsadnikiem chorób w gromadzie.

Drugim takim skarbem, to to sprawa światła w stajniach i oborach, gdzie trzymany jest inwentarz żywy. Niewielu jest gospodarzy, którzy rozumieją swój interes i budują stajnie widne, obszerne i utrzymują je czysto. Reszta stajni to brudne i ciemne norry. Rację ma stare przysłowie, które mówi: „gdzie słońce nie zagląda, tam lekarz zawita“. W norach ta-

kich bydło marnieje i choruje. Jeżeli wybuchnie zaraza we wsi, to najtrudniej ją wytępić właśnie w tych norach. Słońce bowiem lepiej zabije wszystkie zarazki od różnych środków odkażających. Należy więc uświadomić mieszkańców gromady, że we własnym interesie powinni porobić okienka w stajniach i stajnie wybielić, by były jasne. We widnej stajni łatwiej jest również utrzymać porządek i czysto wydoić krowy. Tych zaś, którzy nie dostosują się do dobrej rady, należy wezwać do uporządkowania stajni, a w razie oporu zgłosić do ukarania grzywną za nieutrzymywanie koniecznej czystości w obejściu. Jak się gospodarze przekonają, co znaczy czysta i widna stajnia, sami zrozumieją, jakim skarbem jest słońce dla rolnika.

CO SOŁTYS POWINIEN WIEDZIEĆ O HODOWLI DROBNEGO INWENTARZA.

Żadna gałąź w drobnym gospodarstwie rolnym nie daje tyle dochodu, co dobrze postawiona hodowla drobnych zwierząt, jak drobiu i królików. Według obliczeń w Polsce jest około 35 milionów kur. Przyjawszy, że 30 milionów kur jest nośnych, to jeżeli zniosą one po 80 jaj rocznie każda, to ogółem zniosą one 2 miliardy 400 milionów jaj. Licząc średnio po 5 groszy za jajko, da to 120 milionów złotych. Mimo to w Polsce jest jeszcze mało kur, gdyż na 500 sztuk kur w Polsce przypada w Danii 5.650 sztuk, a w Anglii 4.550 sztuk. Zrozumiałem się wtedy wydaje, w czym

leży bogactwo tych krajów. Poza tym w Polsce kury znoszą przeciętnie 80 jaj rocznie, podczas gdy na zachodzie uważają, że jeżeli kura daje mniej jak 100 jaj rocznie, to nie oplaci się jej chować. Za nioski uważają dopiero te kury, które znoszą najmniej 120 jaj rocznie. Jeżeli w Polsce podniosłaby się tylko niosność kur do 100 jaj rocznie, to dałoby to nowego zysku rolnictwu 30 milionów zł. Średnio o 2 miliony zł. byłoby bogatsze każde województwo. Czy nie warto pracować?

Ktoś nie wierzący powie: jak będzie więcej jaj w Polsce, to będą tańsze. Nieprawda! Jaja będą wtedy tańsze, jak rolnicy będą trzymać kury, które znoszą jaja drobne, niejednolite, sprzedawać będą na sztuki i pokątnym handlarzom. Jeżeli zaś kury będą znosić jaja duże, jednolite, jaja te będą czyste i sprzedawać je będzie rolnik na wagę w spółdzielniach, wtedy jaja będą mogły być wywożone zagranicę, gdzie uzyskać będzie można lepsze ceny.

Jak więc należy chować kury, by przyniosły dochód? Trzymać należy kury tylko dobrej rasy, która znosi dużo i duże jaja. Która zaś rasa jest wskazana dla danej okolicy i gdzie kupić jaja wylęgowe, wskaże Izba rolnicza i instruktor rolny wydziału powiatowego. Nie można pozwolić, by w gromadzie były inne koguty, jak tej rasy, którą wprowadzono. Zrobić to najlepiej, wymieniając koguty, a te nie rasowe sprzedać lub zjeść. Nie trzymać starych kur. Najwięcej jaj znosi kura do lat trzech. Sama rasa jednak nie wystarczy. Kury należy odpowiednio żywić, by mogły

znosić jaja. Lęgi odbywać wczesną wiosną (marzec, kwiecień), gdyż takie kury najlepiej się niosą. Należy pamiętać, by kury miały zawsze świeżą wodę do picia. Dziennie dawać 5 dkg ziarna, przyczem spaść można wszystkie poślady. Poza tym należy dawać kurom suszone chrabąszcze, gotowane ziemniaki z mlekiem oraz siekaną koniczynkę i lucernę. W zimie zaś suszoną pokrzywę i buraki pastewne. Poza tym należy dawać kurom kości mielone i skorupy z jaj. Ważną rzeczą jest kurnik. W widnym, czystym i ciepłym kurniku kury się zdrowo i dobrze chowają i znoszą jaja nawet i w zimie, kiedy są one najdroższe. Należy więc zachęcać gospodarzy, by budowali widne, obszerne i ciepłe kurniki, zaś gospodynie, by prowadziły kontrolę niosności kur i dbały o czystość kurników. Hodowla kur zawsze się opłaca. 500 kur może dać dochód, który pozwoli na utrzymanie całej rodziny. Jak to zrobić, dowiedzieć się można z książki M. Karczewskiego „Dobre nioski“, cena 2.50 zł.

Drugim takim ważnym działem jest hodowla królików. W Polsce za mało hoduje się królików, a jednak można mieć z tego ładny dochód. Chować należy króliki rasowe, mające ładne jednolite futerka, jak bobry, szynszele, angory lub króliki polskie, (białe, jednolite futerka). Królik rozmnaża się bardzo szybko i hodowla jego jest bardzo łatwa. W jednym roku można mieć, z niewielkiego stadka, 100 skórek. Skórki te należy zdjąć dobrze, wysuszyć i następnie sprzedać do spółdzielni, a nie pokątnemu handlarzowi, który dobrze chce zarobić. Za skórkę moż-

na wtedy dostać około 1 zł, co da zysk około 100 zł. Poza tym zostanie mięso w domu, które jest bardzo smaczne i pożywne. Celem lepszego spieniężenia produktów chowu królików należy zorganizować odpowiednie zrzeszenie producentów królików na podstawach spółdzielczych. Jak najlepiej hodować króliki, dowiedzieć się można z książki M. Trybulskiego „Hodowla królików“ cena 5 zł.

ZAGADNIENIE SADOWNICTWA.

We wszystkich pismach rolniczych stale spotyka się zdanie, że powinno się więcej dbać o sadownictwo, gdyż może ono dać poważne dochody wsi. — I słusznie, bo wiele milionów złotych wywozi się za granicę za różne owoce. Kwota ta pozostałaby w kraju i wpłynęłaby do kieszeni rolników, gdyby sadownictwo w Polsce było racjonalnej prowadzone, szczególnie przez drobnych rolników.

W jaki sposób dojść w gromadzie do dochodowych sadów? W pierwszym rzędzie należy sadzić drzewa owocowe w odpowiednim gruncie, gdyż wtedy najlepiej rosną. Jabłonie udają się bowiem najlepiej w glebach cięższych, wilgotniejszych, jak również w piaszczystych, dostatecznie wilgotnych. Grusze natomiast udają się na lekkich glinkach i żyznych glebach piaszczystych głębokich i średnio wilgotnych. Śliwy zaś pójdą nawet na ciężkich glinach i glebach wilgotnych. Z tego powodu pod śliwy przeznaczają się miejsca najniższe, najwilgotniejsze, byle zawierały

dostateczną ilość wapna w glebie. Wiśnie i czereśnie udają się najlepiej w glebie suchej, przepuszczalnej, zawierającej dużo wapna, jak różne stoki, jary itp. W glebach płytkich, kamienistych i bardzo wilgotnych, sadów nie należy zakładać.

Na ziemiach cięższych, zimniejszych, drzewka należy sadzić na wiosnę, na ziemiach lekkich, ciepłych — w jesieni. Sadzić należy tylko odmiany handlowe, tj. takie, które chętnie są nabywane i dobrze się przechowują. Sadzić należy tylko dwie lub trzy odmiany w danej wsi, bo wtedy ma się owoc jednego gatunku, który łatwiej jest sprzedać, zwłaszcza jeżeli się zbierze jednolitego owocu np. cały wagon.

Sady zakłada się koło domu lub w polu. Koło domu sadi się śliwy i wiśnie co 5 m w kwadrat, grusze zimowe co 7 m, grusze letnie, czereśnie i zimowe jabłonie co 8 do 9 m, zaś jabłonie rozłożyste i orzechy włoskie co 10 m w kwadrat. Z wielkim pożytkiem można zakładać sady i w polu. Sadzi się wtedy drzewka owocowe szerokimi rzędami co 25 m, a w rzędach co 8 m. Przy takim posadzeniu można będzie oraz pługiem, siać zboże lub uprawiać okopowe i równocześnie mieć pożytek z drzew owocowych.

Doły dla grusz, jabłoni, czereśni i orzechów kopie się okrągłe, szerokie na 2 m i 1 m głębokie; dla śliw i wiśni 1.50 m szerokie i 0.75 m głębokie. Sadzić należy płytko, by widać było szyjkę korzeniową. Głęboko zasadzone drzewka owocowe źle później rosną. Ziemię żyzną z wierzchu dołów daje się zawsze na spód dołu przy sadzeniu drzewka. Palik przytrzymu-

jący drzewko nie powinien być tak długi, by wchodził w koronę drzewka. Przywiązać go najlepiej łykiem lub słomą do drzewka.

W jesieni wszystkie drzewa i drzewka powinny być bielone a nadto młode drzewka należy zabezpieczyć na zimę przed zającami, okrywając ich pnie słomą zmaczaną w gnojówce.

Ważniejszą rzeczą od posadzenia sadu jest jego pielęgnacja. Ile to widzi się sadów po wsiach, zupełnie zarosłych, które dają jedynie drobny i robaczywy owoc. Żeby sady rodziły i dawały dorodny owoc, muszą być czyszczone i prześwietlane. Sady czyści się w ten sposób, że zeskrobuje się starą korę i mech z drzew, gdzie gnieźdzą się robaki. Następnie zrywa się w jesieni wszystkie uschłe i nieopadłe liście oraz przekopuje się ziemię na głęboką łopatę koła drzewa, na szerokość 2 m. W ten sposób niszczy się wiele szkodników drzew owocowych. Owoce dorodne rodzą tylko te gałęzie, które są dobrze naświetlone przez słońce. Żeby drzewo nie zarastało i nie zaciemniało się, należy wycinać wszystkie usychające gałęzie oraz te gałęzie, które są zasłonięte lub zasłaniają dorodne gałęzie. Miejsca ucięte należy zasmarować maścią ogrodniczą, lub z braku tejże, gliną z krowieńcem.

Owoce powinno się zbierać zanim zupełnie dojrzeją, bo wtedy na miejsce wysyłki przyjdą odpowiednio dojrzałe. Nie wolno trząść owoców. Owoce otłuczone źle się przechowują i zaraz gniją. Zrywać więc należy rękami, przystawiając do drzewa drabinię. Po zebraniu owoców należy je zaraz sortować od-

rzucając robaczywe i zepsute oraz układać gatunkami.

Do czyszczenia i pielęgnowania sadów należy wciągać również młodzież i zachęcić ją, by zorganizowała konkurs czyszczenia sadów. Jak założyć i prowadzić sady handlowe, gdzie kupić drzewka i jakich odmian, najlepiej poinformuje Izba rolnicza lub instruktor rolny wydziału powiatowego. Nie należy przeto zakładać gminnych czy gromadzkich szkółek drzewek owocowych, bo to się zupełnie nie opłaca i nigdy nie wyprodukuje się tak dobrych drzewek jak w większej szkółce prowadzonej przez doświadczonego fachowca.

Największym jednak szkodnikiem sadów i ogrodów jest człowiek. By uchronić krajową produkcję przed tym szkodnikiem, w Dz. Ust. nr 60 poz. 572 z r. 1932 w prawie o wykroczeniach rozdział 6, art. 54 powiedziane jest: „Kto uszkadza cudzy ogród warzywny, owocowy lub kwiatowy, drzewo owocowe, krzew owocowy lub drzewo przydrożne, podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł. Nadto orzeka się na rzecz poszkodowanego nawiazkę w wysokości trzykrotnej wartości zrządzonej szkody. Przepis ten należy podać do publicznej wiadomości mieszkańców gromady i dochodzić wszystkich zrzadzonych szkód“.

Jeden czy dwóch dotkliwie ukaranych szkodników będzie przykładem odstrasającym dla reszty.

Należycie prowadzone i zasadzone sady handlowe w gromadzie, mogą być poważnym źródłem do-

chodu. Z jednego drzewa owocowego można mieć średnio około 30 zł dochodu. Wobec tego, że na 1 ha wychodzi około 100 drzew, a w uprawie polowej około 50, z jednego ha można mieć 3.000 względnie 1.500 zł dochodu.

Dlatego słuszne jest stare powiedzenie: „Kto przyczyni się do podniesienia sadownictwa, ten dobrze przysłuży się krajowi i społeczeństwu“.

KORZYŚCI ZE STAWKÓW POŻARNICZYCH.

Rok rocznie krocie tysięcy złotych idzie z dymem w czasie pożarów na wsiach. Potem całe szeregi rodzin są na wsparciu gminy lub sąsiadów. Pożary na wsi szerzą się najczęściej wskutek braku odpowiedniej ilości wody do gaszenia. Brakowi temu najlepiej zapobiegnie się przez zakładanie we wsi stawków pożarniczych. Stawki te jednak nie należy utrzymywać, zamieniają się na cuchnące bajorka, które następnie są rozsadnikami różnych chorób.

Jeżeli nie ma we wsi naturalnego zbiornika wody, wtedy tworzy się stawek sztuczny. W tym celu na brzegu strumyka lub w miejscu, gdzie można mieć zapewniony przyływ wody, równa się teren w ilości $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{2}$ ha, zależnie od tego, ile można ofiarować pod stawek. Po zrównaniu terenu, kopie się na 70 cm, z tem, że przy brzegach powinno być nie głębiej jak na 40 cm. Ziemię zaś wyrzuca się na brzegi i usypuje się z niej wały, które zabezpieczą będą stawek przed zalewem wielkich wód. Przy wpływie i odpływie wo-

dy daje się kratę odgradową lub mnicha, aby ryby nie uciekały. Stawki naturalne należy też chronić wałami przed zalewem i założyć mnichy lub kraty. Stawki takie najlepiej zarybiać karpem z małym dodatkiem lina. Najpopłatniejsze okazało się wychowywanie w takich stawkach narybku względnie kroczków. Na 1 ha stawku puszcza się około 400 szt. narybku względnie kroczków karpia oraz 40 szt. linów. Ryby te w jesieni dojdą do wagi $\frac{1}{2}$ —1 kg sztuka, co da około 250 kg ryby kupieckiej. Licząc nawet po 1 zł za 1 kg ryby, to z 1 ha ma się czystego dochodu około 250 zł bez większych wkładów, jedynie koszt narybku względnie kroczków.

Staw jednak należy pielęgnować, by ryby się w nim dobrze i zdrowo chowały. Nie powinno się dopuścić, by stawek taki zarastał szuwarem. Należy bezwarunkowo zabronić moczenia w takim stawie lnu lub konopi, gdyż wtedy wszystkie ryby wyginą. Nie wolno również pławić tam bydła, koni i wpuszczać kaczek.

Do stawków należy wpuszczać narybek względnie kroczi tylko z dobrych gospodarstw hodowlanych. Gdzie więc kupić narybek lub kroczi, wskaże Izba rolnicza lub instruktor rolny wydziału powiatowego. Zakupiwszy w tych gospodarstwach narybek ma się pewność, że ryby będą dobrego gatunku i zdrowe. Dla małych stawków najlepiej nadaje się karp rasy polskiej, zwany także królewskim. Odznacza się on najszybszym wzrostem i najlepiej hoduje się w wodach polskich. Jeżeli stawku nie można spuścić, ryby

odławia się sieciami lub sakami. Do czasu sprzedaży ryby najlepiej przechowywać w skrzyniach. W tym celu bierze się mocną skrzynię, wysoką na 50 cm, 1 m długą i szeroką z zamykanym wiekiem na kłódkę. Skrzynię tą następnie wierci się świdrem, by dać przepływ wodzie i przywiązuje się łańcuchem do pała. W skrzyni takiej można przechować ryby kilka dni. Ryby do miasta przewozić najlepiej w beczkach z wodą, licząc na każdy 1 kg ryby 10 litrów wody. Sprzedawać należy bezpośrednio większym sklepom lub konsumentowi, unikając pokątnych handlarzy.

Przy hodowli ryb w małych stawkach pożarniczych najlepiej ograniczyć się do hodowli jednorocznej, gdyż jest to najzyskowniejsze. Z wiosną wpuszcza się narybek względnie kroczi, a jesienią odławia. Hodowla ryb w małych stawkach nie jest trudną ani kłopotliwą. Jeżeli się raz dobrze stawek wybuduje, zabezpieczy od szkodników i utrzymuje w czystości, by nie powstała z tego bajura, to można mieć co roku, przy niewielkim wkładzie, ładny dochód z ryb i spokojną głowę, że w razie pożaru cała wieś nie pójdzie z dymem.

ROZPORZĄDZENIE **Ministra Spraw Wewnętrznych**

z dnia 1936 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu
o gromadach.

Na podstawie art. 19 ust. (6), art. 20 ust. (9), art. 23 ust. (8) i (9) i art. 129 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. nr 35 poz. 294) zarządza się co następuje:

ROZDZIAŁ I.

Postanowienia ogólne.

§ 1.

(1) Powołane w niniejszym rozporządzeniu bez bliższego określenia: 1) **artykuły** oznaczają przepisy ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie

¹⁾ Tekst według brzmienia, ogłoszonego w szeregu pism samorządowych w r. 1936. O ile by w okresie r. 1937 projekt rozporządzenia stał się obowiązującym rozporządzeniem, zawiadomimy wszystkich odbiorców Kalendarza o zmianach, jakie by w projekcie zostały dokonane.

ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U.R.P. nr 35 poz. 294), 2) **paragrafy** oznaczają postanowienia niniejszego rozporządzenia.

(2) Określenie „organ uchwalający“ oznacza organ uchwalający gromady, czyli radę gromadzką albo zebranie gromadzkie.

ROZDZIAŁ II.

Zakres działania gromady.

Do art. 17.

§ 2.

Zarząd majątkiem i dobrem gromadzkim oraz rozporządzanie dochodami z tych źródeł płynącymi, dotyczy również mienia, które na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, w rozumieniu § 68 ustawy z dnia 12.VIII.1866 (Dz. u. kr. nr 19) dla Królestwa Galicji i Lodomerii z W. Ks. Krakowskim w brzmieniu ustawy z dnia 4 lutego 1908 r. (Dz. u. kr. nr 58), w łączności z art. 108, ma charakter dobra gromadzkiego.

§ 3.

(1) Gromada, zarządzając w granicach swych dochodów ogólnych, sprawami o znaczeniu wyłącznie miejscowym, wynikającymi z sąsiedzkiego współżycia, celem podniesienia stanu kulturalnego, zdrowotnego i gospodarczego osiedli, podejmuje w miarę możliwości:

1) wznoszenie budynków publicznych szkół powszechnych, ich utrzymywanie, zakładanie wzorowych ogródków szkolnych i przedszkoli oraz budowę domów mieszkalnych dla nauczycieli,

2) budowę i naprawę miejscowych dróg publicznych, zakładanie ulic i chodników, budowę mostów oraz kładek, służących wszystkim lub części mieszkańców gromady,

3) organizowanie i udzielanie opieki biednym mieszkańcom gromady, jak: starcom, sierotom, kalekom i inwalidom,

4) budowę i utrzymywanie domów gromadzkich, mieszczących siedzibę urzędową organów gromady, bibliotekę, czytelnię i inne urządzenia gromadzkie,

5) popieranie rolnictwa oraz hodowli bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu przez: zakładanie poletek doświadczalnych, zakup narzędzi rolniczych, zakładanie i utrzymywanie podręcznych apteczek weterynaryjnych, szczepienia ochronne zwierząt, organizowanie stacji kopulacyjnych bydła, trzody i owiec, zakładanie i utrzymywanie grzebowisk zwierzęcych, zalesianie nieużytków, utrzymywanie straży polowej i leśnej, zagospodarowanie gromadzkiej ziemi ornej, łąk, pastwisk i lasów, zakładanie i utrzymywanie sadów gromadzkich, organizowanie kursów oświaty rolniczej,

6) organizowanie i utrzymywanie warty nocnej, popieranie straży pożarnych, zakup przyrządów przeciwpożarowych i budowę zbiorników na wodę na wypadek pożaru,

7) budowę przytułków dla biednych, domów noclegowych i ich utrzymanie,

8) zakładanie i prowadzenie gromadzkich bibliotek, czytelni i świetlic,

9) oświetlanie dróg, ulic i placów publicznych,

10) organizowanie doręczania korespondencji w obrębie gromady, jeżeli nie spełniają tego listonosze pocztowi,

11) budowę i utrzymywanie gromadzkich studzien wodociągowych, kąpielisk, łaźni, ogrodów, boisk sportowych, cmentarzy,

12) budowę i utrzymywanie rowów odwadniających,

13) sadzenie i utrzymywanie drzew przydrożnych,

14) zakładanie i utrzymywanie telefonu dla ogólnego użytku mieszkańców gromady,

15) propagowanie turystyki i ruchu letniskowego.

(2) Zadania powyższe podejmuje gromada z własnej inicjatywy, dbając przy tym o zachowanie należytej kolejności zaspakajania miejscowych potrzeb.

(3) O zamierzonym podjęciu zadań sołtys powiadamia wójta, który roztacza bezpośredni nadzór nad działalnością gromady.

§ 4.

Przekazywanie gromadzie spełniania zadań gospodarki gminnej na obszarze gromady dotyczyć może w szczególności:

- 1) budowy i utrzymywania publicznych szkół powszechnych i mieszkań dla nauczycieli,
- 2) budowy i utrzymywania niektórych dróg gminnych,
- 3) budowy i utrzymywania studzien,
- 4) utrzymywania biednych mieszkańców gminy,
- 5) zakładania i utrzymywania cmentarzy i grzebowisk na obszarze gromady.

§ 5.

Przekazane gromadzie do spełnienia zadania gospodarki gminnej na obszarze gromady, na które gmina przeznaczyła dostateczne środki, muszą być wykonywane ściśle w myśl wskazówek udzielanych przez wójta.

§ 6.

Zwolnienie gromady od spełnienia przekazanych jej zadań gospodarki gminnej na obszarze gromady następuje w razie zatwierdzenia przez wydział powiatowy odpowiednio uzasadnionej uchwały rady gminnej.

ROZDZIAŁ III.

Organ uchwalający i jego obrady.

Do art. 19.

§ 7.

- (1) Radni gromadzcy pełnią swe funkcje honorowo.
- (2) Zastępca radnego jest powoływany z chwilą utraty mandatu przez jednego z radnych.

(3) W razie powołania radnego gromadzkiego na urząd sołtysa lub podsołtysa, zastępcy radnych nie są powoływani, chyba, że radny gromadzki wybrany na sołtysa, lub podsołtysa, zrezygnuje z mandatu radnego.

§ 8.

(1) Prawo uczestniczenia w zebraniu gromadzkim ma każdy mieszkaniec gromady, który: (art. 3)

a) ukończył conajmniej 24 lata w przeddzień zebrania gromadzkiego,

b) przynajmniej od roku, licząc wstecz od dnia zebrania, mieszka na obszarze gromady,

(2) Warunek jednorocznego zamieszkania nie dotyczy:

a) zamieszkałych na obszarze gromady właścicieli, lub posiadaczy, położonych na tym obszarze nieruchomości,

b) funkcjonariuszów państwowych, funkcjonariuszów państwowych przedsiębiorstw i monopoli, funkcjonariuszów samorządu terytorialnego i gospodarczego, duchowieństwa świeckiego i zakonnego, wyznań uznanych przez państwo oraz zawodowych wojskowych służby czynnej, jak również członków rodzin osób wyżej wymienionych, jeżeli osoby te mieszkały na obszarze gromady przed dniem zebrania gromadzkiego.

(3) Prawo udziału w zebraniu gromadzkim ulega zawieszeniu na czas postępowania karnego w sprawach o zbrodnię, za którą w myśl art. 47 § 1 kodeksu karnego sąd orzeka utratę praw publicznych i oby-

watelskich praw honorowych, a to od chwili wszczęcia śledztwa, w postępowaniu zaś karnym bez śledztwa od chwili doręczenia aktu oskarżenia (art. 3 ust. 5).

(4) Prawo udziału w zebraniu gromadzkim nie przysługuje osobom, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 8 lipca 1935 r. o ordynacji wyborczej do Sejmu (Dz. U. R. P. nr 47 poz. 319).

(5) Prawo udziału w zebraniu gromadzkim nie przysługuje niezawodowym wojskowym służby czynnej (art. 3 ust. 6).

§ 9.

(1) Do zakresu działania organu uchwalającego należy:

1) ustanawianie zasad zarządzania i sposobu użytkowania majątku i dobra gromady z uwzględnieniem praw osób trzecich oraz wszelkich urzędzeń i zakładów, stanowiących własność gromady lub będących w jej zawiadywaniu.

2) wyrażanie zgody na przekazanie gromadzie spełniania niektórych zadań gospodarki gminnej na obszarze gromady,

3) uchwalanie regulaminów obrad organu uchwalającego i jego komisji,

4) ustanawianie w większych gromadach, w zależności od stanu finansowego gromady, rodzaju i ilości pracowników gromadzkich oraz wysokości ich wynagrodzeń, uchwalanie przepisów o ich obowiązkach i prawach, upoważnianie sołtysa do przyjmowania i zwalniania pracowników gromadzkich,

5) przyznawanie sołtysowi wynagrodzenia,

6) podejmowanie uchwał w sprawach nabycia, zbycia, zamiany, obciążania i oddania nieruchomości, zakładu i przedsiębiorstwa w dzierżawę (najem), albo udzielenia na nie koncesji, likwidacji dobra gromadzkiego, ustanowienia, bądź objęcia zarządu fundacji, uczynienia i przyjęcia darowizny oraz zaciągnięcia zobowiązań jak również upoważnianie sołtysa do zaciągania pożyczek, nie przekraczających kwoty 500 zł,

7) podejmowanie uchwał w sprawie użycia kapitałów gromadzkich,

8) decydowanie o założeniu, przekształceniu i zwinięciu urzędzeń zakładów i przedsiębiorstw gromadzkich oraz o wznoszeniu, przekształceniu i znoszeniu wszelkich budowli kosztem gromady,

9) podejmowanie uchwał w sprawie wnoszenia odwołań, wszczęcia procesów, ugód, umorzenia procesów oraz odstępowania od tych procesów w sprawie majątku i dobra gromadzkiego,

10) uchwalanie preliminarza budżetowego gromady lub podejmowanie uchwał o przeznaczeniu dochodów gromady,

11) ustanawianie opłat za korzystanie z dobra i majątku gromadzkiego, przedsiębiorstw, urzędzeń i zakładów gromadzkich,

12) ustanawianie cen za wyroby przedsiębiorstw gromadzkich,

13) ustalanie w granicach przepisów zasad postępowania przy oddawaniu i przyjmowaniu robót

i dostaw oraz ustanawiania norm postępowania w sprawach przetargów publicznych przy sprzedaży, kupnie i oddawaniu w dzierżawę nieruchomości gromadzkich,

14) podejmowanie uchwał w sprawie umarzania należności przypadających gromadzie z tytułów publiczno- i prywatno-prawnych, o ile ściągnięcie tych należności staje się niemożliwe.

15) kontrola działalności sołtysa, w szczególności zatwierdzanie sprawozdań z pobranych dochodów i wydatkowanych sum oraz ewentualnie rocznych zamknięć i bilansów zakładów i przedsiębiorstw gromadzkich,

16) uchwalanie wniosków oraz wydawanie opinii w sprawie ustalania nazw ulic i placów w gromadzie, jak też zmiany granic i nazwy gromady,

17) wydawanie opinii w sprawach potrzeb gromady oraz podejmowanie uchwał w tych wszystkich sprawach, których wykonanie na terenie danej gromady jest konieczne lub wskazane,

18) uchwalanie wniosków do rady gminnej o pociągnięcie przez radę gminną do świadczeń w naturze na określone cele publiczne gromady, zarówno jej mieszkańców, jak i innych osób podlegających na obszarze gromady opodatkowaniu na rzecz gminy wiejskiej oraz o pociągnięcie do określonych świadczeń podatkowych wszystkich osób, które na obszarze gromady podlegają tym podatkom na rzecz gminy z przeznaczeniem tych wpływów zgodnie z wnioskiem gromady,

19) uchwalanie wniosków do zarządu gminnego o przekazanie gromadzie spełniania niektórych zadań gospodarki gminnej na obszarze gromady oraz o zdjęcie tych obowiązków z gromady.

§ 10.

(1) Zebranie organu uchwalającego zwołuje sołtys lub w przypadkach, wymienionych w § 26 — podsołtys.

(2) Zebrania organu uchwalającego — zwołuje sołtys, ile razy zajdzie tego potrzeba, radę gromadzką przynajmniej co kwartał, a zebranie gromadzkie przynajmniej 2 razy do roku.

(3) Na żądanie starosty powiatowego, wydziału powiatowego, wójta lub też na wniosek $\frac{1}{4}$ członków organu uchwalającego, zgłoszony wraz z projektem porządku obrad, sołtys winien zwołać zebranie w terminie do dni 7 od dnia otrzymania przez niego żądania lub wniosku.

§ 11.

(1) Zebrania organu uchwalającego są jawne. Na życzenie $\frac{1}{4}$ obecnych członków organu uchwalającego — obrady mogą być tajne.

(2) Nie mogą być tajnymi obrady, dotyczące uchwalenia wydatków lub sprawozdania z ich wykonania, tudzież spraw, wymienionych w pkt. 6—10 § 9 niniejszego rozporządzenia.

§ 12.

(1) Do ważności uchwał organu uchwalającego wymagana jest obecność zwykłej większości ustawo-

wej liczby członków, o ile w poszczególnych przypadkach przepisy te nie stanowią inaczej.

(2) Jeżeli na zebranie nie zbierze się potrzebna do powzięcia uchwał ilość członków organu uchwalającego, sołtys zwołuje zebranie powtórne, którego uchwały są ważne bez względu na ilość obecnych członków organu uchwalającego.

Zebranie powtórne nie może się odbyć tego samego dnia, na który było zwołane pierwsze zebranie.

§ 13.

(1) Na zebraniu organu uchwalającego przewodniczy sołtys, a w przypadkach objętych § 26 podsołtys, jeżeli w poszczególnych przypadkach przepisy inaczej nie stanowią.

(2) Przewodniczący zagaja i zamyka zebranie, kieruje rozprawami i przestrzega porządku na zebraniu oraz powołuje sekretarza zebrania.

(3) Rozpatrywanie sprawozdań rachunkowych oraz wykonywanie innych czynności kontroli działalności sołtysa przez organ uchwalający, winno się odbywać w obecności sołtysa i podsołtysa, którzy w tych sprawach udziału w rozprawach nie biorą, a jedynie udzielają wyjaśnień. Przewodniczy wówczas specjalnie wybrany każdorazowo jeden z obecnych członków organu uchwalającego.

(4) Sprawy, wniesione na zebranie, referuje sołtys lub jeden z członków organu uchwalającego, wyznaczony przez sołtysa.

§ 14.

(1) Głosowanie jest jawne. Na wniosek $\frac{1}{4}$ części członków organu uchwalającego winno być zarządzone głosowanie tajne. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, o ile w poszczególnych przypadkach przepisy nie stanowią inaczej.

(2) W razie wstrzymywania się od głosowania, odbywa się głosowanie powtórne, przyczem wstrzymujących się w powtórnym głosowaniu uważa się za głosujących za wnioskiem.

(3) W razie równości głosów przewodniczący według własnego uznania bądź zarządza powtórne głosowanie, bądź też rozstrzyga swoim głosem.

(4) Z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w ustępie poprzednim (3), przewodniczący w głosowaniu udziału nie bierze.

§ 15.

(1) Jeżeli w sprawie interesowany jest materialnie sołtys, podsołtys, radny gromadzki, lub jego zastępca, nie może on być obecny przy rozważaniu sprawy i w głosowaniu nad nią brać udziału. Postanowienie to stosuje się również, jeżeli interesowani są ich małżonkowie, krewni lub powinowaci pierwszych trzech stopni, osoby pozostające pod opieką, przysposabiający bądź przysposobiony, albo jeżeli chodzi o sprawę, w której pomiędzy sołtysem, podsołtysem, radnym gromadzkim lub jego zastępcą a osobą trzecią zachodzi stosunek zastępstwa prawnego.

(2) Uchwały organu uchwalającego, powzięte w obecności osób, o których mowa w ustępie pierwszym, może wydział powiatowy unieważnić. Ma zaś obowiązek to uczynić na wniosek osoby interesowanej, zgłoszony w ciągu 30 dni po powzięciu danej uchwały

§ 16.

(1) Z każdego zebrania organu uchwalającego sporządza się protokoły, które wpisuje się do specjalnej księgi uchwał, przechowywanej pod zamknięciem w lokalu urzędowym gromady.

(2) Protokół zebrania podpisuje sołtys, dwóch wybranych z pośród obecnych członków organu uchwalającego oraz osoba prowadząca protokół.

(3) Uchwały, obchodzące całą gromadę, a nie nadające się do indywidualnego doręczania, sołtys podaje do publicznej wiadomości mieszkańców gromady w sposób dotychczas praktykowany lub ustalony przez wydział powiatowy.

(4) Mieszkaniec gromady może za zgodą i pod kontrolą sołtysa przeglądać protokoły posiedzeń organu uchwalającego i dokonywać odpisów tych protokółów.

§ 17.

(1) Organ uchwalający powołuje komisje:

- 1) rewizyjną w każdej gromadzie,
- 2) gospodarczą w gromadzie, posiadającej majątek, dobro, zakład lub przedsiębiorstwo,
- 3) drogową, sanitarną, opieki społecznej i inne w miarę uznanej potrzeby.

(2) W skład komisji mogą być powoływani mieszkańcy gromady, którym w myśl art. 4 służy prawo wybieralności do organów ustrojowych związków samorządowych.

(3) Członkowie komisji gromadzkich pełnią swe funkcje honorowo.

§ 18.

(1) W skład komisji rewizyjnej wchodzi 3—5 członków, którzy wybierają z pośród siebie przewodniczącego i sekretarza.

(2) Do gromadzkiej komisji rewizyjnej powinny być wybrane osoby, umiejące czytać i pisać.

§ 19.

(1) Komisja rewizyjna jest stałym organem gromady w zakresie kontroli działalności finansowej i gospodarczej sołtysa.

W szczególności do zadań komisji rewizyjnej należy:

1) corocznie zbadanie rocznego sprawozdania z wykonania budżetu lub uchwał organu uchwalającego o przeznaczeniu dochodów gromadzkich oraz przedstawienie organowi uchwalającemu swojej opinii i wniosków,

2) badanie corocznie zamknięcia rachunkowego za ubiegły okres budżetowy, oraz zgłoszenie organowi uchwalającemu swojej opinii i wniosków.

3) badanie prawidłowości i zgodności z zasadami oszczędności wydatków i dochodów oraz badanie

prawidłowości czynności kasowych i rachunkowych w zakładach i przedsiębiorstwach.

Rewizja gospodarki gromady winna odbywać się przynajmniej w odstępach kwartalnych.

(2) Komisja rewizyjna obowiązana jest składać ze swej działalności sprawozdania organowi uchwalającemu.

Wyniki czynności komisji rewizyjnej referuje na posiedzeniu organu uchwalającego przewodniczący komisji lub członek komisji przez niego wyznaczony.

Przed wniesieniem pod obrady sprawozdania i wniosków komisji rewizyjnej rozpatrzyć je musi sołtys i udzielić przewodniczącemu komisji rewizyjnej swych wyjaśnień w ciągu 2 tygodni.

Dopóki organ uchwalający nie rozpatrzy sprawozdania i wniosku komisji rewizyjnej, mają one charakter poufny i w stosunku do nich przewodniczący komisji rewizyjnej i jej członkowie obowiązani są dochować tajemnicy urzędowej.

(3) Nad należytą działalnością komisji rewizyjnych czuwa wójt i wydział powiatowy, który może poruczać komisji za pośrednictwem jej przewodniczącego określone czynności z zakresu kontroli, wzywać go do składania sprawozdań i wyjaśnień oraz delegować swego przedstawiciela na posiedzenia komisji.

§ 20.

(1) W skład komisji gospodarczej, obok 2 członków, powołanych na czas kadencji sołtysa przez or-

gan uchwalający, wchodzi z urzędu sołtys i podsołtys.

(2) Organ uchwalający większością 2/3 głosów może odwołać z komisji wybranych przez siebie członków.

(3) Komisja gospodarcza współdziała z sołtysiem w zarządzaniu majątkiem, dobrem, przedsiębiorstwami i urządzeniami gromadzkimi.

ROZDZIAŁ IV.

Sołtys.

Do art. 20.

§ 21.

(1) Sołtys, jako organ wykonawczy gromady:

1) na zasadach, ustalonych przez organ uchwalający,

a) zarządza majątkiem i dobrem gromadzkim, urządzeniami, zakładami i przedsiębiorstwami gromadzkimi oraz dochodami gromady, dbając przy tym w szczególności o całość i nienaruszalność majątku nieruchomego gromady,

b) prowadzi gospodarkę gromady zgodnie z budżetem lub uchwałami organu uchwalającego, dotyczącymi przeznaczenia dochodów gromady,

c) przedstawia organowi uchwalającemu sprawozdania z pobranych i wydatkowanych sum,

d) dokonywa wymiaru i poboru dochodów na rzecz gromady oraz nadzoruje wykonywanie świadczeń w naturze, pobieranych na cele gromady,

e) prowadzi kasowość i rachunkowość gromady.

(2) a) przygotowuje na zebranie organu uchwalającego wnioski, dotyczące potrzeb gromady, zwołuje zebrania organu uchwalającego, ustala porządek ich obrad oraz przewodniczy i utrzymuje porządek na zebraniach.

b) wykonywa uchwały organu uchwalającego, z zachowaniem przepisów art. 24 ust. (3), nakładających na sołtysa obowiązki wstrzymywania wykonania niektórych uchwał,

3) reprezentuje gromadę na zewnątrz, a w szczególności:

a) występuje w sprawach gromady wobec władz i osób prywatnych,

b) podpisuje korespondencję w imieniu gromady,

c) na podstawie prawomocnych uchwał organu uchwalającego przyjmuje i zwalnia pracowników gromadzkich oraz nadzoruje ich czynności,

4) zarządza sprawami, należącymi do zadań gospodarki gminnej na obszarze gromady, które zostały przez zarząd gminy przekazane gromadzie,

5) wydaje w przypadkach niecierpiących zwłoki, np. wywołanych klęską żywiołową lub zjawiskami atmosferycznymi, zarządzenia o pociągnięciu mieszkańców gromady do bezpłatnych świadczeń, stosownie do posiadanych przez nich środków pociągowych oraz możliwości dostarczenia robotnika (art. 23 ust. 3),

6) załatwia wszelkie sprawy gromady, nie zastrzeżone organowi uchwalającemu.

(2) Dokumenty w sprawach, które mogą zobowiązywać gromadę wobec osób trzecich lub pełnomocnictwa, muszą być, z powołaniem się na właściwą uchwałę organu uchwalającego i na ewent. potrzebne zatwierdzenie wydziału powiatowego, podpisane w imieniu gromady przez sołtysa i 2 członków komisji gospodarczej lub 2 członków organu uchwalającego.

§ 22.

Sołtys winien prowadzić:

(1) 1) wykaz (inwentarz) majątku, a w województwach południowych i dobra gromady oraz wykaz osób, mających prawo do korzystania z dobra gromadzkiego,

2) książkę uchwał organu uchwalającego oraz aktualny wykaz osób, uprawnionych do uczestniczenia w zebraniach organu uchwalającego,

3) książki kasowo-rachunkowe w gromadach prowadzących gospodarkę pieniężną,

4) książkę kontroli świadczeń osobistych i rzeczowych, o ile takie wprowadzone zostaną w gromadzie.

(2) Nadto wydział powiatowy może zarządzić prowadzenie książek:

1) kontroli osób, korzystających z noclegów w gromadzie,

2) zarządzeń.

(3) Do sołtysa należy przechowywanie dokumentów i akt gromadzkich.

(4) Nadto sołtys winien przechowywać księżeczkę oszczędnościową czy też czekową instytucji, w której gromada lokuje swoje fundusze oraz gotówkę na bieżące wydatki gromady i inne dokumenty pieniężne lub majątkowe.

(5) Wymienione książki i dokumenty oraz gotówkę na bieżące wydatki należy przechowywać pod zamknięciem, od którego klucze winny znajdować się w rękach sołtysa.

§ 23.

(1) Przed mieszkaniem sołtysa winna znajdować się tablica z napisem:

„Sołtys gromady“, a ponadto tablica do wywieszania ogłoszeń.

(2) Jeżeli gromada posiada własny lokal urzędowy, wywiesza się przed nim napis „Kancelaria gromadzka“.

(3) Napisy powinny być sporządzone w języku polskim. W gminach wiejskich, położonych na obszarach, wymienionych w art. 2 ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. nr 73 poz. 724) mogą być na podstawie uchwały rady gminnej, umieszczone obok napisu w języku polskim, figurującego na pierwszym miejscu, takie same napisy również w języku dopuszczonym w pismach i podaniach do władz na tych obszarach.

(1) Uchwała organu uchwalającego o przyznaniu sołtysowi wynagrodzenia z funduszków gromady nie może przekraczać następujących norm:

Przy odległości siedziby sołtysa od urzędu gminnego nie przekraczającej 5 klm przy liczbie ludności	Najwyższe wynagrodzenie miesięczne	PRZY ODLEGŁOŚCI		
		5-10 klm	10-20 klm	ponad 20 klm
		wysokość wynagrodzenia zwiększa się o		
do 100 mieszk.	5 zł	15%	20%	25%
od 100 „ 200 „	7 „			
„ 200 „ 400 „	10 „			
„ 400 „ 1000 „	15 „			
„ 1000 „ 2000 „	20 „			
ponad 2000 „	30 „	10%	15%	20%

(2) W gromadach, posiadających przedsiębiorstwa, znaczniejszy majątek lub dobro gromadzkie, powyższe stawki wynagrodzenia mogą być podwyższone do 50% w zależności od wielkości majątku i dobra gromadzkiego lub też dochodów brutto, płynących z tego źródła.

(3) W wyjątkowych przypadkach wojewoda na wniosek wydziału powiatowego może przyznać sołtysowi wyższe wynagrodzenie, a w szczególności, o ile gromada posiada duży majątek, zakłady lub przedsiębiorstwa, zarządzanie którymi zabiera wiele czasu sołtysowi, gdy rozległość zabudowań gromady jest wyjątkowo wielka lub też w dużych gromadach letniskowych.

(4) Wynagrodzenie sołtysa płatne jest miesięcznie z dołu.

§ 25.

Z wynagrodzenia, obliczonego zgodnie z § 24 potrąca się równowartość świadczeń, otrzymywanych przez sołtysa od gromady, a ustaloną przez organ uchwalający i zatwierdzoną przez wydział powiatowy. Wartość świadczeń, otrzymywanych przez sołtysa, nie może przekraczać określonych w § 24 norm wynagrodzenia.

§ 26.

Podsołtys wchodzi we wszystkie uprawnienia i obowiązki sołtysa w przypadkach niemożności pełnienia przez niego obowiązków z powodu choroby, nieobecności na obszarze gromady, nieobsadzenia stanowiska sołtysa, zawieszenia sołtysa w urzędowaniu lub innej przyczyny, stanowiącej przeszkodę w urzędowaniu sołtysa.

Do art. 22.

Stosunki prywatno-prawne sołtysa, podsołtysa, radnych gromadzkich i zastępców — z gromadą.

§ 27.

Sołtys, podsołtys, radny gromadzki i zastępcy radnych nie mogą, poza wyjątkami dopuszczalnymi w myśl art. 9, wchodzić z gromadą bezpośrednio lub pośrednio w stosunki prawne w charakterze kontrahenta, z których wynikałyby dla tych osób korzyści materialne. Osoby te w szczególności nie mogą zawierać z gromadą aktów prawnych, które pociągają

za sobą jakiekolwiek zobowiązania dla gromady, jak kupna-sprzedazy, pożyczki oprocentowanej, umów w sprawie dostawy, dzierżawy, najmu rzeczy, spółki itp.

§ 28.

Wydział powiatowy zatwierdzi bądź wyrazi zgodę na zamierzoną tranzakcję pomiędzy osobami, wymienionymi w § 27 a gromadą w sprawie dostawy w myśl art. 9 ust. 1 jedynie w przypadku, gdy przemawiają za tym ważne względy miejscowe, w szczególności gdy w danej miejscowości brak jest odpowiednich dostawców, a tranzakcja wyklucza uprzywilejowane warunki dla wymienionych w § 27 osób oraz kolizję ich interesów z interesem gromady, ponadto zaś, gdy co do warunków tranzakcji nastąpi uprzednio porozumienie sołtysa z wydziałem powiatowym za pośrednictwem zarządu gminnego.

Utrata stanowisk sołtysa, podsołtysa oraz mandatu radnego.

§ 29.

(1) O utracie stanowiska przez sołtysa i podsołtysa lub zawieszenia go w wykonywaniu urzędu w przypadkach, przewidzianych w art. 7 orzeka wydział powiatowy.

(2) Utratę mandatu przez radnego gromadzkiego lub zawieszenia go w sprawowaniu mandatu,

w przypadku przewidzianym w art. 7 stwierdza sołtys, po uprzedzeniu o tem wójta.

(3) Postanowienia ust. 1 i 2 paragrafu niniejszego mają analogiczne zastosowanie przy orzekaniu w przypadkach wymagających zastosowania postanowień art. 9 do sołtysa, podsołtysa, radnych gromadzkich lub zastępców radnych.

ROZDZIAŁ V.

Zasady gospodarki gromadzkiej.

Do art. 23.

§ 30.

(1) Wydatki, związane z wykonywaniem swych zadań gromada pokrywa:

1) z dochodów z majątku gromady,

2) z dochodów z dobra gromadzkiego (w województwach krakowskim, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim),

3) z opłat za korzystanie z zakładów, przedsiębiorstw i urzędzeń gromadzkich,

4) ze świadczeń w naturze na określone cele gromady,

5) z wpływów z gminnych świadczeń podatkowych na obszarze gromady, przeznaczonych przez radę gminną, zgodnie z wnioskiem gromady,

6) z zapomóg gminy,

7) z dochodów z dzierżawy prawa polowania i rybołówstwa, przekazanych gromadzie za zgodą zainteresowanych,

8) z innych źródeł dochodowych.

§ 31.

Zasady, zawarte w ustawie z dnia 26 marca 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. R. P. nr 27 poz. 204) i w rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy, mają odpowiednie zastosowanie do świadczeń w naturze, o których mowa w art. 23 ust. (3).

§ 32.

(1) Dochód, otrzymywany przez gromadę, może być użyty tylko na cele wymienione w niniejszym rozporządzeniu, przyczem powinna być przestrzegana należyta kolejność w zaspakajaniu najbardziej istotnych potrzeb miejscowych.

(2) Przeznaczenie dochodu i opłat gromady, o których mowa w § 30, na cele publiczne nie wymienione w niniejszym rozporządzeniu, może nastąpić jedynie na mocy uchwały organu uchwalającego gromady, zatwierdzonej przez wydział powiatowy po zasięgnięciu opinii rady gminnej.

(3) Gromada, na którą przeszedł z dawnej gminy jednostkowej specjalny majątek, z którego dochód był przeznaczony na ponoszenie przez gminę jednostkową ciężarów publiczno-prawnych, zniesionego obszaru dworskiego, jak utrzymanie publicznej

szkoły powszechniej, dróg, mostów itp., jest obowiązana dochód z tego rodzaju majątku przeznaczać na wypełnianie obowiązków, przywiązanych do posiadania przez gromadę majątku o szczególnym przeznaczeniu publicznym.

§ 33.

Zarząd majątkiem i dobrem gromadzkim odbywa się z zachowaniem następujących zasad:

1) Wszelka nieruchoma i ruchoma własność gromady, dobro gromadzkie, jak również prawa i przywileje gromady oraz jej zobowiązania finansowe i ciężary natury prywatno-prawnej, jak służebności itp. winny być spisane (zinwentaryzowane).

2) Gromady, posiadające majątek i dobro gromadzkie lub gromdzkie urządzenia, zakłady i przedsiębiorstwa, mają obowiązek ponosić odpowiednie koszty, potrzebne dla utrzymania ich w całości i dobrym stanie.

3) Każda kategoria majątku i dobra gromadzkiego jak też zakłady, urządzenia i przedsiębiorstwa gromadzkie, winny być tak zarządzane i użytkowane, aby przynosiły dochód na potrzeby gromady lub pożytki gospodarcze jej mieszkańcom.

§ 34.

Wojewoda przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym, ustala w miarę potrzeby bliższe zasady gospodarki poszczególnych użytków gospodarki gromadzkiej, jak np. roli, łąk, pastwisk, ogrodów, sadów itp.,

nie naruszając jednak w niczem uprawnień osób trzecich, wynikających z aktów nadawczych, tabel likwidacyjnych i innych tytułów prawnych, a także niewątpliwego zwyczaju. Uprawnienia te może wojewoda, przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym, w poszczególnych przypadkach przekazywać aż do odwołania wydziałom powiatowym.

§ 35.

(1) Organ uchwalający jest obowiązany do podjęcia w ramach obowiązujących przepisów uchwał, określających zasady zarządu i użytkowania majątku gromadzkiego, a w szczególności:

1) czas ochronny i sposób stopniowego zagospodarowania majątku gromadzkiego,

2) zabezpieczenie majątku gromadzkiego przed wyniszczeniem np. wskutek pasania na nim pewnych rodzajów inwentarza żywego, wybierania piasku, gliny, kamienia, wycinania drzew itp.,

3) opłaty za korzystanie z majątku gromadzkiego.

(2) Zarząd i użytkowanie dobra gromadzkiego w województwach krakowskim, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim reguluje organ uchwalający z zastrzeżeniem, że odpowiednie uchwały zostaną podjęte z zachowaniem miejscowych przepisów (§ 68 ust. gm. kraj. z dnia 12 sierpnia 1866 r. Dz. u. kr. nr 19 w brzmieniu ustawy z dnia 4 lutego 1908 r. Dz. u. kr. nr 58).

§ 36.

(1) W sprawach, wynikających z powyższych postanowień, a dotyczących dobra gromadzkiego, mają zastosowanie przepisy o postępowaniu administracyjnym. Odwołania w tych sprawach należy kierować do wydziału powiatowego, za pośrednictwem zarządu gminnego.

(2) Opłatom za korzystanie z dobra gromadzkiego przyznaje się prawo ściągalności w trybie administracyjnym. Ściąganie tych należności porucza się gminom.

§ 37.

Oddawanie inwestycji, robót i dostaw gromadzkich, które nie są wykonywane w zarządzie gromady, gminy lub wydziału powiatowego oraz wydzierżawianie majątku, dobra lub przedsiębiorstw gromadzkich jak: cegielnie, młyny itp. powinno się odbywać w drodze przetargu publicznego, zgodnie z ustalonym przez wydział powiatowy regulaminem.

§ 38.

Do wydzierżawienia gromadzkich nieruchomości rolnych, wśród dających jednakowe lub nie wiele różniące się warunki dzierżawy, mają pierwszeństwo bezrolni mieszkańcy gromady, a następnie małorolni, posiadający do 2 ha ziemi ornej.

§ 39.

Na zabezpieczenie wykonania warunków umowy winna być pobierana kaucja w gotówce lub papie-

rach wartościowych, w wysokości 5—10% sumy objętej umową, lokowana w publicznej instytucji kredytowej.

Postanowienie to nie ma zastosowania w przypadku oddawania w dzierżawę ziemi gromadzkiej bezrolnym i małorolnym do 2 ha.

§ 40.

Wydział powiatowy władny jest, w ramach obowiązujących przepisów:

1) określić, które inwestycje, dostawy i roboty gromadzkie oraz dzierżawy majątku, dobra i przedsiębiorstw gromadzkich mogą być oddawane bez przetargu publicznego,

2) uchwalić regulamin przeprowadzenia przetargów gromadzkich, który powinien określać sposób spisywania protokółów, uczestnictwa delegata władzy nadzorczej, sporządzania umów w wyniku przetargów, pobierania i lokowania kaucji,

3) ustalić zasady gospodarcze, obowiązujące przy dawaniu z wolnej ręki inwestycji, robót i dostaw gromadzkich oraz dzierżawy majątku, dobra lub przedsiębiorstwa gromadzkiego.

§ 41.

(1) Gospodarkę pieniężną prowadzą gromady na podstawie budżetu, który stanowi gospodarczy plan gromady.

(2) Wydział powiatowy po wysłuchaniu opinii rady gminnej:

1) określa, które gromady nie prowadzą gospodarki pieniężnej i wolne są od uchwalania budżetu,

2) zezwala gromadom, o niedużej gospodarce pieniężnej, na zastąpienie budżetów zwyczajnymi uchwałami, co do użytkowania swych dochodów.

§ 42.

(1) Budżet gromady winien obejmować wszystkie wydatki, wynikające z prowadzonej przez gromadę działalności zarówno w zakresie jej własnych zadań, jak i zadań gminy, przekazanych lub powierzonych do spełniania gromadzie oraz wszystkie dochody, mające wpłynąć na rzecz gromady.

(2) Jeżeli w ciągu roku budżetowego zajdzie potrzeba zwiększenia lub zmniejszenia poszczególnych kredytów, przewidzianych w budżecie, winna w tym celu zapaść uchwała organu uchwalającego.

§ 43.

(1) Przedsiębiorstwa gromadzkie winny być obejmowane budżetem ogólnym, w którym należy również przewidywać wydatki na tworzenie funduszków renowacyjnych przedsiębiorstw gromadzkich.

(2) Większe przedsiębiorstwa, na żądanie wydziału powiatowego winny posiadać odrębne budżety przedsiębiorstw. W takim przypadku nadwyżka dochodów nad wydatkami winna być wykazana w budżecie ogólnym gromady po stronie dochodowej, a niedobór po stronie rozchodowej.

§ 44.

Przedsiębiorstwa gromadzkie, przynoszące straty w ciągu trzech ostatnich lat, muszą być zlikwidowane.

§ 45.

(1) Wydatki gromady mogą być dokonywane jedynie w granicach uzyskiwanych wpływów i nie mogą przekroczyć sum, przewidzianych w budżecie.

(2) Wydatki zwyczajne gromady nie mogą być pokrywane w dochodów nadzwyczajnych.

(3) Wszelkie kredyty, przewidziane w budżecie, wygasają z dniem 31 marca, po tym dniu nie wolno dokonywać żadnych nowych wydatków na poczet kredytów ubiegłego okresu budżetowego ani też nie wolno zapisywać na rachunek tego budżetu zaległych dochodów.

(4) Niezapłacone z ubiegłego roku budżetowego zobowiązania należy wprowadzić do budżetu roku bieżącego.

§ 46.

(1) Opracowanie preliminarza budżetowego należy do sołtysa, przy współudziale komisji gospodarczej.

(2) Projekt preliminarza przed wniesieniem go na obrady organu uchwalającego winien być:

1) przez okres najmniej dwutygodniowy wyłożony do przejrzenia i poczynienia zastrzeżeń przez mieszkańców gromady uprawnionych do wybierania

do organów samorządowych (art. 3 ustawy), o czym sołtys ogłasza w gromadzie,

2) przedstawiony wójtowi łącznie z zastrzeżeniami wniesionymi przez mieszkańców gromady, do wglądu.

§ 47.

(1) Budżet gromady winien być uchwalony w takim terminie, aby do dnia 1 grudnia mógł być nadesłany wójtowi w 2 egzemplarzach.

Dotyczy to również uchwał organów uchwalających w sprawie przeznaczenia dochodów, o ile gromada zwolniona jest w myśl § 41 ust. (2) pkt. 2) od obowiązku układania budżetu.

(2) W razie, gdyby organ uchwalający uchwał budżetowych w oznaczonym terminie nie powziął, sołtys przedstawia wójtowi projekt opracowany przy współudziale komisji gospodarczej.

§ 48.

Wójt bada, czy przedstawione przez gromady preliminarze budżetowe lub uchwały zastępcze (§ 41 ust. (2) pkt. 2) czynią zadość przepisom niniejszego rozporządzenia, poczem preliminarze budżetowe i uchwały zastępcze (§ 41 ust. (2) pkt. 2), które wymagają zatwierdzenia, razem z budżetem gminy przesyła wydziałowi powiatowemu, dołączając opinię rady gminnej, inne zaś, nie wymagające zatwierdzenia, zwraca gromadzie.

§ 49.

(1) Budżet gromady wymaga zatwierdzenia wydziału powiatowego w przypadkach, gdy:

1) zawiera wydatki na cele nie wymienione przepisami §§ 2, 3, 4, 24 i 35 niniejszego rozporządzenia,

2) zawiera wydatki lub dochody opierające się na uchwale organu uchwalającego, podlegającej zatwierdzeniu na podstawie przepisów art. 24 ust. (2) niniejszego rozporządzenia lub innych przepisów prawnych,

3) jeżeli koszta utrzymania dobra, majątku gromadzkiego lub urzędzeń, zakładów i przedsiębiorstw gromadzkich są większe od osiągniętych z nich dochodów.

(2) Wydział powiatowy wyda decyzję w trybie określonym postanowieniami §§ 57 i 58.

(3) W tym samym zakresie co do budżetu gromady mają powyższe przepisy również zastosowanie do wszelkich uchwał organów uchwalających, podejmowanych w sprawie dochodów i wydatków gromady bez względu na to, czy gromada prowadzi gospodarkę pieniężną na podstawie budżetu, czy też nie.

§ 50.

(1) Z wykonania budżetu gromady oraz uchwał dotyczących przeznaczenia dochodów gromady nie objętych budżetem, sołtys przygotowuje sprawozdanie, które przed wniesieniem na obrady organu uch-

walającego podlega wyłożeniu do publicznego wglądu w sposób określony § 46 ust. (2) pkt. 1.

Po rozważeniu sprawozdania i dotyczącej go opinii komisji rewizyjnej przez organ uchwalający, sołtys przesyła je w 2 egzemplarzach do dnia 1 lipca wójtowi, dołączając doń uchwałę co do przyjęcia lub odmowy przyjęcia rocznego sprawozdania rachunkowego przez organ uchwalający.

(2) Otrzymane sprawozdanie gromadzkie wójt przedstawia wydziałowi powiatowemu razem ze sprawozdaniem rachunkowym z wykonania budżetu gminy do wiadomości, dołączając opinię zarządu gminnego.

§ 51.

(1) Gotówkę gromady należy przechowywać w gminnej kasie pożyczkowo-oszczędnościowej, komunalnej kasie oszczędności, P. K. O. lub za zgodą wydziału powiatowego, spółdzielczej instytucji kredytowej.

(2) Wydział powiatowy określi wysokość kwoty, którą sołtys może stale u siebie posiadać na drobne wydatki gromady.

§ 52.

Gromady, zatrudniające stale płatną siłę biurową w zakresie biurowości, kasowości i rachunkowości mogą stosować przepisy rachunkowe, dotyczące gmin wiejskich.

§ 53.

(1) Rachunkowość gromady na podstawie uchwały organu uchwalającego, za zgodą zarządu gmin-

nego oraz wydziału powiatowego, może być prowadzona w zarządzie gminnym za omówionym wynagrodzeniem, które nie przekroczy 5% rocznych zwyczajnych wydatków gromady.

(2) O ile rachunkowość gromady prowadzona jest w zarządzie gminnym, wówczas sołtys prowadzi tylko kwitariusze i książkę kasową, w której sekretarz lub rachmistrz gminy kwituje otrzymane do zaksięgowania dowody kasowe, przychodowe i rozchodowe.

Dokumenty kasowe, po ukończeniu roku obrachunkowego, a księgi kasowe i kasowo-rachunkowe po ich zakończeniu, są przechowywane w zarządzie gminnym.

§ 54.

Wydział powiatowy, zachowując obowiązujące przepisy, określi:

- 1) sposób sporządzania budżetu i rocznego sprawozdania rachunkowego gromady,
- 2) zasady kasowości i rachunkowości gromad.

ROZDZIAŁ VI.

Nadzór nad gromadą.

Do art. 24 w łączności z art. 19 ust. 6, art. 20 ust. 9, art. 23 ust. 8 i 9.

§ 55.

Wydział powiatowy jako władza nadzorcza nad gromadami:

- 1) nadzoruje działalność gromady przy pomocy własnych organów, przyczem przynajmniej raz na

trzy lata dokonywa rewizji gospodarki gromady, prowadzącej budżetową gospodarkę pieniężną,

2) reguluje sposób wykonywania przez wójta bezpośredniego nadzoru nad działalnością organów gromady.

§ 56.

Uchwały organu uchwalającego w sprawach wymienionych w § 9 pkt. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14 § 32 ust. 2 nabierają mocy prawnej po zatwierdzeniu ich przez wydział powiatowy.

§ 57.

(1) Uchwały, podlegające zatwierdzeniu, winny być w ciągu dni piętnastu, po ich powzięciu, przedstawione wójtowi, który łącznie z opinią rady gminnej przesyła je wydziałowi powiatowemu w ciągu 30 dni od dnia otrzymania uchwał od gromady.

(2) Wydział powiatowy jest władny nałożyć na sołtysa obowiązek nadsyłania do wglądu również innych ważniejszych uchwał.

§ 58.

(1) Wydział powiatowy wyda swą decyzję w sprawie zatwierdzenia w ciągu 60 dni po dniu otrzymania uchwały, w razie zaś gdyby przedstawiona mu uchwała wymagała wyjaśnienia lub uzasadnienia, zażąda jej uzupełnienia w ciągu tygodnia, po dniu otrzymania uchwały.

(2) Gdyby wydział powiatowy w powyższych terminach nie doręczył gromadzie zawiadomienia

o odmowie zatwierdzenia, ani nie zwrócił jej uchwały do uzupełnienia, uważa się uchwałę z upływem 90 dni po otrzymaniu jej przez wójta za zatwierdzoną.

(3) Wydaną w trybie nadzoru decyzję wydziału powiatowego sołtys powinien w ciągu 14 dni, od chwili jej otrzymania, zakomunikować organowi uchwalającemu, przez ogłoszenie jej treści na zebraniu organu uchwalającego.

§ 59.

(1) Od decyzji wydziału powiatowego służy gromadzie w ciągu 14 dni po jej ogłoszeniu na zebraniu prawo wniesienia odwołania do wojewody, który orzeka ostatecznie, przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym.

(2) Wniesienie odwołania w sprawach, dotyczących uchwał organu uchwalającego, może nastąpić tylko na podstawie uchwały tego organu, upoważniającej sołtysa do wniesienia odwołania.

§ 60.

(1) Przeciw decyzjom starosty:

1) wydawanym z tytułu przysługujących mu ustawowych uprawnień nadzorczych nad sołtysem, prawo wniesienia odwołania służy sołtysowi,

2) rozwiązującym radę gromadzką, mogą wnieść odwołanie jedynie radni w liczbie stanowiącej więcej niż połowę ustawowej liczby radnych.

(2) Owożenia, o których mowa w ustępie pierwszym, składać należy do wojewody za pośrednictwem starosty w ciągu 14 dni po doręczeniu lub ogłoszeniu decyzji.

§ 61.

(1) Wójt, z tytułu bezpośredniego nadzoru nad działalnością organów gromady, ma prawo bezpośredniego wejrzenia w tok jej gospodarki i obowiązany jest czuwać, ażeby majątek i dobro gromadzkie nie były narażane na szkody i uszczuplane oraz ażeby dochody gromady i świadczenia, pobierane na jej korzyść, były wydatkowane zgodnie z przepisami i przeznaczeniem.

(2) W przypadku stwierdzenia, że działalność gromady jest niezgodna z przepisami, nieprawidłowa lub niecelowa, wójt ma prawo zwrócić nato uwagę sołtysa i organu uchwalającego ze wskazaniem terminu usunięcia uchybień, w razie zaś bezskuteczności obowiązany jest donieść o tem bezzwłocznie wydziałowi powiatowemu.

(3) Wójt osobiście lub przez delegowanego członka zarządu gminnego albo urzędnika gminy obowiązany jest przynajmniej raz w roku dokonać szczegółowej rewizji gospodarki gromady i z jej przebiegu przedstawić sprawozdanie wydziałowi powiatowemu, łącznie z opinią rady gminnej.

(4) W razie stwierdzenia uchybień służbowych sołtysa (podsołtysa), wójt przedstawia wniosek staroście powiatowemu o ukaranie winnego w myśl art. 24 ust. 5.

§ 62.

Uprawnienia starosty powiatowego, przewidziane w art. 24 ust. 5, dotyczą działalności sołtysów i podsołtysów zarówno w zakresie gospodarki gromady (art. 20 ust. 7) jak i czynności wykonawczych w sprawach administracji samorządowej i rządowej (art. 20 ust. 8).

§ 63.

Grzywny, o których mowa w art. 24 ust. 5), wpływają do kasy gromady.

§ 64.

Jeżeli w sprawie gospodarki gromadzkiej zaistnieje prywatno-prawny spór między gromadą a grupą mieszkańców gromady lub poszczególnymi mieszkańcami, a organ uchwalający gromady ze względu na interes swoich członków nie byłby bezstronny, wydział powiatowy starać się będzie doprowadzić do dobrowolnej ugody, gdyby zaś ta do skutku nie doszła, wyznaczy dla gromady zastępcę do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

ROZDZIAŁ VII.

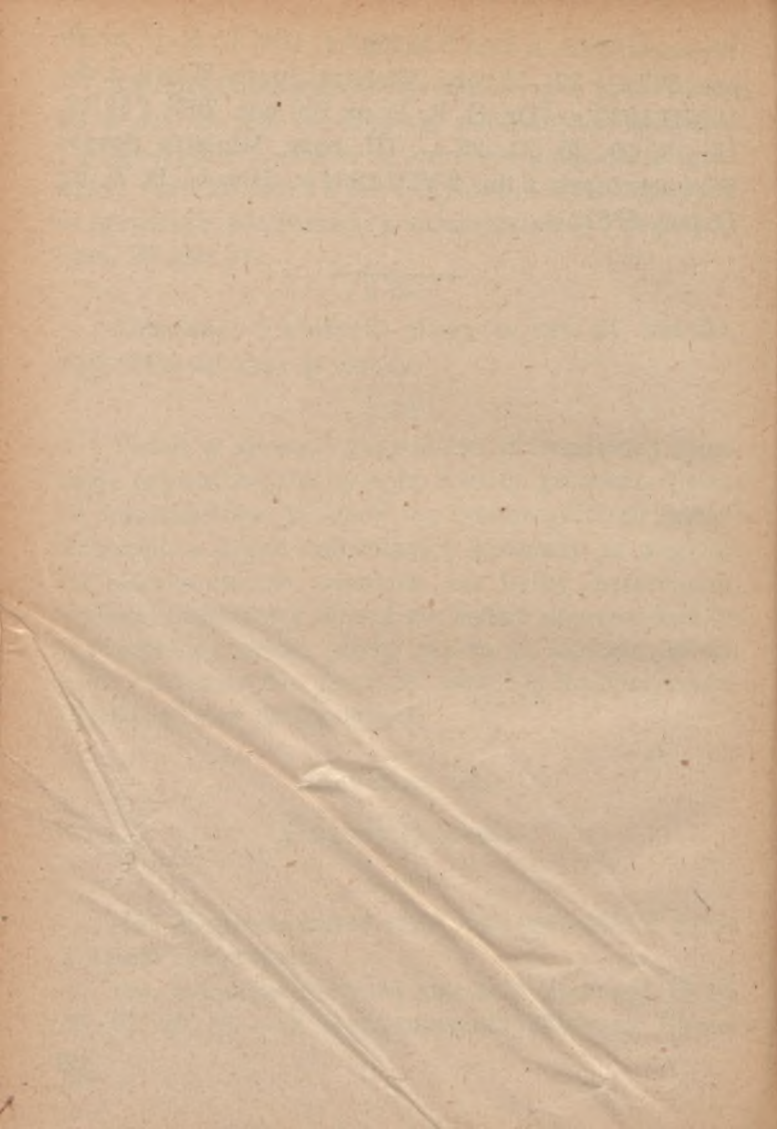
Przepisy końcowe.

§ 65.

(1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie tracą moc postanowienia §§ 15, 16, 17, 20, 21 — I. rozporządzenia Ministra Spraw

Wewnętrznych z dnia 9.X.1933 r. (Dz. U. R. P. nr 80 poz. 577), § 22—II rozp. Ministra Spraw Wewn. z dn. 15.XII.1933 r. (Dz. U. R. P. nr 100 poz. 769) i §§ 12, 15, 18, 19, 20, 21, 22 — III. rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 2.VIII.1934 r. (Dz. U. R. P. nr 71 poz. 688).

ROZDZIAŁ III.

NAJWAŻNIEJSZE OBOWIĄZKI SOŁTYSA WEDŁUG STANU USTAWODAWSTWA OBOWIĄZUJĄCEGO DO DNIA 1 PAŹDZIERNIKA 1936 R.

Ogólne obowiązki sołtysa w sprawach administracji publicznej.¹⁾

W tym zakresie do obowiązków sołtysa należy:

a) Wykonywanie wszelkich zarządzeń i poleceń wójta, a w szczególności na jego zlecenie ogłaszanie rozporządzeń i zarządzeń władz .

b) Doręczanie wszelkiego rodzaju wezwań i pism różnych władz oraz urzędów w sprawach dotyczących administracji publicznej.

c) Udzielanie pomocy urzędnikom państwowym i samorządowym przy wykonywaniu ich obowiązków służbowych na terenie gromady.

¹⁾ W rozdziale tym pomijamy obowiązki sołtysa jako organu wykonawczego gromady, gdyż zostały one szczegółowo omówione w „Przewodniku“ z r. 1936 w rozdziale III, na stronach 105 do 148.

Urzędników takich, o ile nie są mu znani osobiście, powinien sołtys legitymować w razie potrzeby przed udzieleniem informacji.

W razie urzędowego przyjazdu starosty powiatowego na teren gromady, sołtys winen zgłosić się natychmiast oraz udzielić krótko i dokładnie żądanych informacji.

d) Przybywanie w dniu wyznaczone przez zarząd gminny, na oznaczoną godzinę do biura zarządu gminnego na zebranie.

Obowiązki sołtysa w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego do obowiązków sołtysa należy:

a) Okazywanie organom policyjnym pomocy przy ich czynnościach służbowych.

Pomoc ta powinna przejawiać się w udzielaniu żądanych informacji, wskazywaniu adresu, a nawet udzielaniu na żądanie organów policyjnych pomocy do pokonania czynnego oporu.

b) Czuwanie nad należyтым porządkiem i spokojem na obszarze gromady, a więc niedopuszczanie do hałasu, kłótni i bijatyk. Nietrzeźwych mieszkańców gromady, awanturujących się i zakłócających spokój sołtys powinien zatrzymać do czasu wytrzeźwienia. W wypadku naruszenia spokoju publicznego, porządku, bądź też zagrożonego bezpieczeństwa, których

sołtys nie może zlikwidować sam, winien on zwrócić się bezzwłocznie do policji państwowej.

c) Wyznaczanie wart nocnych we wsiach z zachowaniem kolejności. O osobach, które warty nie wykonują, sołtys zawiadamia wójta.

d) Czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich majątku; szczególnie w okresie robót polnych sołtys powinien wyznaczyć jedną lub więcej osób starszych do pilnowania dzieci, pozostawionych bez opieki rodziców, pracujących w polu, gdyż brak tej opieki powoduje bardzo często pożary.

e) Przestrzeżenie, aby dzieci nie bawiły się na ulicy bez dozoru.

f) Zwracanie uwagi, aby w gromadzie nie było niezabezpieczonych zwierząt, jak złych psów, bodzącego bydła, a w razie gdyby to miało miejsce, należy zarządzić, aby psy były na uwięzi, a bydło odpowiednio zabezpieczone.

g) Zawiadamianie wójta o przybłąkanych zwierzętach gospodarskich, jak również o znalezionych rzeczach. Przybłąkane zwierzęta, jak również znalezione rzeczy winny być zabezpieczone do czasu przekazania właścicielowi lub zarządowi gminnemu stosownie do polecenia wójta.

h) Zawiadamianie prokuratora oraz organa policji państwowej o wypadkach większych kradzieży z włamaniem, podpaleń lub zabójstw, przy jednoczesnym ustawieniu warty na miejscu przestępstwa, aby zabezpieczyć wszelkie ślady przestępstw. Warta win-

na niedopuszczać nikogo do miejsca ochranianego do czasu przybycia policji.

i) Informowanie wójta i policję o posiadających broń bez pozwolenia.

j) Zatrzymywanie podejrzanych, schwytanych na gorącym uczynku, aż do czasu przybycia policji.

k) Przestrzeganie, aby na obszarze gromady nie było uprawiane żebractwo i włóczęgostwo. Żebraków i włóczęgów odsyła się do policji.

Osoby poszukujące noclegu sołtys winien legitymować, a następnie wpisać do specjalnej księgi podróźnych, zapisując w niej: imię i nazwisko, imiona rodziców, wiek, ostatnie miejsce zamieszkania oraz datę i miejsce umieszczenia podróźnego na nocleg.

l) Przestrzeganie, aby na obszarze gromady nie odbywały się zbiórki publiczne, zgromadzenia pod gołym niebem i przedstawienia teatralne bez zgłoszenia względnie zezwolenia starosty.

Sołtys winien okazywać delegatom starostwa lub policji, znajdującym się na zebraniach lub zgromadzeniach, pomoc.

l) Przeciwdziałanie rozpowszechnianiu niepokojących wieści, niedopuszczanie do niedozwolonych pochodów i wieców, oraz zawiadamianie wójta o zamierzeniu urządzenia tych zebrań. Zawiadamianie policji o wystąpieniach politycznych, agitacji, proklamacjach itp.

m) W wypadkach klęsk żywiołowych, jak np. powodzi, do sołtysa należy bezzwłoczne wydanie niezbędnych zarządzeń i przedsięwzięcie wszelkich mo-

źliwych środków w celu zapobieżenia złu i szkodzie. W takich wypadkach sołtys ma prawo pociągać do bezpłatnych świadczeń mieszkańców gromady stosownie do posiadanych przez nich środków pociągowych oraz możliwości dostarczenia robotnika.

n) Poza tym do sołtysa należy zawiadamianie wójta o wszystkich tych sprawach w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego, co do których otrzyma od niego polecenie.

Obowiązki sołtysa w sprawach karno-administracyjnych.

Do obowiązków sołtysa w sprawach karno-administracyjnych należy:

1) Zawiadamianie wójta o wszystkich wykroczeniach, karanych w drodze administracyjnej.

Według przepisów prawa o wykroczeniach karom administracyjnym aresztu lub grzywny podlegają następujące wykroczenia:

Niewykonywanie obowiązków w stosunku do nieletniego, wskutek czego nieletni popełnia przestępstwo.

Lekceważenie państwa lub instytucji państwowych.

Usuwanie lub umyślne uszkodzenie ogłoszeń urzędowych.

Wprowadzanie władzy w błąd, wywołujące niepotrzebną czynność z jej strony.

Urządzenie publiczne składek na uiszczenie grzywny przez skazanego.

Wyrabianie lub podrabianie pieczęci urzędowych lub organizacji społecznych.

Wprowadzanie w błąd władzy co do tożsamości osoby, zawodu, miejsca zamieszkania.

Dokonanie niewłaściwych lub błędnych zapisów w księgach stanu cywilnego.

Niedopełnienie obowiązku zawiadomienia urzędu o okoliczności, która powinna być zapisana do księgi stanu cywilnego.

Przywłaszczanie sobie tytułu, odznaczenia lub munduru.

Wykonywanie zawodu bez wymaganych uprawnień.

Zakłócanie porządku publicznego.

Przekraczanie przepisów porządkowych o zachowaniu się w miejscu publicznym.

Zakłócanie spoczynku nocnego.

Nieobyczajne wybryki.

Zmuszanie nieletniego poniżej lat 17 do żebrania lub kto sam żebrze w sposób zuchwały.

Wywoływanie czynności powodujących niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia ludzkiego.

Niezabezpieczenie miejsca niebezpiecznego dla życia lub zdrowia ludzkiego.

Psucie znaków ostrzegawczych lub psucie ogrodzenia zapobiegającego niebezpieczeństwu.

Dokonywanie wadliwych urządzeń wywołujących stan niebezpieczny dla życia i zdrowia ludzkiego.

Niepowiadanie władzy lub zainteresowanego
wbrew swemu obowiązkowi o grożącym niebezpie-
czeństwie.

Nieostrożne obchodzenie się z ogniem i materia-
łami wybuchowymi.

Wykraczanie w zakresie przepisów o wyrobie,
sprzedaży, używaniu materiałów łatwopalnych, broni
palnej i amunicji.

Niezachowywanie ostrożności w użytkowaniu
i przechowywania broni palnej i amunicji.

Wykraczanie przeciw przepisom o przestrzega-
niu porządku na kolejach.

Uszkodzanie urządzeń ochronnych wód mor-
skich i rzecznych.

Wykraczanie przeciw przepisom o ochronie wy-
brzeży wód morskich lub wewnętrznych.

Zaniechanie, wbrew obowiązkowi, oświetlenia
miejsc dostępnych dla publiczności lub złośliwe i swa-
wolne psucie urządzeń świetlnych i gaszenie światła.

Niezachowywanie ostrożności przy trzymaniu
niebezpiecznego zwierzęcia.

Drażnienie lub płoszenie zwierząt, które przez to
stają się niebezpieczne.

Niezachowywanie nakazanych środków ostroż-
ności przy trzymaniu zwierzęcia.

Wykroczenia przeciwko zdrowiu publicznemu.

Zanieczyszczanie studni.

Wyrabianie i niewłaściwe przechowywanie tru-
cizny.

Wykraczanie przeciw przepisom o zapobieganiu chorobom lub ich zwalczaniu.

W celu dokuczenia innej osobie wprowadzanie jej w błąd lub niepokojenie.

Szczucie psem człowieka.

Wykroczenia przeciwko mieniu.

Uszkodzenie cudzego ogrodu lub drzew przydrożnych.

Zabranie z cudzego ogrodu płodów.

Kto w ciągu 2-ch tygodni od dnia znalezienia cudzego mienia wartości ponad 10 złotych nie powiadomi gminy, policji lub właściciela tego mienia.

Samowolne używanie cudzego mienia ruchomego.

Niewpłacanie przez kierownika zakładu pracy do instytucji ubezpieczeń społecznych potrąconych od pracujących należności.

Zatrzymywanie należnych pracownikowi wynagrodzeń.

Samowolne umieszczanie lub usuwanie ogłoszenia na cudzej rzeczy.

Gra hazardowa lub udzielanie pomieszczenia na taką grę.

Wyrabianie i dostarczanie wytrychów lub kluczy do cudzego domu.

Wyrabianie lub rozpowszechnianie przedmiotów, mogących robić wrażenie pieniędzy lub papierów wartościowych.

2) Współdziałanie przy egzekwowaniu przez wójta grzywien administracyjnych.

3) Wzywianie na polecenie wójta ukaranych do aresztu gminnego oraz wzywianie w razie oporu policji państwowej.

Obowiązki sołtysa w zakresie ewidencji i kontroli ruchu ludności.

Zarządy gminne prowadzą ewidencję ludności zamieszkałej w gminie i kontrolę ruchu ludności.

W związku z prowadzeniem tej ewidencji i kontroli pozostaje obowiązek meldunków.

W zakresie ewidencji i kontroli ruchu ludności do obowiązków sołtysa należy:

I. Przyjmowanie w miejscowościach, znajdujących się poza siedzibą zarządu gminnego, meldunków i dostarczanie ich w czasie najbliższej odprawy służbowej sołtysów i nie później, niż w ciągu 7 dni do biura ewidencji ruchu ludności w zarządzie gminnym oraz dostarczanie mieszkańcom potwierdzeń zameldowania i wymeldowania.

Sołtys musi pamiętać, że każdy przybywający na teren gromady powinien być zameldowany w ciągu 4-ch dni, w miejscowościach uzdrowiskowych, letniskowych itp. w ciągu 48 godzin, zaś wymeldowanie winno nastąpić w ciągu 48 godzin od chwili opuszczenia mieszkania.

W hotelach, pensjonatach, domach noclegowych itp. zakładach, zameldowanie i wymeldowanie powinno nastąpić przed upływem 24 godzin.

Ponadto powinny być zameldowane w gminie wszystkie urodzenia dzieci, zgony i śluby w terminie 48 godzin od dnia urodzenia, zgonu lub ślubu.

Mężczyźni, podlegający powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej, to znaczy ci:

a) którzy ukończyli lub ukończą w danym roku 18 lat życia i podlegają obowiązkowi zgłoszenia się w zarządzie gminnym, celem wpisania do rejestru poborowych,

b) poborowi, uznani za zdolnych lub czasowo nie zdolnych, a także zaliczeni do ponad kontyngentowych,

c) szeregowi rezerwy do lat 40 życia i szeregowi pospolitego ruszenia do 50 roku życia,

d) oficerowie rezerwy i pospolitego ruszenia,

e) szeregowi urlopowani —

obowiązani są zameldować się lub wymeldować osobiście w zarządzie gminnym:

1) w wypadku wyjazdu zagranicę lub przyjazdu z zagranicy do kraju,

2) w wypadkach wyjazdu z miejsca zamieszkania na pobyt czasowy, który ma trwać dłużej niż dwa miesiące i powrotu z tego wyjazdu.

Aby wykonać powyższe obowiązki, soltys powinien: otrzymać z zarządu gminnego odpowiednią ilość druków meldunkowych do wyliczenia, przecho-

wywać te druki w należyтым porządku i dostarczać osobom zgłaszającym się po nie. Oprócz tego sołtys obowiązany jest pozostawać w ciągłym kontakcie z biurem ewidencji ruchu ludności i stosować się do jego instrukcji.

II. Nadzór nad wykonywaniem obowiązków meldunkowych przez ludność i osoby obowiązane do składania meldunków oraz składanie wójtowi sprawozdań o ważniejszych spostrzeżeniach w tej dziedzinie, jak np. brak dowodu wojskowego, przekręcone nazwisko, brak dowodu legitymacyjnego u osób jemu nieznanym itp.

III. Czuwanie nad dokonywaniem numeracji domów nowowynbudowanych, nad skreśleniem z rejestru domów zniesionych, jak również nad utrzymaniem istniejących tabliczek z numeracją domów i składanie wójtowi sprawozdań o zauważonych uchybieniach.

IV. Prowadzenie kontroli osób podróźnych, korzystających z noclegów w gromadzie.

W razie potrzeby sołtys, jako organ gminny, ma prawo żądać przy wykonywaniu powyższych obowiązków, pomocy organów policji państwowej.

W wypadku stwierdzenia niestosowania się do obowiązujących przepisów w sprawie zgłaszania przyjazdu do gminy, wyjazdu z gminy, przeniesienia się do innej miejscowości, o wypadkach urodzeń, śmierci, ślubów itp. obywateli polskich i obcokrajowców, sołtys melduje o tym zarządowi gminnemu na najbliższej odprawie sołtysów.

Obowiązki sołtysa w sprawach szkolnych i oświatowych.

Do obowiązków sołtysa w sprawach szkolnych należy:

1) Sporządzanie na polecenie wójta spisu dzieci w wieku szkolnym.

2) Ogłaszanie o zapisach do szkoły dzieci obowiązanych do nauki.

3) Doręczanie wezwań i orzeczeń samorządu szkolnego w sprawach szkolnych.

4) Dostarczanie podwód dla przejazdu nauczycieli na konferencję rejonową.

5) Wykonywanie poleceń wójta w sprawie zwózki opału dla szkoły, remontu budynków szkolnych, budowy domów szkolnych itp.

6) Współpraca w akcji oświaty pozaszkolnej z nauczycielstwem i organizacjami społecznymi.

Obowiązki sołtysa w sprawach drogowych.

W tym zakresie do obowiązków sołtysa należy:

a) Zawiadamywanie wójta o poważniejszych uszkodzeniach dróg i mostów gminnych i naprawa tychże przy pomocy świadczeń szarwarkowych, o ile wójt zleci naprawę sołtysowi.

O ile chodzi o uszkodzenie dróg powiatowych, wojewódzkich i państwowych, sołtys obowiązany jest zawiadomić o tym właściwy zarząd drogowy, a uszko-

dzenia zagrażające bezpieczeństwu publicznemu usunąć przy pomocy świadczeń naturalnych ludności.

O znaczniejszych uszkodzeniach dróg lub mostów, sołtys obowiązany jest niezwłocznie donieść wójtowi, zabezpieczając przy tym zagrożone miejsca od wypadku przez ogrodzenie, wystawienie znaków ostrzegawczych, urządzenie objazdu itp.

c) Dokonywanie co pewien czas przeglądu mostów i mostków gminnych, leżących na terenie gromady i dokonywanie drobnych napraw.

d) Ochrona drzew przydrożnych na terenie gromady i zawiadamianie wójta w wypadku uszkodzenia, kradzieży.

Sołtys powinien dążyć, aby wszystkie drogi w gromadzie były obsadzone drzewami. W tym celu sołtys powinien wypełniać polecenie wójta co do przywiezienia podwodami sadzonek, palików do zabezpieczenia posadzonych drzew przed zniszczeniem.

e) Przestrzeganie przepisów porządkowych na drogach publicznych oraz przepisów o używaniu i ochronie dróg.

W tym zakresie sołtys powinien pouczać mieszkańców o:

1) konieczności zaopatrywania pojazdów przy wyjazdach na drogi publiczne poza obręb miejsca mieszkania właściciela (z wyjątkiem osobowych pojazdów, nie służących dla celów zarobkowych) w tabliczki o wymiarach nie mniej niż 25x15 cm, umieszczone z lewej strony pojazdu, a zawierające jasno i czytelnie wypisane w języku polskim imię, nazwi-

sko i miejsce zamieszkania właściciela lub też nazwę i adres firmy, fabryki, majątku itp.

2) nie pozostawianiu koni bez dozoru i nie spaniu podczas jazdy na wozie; w razie przypadkowego wstrzymania jazdy, wóz powinien być sprowadzony na prawą stronę jezdni (w kierunku ruchu), jak najdalej od środka drogi, a przy odejściu woźnicy od wozu, konie należy wyprządz.

3) zaopatrywaniu pojazdów, znajdujących się nocą na drodze publicznej, w białe światła widziane z daleka.

4) konieczności jazdy na drogach publicznych okiełznanymi końmi oraz nie jeżdżeniu po chodnikach w obrębie miejsc zamieszkałych.

5) nie uszkodzaniu dróg, mostów i drzew przydrożnych.

6) nie włączaniu po drogach przedmiotów, mogących psuć drogę.

7) nie zanieczyszczaniu drogi przez wyrzucanie lub rozsypywanie śmieci, błota, nawozu, wylewaniu nieczystości, sprowadzaniu na drogę odpływów z urządzeń gospodarskich, fabrycznych, rzucaniu przedmiotów i materiałów mogących kaleczyć ludzi i zwierzęta lub rwać opony gumowe pojazdów. Zwierzęta padłe na drodze publicznej powinien usunąć właściciel w ciągu 24 godzin, w przeciwnym razie powinien to uczynić sołtys na koszt właściciela.

8) nie tratowaniu rowów, skarp, nasypów i wykopów przydrożnych, nie przejeżdżaniu przez nie, nie przepędzaniu bydła, zwierząt pociągowych, trzody,

nie skopywaniu poboczy, skarp, nie zasypywaniu rowów, kanałów i przepustów drogowych, nie zaorywaniu drogi.

9) nie korzystaniu z trawy rosnącej w rowach, skarpach, poboczach i pasach przydrożnych.

10) nie składaniu na drogach materiałów, narzędzi lub towarów.

11) nie rozkładaniu ognisk w odległości mniejszej niż 150 m od mostów drewnianych oraz o nie paleniu tytoniu na takich mostach.

12) konieczności posiadania przez pojazdy zaprzęgowe, zarobkowe, z wyjątkiem osobowych na 4 miejsca, hamulców, nie używaniu do hamowania wozów łańcuchów, haków lub innych przyrządów, któreby niszczyły drogę.

W razie stwierdzenia nie stosowania się mieszkańców gromady do przepisów porządkowych na drogach, sołtys winien zawiadomić o tem wójta.

Sołtys może wiele dobrego zdziałać w zakresie uporządkowania dróg na obszarze gromady o ile wykonywać będzie należycie zarządzenia wójta w wypadku dokonywania prac drogowych przez gminę na obszarze gromady. W tym zakresie do obowiązków sołtysa należy:

1) wyznaczanie obowiązanych do świadczeń do robocizny pieszej i zaprzęgowej na terminy, wyznaczone przez zarząd gminny względnie nadzorcę drogowego, działającego z upoważnienia zarządu gminnego.

2) dozorowanie osobiście zatrudnionych przy robotach ludzi, za wyjątkiem tych wypadków, kiedy roboty drogowe prowadzone są przez nadzorców drogowych.

3) wynajmowanie na zarządzenie wójta na koszt zobowiązanych do wykonania świadczeń, w razie uchylenia się od świadczeń, robocizny zastępczej.

4) udzielanie niezbędnej pomocy organom zarządu drogowego w sprawach związanych z wykonywaniem ich obowiązków.

5) prowadzenie kontroli wykonania świadczeń drogowych w naturze zgodnie z otrzymanymi w tym zakresie zarządzeniami wójta.

6) składanie przy bezpośrednim kierowaniu robotami drogowymi wójtowi, w terminach przez niego ustalonych, sprawozdań z dokonanych prac.

Obowiązki sołtysa w zakresie opieki społecznej.

W zakresie opieki społecznej, to jest pomagania ubogim i biednym, do obowiązków sołtysa należy:

a) Udzielanie gminnemu opiekunowi społecznemu pomocy przy wykonywaniu jego czynności.

b) Przestrzeganie, aby osoby nie potrzebujące pomocy i opieki nie korzystały z pomocy publicznej, aby osoby, które leczyły się w szpitalach i są w stanie uregulować koszty leczenia, nie uchylały się od obowiązku płacenia kosztów.

c) Zawiadamianie zarządu gminnego o osobach, potrzebujących pomocy ze środków gminnych.

d) Organizowanie pomocy biednym ze środków gromady (składek w naturze i pieniężnych).

e) Wyznaczanie podróżnym noclegów w gromadzie. O ile gromada nie posiada domu noclegowego, noclegowanie podróżnych odbywać się powinno z zachowaniem kolejności noclegowania wszystkich mieszkańców gromady.

f) Współdziałanie z gminą w akcji zwalczania bezrobocia i niesienia pomocy bezrobotnym.

Obowiązki sołtysa w sprawach zdrowotnych.

W sprawach zdrowotnych do obowiązków sołtysa należy:

a) Meldowanie w biurze zarządu gminnego o wypadkach zachorowań i śmierci osób na choroby zakaźne, wskutek ukąszenia przez żmiję, masowego zatrucia jadami mięsnymi, rybami, chemikaliami i inne.

b) Okazywanie powiatowemu lekarzowi pomocy przy zwalczaniu chorób zakaźnych oraz dopilnowywanie, aby ludność stosowała się do jego zarządzeń.

c) Dopilnowywanie, aby zwłoki osób zmarłych były chowane po stwierdzeniu przyczyny zgonu przez osobę do tego upoważnioną.

Zwłoki osób zmarłych na choroby zakaźne powinny być natychmiast pochowane po stwierdzeniu

przyczyn zgonu, w innych wypadkach zwłoki nie mogą być chowane przed upływem 24 godzin od chwili zgonu.

d) Dopilnowanie, aby nie były chowane bez zezwolenia władzy sądowej zwłoki, co do których zachodzi podejrzenie, że przyczyną zgonu było przestępstwo.

e) Sporządzanie dla zarządu gminnego dokładnego spisu dzieci, podlegających szczepieniu przeciw ospie, zawiadamianie rodziców tych dzieci o miejscu i czasie szczepienia, doręczanie rodzicom dzieci świadectw z dokonanego szczepienia oraz meldowanie zarządowi gminnemu o osobach, które uchylili się od szczepienia przeciw ospie.

f) Zawiadamianie niezwłocznie wójta, w wypadku pokąsania przez psa wściekłego, celem odesłania chorego nie później, jak drugiego dnia po ukąszeniu, do leczenia zapomocą szczepień ochronnych. Pies wściekły powinien być zabity i zachowany do przybycia lekarza weterynarii.

g) Przestrzeganie, aby studnie urządzone i utrzymywane były zgodnie z przepisami. Przebudowa starych studzien i budowa nowych może odbywać się tylko za zezwoleniem zarządu gminnego. Studnie powinny być budowane w odległości 5 m od granic sąsiadów, a 10 m od obór i stajen, gnojowni i ustępów. Na granicy mogą być urządzone studnie wspólne; studnie powinny być zabezpieczone od zanieczyszczenia, grunt dokoła studni wybrukowany lub po-

kryty ubitą gliną, ze spadkiem dla odpływu wody od studni.

Sołtys powinien donosić wójtowi o osobach nie stosujących się do przepisów o budowie i utrzymaniu studzien.

h) Przestrzeganie, aby budynki mieszkalne utrzymywane były w czystości i porządku, aby w mieszkaniach, sieniach i na strychach nie trzymano zwierząt gospodarskich, aby ściany mieszkań bielone były przynajmniej raz na rok.

i) Przestrzeganie, aby podwórza były czysto utrzymywane, aby ulice były zamiatane i utrzymywane w czystości i porządku przez właścicieli przyległych gospodarstw, aby na ulice i do rowów nie rzucono odpadków i nieczystości.

j) Przestrzeganie, aby przy każdym domu urządzone były i czysto utrzymywane ustępy. Dół ustępowy i dół na gnojówkę powinny być urządzone conajmniej w odległości:

10 m od studni,

2 m od granic sąsiadów,

5 m od dróg publicznych.

Spód i ściany dołów ustępowych i gnojowników powinny być nieprzepuszczalne i izolowane od budynków mieszkalnych.

W razie stwierdzenia, że na terenie gromady znajdują się osoby zajmujące się zawodowo nierządkiem lub chore wenerycznie, sołtys winien o tem zawiadomić wójta.

Obowiązki sołtysa w zakresie zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych oraz w sprawach hodowlanych.

W tym zakresie do obowiązków sołtysa należy:

a) Zawiadamianie wójta o każdym wypadku zachorowania, jak również wystąpienia objawów, wzbudzających podejrzenie o zachorowanie zwierzęcia domowego na jedną z następujących chorób: księgosusz, zarazę płucną bydła, gruźlicę w postaci otwartej, nosaciznę, ospę owczą, zarazę stadniczą koni i bydła, świerzb, wściekliznę, pomór i zarazę świń, chorobę drobiu i pomór kur. Wiadomości o chorobach sołtys otrzymuje od posiadaczy zwierząt, powinien zatem dopilnować, by posiadacze zwierząt zgłaszali wypadki zachorowań zwierząt na choroby zaraźliwe.

Sołtys powinien informować mieszkańców gromady, że państwo wypłaca odszkodowanie za zwierzęta zabite z polecenia władz państwowych w wykonaniu przepisów o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych lub padłe wskutek szczepienia, trzebienia lub innych zabiegów, wykonywanych na zarządzenie władz państwowych, jak również za zwierzęta wywłaszczone, oraz zapomogi za zwierzęta padłe na choroby zaraźliwe, o ile śmierć zwierzęcia nastąpiła po zameldowaniu.

Odszkodowana i zapomogi nie należą się, jeżeli posiadacz zwierzęcia, nabywając je, wiedział, że są dotknięte chorobą zaraźliwą lub podejrzaną; za psy

i koty zabite na zarządzenie władz; za zwierzęta spędzone do rzeźni i na targowiska rzeźne; w razie nie spełnienia obowiązku meldowania w przeciągu 24 godzin; nie stosowania się do zarządzeń władz; za zwierzęta sprowadzone z zagranicy wbrew obowiązującym przepisom.

Po wysłaniu zameldowania sołtys powinien dopilnować, aby właściciele chorych lub podejrzanych o chorobę zaraźliwą zwierząt domowych, zwierzęta te odosobnili od innych zwierząt, które mogłyby ulec danej chorobie; powinien zabronić osobom obcym dostępu do miejsca postoju takich zwierząt, z wyjątkiem organów władzy i lekarzy weterynaryjnych; zabronić wyprowadzania takich zwierząt poza obręb swego gospodarstwa. Zwierzęta padłe i zabite przechowywać do przyjazdu lekarza w miejscach odosobnionych z zachowaniem potrzebnej ostrożności.

b) Udzielanie urzędowemu lekarzowi weterynarii pomocy.

c) Dopilnowanie, by wydane przez lekarza weterynarii zarządzenia były ściśle wykonywane.

d) Zawiadamianie wójta o niezgłoszeniu przez posiadacza zwierzęcia zaraźliwej choroby.

e) Zwalczanie wścieklizny przez: zabijanie wążających się wściekłych psów, zawiadamianie zarządu gminnego i najbliższego posterunku policji państw. o tem, że wściekły pies nie został zabity i pobiegł dalej; odosobnienie zwierząt, które były pogryzione przez wściekłe zwierzę i zawiadamianie o tem zarządu gminnego oraz donoszenie zarządowi gmin-

nemu o każdym wypadku ukąszenia człowieka przez wściekle zwierzę.

f) Zawiadamianie wójta o grzebaniu poza grzebowiskami padłych zwierząt.

Na grzebowiska zwierzęce powinny być wyznaczone miejsca możliwie wysoko położone, suche i znajdujące się w znacznej odległości od mieszkań, zagród, stajen, wód, pastwisk i dróg publicznych. Na urządzenie grzebowisk nie nadaje się gleba, zawierająca próchnicę lub glinę, miejsce położone w pobliżu źródeł, przeznaczone do wybierania żwiru, piasku, jak również miejsca, gdzie woda zaskórna podchodzi do 2-ch metrów od powierzchni. Grzebowiska powinny być ogrodzone lub otoczone rowami, aby zwierzęta nie mogły się do nich dostać. Roślin, rosnących na grzebowiskach nie wolno użytkować na paszę dla bydła.

g) Zawiadamianie wójta o uboju zwierząt handlowych bez oględzin weterynaryjnych.

h) Dopilnowanie, by kuciem koni trudniły się osoby, posiadające odpowiednie świadectwa, dopilnowanie, by trzebieniem zwierząt (kastacja) trudnili się tylko lekarze weterynarii, a oprócz nich, tylko te osoby, które posiadają specjalne pozwolenie na trzebienie, wydane przez starostwo powiatowe.

i) Wydawanie przez sołtysów na zarządzenie wojewodów świadectw miejsca pochodzenia zwierząt.

Świadectwa te winny być wypełniane atramentem; są one ważne na przeciąg 10 dni.

Przed wydaniem świadectwa sołtys powinien obejrzeć dokładnie doprowadzone zwierzę. Zwierzęta, których właściciele nie posiadają świadectwa miejsca pochodzenia, nie mogą być dopuszczane na targowiska, jarmarki, pokazy itd.

Świadectwa miejsca pochodzenia są wymagane:

1) w razie wyprowadzenia zwierzęcia na targ, jarmark lub na przetarg publiczny,

2) w wypadku sprzedaży zwierzęcia osobie handlującej zwierzętami, chociażby sprzedaż miała nastąpić w domu posiadacza zwierzęcia,

3) gdy zwierzę ma być dostarczone na stację kolejową lub przystań wodną do załadowania,

4) gdy koń ma być przedstawiony komisji remontowej.

Nie potrzebne są świadectwa miejsca pochodzenia na konie zaopatrzone w dowody tożsamości, wydane przez organa wojskowe.

Uwaga. Obowiązki w sprawach hodowlanych omówione zostały szerzej w dziale artykułowym, w artykule pt. „Sprawy hodowli zwierząt w pracach sołtysa“.

Obowiązki sołtysa w zakresie zwalczania chorób roślinnych, chwastów i szkodników roślin.

Do obowiązków sołtysa w tym zakresie należy:

a) Zgłaszanie wójtowi o chorobach i szkodnikach roślin (rak ziemniaczany, korówka wełnista,

berberys) (Dz. Ust. nr 71 poz. 644 z 1932 r. i Dz. Ust. nr 77 poz. 689 z 1928 r.).

b) Ogłaszanie co roku do dnia 1 maja o obowiązku niszczenia ostu i berberysu.

c) Doręczanie wójtowi po 30 września każdego roku wykazu osób, które uchylili się od niszczenia ostu (Dz. Ust. nr 41 poz. 363 z 1931 r.).

Uwaga: Sprawy zwalczania chorób roślin oraz tępienia chwastów i szkodników roślin jako bardzo ważne, omówione zostały w osobnym artykule w dziale artykułowym.

Obowiązki sołtysa w sprawach łowieckich.

Do obowiązków sołtysa w sprawach łowieckich należy:

1) Przyjmowanie zgłoszeń o wynagrodzenie szkód, wyrządzonych przy wykonywaniu polowania.

2) Zwolywanie zebrań dla zawiązania spółek łowieckich i utworzenia obwodu łowieckiego.

3) Przestrzeganie, aby na obszarze gromady stosowane były przepisy ustawy łowieckiej, a w szczególności aby:

a) polowanie wykonywały tylko osoby posiadające pozwolenie władzy łowieckiej (kartę łowiecką), którą wykonywujący polowanie winien stale mieć ze sobą,

b) nie niszczo gniazd ptaków, nie podbierano jaj, nie wybierano piskląt (z wyjątkiem jaj, piskląt i gniazd: jastrzębi-gołębiarzy, krogólców, srok i wron),

c) nie łowiono zwierząt przy pomocy trutek, wnyków, samostrzałów, dołów, ostrokołów, lepu, ziarna rozmoczonego w spirytusie, żelaz, potrzasków, sideł, pułapek i innych podobnych środków (wyjątek stanowią wilki, wydry, kuny domowe, tchórze, gro-nostaje-łasice, króliki, jastrzębie-gołębiarze, krogól-ce, sroki i wrony oraz zwierzęta szkodliwe dla rybo-łóstwa),

d) nie polowano w niedziele i uroczyste święta w odległości mniejszej niż 2 km od świątyni,

e) nie polowano w odległości mniejszej niż 100 m od cudzych mieszkań, zabudowań, jak również na cmentarzach,

f) nie polowano z chartami lub psami gończymi w obwodach łowieckich mniejszych niż 2000 ha,

g) nie polowano w czasie między zachodem a wschodem słońca (wyjątek stanowią słonki w czasie ciągu, głuszcze i cietrzewie w czasie toku, łosie i jelenie na rykowisku, kaczki na zlotach i przelotach, dziki, lisy, wilki i wydry na czatach),

h) nie polowano w czasie niedozwolonym oraz na terenach nie zarejestrowanych.

Poniższy kalendarz myśliwski wykazuje okresy polowań.

OKRESY POLOWAŃ

USTANOWIONE NA TERENIE RZECZYPOSPOLITEJ

z wyjątkiem województwa Śląskiego

Czas polowań oznaczony jest polami białymi (czas ochrony czarnymi)

RODZAJ ZWIERZYNY	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Pozdziern.	Listopad	Grudzień
Łośie-byki												
Łośie-samice i cielęta												
Jelenie-byki												
Daniele-rogacze										16		
Jelenie i daniele, łanie i cielęta												
Sarny-kozły w woj. pozn. i pom.							15	16				
" " kr. lw., st. i tar												
" " pozostałe woj.					16							
Sarny kozy i kozłeta												
Dziki												
Niedźwiedzie	15											16
Niedźwiedzice z małymi												
Rysie												
Żbiki												
Kuny leśne (tumaki)												
Norki												
Borsuki												
Wiewiórki												
Zajęce-szaraki w woj. pom. i pozn.										6		
" wileń, nowgr. i pol.												
" pozostałe wojew.										16		
Zajęce-bielaki		14										
Głuszce-koguty			6		14							
Głuszce-kury												
Cietrzewie-koguty									6			

Cyfry w tabelce oznaczają pierwszy i ostatni dzień polowania.

Terminy ochronne rozumieć włącznie.

U W A G A: Tabela podana w układzie Polskiego Związku Stow. Łowieckich.

RODZAJ ZWIERZYNY	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październ.	Listopad	Grudzień
Cietrzewie-kury w woj. w.i. nowog., biał., pol. i wołyń.	■	■	■	■	■	■	■	16	14	■	■	■
Cietrzewie-kury w poz. woj.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Jarząbki i pardwy		■	■	■	■	■	■	16				
Bażanty-koguty			■	■	■	■	■	■	■	16		
„ kury	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kuropatwy w woj. wileńsk. nowog., biał. pol. i wołyń	■	■	■	■	■	■	■	■	■		■	■
Kuropatwy w pozost. woj.	■	■	■	■	■	■	■	■	■			■
Przepiórki	■	■	■	■	■	■	■	■			do odl.	
Dzikie indyki-samce					14	■	■	■	■	16		
„ indyki-samice	■	■	■	■	■	■	■	■	■	16		
Słomki					14	■	■	16				
Bataliony						■	11					
Dzikie kaczory						■	16					
Dzikie kaczki-samice i młode oraz inne ptactwo wodne i błotne	■	■	■	■	■	■	16					
Czarne bociany	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Dzikie łabędzie i dzikie gęsi					14	■	■					
Dropie i drop. kam. (strep.)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Dzikie gołębie, drozdy, kw. naszkwile		■	■	■	■	■	■	6				
Puhacze w woj. wileńskim			■	■	■	■	■	■	6			
„ w pozost. woj.		■	■	■	■	■	■	■	■	■		
Ptaki kruki i drap. z wyj. jastrz.-gołębiar., krogulców wron i srok		■	■	■	■	■	■	16				
Wilki, wydry, kuny domowe (kamion.), tchórze, gronost. łasice, królik, jastrz.-gołęb. krogulce, sroki i wrony	Wolno polować przez cały rok											
Lisy, orły	Czasu ochronnego nie ma											
Żubry, bobry, kozlice i świst.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Obowiązki sołtysa w sprawach rybołówstwa.

Do obowiązków tych należy:

1) Przestrzeganie, aby mieszkańcy gromady stosowali się do przepisów o rybołówstwie, w szczególności, aby:

a) nie były łowione ryby przez osoby nie posiadające pozwolenia, oraz w czasie nie dozwolonym,

b) wykonywujący rybołówstwo stale posiadali przy sobie wydany przez starostę osobisty dowód rybacki,

c) nie używano do połowu ryb materiałów wybuchowych, trujących lub odurzających, oraz narzędzi kaleczących ryby (wędkę nie zalicza się do narzędzi kaleczących),

d) nie używano do połowu ryb urządzeń stałych,

e) nie przegradzano wód w sposób uniemożliwiający swobodny przepływ ryb,

f) nie łowiono ryb na przepustach jarów, śluz, przepławek itp. urządzeń,

g) nie wykonywano na tarlisku czynności szkodliwych dla przebiegu tarła,

h) nie łowiono ryb posiadających wymiary mniejsze niż wymiary ochronne oraz aby nie łowiono ryb w okresach ochronnych.

Wymiary ochronne ryb są następujące:

od początku głowy do końca najdłuższego promienia pletwy ogonowej, dla:

jesiotra	100	cm
czeczugi	40	„
łososia	40	„
troci	35	„
pstrąga strumieniowego	25	„
pstrąga źródlanego	25	„
głowacicy	40	„
lipienia	28	„
siei	40	„
sielawy	18	„
sandacza	35	„
szczupaka	28	„
leszcza	25	„
cytry	20	„
brzany	25	„
świnki	20	„
lina	18	„
jazia	20	„
klenia	20	„
wzdręgi	15	„
płotki	15	„
wyrozuba	40	„
węgorza	35	„
raka szlachetnego	9	„
raka długoszczypcowego	10	„

Okresy ochronne są następujące:

jesiotra — od 1 czerwca do 31 lipca

łososia i troci — od 1 października do 31 grudnia

pstrąga strum. — od 15 paźdz. do 15 grudnia

pstrąga źródl. — od 15 paźdz. do 15 grudnia
głowacicy — od 15 marca do 15 maja
lipienia — od 15 marca do 15 maja
siei — od 15 paźdz. do 31 grudnia
sielawy — od 15 paźdz. do 31 grudnia
raka-samiczki — od 15 paźdz. do 31 czerwca
raka-samca — od 15 paźdz. do 15 marca.

Obowiązki sołtysa w sprawach wodnych.

Do obowiązków sołtysa w sprawach wodnych należy:

- a) Przestrzeganie, aby nie zanieczyszczano wody.
- b) Dopilnowywanie, aby wszystkie rowy odwadniające były utrzymane w należytych stanie.
- c) Wykonywanie zarządzeń starosty lub wójta wydanych w celu ochrony od powodzi.

Obowiązki sołtysa w sprawach ochrony lasów.

Do obowiązków sołtysa w tym zakresie należy:

- 1) Dopilnowywanie, aby przepisy o ochronie lasów były wykonywane.
- 2) Zawiadamianie zarządu gminnego o wypadkach naruszania przepisów o ochronie lasów, a w szczególności w wypadkach stwierdzenia:
 - a) bezprawnej zmiany uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania (np. zamiana lasu na grunta uprawne),

- b) bezprawnego dzielenia powierzchni leśnych,
- c) naruszania przepisów o sztucznym zalesianiu,
- d) bezprawnego cięcia lasu, karczowania, lub niszczenia drzew, pni i korzeni,
- e) nie dozwolonego pasania inwentarza lub zbierania ściółki,
- f) nie zawiadomienia władzy o masowym pojawieniu się szkodników leśnych,
- g) niestosowania się do zarządzeń władzy w sprawie tępienia szkodników leśnych,
- h) przeprowadzania linii przestrzennego podziału lasu bez zgody władzy na kierunek linii lub przeprowadzenia tej linii w kierunku przez władze nie dozwolonym.

Uwaga: Sołtys na polecenie wójta lub w nagłych wypadkach i bez takiego polecenia ma prawo wstępu do lasu oraz prawo badania dokumentów (np. na prawo wyrębu lasu itp.).

Obowiązki sołtysa w sprawach wojskowych.

W sprawach wojskowych do obowiązków sołtysa należy:

a) Współdziałanie w pracy zarządu gminnego przy rejestracji 18-letnich oraz przy sporządzaniu i sprawdzaniu rejestru poborowych.

Współdziałanie ten polega na:

1) zawiadamianiu podlegających powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej, którzy ukończyli

lub ukończą w danym roku kalendarzowym 18 lat, o obowiązku zgłoszenia się z dowodem osobistym do rejestru poborowych danego rocznika w miesiącu wrześniu,

2) śledzeniu za uchylającymi się od tego obowiązku,

3) zawiadamianiu osób 20-letnich, podlegających powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej, o obowiązku zgłoszenia się do spisu poborowych w październiku i listopadzie każdego roku oraz podawaniu do publicznej wiadomości zainteresowanych o wyłożeniu do publicznego przeglądu spisów poborowych,

4) rozplakatowaniu planów i obwieszczeń o porborze, otrzymanych od zarządu gminnego oraz wezwań imiennych o stawianictwie przed komisją poborową,

5) pouczeniu poborowych o obowiązku terminowego stawienia się przed komisją poborową i o tem, aby przybywali na komisję w stanie trzeźwym, umyć i czysto ubrani i żeby odpowiednio zachowywali się przed komisją,

6) doprowadzaniu osobiście na komisję poborową poborowych, uczestniczeniu przy komisji poborowej, stwierdzaniu tożsamości osób, stających do porboru z danej wsi i utrzymywaniu porządku wśród poborowych swojej wsi,

7) dopilnowaniu, aby wszyscy powołani do wojska odeszli w terminie przepisany oraz zwracaniu

uwagi, aby nikt w gromadzie nie uchylał się od służby wojskowej,

8) doręczaniu kart mobilizacyjnych i kart powołania, jak również w wypadkach nie cierpiących zwłoki, dostarczaniu środków przewozowych dla wojska,

b) Zawiadamianie wójta o:

1) przybyciu na obszar gromady osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, tj. mężczyzn 18-letnich, 20-letnich, poborowych, oficerów, tudzież szeregowych rezerwy i pospolitego ruszenia oraz oficerów zawodowych w stanie spoczynku do 60 roku życia i podoficerów zawodowych w stanie spoczynku do 56 roku życia, o ile osoby te nie zostały zameldowane, względnie wymeldowane,

2) uchylaniu się od terminowego zgłoszenia do służby wojskowej, na ćwiczenia wojskowe, zebrań kontrolne,

3) samouszkodzeniach cielesnych, dokonanych celem uchylenia się od służby wojskowej.

c) Wyznaczanie środków przewozowych dla wojska w czasie pokoju, według list kolejności.

d) Dostarczanie na rzecz wojska w czasie pokoju kwater.

e) Sporządzanie na polecenie wójta spisu koni 4-letnich; rozwieszanie w miejscach widocznych ogłoszeń i planów przeglądu koni; dopilnowywanie, by wszystkie podlegające przeglądowi konie były doprowadzone przed komisję; utrzymanie w czasie przeglądu porządku.

f) Zawiadamianie wójta o osobach uchylających się od obowiązku zameldowania o kupnie, sprzedaży, darowiźnie, kradzieży, padnięciu, zamianie zwierząt pociągowych i o zmianie płci.

Obowiązki sołtysa w sprawach sądowych.

Do obowiązków sołtysa w sprawach sądowych należy:

a) Udzielanie zarządowi gminnemu informacji o stanie rodzinnym, majątkowym i o dochodach osób ubiegających się o przyznanie prawa ubogich zarówno w sprawach cywilnych jak i karnych.

b) Zawiadamianie wójta i posterunku policji o nagłych i nieszczęśliwych wypadkach, naruszających bezpieczeństwo i spokój publiczny.

c) Zatrzymywanie winnego popełnienia przestępstwa i odsyłanie go niezwłocznie do najbliższego posterunku policji.

d) Doręczanie wezwań i pism sądowych w sprawach cywilnych i karnych.

e) Wykonywanie na polecenie wójta wyroków sądowych w sprawach karnych.

f) Udzielanie pomocy i informacji sądom i prokuratorom.

g) Udzielanie pomocy i informacji komornikom sądowym, niezbędnych do wykonywania podjętych czynności.

Obowiązki sołtysa w sprawach budowlanych

Do obowiązków sołtysa w sprawach budowlanych należy:

a) Pouczanie ludności i dopilnowywanie, aby nikt bez zezwolenia zarządu gminnego nie wznosił żadnych budynków. W razie budowy przez mieszkańca gromady budynku bez zezwolenia, sołtys powinien donieść o tem wójtowi.

b) Sprawdzanie, czy budowa dokonywana jest zgodnie z wydanym pozwoleniem, a w razie stwierdzenia niezgodności, doniesienie o tem zarządowi gminnemu. W szczególności sołtys powinien sprawdzić, czy przy budowie zachowano zgodnie z pozwoleniem odległość od drogi, granic sąsiadów i innych budynków, czy przy budowie używa się takich materiałów, z jakich mają być wykonane ściany i pokryte dachy, czy prawidłowo wykonano piece i kominy.

c) Dopilnowanie, aby na obszarze gromady nie wznoszono zakładów przemysłowych bez zezwolenia starostwa.

Obowiązki sołtysa w sprawach ubezpieczenia od ognia oraz przeciwpożarowych.

W tym zakresie do obowiązków sołtysa należy:

a) Zawiadamianie wójta o nieubezpieczeniu budynków od ognia i o zmianach w stanie budynków ubezpieczonych. Sołtys powinien pamiętać, że właściciele nowowzniesionych budynków obowiązani są

zgłosić je w zarządzie gminnym do ubezpieczenia od ognia, najpóźniej w ciągu miesiąca po rozpoczęciu użytkowania budynku. W terminach do 15 stycznia, 1 kwietnia, 1 lipca i 1 października sołtys winien złożyć do zarządu gminnego wykaz kwartalny budowli doprowadzonych do stanu używalności a nie ubezpieczonych.

b) Okazywanie inspektorowi Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych podczas jego czynności niezbędnej pomocy.

c) Pobór składki ogniowej od mieszkańców gromady i wpłacanie pobranych kwot do zarządu gminnego.

W związku z poborem składki ogniowej należy pamiętać, że jeżeli właściciel budowli zalegać będzie z zapłatą dwóch lub więcej półrocznych rat składki, to w przypadku pożaru P. Z. U. W. będzie uprawniony zmniejszyć przypadające mu odszkodowanie, nie więcej jednak, niż o 25%.

d) Pouczanie ludności, by pod grozą utraty odszkodowania zawiadamiała o szkodzie zarząd gminny lub powiatowego inspektora ubezpieczeń najpóźniej w ciągu 10 dni po pożarze.

e) Okazywanie organom Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych pomocy podczas ich czynności przez dostarczenie podwoły dla przejazdów celem likwidacji strat oraz oszacowania budowli.

f) Uświadamianie mieszkańców gromady o ich obowiązku w zakresie ochrony przed pożarami.

g) Zawiadamianie w razie wybuchu pożaru najbliższą straż pożarną lub policję i do czasu ich przybycia kierowanie akcją ratowniczą.

h) Okazywanie pomocy straży pożarnej w szczególności przez dostarczenie do jej potrzeb środków przewozowych oraz ludzi do pompowania wody.

i) Zawiadamianie o wynikłej szkodzie pożarowej wójta i posterunku policji.

j) Dopilnowanie, aby zarządzenia władz państwowych w sprawie przepisów przeciwpożarowych były ściśle przez ludność przestrzegane.

k) Wyznaczanie wart nocnych z zachowaniem kolejności.

Obowiązki sołtysa w sprawach podatkowych.

W sprawach podatkowych do sołtysa należy:

Pobór podatku gruntowego, opłat drogowych, pobór samoistnego gminnego podatku wyrównawczego i wszelkich innych podatków, zleconych przez zarząd gminny a ponadto pobór składki ogniowej, ściąganie grzywien i opłat sądowych i administracyjnych od członków gromady na podstawie orzeczeń karnych i wyroków sądowych.

Na wszelkie pobrane kwoty pieniężne, chociażby najdrobniejsze, sołtys obowiązany jest wydawać pokwitowania z kwitariuszy, otrzymanych z zarządu gminnego.

Sołtys nie powinien przetrzymywać zebranych pieniędzy, a powinien każdorazowo w czasie bytności w biurze zarządu gminnego, a przynajmniej raz na tydzień, wpłacić je do kasy za pokwitowaniem.

Sołtys obowiązany jest do przynoszenia na każdą odprawę służbową wszystkich rozkładów i wykazów podatkowych, a to w tym celu, aby zarząd gminy mógł sprawdzić stan poboru i zaległości podatkowych.

Sołtys ze względu na własne dobro, powinien żądać w biurze zarządu gminnego, aby na grzbietach jego kwitariuszy odnotowywano dokonaną wpłatę do kasy gminnej z wymieniem daty i numeru kwitu gminnego oraz żądać pokwitowania z wpłaty pieniędzy.

Pokwitowania te, na wpłacone podatki, sołtys powinien stale przechowywać u siebie i nie oddawać ich swemu zastępcy, któremu zdaje się tylko grzbiety kwitariuszy i same kwitariusze.

Sołtys powinien pamiętać, że jest on odpowiedzialny za całkowite i terminowe ściąganie podatków nawet i w tym wypadku, gdy pobór podatków powierzył poborcom. W tym ostatnim wypadku, sołtys powinien przed każdą odprawą służbową odbierać od poborców rozkłady i zebraną gotówkę przynosić na odprawę do biura zarządu gminnego.

Sołtys powinien udzielać pomocy sekwestratom skarbowym, o ile tej pomocy od niego żądają (udzielanie informacji o miejscu zamieszkania płat-

ników, oraz o ich stanie majątkowym, towarzyszenie do płatników).

Sołtys winien informować ludność, że od zaległości w daninach publicznych pobiera się odsetki w wysokości 0.75% miesięcznie, począwszy od dnia następnego po upływie terminu płatności.

Od zaległości w daninach publicznych, nie przekraczającej w każdej daninie łącznie z dodatkami kwoty 10 zł, nie pobiera się żadnych odsetek.

Jeżeli od płatnika, uiszczającego zaległości w daninach publicznych, pobrano odsetki lub odsetki ulgowe w kwocie niższej od należnej w myśl przepisów, niedobrane odsetki lub odsetki ulgowe mogą być dodatkowo pobrane tylko w tym przypadku, gdy kwota niedobranych odsetek lub odsetek ulgowych przekracza 2 zł.

Od zaległości w daninach publicznych, których spłata została odroczone lub rozłożona na raty, pobiera się odsetki ulgowe w wysokości 0.4% miesięcznie, z wyjątkiem odroczonych lub rozłożonych na raty zaległych składek i opłat na rzecz instytucji ubezpieczeń społecznych, od których pobiera się odsetki ulgowe w wysokości 0.5% miesięcznie.

Prawo do ulgowych odsetek uzyskuje płatnik z mocy samego prawa, z chwilą powzięcia przez właściwą władzę postanowienia o odroczeniu lub rozłożeniu na raty zaległości, przy czym prawo to służy mu za cały okres, licząc od dnia powstania zaległości. Płatnik traci uzyskane prawo do odsetek ulgowych, jeżeli nie dotrzymał terminu, do którego spłata zo-

stała odroczone, gdy zaległość została rozłożona na raty, płatnik — w razie nieuiszczenia raty w terminie — traci prawo do odsetek ulgowych, przypadających od tej raty i od rat pozostałych.

TABELA ODSETEK DO OBLICZANIA W PODATKACH KAR ZA ZWŁOKĘ I ODSETEK ZA ODROCZENIE

Kwota złotych	$\frac{1}{2}$ 0/0	$\frac{3}{4}$ 0/0	1 0/0	Kwota złotych	$\frac{1}{2}$ 0/0	$\frac{3}{4}$ 0/0	1 0/0
	groszy				groszy		
1,00	—	1	1	3,50	2	3	3
1,10	1	1	1	3,60	2	3	3
1,20	1	1	1	3,70	2	3	3
1,30	1	1	1	3,80	2	3	3
1,40	1	1	1	3,90	2	3	3
1,50	1	1	1	4,00	2	3	3
1,60	1	1	2	4,10	2	3	4
1,70	1	1	2	4,20	2	3	4
1,80	1	1	2	4,30	2	3	4
1,90	1	1	2	4,40	2	3	4
2,00	1	1	2	4,50	2	3	4
2,10	1	2	2	4,60	2	3	5
2,20	1	2	2	4,70	2	4	5
2,30	1	2	2	4,80	2	4	6
2,40	1	2	2	4,90	2	4	5
2,50	1	2	2	5,00	2	4	5
2,60	1	2	3	5,10	3	4	5
2,70	1	2	3	5,20	3	4	5
2,80	1	2	3	5,30	3	4	5
2,90	1	2	3	5,40	3	4	5
3,00	1	2	3	5,50	3	4	5
3,10	2	2	3	5,60	3	4	6
3,20	2	2	3	5,70	3	4	6
3,30	2	2	3	5,80	3	4	6
3,40	2	3	3	5,90	3	4	6

Kwota złotych	$1/2$ 0/0	$3/4$ 0/0	1 0/0	Kwota złotych	$1/2$ 0/0	$3/4$ 0/0	1 0/0
	groszy				groszy		
6,00	3	4	6	9,00	4	7	9
6,10	3	5	6	9,10	5	7	9
6,20	3	5	6	9,20	5	7	9
6,30	3	5	6	9,30	5	7	9
6,40	3	5	6	9,40	5	7	9
6,50	3	5	6	9,50	5	7	9
6,60	3	5	7	9,60	5	7	10
6,70	3	5	7	9,70	5	7	10
6,80	3	5	7	9,80	5	7	10
6,90	3	5	7	9,90	5	7	10
7,00	3	5	7	10,00	5	7	10
7,10	4	5	7	10,10	5	7	10
7,20	4	5	7	10,20	5	8	10
7,30	4	5	7	10,30	5	8	10
7,40	4	6	7	10,40	5	8	10
7,50	4	6	7	10,50	5	8	10
7,60	4	6	8	10,60	5	8	11
7,70	4	6	8	10,70	5	8	11
7,80	4	6	8	10,80	5	8	11
7,90	4	6	8	10,90	5	8	11
8,00	4	6	8	11,00	5	8	11
8,10	4	6	8	20,00	10	15	20
8,20	4	6	8	30,00	15	23	30
8,30	4	6	8	40,00	20	30	40
8,40	4	6	8	50,00	25	37	50
8,50	4	6	8	60,00	30	45	60
8,60	4	6	9	70,00	35	52	70
8,70	4	7	9	80,00	40	60	80
8,80	4	7	9	90,00	45	67	90
8,90	4	7	9	100,00	50	75	100

Uwaga: Przy obliczaniu na podstawie tej tablicy kar za zwłokę miesiąc zaczęty liczy się za cały.

Obowiązki sołtysa w sprawach skarbowych.

W sprawach skarbowych do sołtysa należy:

a) Zawiadamianie wójta o osobach:

1) uprawiających tytoń bez pozwolenia lub posiadających surowiec tytoniowy oraz wyrabiających z surowca wyroby tytoniowe,

2) prowadzących potajemny wyrób spirytusu oraz sprzedających napoje alkoholowe bez pozwolenia,

3) wyrabiających potajemnie zapalki lub zapalniczki,

4) popełniających inne przestępstwa, narażające na stratę Skarb Państwa.

b) Wydawanie osobom, pragnącym nabyć sól spiżową w bryłach dla bydła, zaświadczeń, stwierdzających ilość głów inwentarza żywego, dla którego sól ma być przeznaczona.

c) Współdziałanie z urzędami i organami skarbowymi w ochronie praw monopolu tytoniowego. Sołtysom Dyrekcja Monopolu Tytoniowego wypłaca wynagrodzenie w wysokości 5 zł za każdy dzień asystencji udzielonej na żądanie organów dozoru uprawę tytoniu.

Obowiązki sołtysa w sprawach dostarczania podwód i zwierząt pociągowych.

Do obowiązku sołtysa należy na zarządzenie wójta dostarczenie podwód:

a) policji państwowej w wypadkach ścigania lub potrzeby przewiezienia przestępców,

b) sędziom śledczym i lekarzom w wypadkach prowadzenia śledztwa sądowo-lekarskiego w związku z nagłymi zgonami lub znalezieniem w gminie zwłok,

c) lekarzom weterynarii w związku ze zwalczaniem zaraźliwych chorób zwierzęcych,

d) urzędnikom akcyzy i celnym,

e) innym urzędnikom państwowym i samorządowym,

f) wojsku,

g) organom Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych.

W nagłych wypadkach zapotrzebowanie na podwodę może być zgłoszone bezpośrednio sołtysowi, który sam wydaje nakaz dostarczenia podwoły.

Za dostarczenie podwoły należy się właścicielowi wynagrodzenie, płatne przez korzystającego z podwoły.

Obowiązki sołtysa w sprawach lotniczych.

W sprawach tych do obowiązków sołtysa należy:

W wypadku lądowania statku powietrznego na obszarze gromady legitymowanie załogi statku przez zapisanie sobie na podstawie legitymacji imienia i nazwiska oraz adresu właściciela statku i pilota.

O ileby załoga statku odmówiła legitymowania się, powinien sołtys zatrzymać statek powietrzny i zawiadomić o tym wójta i policję.

W razie lądowania samolotu i nieszczęśliwego wypadku sołtys powinien okazać załodze statku życzliwą pomoc.

W razie lądowania wojskowych statków powietrznych na obszarze gromady sołtys obowiązany jest natychmiast udzielić pomocy załodze statku, zabezpieczyć statek od zniszczenia przez ustawienie warty z pośród mieszkańców gromady, a jednocześnie zawiadomić wójta i policję.

Obowiązki sołtysa w zakresie informowania mieszkańców gromady o sposobach załatwiania spraw z zakresu administracji publicznej.

W tym zakresie na sołtysie nie ciąży żadne ustawowe obowiązki, jednakże sołtys, jako gospodarz gromady, powinien dbać nie tylko o interesy dotyczące ogółu mieszkańców, lub administracji państwowej, lecz również i o interesy poszczególnych obywateli. Sołtys, stykając się często z zarządem gminnym, starostą, a nieraz i innymi urzędami, zdobywa wiele wiadomości o załatwianiu różnych spraw w urzędach administracji publicznej i dlatego powinien w tym kierunku udzielać właściwych informacji zgłaszającym się do niego mieszkańcom gromady. O sprawach interesujących ogół mieszkańców, sołtys powinien in-

formować wszystkich mieszkańców gromady przy okazji zebrań gromadzkich, rad gromadzkich, jak również przy okazji spotykania się z poszczególnymi mieszkańcami gromady.

Aby sołtys mógł udzielić fachowych porad oraz wskazówek, powinien dążyć do posiadania przez gromadę biblioteki, w której znalazłyby się pożyteczne dla mieszkańców gromady książki. W bibliotece tej powinny znajdować się wzory podań, jakie mieszkańcy gromady składają do różnych władz państwowych i samorządowych. Wzorów tych sołtysowi powinien dostarczyć zarząd gminny.

Dla orientacji sołtysa polejamy w rozdziale IV wzory podań w różnych sprawach, jakie najczęściej składa ludność do władz i urzędów państwowych oraz samorządowych.

Przepisy prawne, dotyczące gromad.

Przepisy prawne, dotyczące gromad i sołtysów znajdują się w:

1) ustawie z dnia 23.3.1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. Ust. nr 35 poz. 294),

2) rozp. I Min. Spraw Wewn. z dn. 9.10.1933 r. w sprawie wykonania ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. Ust. nr 80 poz. 587),

3) rozp. II Min. Spr. Wewn. z dn. 15.12.1933 r. w sprawie wykonania ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. Ust. nr 100 poz. 768),

4) rozp. III Min. Spr. Wewn. z dn. 2.8.1934 r. w sprawie wykonania ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. Ust. nr 71 poz. 688),

5) rozp. Min. Spraw Wewn. z dn. 20.10.1936 r. w sprawie zawieszenia mocy obowiązującej warunku władania językiem polskim, jako warunku wybieralności do organów ustrojowych związków samorządowych (Dz. Ust. nr 81 poz. 559).

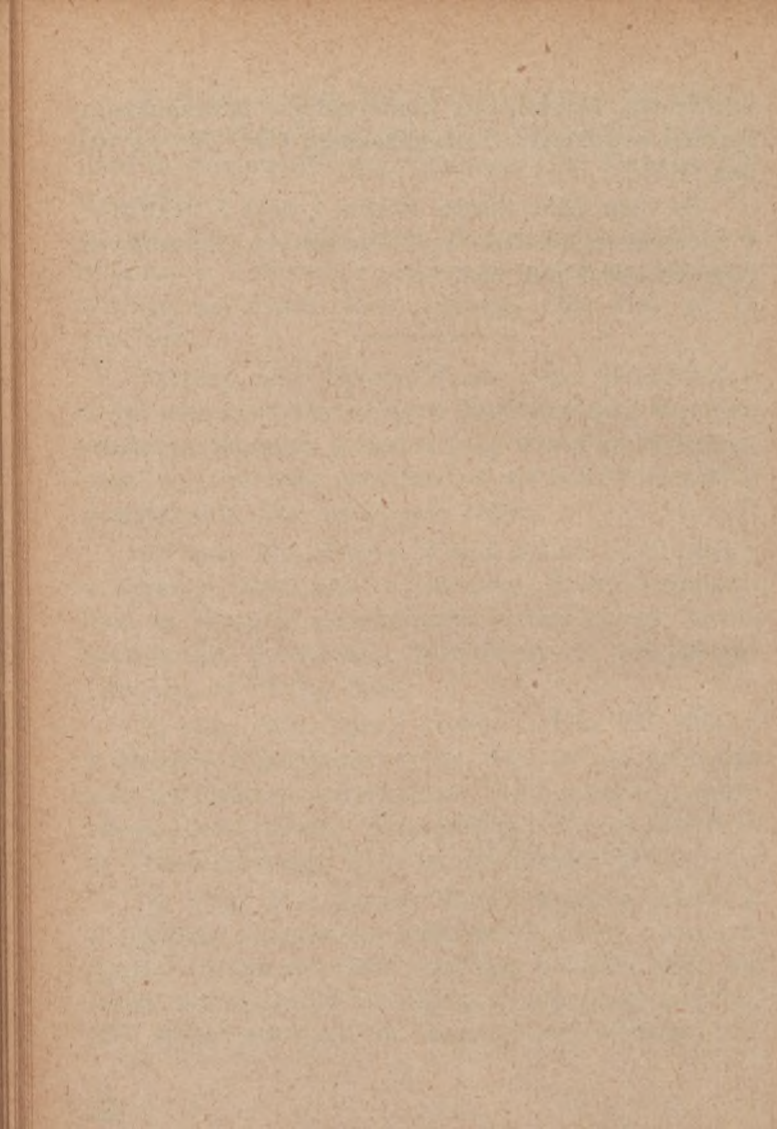
6) rozp. Min. Spraw Wewn. z dnia 17.10.1933 r. w sprawie regulaminu wyborczego do rad gromadzkich na obszarze województw: białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego (Dz. Ust. nr 83 poz. 606),

7) rozp. Min. Spraw Wewn. z dnia 18.9.1934 r. w sprawie regulaminu wyborczego do rad gromadzkich na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego (Dz. Ust. nr 84 poz. 760),

8) rozp. Min. Spraw Wewn. z dn. 3.11.1934 r. w sprawie częściowego zawieszenia mocy obowiązującej warunku władania językiem polskim, jako warunku wybieralności do organów ustrojowych związków samorządowych na obszarze województw: kra-

kowskiego, lwowskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego (Dz. Ust. nr 101 poz. 917).

9) rozp. Min. Spraw Wewn. z dnia 8.10.1936 r. w sprawie regulaminu wyborów sołtysa i podsołtysa (Dz. Ust. nr 8 poz. 558).

ROZDZIAŁ IV.

**WZORY PODAŃ I PISM SOŁTYSA
W RÓŻNYCH SPRAWACH.**

PROTOKÓŁ ZGŁOSZENIA USTNEGO

Protokół zgłoszenia ustnego nr

dnia 193... r.

Nazwisko i imię

zamieszkały w

zgłosił prośbę o

załączając następujące dokumenty:

1)

2)

3)

4)

5)

.....
(podpis zgłaszającego)

Zgłoszenie przyjął

(podpis)

Wzór podania o wydanie dowodu osobistego.

Do
ZARZĄDU GMINNEGO

w

Nazwisko

Imię

Adres

P O D A N I E

Uprzejmie proszę o wydanie mi dowodu osobistego

1. Nazwisko i imię

2. Data urodzenia

3. Miejsce urodzenia

4. Imiona rodziców

5. Zawód

6. Stan rodzinny

7. Miejsce zamieszkania

8. Miejsce zapisania do ksiąg stałej ludności

R Y S O P I S:

Wzrost

Oczy

Twarz

Znaki szczególne

Włosy

Przy tym załączam

Dnia 193... r. Podpis

Wzór podania o zaświadczenie w dowodzie osobistym posiadania obywatelstwa polskiego.

Miejsce
na
znaczkę
stemplową

Do
PANA STAROSTY

w

Nazwisko

Imię

Adres

P O D A N I E

Niniejszem upraszam o zaświadczenie w dowodzie osobistym nr wydanym przez Zarząd gminy posiadanie obywatelstwa polskiego.

Podaję przy tym następujące dane co do swojej osoby:

- 1) byłem zapisany do ksiąg stanowych (ludności stałej, przynależny) przed 1915 r. do gminy (miasta)
- 2) mieszkam obecnie w od dn. 19.... r.
- 3) przed wojną światową mieszkałem w do dnia 19.... r.
- 4) przybyłem do obecnego miejsca zamieszkania w
- 5) w czasie wojny światowej byłem w
- 6) przy niniejszym załączam następujące dowody: (wymienić przez jaki urząd wydane, nr nr i daty)

....., dnia 193... r.

Podpis petenta

Do
PANA STAROSTY

w

Nazwisko

Imię

Adres

PODANIE

Załączając wyciąg z ksiąg ludności stałej gminy (miasta)
..... proszę o wydanie mi poświadczenia
obywatelstwa polskiego, celem przedłożenia

w sprawie

Załącznik

.....
(data)

.....
(miejsowość)

Podpis

- POUCZENIE: 1) do podania należy załączyć wyciąg z ksiąg ludności stałej gminy lub miasta.
- 2) opłatę stemplową należy uiścić przez nalepienie na podaniu znaczków stemplowych na sumę 3 zł 50 gr od każdego załącznika.

DO
PANA STAROSTY POWIATOWEGO

W
za pośrednictwem Zarządu gminy

W

ZGŁOSZENIE OBWODU ŁOWIECKIEGO.

Powołując się na art. 12 i 15 ustawy łowieckiej (Dz. Ust. nr 100 z 1927 r. poz. 934) niżej podpisani właściciele gruntów wsi, której ogólny obszar gruntów, stanowiących ciągłą powierzchnię, wynosi łącznie ha, zawiązują spółkę łowiecką i niniejszem zgłaszają do Pana Starosty obwód łowiecki wspólny z gruntów wsi z prośbą o zarejestrowanie obwodu i nadanie spółce łowieckiej statutu.

Wnioskodawcy wyrażają życzenie, aby obwód łowiecki był utworzony na lat 6 (8, 10 lub 12), licząc od daty wydzierżawienia polowania.

Załączamy do niniejszego:

- 1) uchwałę właścicieli gruntów o utworzeniu obwodu łowieckiego wspólnego,
- 2) wykaz właścicieli gruntów stanowiących jedną całość i podlegających włączeniu do obwodu łowieckiego,
- 3) wykaz właścicieli gruntów nie obecnych na zebraniu o utworzeniu obwodu łowieckiego lub tych, którzy nie zgadzają się na utworzenie obwodu łowieckiego, albo jednych i drugich,
- 4) deklarację o przyłączeniu do obwodu łowieckiego sąsiedniej wsi,
- 5) odrębny plan gruntów mających wejść do składu obwodu łowieckiego,
- 6) 2 egzemplarze nie wypełnionego statutu spółki łowieckiej.

UCHWAŁA

zebrania właścicieli gruntów wsi
gminy powiatu

Działo się we wsi
gminy
dnia 193... r.

Z ogólnej liczby osób, mających prawo do głosu na zebraniu właścicieli gruntów, stawilo się osób, reprezentujących ha ziemi.

Podstawa prawna zebrania: art. 80 ustawy o zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. Ust. nr 35 poz. 294 z 1933 r.).

Przewodniczący sołtys gromady p. poddał pod głosowanie wniosek o utworzeniu obwodu łowieckiego wspólnego we wsi celem zgłoszenia go do Starostwa w do zarejestrowania.

Zebrani po wysłuchaniu powyższego i po przeprowadzeniu dyskusji jednomyślnie powzięli następującą uchwałę:

Zgodnie z art. 8 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 3 grudnia 1927 r. (Dz. Ust. nr 110 poz. 934) o prawie łowieckim, niżej podpisani stwierdzają, że wieś posiada przestrzeni ha ziemi o ciągłej powierzchni, którą postanowili zgłosić do Starostwa celem zarejestrowania jako obwodu łowieckiego wspólnego.

Następnie, zgodnie z art. 7 statutu wzorowego spółki łowieckiej zebrani jednomyślnie wybrali przez akklamację do zarządu spółki łowieckiej pp. i na zastępców pp.

Na tem uchwałę zakończono, odczytano, przyjęto i podpisano.

Obecni na zebraniu:
(podpisy)

Przewodniczący sołtys:
(podpis i pieczęć)

WNIOSKODAWCY

zgadzający się na utworzenie obwodu łowieckiego wspólnego

wsi gm. pow.

Nr	Nazwisko i imię	Nr bieżący wykazu właśc. gruntów podlegających włączeniu do obwodu łowieckiego	Obszar posiadane-go gruntu w ha	Podpis

Uwaga: Zgłoszenie należy złożyć w zarządzie gminy, który na zgłoszeniu poświadczy:

- 1) autentyczność podpisów właścicieli oraz tożsamość osób podpisanych,
- 2) wiarygodność danych zawartych w załącznikach i
- 3) że obszar gruntów, z których ma być utworzony obwód łowiecki jest zgodny z planem i stanowi ciągłą powierzchnię, a następnie prześle starostwu zgłoszenie wraz z załącznikami.

W Y K A Z

właścicieli gruntów wsi gminy
powiatu, stanowiących jedną całość i pod-
legających włączeniu do obwodu łowieckiego wspólnego.

Nr p.	Imię i nazwisko właściciela gruntu	Ilość		U w a g i
		ha	ar	

W Y K A Z

właścicieli gruntów włączonych do nowopowstającej spółki
łowieckiej pod nazwą „.....” gminy
powiatu, którzy byli nieobecni na zebraniu
i nie wypowiedzieli się ani za, ani przeciw przyłączeniu się
do powyższej spółki, lub którzy nie zgadzają się na utworze-
nie obwodu łowieckiego.

Nr p.	Nazwa miejscowości	Imię i nazwisko właściciela	Ilość		U w a g i
			ha	ar	

*Deklaracja o przyłączeniu się do obwodu łowieckiego
sąsiedniej wsi.*

DEKLARACJA

My niżej podpisani właściciele gospodarstw rolnych położonych we wsi, gminy, powiatu, stanowiącą oddzielną jednostkę podatkową i nierozzerwalną całość, oraz całkowicie graniczącą z gruntami wsi, gminy, powiatu, wyrażamy jednomyślnie zgodę na przyłączenie gruntów naszych o przestrzeni mórg ziemi, co równa się ha mtr do nowopowstałej spółki łowieckiej pod nazwą „.....“ gminy pow.

Obecnym na zebraniu było reprezentujących mórg ziemi, co równa się ha mtr.
Nieobecnych na zebraniu było osób, reprezentujących mórg ziemi, co równa się ha mtr.

Na tem powyższe kończymy i stwierdzamy własnoręcznymi podpisami.

....., dnia 193... r.

Obecni na zebraniu:
(podpisy)

Przewodniczący sekcji:
(podpis i pieczęć)

Umowa na wydzierżawienie prawa polowania:

U M O W A

Umowa zawarta dnia 193... r. pomiędzy Zarządem spółki łowieckiej „.....“ gminy powiatu z jednej strony i p. zamieszkałym w powiatu z drugiej strony, a mianowicie:

§ 1.

Zarząd spółki łowieckiej „.....” gminy
 pow. niniejszą umową cały teren wchodzący
 w skład spółki, składający się z gruntów
 wsi o ogólnej powierzchni ha ar
 wdzierżawia p. zamieszkałemu
 w za ugodzoną dobrowolnie dzierżawą
 roczną, płatną z dniem każdego roku w
 w stosunku po gr z każdego hektara, co razem stanowi
 ogólną sumę zł gr, płatną z góry za pokwi-
 towaniem p.

Dzierżawa ma trwać przez czas sześciu (6) lat, to jest
 od dnia 193... r. do dnia
 193... r. łącznie.

Dzierżawca p. winien wywiązywać
 się z przyjętych na siebie obowiązków należycie, to jest wpla-
 cać regularnie dzierżawę w terminie, polować tylko w porze
 dozwolonej, nie wyrządzać szkód w zbożach, polowanie na ku-
 ropatwy może odbywać się pojedynczo, na zajęcia winno się
 odbywać w porze suchej podczas mrozów, o dniu polowania
 należy zawiadomić miejscowego sołtysa, który powiadamia
 właścicieli gruntów (mogą być wymienione i inne warunki).

Zarząd spółki obowiązuje się zwracać uwagę, aby na wy-
 dzierżawionym terenie łowieckim nie odbywały się polowania
 bez upoważnienia dzierżawcy.

§ 2.

Dzierżawca zobowiązuje się wszystkie warunki wymie-
 nione w niniejszej umowie wykonać pod skutkami prawa, co
 stwierdza własnoręcznym podpisem.

Na tem niniejsza umowa została zakończona i przez
 strony podpisana, jako zgodna z ich wolą.

(Podpisy):

Dzierżawca:

Zarząd spółki łow.:

Do

PANA STAROSTY

w

Nazwisko

Imię

Adres

Miejsca
na
znaczek
stemplowy

PODANIE

o pozwolenie na broń i kartę łowiecką

Proszę o wydanie mi pozwolenia na posiadanie w roku
broni palnej, a mianowicie:¹⁾ rewolweru systemu
kal. nr, broni myśliwskiej-dubeltówki kal.
nr, floweru kal. nr, kule stożkowe-flo-
werowe, karty łowieckiej.

Teren polowania, wynoszący morgów, posiadam we
wsi gminy

Motywy:

RYSOPIS: wzrost

 oczy

 usta

 nos

 włosy

 znaki szczególne

 Mój zawód/

Dołączam:

- 1) zezwolenie na broń i kartę łowiecką z r. ub.
- 2) zezwolenie na kupno broni,
- 3) fotografię,
- 4) kontrakt na dzierżawę terenu polowania.

....., dnia 193... r.

.....
(podpis)

POUCZENIE: 1) Dokumentem stwierdzającym dzierżawę terenu winien być albo:

- a) odpis uchwały gromadzkiej, jeśli chodzi o tereny tzw. ukazowe,
- b) formalny kontrakt, jeśli chodzi o inne tereny.

W obu wypadkach wymagane minimum przestrzeni wynosi 150 morgów jednej okólnej granicy na 3 osoby korzystające z terenu.

- 2) Oplata stemplowa od podania wynosi 5 zł i 50 gr od każdego załącznika (dolicza się do tego dodatkowo 10%).
- 3) O ile fotografia na starej karcie na broń jest zniszczona, należy załączyć nową.

1) *Nie potrzebne skreślić.*

Do

PANA STAROSTY

w

Nazwisko

Imię

Adres

Miejsce
na
znaczek
stemplowy

PODANIE

Proszę o wydanie mi wraz z żoną
i dziećmi
bezpłatnego paszportu emigracyjnego na wyjazd do
..... w celu

ZAŁĄCZAM NASTĘPUJĄCE DOKUMENTY:

- 1) wyciąg z ksiąg ludności,
- 2) metrykę urodzenia,
- 3) świadectwo kwalifikacyjne,
- 4) zaświadczenie Urzędu Emigracyjnego (Urząd Pośr. Pr.),
- 5) zaświadczenie władz wojskowych,
- 6) zaświadczenie władz skarbowych,
- 7) jedną fotografię,
- 8) kwit Kasy Skarbowej z opłacenia 1 zł. za blankiet paszportu zagranicznego.

....., dnia 193... r.

Załączniki (podpis)
(wymienić ilość)

POUCZENIE: Na podaniu niniejszym należy nalepić znaczków stemplowych na sumę 5 zł oraz po 50 gr od każdego załącznika.

Miejsce
na
znaczek
stemplowy

Do
PANA STAROSTY

w _____

Nazwisko _____

Imię _____

Adres _____

Podpisany(a), urodzony(a) dnia _____ roku _____

syn(córka) _____ i _____

zamieszkały(a) w _____

prosi o wydanie mu(jej) świadectwa moralności celem przed-
stawienia _____

(wymienić kcmu)

_____, dnia _____ 193... r.

(podpis)

Do

.....
.....
.....
.....

P O D A N I E

Mając zamiar wybudować
na mojej oznaczonej
we gminy
powiatu według poniżej wskazanych wy-
miarów i odległości w metrach od drogi, granic sąsiada i międ-
zy budynkami oraz materiałów, jakie mam użyć do budowy
ścian zewnętrznych i pokrycia dachu, uprzejmie proszę o wy-
danie mi na ten cel pozwolenia.

ZAPYTANIA

- 1) Czy droga, przy której ma stanąć budynek jest główna, czy boczna?
- 2) Szerokość drogi?

**NALEŻY WYPEŁNIC
ODPOWIEDZI NA PO-
DANE ZAPYTANIA**

.....
.....

- 3) Wymiary budynku: długość, szerokość i wysokość?
- 4) Odległość budynku od drogi?
- 5) Szerokość i głębokość placu?
- 6) Odległość projektowanego budynku od innych budynków na tejże parceli z podaniem rodzaju budynków, przeznaczenia i materiału pokrycia dachu?
- 7) Z jakiego materiału mają być wybudowane ściany budynku?
- 8) Jakim materiałem ma być pokryty dach?
- 9) Odległość projektowanego budynku od granic sąsiada?
- 10) Czy nieogniotrwały budynek będzie zabezpieczony od drugiego murem ogniochronnym i od jakiego budynku?
- 11) Odległość gnojowników od studni?
- 12) Odległość studni od domu sąsiada, od ulicy i od ustępów lub gnojowników na posesji swojej i sąsiedzkiej?

....., dnia 193... r.

.....
(podpis petenta)

Wolne od opłaty stemplowej na zasadzie art. 16 Ustawy o opłatach stempl. i wykładni Nr 1 Min. Skarbu (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 6 z 1927 r.)

....., dnia 193... r.

Do
PANA WOJEWODY

.....
za pośrednictwem Pana Starosty powiatu
.....

P O D A N I E

Załączając przy niniejszym 4 egzemplarze statutu wzorowego,¹⁾ ustalonego przez p. Ministra Spraw Wewnętrznych rozporządzeniem z dnia 14 stycznia 1935 r. (Dz. Ust. nr 7 poz. 35), niżej podpisani założyciele stowarzyszenia p. n. „Stowarzyszenie Ochotniczej Straży Pożarnej w” proszą o zarejestrowanie powyższego stowarzyszenia w myśl art. 19 prawa o stowarzyszeniach z dn. 27 października 1932.

Do odbioru poświadczanego egzemplarza statutu upoważniony jest p.

(nazwisko i imię)

zamieszkały w

(dokładny adres)

Podpisy założycieli:

Nazwisko i imię	A d r e s	Własnoręczny podpis
1		
2		
3		
4		
5		

1) Wzór statutu podany został na str. 80 i następnych „Przewodnika-kalendarza“ z r. 1936.

Wzór podania o pozwolenie na urządzenie zakładu
przemysłowego.

Miejsce
na
znaczek
stemplowy

Do
PANA WOJEWODY

w

.....

.....

zamieszkałego w

P O D A N I E

Pragnąc urządzić zakład przemysłowy, a mianowicie

..... w

gm. pow.

proszę o udzielenie zezwolenia na założenie zakładu i o za-
twierdzenie projektu.

Przy niniejszym załączam:

- 1) deklarację przemysłową,
- 2) opis fabrykacji,
- 3) trzy egzemplarze projektu zakładu.

..... załączn.

.....
(podpis)

....., dnia 193... r.

Miejsce
na
znaczek
stemplowy

Do
PANA STAROSTY

w

Nazwisko

Imię

Adres

Ja niżej podpisany
z zawodu, prowadzę warsztat
w zatrudniający prócz mnie
pracowników. Dyplomu mistrza cechowego nie posiadam, wo-
bec czego proszę o zarejestrowanie mnie jako rzemieślnika
niecechowego i wydanie mi odnośnego zaświadczenia o re-
jestracji.

....., dnia 193... r.

.....
(podpis)

Miejsce
na
znaczek
stemplowy

Do
PANA STAROSTY

w

Nazwisko

Imię

Adres

ODWOŁANIE

Orzeczeniem karnym Starostwa w
z dn. 193... r. nr zostałem ukarany
grzywną w wysokości zł.

Ponieważ czuję się orzeczeniem tym pokrzywdzony, pro-
szę o przekazanie sprawy sądowi okręgowemu do rozpatrze-
nia.

....., dnia 193... r.

.....
(podpis)

Miejsce
na
znaczek
stemplowy

Do
PANA STAROSTY

w

Nazwisko

Imię

Adres

PODANIE

Poborowy rocznika 19..... r. (imię i nazwisko)
..... został powołany przez Komisję Poborową
w do odbycia czynnej służby wojskowej.

Ponieważ (podać stan rodzinny)
(majątkowy), przeto uprzejmie proszę
Pana Starostę o odroczenie tej służby do roku 19.....

Załączam kwestionariusz oraz wyciąg z ksiąg ludności.

....., dnia 193... r.

.....
(podpis)

Wniosek o wdrożenie postępowania scaleniowego.

Do
PANA STAROSTY

w

Niżej podpisani posiadacze gruntów o łącznym obszarze ha, wchodzących w skład wsi gminy powiatu znajdujących się we wzajemnej szachownicy z gruntami innych gospodarzy tejże wsi (nadmiernie zwężonych), proszą na mocy p. a) art. 15 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scaleniu gruntów (Dz. Ust. nr 92 poz. 833 z 1927 r.) o wdrożenie postępowania scaleniowego celem przekształcenia pomienionych gruntów w obszary odpowiadające wymaganiom prawidłowego gospodarowania.

Przy tym dołączamy następujące dokumenty (plany, tabela likwidacyjna, rejestr pomiarowy itp.), oraz prowizoryczną listę uczestników scalenia.

na odwrocie:

Wykaz posiadanych gruntów i podpisy.

Nr p.	Nazwisko i imię wnioskodawcy oraz imię ojca	Posiada grunt			Podpis wnioskodawcy	Potwierdzenie podpisu i danych o ilości gruntu przez wójtą lub burmistrza
		Obszar w ha	Ilość działek	Przeciętny stosunek szer. do dłu- gości dzia- łek wynosi jak 1 do ...		

PROWIZORYCZNA LISTA

Uczestników scalenia na obszarze jednostki administracyjnej

Gromady w dniu 193 r.
 gminy pow.

1	Nr porządkowy	Miejsce zamieszkania właściciela albo posiadacza	Nr tabelowy (nadziału)	Jaka część Nr tabel. (nadz.)	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18			
	Nazwisko i imię właściciela albo fakt. posiadacza (Uwaga: w wypadkach jedno- brzmiałych nazwisk i imion nale- ży podawać imienna rodziców)		Posiada na obszarze danej jednostki administracyjnej grunty i zaserwitutowe)	Ukazowe (nadziałowe)	Hektarów					Drobnosza- checkie z gruntów dworskich itp.	Posiada grunty w innych jedno- stках admin. (gro- madach) prolekt- owanych do obję- cia obszarem scalenia	Hektarów			Ogółem posiada gruntów objętych obszarem scalenia (suma rubryk 10, 12 i 13)	Prócz tego posiada grunty w innych jednostkach admin. nieobjętych obszarem scal.	Przedstawiciele go- spodarstw uprawn. do głosowania na zebr. uczestników scalenia w myśl art. 20 ust. 1 cz. 5 § 33 rozp.	Nazwisko i imię przedsta- wiciela (patrz uwagę w rubr. 2)	Tytuł uprawnia- jący do przedsta- wicielstwa. Pi- sać w skróceniu	U w a g i

Wzór zaświadczenia w sprawach podatkowych.

Do

Zarządu gminnego

w

Zaświadczam, że
z nieruchomości swej we wsi
opłacił wszystkie należności podatkowe skarbowe i samorządowe do dn.

Wieś, dnia 193... r.

Sołtys gromady:
(podpis)

Wzór zaświadczenia ubóstwa.

Do

Zarządu gminnego

w

Zaświadczam, że
zamieszkały w
nie posiada żadnego majątku, pozostaje bez pracy od dnia
193... r. i ma na utrzymaniu następujących
członków rodziny (wymienić każdego z podaniem wieku)

Wieś, dnia 193... r.

Sołtys gromady:
(podpis)

W związku z urzędowaniem sołtys składa o niektórych sprawach wójtowi meldunki lub wydaje dla potrzeb zarządu gminnego zaświadczenia.

Poniżej podajemy wzory niektórych pism sołtysa w różnych sprawach oraz wzory zaświadczeń i poświadczeń.

Wzór zawiadomienia o chorobie zakaźnej.

Do

Pana Wójta gminy

w

Zawiadamiam Pana Wójta, że w dn. 193... r.

u zachorował na

.....

.....

Dnia 193... r...

Sołtys gromady:

(podpis)

Wzór zawiadomienia o chorobie zaraźliwej u zwierząt

Do

Pana Wójta gminy

w

Zawiadamiam Pana Wójta, że w dn. 193... r.
u zachorował(a) na (wymie-
nić chorobę) (wy-
mienić zwierzę) Chore zwierzę
odosobniono.

Dnia 193... r...

Sołtys gromady:
(podpis)

Wzór zawiadomienia o pokąsaniu przez psa wściekłego.

Do

Pana Wójta gminy

w

Zawiadamiam Pana Wójta, że w dn. 193... r.
pies podejrzany o wściekliznę pokąsał w naszej wsi
..... Pies został zabity, a trup zabezpieczony.

Dnia 193... r...

Sołtys gromady:
(podpis)

Wzór zawiadomienia o pojawieniu się raka ziemniaczanego.

Do
Pana Wójta gminy

w

Zawiadamiam Pana Wójta, że u (wymienić nazwisko i imię) pojawił się rak ziemniaczany. Jednocześnie dołączam 1 kilogram ziemniaków podejrzanych o raka ziemniaczanego.

Dnia 193... r...

Sołtys gromady:
(podpis)

Wzór zawiadomienia o wykopaliskach.

Do
Pana Wójta gminy

w

Zawiadamiam Pana Wójta, że na (wymienić gdzie)
..... (wymienić u kogo)
wykopano (wymienić co: np. urnę, naczynia, kości nieznanymi zwierząt, naczynia kamienne, stare pieniądze)
..... Wykopaliszko zabezpieczono do czasu przybycia władz.

Dnia 193... r...

Sołtys gromady:
(podpis)

Wzór zawiadomienia o uszkodzeniu mostu.

Do
Pana Wójta gminy

w

Zawiadamiam Pana Wójta, że na drodze gminnej
..... w pobliżu wsi jest uszkodzony
most, który wymaga natychmiastowej naprawy.

Dnia 193... r...

Soltys gromady:
(podpis)

W podobny sposób należy zawiadamiać o uszkodzeniu
drogi, zniszczeniu znaku drogowego i drzewa przydrożnego.

Wzór zawiadomienia o pożarze.

Do
Pana Wójta gminy

w

Zawiadamiam Pana Wójta, że w dn. 193... r.
o godz. wybuchł pożar w zagrodzie
Spaliło się

Dnia 193... r...

Soltys gromady:
(podpis)

Co sołtys winien wiedzieć o gminnych kasach pożycz.-oszczędn.

Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe działają na podstawie rozp. Prezydenta R. P. z dnia 30 grudnia 1924 r. o organizacji i ustaleniu statutów gminnych kas wiejskich pożyczkowo-oszczędnościowych (Dz. U. R. P. Nr 8 poz. 1096) oraz rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 13 marca 1925 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o statucie normalnym gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych (Dz. U. R. P. Nr 35 poz. 239).

Nowe gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe nie mają żadnego związku z przedwojennymi kasami pożyczkowo-oszczędnościowymi, które działały na podstawie statutu wzorowego z dn. 5 grudnia st. st. 1905 r., a więc nie odpowiadają za zobowiązania dawnych Kas wobec wkladców i Skarbu Państwa. Zobowiązania te zgodnie z I rozp. Min. Spraw Wewnętrznych z dn. 26.VI.1926 r. wydanego w porozumieniu z Min. Skarbu, opartym na § 23 wspomnianego wyżej rozp. Prezydenta R. P., uregulowane będą na podstawie specjalnego rozporządzenia względnie ustawy.

Gminy mogą zakładać gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, w myśl § 1 rozp. Prezydenta R. P. bez jakichkolwiek ograniczeń prawnych, jednak w myśl § 22 omawianego rozporządzenia, tylko na terenie województw centralnych i wschodnich.

O założeniu gminnej kasy pożyczkowo-oszczędnościowej decyduje Rada gminna, gromada może jednak na zasadzie ustępu 2 art. 17 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294), wyrazić życzenie założenia w gminie takie kasy.

Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, których zadaniem jest „uprzystępnienie ludności gmin wiejskich kredytu na cele gospodarcze oraz ułatwienie gromadzenia oszczędności i ich oprocentowania” — spełniają swe zadania jak najlepiej. Nie zapominają bowiem, że w myśl § 2 rozp. Prezydenta R. P. są instytucjami użyteczności publicznej dostępnymi dla wszystkich mieszkańców gminy bez żadnych utrudnień i opłat oprócz oprocentowania.

Kasa zapewnia wkładcom najwyższe bezpieczeństwo, wskutek tego, że w myśl § 4 rozp. Prezydenta R. P. „Gmina, która utworzy gminną kasę pożyczkowo-oszczędnościową odpowiada za wkłady oraz inne zobowiązania kasy całym swoim majątkiem i dochodami“. W myśl zaś projektu nowej ustawy kasy utworzą dla większego bezpieczeństwa wkładek i wkładców „Fundusz gwarancyjny na wypłatę wkładek“.

Sołtys winien współdziałać z organami kasy w pobudzaniu ludności do należytej i terminowej spłaty zaciągniętych pożyczek, aby ułatwić innym obywatelom gromady korzystanie z kredytu kasy. Winien więc w miarę możliwości asystować władzom kasy przy ściąganiu jej należności, jak przed tym asystował przy egzekucjach pożyczek kasy, dokonywanych przez organy egzekucyjne gminy.

Również powinien sołtys zachęcać obywateli gromady do składania swych oszczędności w gminnych kasach pożyczkowo-oszczędnościowych.

Rozdział V.

Dział kalendarzowy i informacyjny

Kalendarz na rok 1937

zawierający terminy czynności sołtysów

Kalendarz niniejszy zawiera wyliczenie najważniejszych czynności sołtysów, wynikających z przepisów prawnych. Każdy sołtys powinien uzupełniać ten terminarz przez wpisanie do kalendarza terminów, dotyczących zbiórek sołtysów, zebrań organu chwalącego gromady oraz innych terminów, wynikających z pracy sołtysa na terenie danej gromady.

STYCZEŃ

Tydzień 1

Piątek 1 N. R. Miecz.	Skłonić opieszalych gospodarzy do zapłacenia składki budynkowej i rolnej za 1936 r., ostrzegając, iż od tego uzależnione jest uzyskanie ulg w spłacie zaległych składek z lat ubiegłych do 1933 r. włącznie i otrzymanie — w razie pożaru — odszkodowania nie zmniejszonego i jednorazowo, a nie w ratach. Wpłacać zainkasowane składki do Kasy Gminnej, gdyż przetrzymywanie składek grozi winnym osobistą odpowiedzialnością prawną.
Sobota 2 Makarego	

<p>Niedziela</p> <p>3</p> <p>Daniela</p>	<p>Dziennik Ustaw R. P. z dn. 25.10.1934 r. nr 92 poz. 832 zawiera rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 12.10.1934 r., które mówi, że „<i>Roboty kominiarskie muszą być przeprowadzone we wszystkich budynkach, które znajdują się w granicach poszczególnych okręgów kominiarskich</i>“. Rozporządzenie to stwierdza, że czyszczenie kominów jest koniecznością i podstawowym warunkiem w akcji przeciwpożarowej, a niewykonanie go należyście, w przewidzianych prawem terminach, co czynią tylko osoby prawnie do tego upoważnione, tj. <i>koncesjonowani okręgowi mistrzowie k. miniarscy</i>, odpowiedzialni za swe czynności przed władzami prawnie i materialnie — narazić może właściciele budynków na dotkliwe straty, gdyż <i>niewypłacenie lub zmniejszenie odszkodowania</i> przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych (<i>asekuracji ogniowej</i>) jest przewidziane tylko w 2-ch wypadkach:</p>
<p>Poniedz.</p> <p>4</p> <p>Tytusa</p>	
<p>Wtorek</p> <p>5</p> <p>Telesfora</p>	
<p>Środa</p> <p>6</p> <p>Trzech Kr.</p>	<p>1) rozmyślnego podpalenia, 2) stwierdzenia <i>złośliwego niedbalstwa</i>, a takim będzie nieprzestrzeganie powyżej podanego rozporządzenia o wyciorze kominów.</p>
<p>Czwartek</p> <p>7</p> <p>Lucjana</p>	<p><i>Nieczyszczenie, nieregularne</i> (mniej jak raz na 6 tygodni), <i>niefachowe czyszczenie i wadliwa budowa kominów</i> powoduje 30% pożarów, niszcząc mienie gospodarza, lokatora i państwa.</p>
<p>Piątek</p> <p>8</p> <p>Seweryna</p>	<p>Patrz stronicie 248, 257, 261, 265, 269, 283.</p>
<p>Sobota</p> <p>9</p> <p>Marcjanny</p>	

Niedziela 10 Agatona	
Poniedz. 11 Honoraty	
Wtorek 12 Arkadjusza	
Środa 13 Leoncjusza	
Czwartek 14 Hilarego	
Piątek 15 Pawła	Do 15. — Przesłać zarządowi gminnemu wykaz budowli, doprowadzonych do stanu używalności, których właściciele nie zgłosili do ubezpieczenia, oraz wykaz zmian zaszyłych w ubezsp. budowlach w IV kwart. ub. roku.
Sobota 16 Marcela	

Niedziela 17 Antoniego	Do 17. — Przesłać zarządowi gminnemu wykaz uboju zwierząt dokonanego poza nadzorem nadzorem weterynaryjnym w IV kwart. roku ub.
Poniedz. 18 Kat. Piotra	
Wtorek 19 Henryka	
Środa 20 Fabjana	
Czwartek 21 Agnieszki	
Piątek 22 Wincentego	
Sobota 23 Zaśl. N.M.P.	

Niedziela 24 Tymoteusza	
Poniedz. 25 Naw. Pawła	
Wtorek 26 Polikarpa	
Środa 27 J. Chryz.	
Czwartek 28 Walerego	
Piątek 29 Franciszka	
Sobota 30 Martyny	

<p>Niedziela</p> <p>31</p> <p>Plotra N.</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>1</p> <p>Ignacego</p>	<p>Do 1 lutego. — Sprawdzić czy nie ma w gromadzie ogierów podlegających opłacie, a niezgłoszonych w zarządzie gminnym. O pominiętych w spisie ogierach należy zameldować w zarządzie gminnym.</p>
<p>Wtorek</p> <p>2</p> <p>Ocz. N.M.P.</p>	<p>Do odpłatnego wycierania kominów uprawiony jest jedynie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, <i>koncesjonowany okręgowy mistrz kominiarski lub jego czeladź</i> — zaś wszyscy inni czynią to bezprawnie.</p>
<p>Środa</p> <p>3</p> <p>Błażeja</p>	<p>Każdego więc spotkanego kominiarza należy legitymować i w braku legitymacji i zaświadczenia konc. okręgowego mistrza kominiarskiego — oddawać w ręce policji.</p> <p>Patrz stronicie 244, 257, 261, 269, 283.</p>
<p>Czwartek</p> <p>4</p> <p>Andrzeja</p>	
<p>Piątek</p> <p>5</p> <p>Agaty</p>	
<p>Sobota</p> <p>6</p> <p>Doroty</p>	

Niedziela 7 Romualda	Od 7 do końca lutego. — Doręczyć posiadaczom ogierów, otrzymane z zarządu gminnego wezwania płatnicze na opłaty od ogierów nieuznanych.
Poniedz. 8 Jana z Maty	
Wtorek 9 Apolonji	
Środa 10 Popielec †	
Czwartek 11 Obj. N.M.P.	
Piątek 12 Juljana m.	
Sobota 13 Grzegorza	

Niedziela 14 Walentego	
Poniedz. 15 Faustyna	Dopilnować aby właściciele rozplodników (buhaj i knurów) zgłosili buhaje i knury według stanu z dnia 1 lutego.
Wtorek 16 Juljanny	
Środa 17 Aleksego	
Czwartek 18 Symeona	
Piątek 19 Konrada	
Sobota 20 Leona	

Niedziela 21 Feliksa	
Poniedz. 22 Piot. i Dam.	
Wtorek 23 Piotra	
Środa 24 Macieja	
Czwartek 25 Cezarjusza	
Piątek 26 Aleksandra	
Sobota 27 Nestora	

<p>Niedziela</p> <p>28</p> <p>Romana</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>1</p> <p>Albiny</p>	<p>Od 1—10 marca. — Sporządzić i przesłać zarządowi gminnemu wykaz osób, podlegających ochronnemu szczepieniu ospy.</p>
<p>Wtorek</p> <p>2</p> <p>Heleny</p>	<p>W terminie od 1 marca do końca czerwca odbywają się przeglądy buhajów i knurów przez komisje kwalifikacyjne.</p>
<p>Środa</p> <p>3</p> <p>Kunegundy</p>	<p>Zawiadomić ubezpieczonych, iż z dniem 1 kwietnia rozpocznie się pobór I raty składki budynkowej za 1937 r.</p> <p>Upредить ubezpieczonych o skutkach niezapłacenia raty w ustawowym terminie (płacenie odsetek za zwłokę).</p>
<p>Czwartek</p> <p>4</p> <p>Kazimierza</p>	
<p>Piątek</p> <p>5</p> <p>Euzebjusza</p>	
<p>Sobota</p> <p>6</p> <p>Wiktora</p>	

Niedziela 7 Tomasza	
Poniedz. 8 Jana Boż.	
Wtorek 9 Franciszki	
Środa 10 40 męczen.	
Czwartek 11 Konstantyna	
Piątek 12 Grzegorza	
Sobota 13 Krystyny	

Niedziela 14 Matyldy	
Poniedz. 15 Klemensa	Doręczyć nakazy płatnicze na podatki: gruntowy, wyrównawczy oraz specjalne opła- ty drogowe.
Wtorek 16 Cyprjana	
Sroda 17 Gertrudy	
Czwartek 18 Cyryla	
Piątek 19 Józefa Obl.	
Sobota 20 Eufemji	

Niedziela 21 Benedykta	
Poniedz. 22 Katarzyny	
Wtorek 23 Feliksa	
Sroda 24 Gabryjela	
Czwartek 25 Zwiast. NMP	
Piątek 26 W. Piątek †	
Sobota 27 W. Sobota †	

<p>Niedziela</p> <p>28</p> <p>Zmartw. P.</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>29</p> <p>Wielkanoc</p>	
<p>Wtorek</p> <p>30</p> <p>Jana Klim.</p>	<p>Przyjąć od właścicieli ogierów 3-letnich i starszych zgłoszenia i przesłać je zarządowi gminnemu.</p>
<p>Środa</p> <p>31</p> <p>Kornelji</p>	<p>Termin płatności opłat od ogierów nieuznanych.</p>
<p>Czwartek</p> <p>1</p> <p>Teodory</p>	<p style="text-align: center;">KWIECIEŃ</p> <p>Od 1—30 kwietnia. — Przypomnieć ludności o obowiązku niszczenia ostu i berberysu.</p>
<p>Piątek</p> <p>2</p> <p>Franciszka</p>	<p>Z dniem 1 kwietnia rozpocząć pobór I raty składki budynkowej za 1937 r.</p> <p>Wpłacać zainkasowane składki do Kasy Gminnej, gdyż przetrzymywanie składek grozi winnym osobistą odpowiedzialnością prawną.</p>
<p>Sobota</p> <p>3</p> <p>Ryszarda</p>	

<p>Niedziela 4 Izydora</p>	<p>Czy wszyscy dopilnowali konieczności oczyszczenia przewodów kominowych przez koncesjonowanego okręgowego mistrza kominarskiego w bieżącym kwartale? Kominy powinny być wycierane w okresach nie mniej jak raz na 6 tygodni.</p>
<p>Poniedz. 5 Wincentego</p>	<p>Niewykonanie tego obowiązku pociąga za sobą skutki, wyszczególnione na str. 244.</p>
<p>Wtorek 6 Wilhelma</p>	
<p>Sroda 7 Epifanjusza</p>	
<p>Czwartek 8 Dionizego</p>	
<p>Piątek 9 W. Pańska</p>	
<p>Sobota 10 Ezechiela</p>	

<p>Niedziela</p> <p>11</p> <p>Leona</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>12</p> <p>Wiktora</p>	
<p>Wtorek</p> <p>13</p> <p>Hermen.</p>	
<p>Sroda</p> <p>14</p> <p>Justyna</p>	
<p>Czwartek</p> <p>15</p> <p>Anastazego</p>	<p>Do 15. — Przesłać zarządowi gminnemu wykaz budowli, doprowadzonych do stanu używalności, których właściciele nie zgłosili do ubezpieczenia, oraz wykaz zmian zaszyłych w ubezsp. budowlach w I kwart. bież. roku.</p>
<p>Piątek</p> <p>16</p> <p>Benedykta</p>	<p>Do 1 lipca szczepienie ospy.</p>
<p>Sobota</p> <p>17</p> <p>Aniceta</p>	<p>Do 17. — Przesłać zarządowi gminnemu wykaz uboju zwierząt, dokonanego poza nadzorem weterynaryjnym w I kwart. bież. roku.</p>

Niedziela 18 Apolonjusza	
Poniedz. 19 Tymona	
Wtorek 20 Teodora	
Sroda 21 Anzelma	
Czwartek 22 Sotera	
Piątek 23 Wojciecha	
Sobota 24 Fidelisa	

<p>Niedziela</p> <p>25</p> <p>Marka Ew.</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>26</p> <p>Marcelina</p>	
<p>Wtorek</p> <p>27</p> <p>Teofila</p>	
<p>Środa</p> <p>28</p> <p>Pawła</p>	
<p>Czwartek</p> <p>29</p> <p>Piotra z W.</p>	<p>Do 30. — Dostarczyć zarządowi gminnemu wykazy koni w wieku od lat 4, na spęd do obdzielenia dowodami tożsamości.</p>
<p>Piątek</p> <p>30</p> <p>Katarzyny</p>	<p>Do 30. — Koniec terminu płatności I raty państwowego podatku gruntowego, opłat drogowych, składki ogniowej oraz podat. gminnych: wyrównawczego, od plakatów, szyldów i anonsów, od wykonywania prawa polowania, od zbytku mieszkaniowego.</p>
<p>Sobota</p> <p>1</p> <p>Filipa</p>	<p style="text-align: center;">MAJ</p> <p>Od 1 maja do 30 czerwca — główny pobór rekruta.</p>

<p>Niedziela 2 Zygmunta</p>	<p>Od 1 maja pobierać wraz ze składką odsetki za zwiokę od I raty składki bieżącej za ubezpieczenie budynków od ognia.</p>
<p>Poniedz. 3 K. 3 Maja</p>	<p>W rozpoczynającym się sezonie budowlanym winni pp. sołtysi dopilnować, by przy wznoszeniu na ich terenie nowych oraz przebudowie starych budynków, przestrzegano <i>przepisy prawa budowlanego</i>, a w szczególności przy budowie najważniejszej części budynku, jaką jest komin, aby:</p>
<p>Wtorek 4 Moniki</p>	<p>1. zachowana była przewidziana prawem budowlanym odległość drewnianych konstrukcji budynku od komina; 2. każdy przewód kominowy był wewnątrz wyprawiony i zaopatrzony na dole w żelazne drzwiczki do wybierania sadzy;</p>
<p>Sroda 5 Piusa V</p>	<p>3. każdy budynek wyposażony został w łąwy kominowe, drabiny lub włazy kominarskie.</p>
<p>Czwartek 6 Wnieb. Pań.</p>	<p>W czasie budowy wszelkich informacji, rad i wskazówek udzieli chętnie fachowiec kominowy, tj. <i>okręgowy mistrz kominarski</i>, od którego należy żądać przed zamieszkaniem budynku — zbadania prawidłowego działania przewodów kominowych i wyżej wyszczególnionego wyposażenia takowych. Patrz stronicie 248, 257, 265, 269, 283.</p>
<p>Piątek 7 Florjana</p>	
<p>Sobota 8 Stanisława</p>	

<p>Niedziela</p> <p>9</p> <p>Grzegorza</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>10</p> <p>Izydora</p>	
<p>Wtorek</p> <p>11</p> <p>Franciszka</p>	
<p>Środa</p> <p>12</p> <p>Pankracego</p>	
<p>Czwartek</p> <p>13</p> <p>Serwacego</p>	
<p>Piątek</p> <p>14</p> <p>Bonifacego</p>	<p>Do 15. — Rozpoczęcie robót szarwarkowych na drogach gminnych.</p>
<p>Sobota</p> <p>15</p> <p>Zofji męż.</p>	<p>W miesiącu kwietniu do 15 maja przedłożyć radzie gromadzkiej względnie zarządowi gromadzkiemu sprawozdanie z gospodarki gromady oraz sprawozdanie z wykonania budżetu za rok 1936/37.</p>

Niedziela 16 Zesł. D. Św.	
Poniedz. 17 Weroniki	
Wtorek 18 Feliksa	
Środa 19 Celestyna	
Czwartek 20 Bernardyna	
Piątek 21 Wiktora	
Sobota 22 Julji p. m.	

Niedziela 23 Trójcy św.	
Poniedz. 24 Joanny w.	
Wtorek 25 Grzegorza	
Środa 26 Filipa	
Czwartek 27 Boże Ciało	
Piątek 28 Augustyna	
Sobota 29 Marji Magd.	

<p>Niedziela</p> <p>30</p> <p>Feliksa</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>31</p> <p>Anieli</p>	
<p>Wtorek</p> <p>1</p> <p>Jakuba</p> <hr/> <p>Sroda</p> <p>2</p> <p>Marcelina</p>	<p style="text-align: center;">CZERWIEC</p> <p>W miejscowościach, gdzie obowiązuje przymus rolny, zawiadomić ubezpieczonych, iż z dniem 1 lipca rozpocznie się pobór składki za ubezpieczenie ruchomości rolnych za 1937 r.</p> <p>Uprzedzić ubezpieczonych o skutkach niezapłacenia składki rolnej w terminie.</p>
<p>Czwartek</p> <p>3</p> <p>Erazma b. w</p> <hr/> <p>Piątek</p> <p>4</p> <p>Franciszka</p> <hr/> <p>Sobota</p> <p>5</p> <p>Bonifacego</p>	<p>W obronie zdrowia swego i swych domowników każdy wiedzieć powinien, że <i>nieczyszczenie, nieregularne i niefachowe czyszczenie kominów wytwarza gazy trujące</i>, a z nich najgroźniejszy <i>tlenek węgla (CO)</i>, gaz niewidoczny i bez zapachu, który jest przyczyną wielu chorób i przedwczesnej śmierci.</p> <p>Przestrzegajcie, aby wycieranie kominów dokonywane było przez <i>koncesjonowanego okręgowego mistrza kominiarskiego</i>, jako odpowiedzialnego przed władzami za swe czynności prawnie i materialnie — <i>regularnie w terminach conajmniej 6-tygodniowych</i>.</p> <p>Patrz stronicie 248, 257, 261, 269, 283.</p>

Niedziela 6 Norberta b.	
Poniedz. 7 Roberta op.	
Wtorek 8 Maksyma	
Środa 9 Felicjana M.	
Czwartek 10 Małgorzaty	
Piątek 11 Barnaby	
Sobota 12 Jana	

<p>Niedziela</p> <p>13</p> <p>Antoniego</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>14</p> <p>Bazylego</p>	
<p>Wtorek</p> <p>15</p> <p>Jolenty</p>	<p>Do 15. — Przedłożyć zarządowi gminnemu sprawozdanie ze swej działalności w zakresie działalności gromady oraz sprawozdanie z wykonania budżetu gromady za rok 1936/7.</p>
<p>Środa</p> <p>16</p> <p>Jana Reg.</p>	
<p>Czwartek</p> <p>17</p> <p>Adolfa</p>	<p>Do 17. — Zakończenie robót szarwarkowych na drogach gminnych. Zależnie od miejscowości, okres robót szarwarkowych na drogach może być krótszy lub dłuższy.</p>
<p>Piątek</p> <p>18</p> <p>Marka Marc.</p>	
<p>Sobota</p> <p>19</p> <p>Gerwazego</p>	

Niedziela 20 Sylwerjusza	
Poniedz. 21 Alojzego	
Wtorek 22 Paulina	
Sroda 23 Zenona	
Czwartek 24 Nar. ś. Jana	
Piątek 25 Wilhelma	
Sobota 26 Jana i Pawła	

<p>Niedziela</p> <p>27</p> <p>Władysława</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>28</p> <p>Leona pap.</p>	
<p>Wtorek</p> <p>29</p> <p>Piotra i P.</p>	
<p>Sroda</p> <p>30</p> <p>Pawła Emil.</p>	<p>Z dniem 1 lipca rozpocząć pobór składki rolnej za 1937 r.</p>
<p>Czwartek</p> <p>1</p> <p>Krwi P. J.</p>	<p style="text-align: center;">LIPIEC</p> <p>Zawiadamianie w terminie pomiędzy 1 lipca a 11 listopada na 14 dni przed przeglądem ogierów o miejscu oraz terminie przeglądu.</p>
<p>Piątek</p> <p>2</p> <p>Naw. NMP.</p>	<p>Czy wszyscy dopilnowali konieczności oczyszczenia przewodów kominowych przez koncesjonowanego okręgowego mistrza kominarskiego w bieżącym kwartale?</p> <p>Kominy powinny być wycierane w okresach nie mniej jak raz na 6 tygodni.</p>
<p>Sobota</p> <p>3</p> <p>Anatola</p>	<p>Niewykonanie tego obowiązku pociąga za sobą skutki, wyszczególnione na str. 244.</p>

Niedziela 4 Ireneusza	
Poniedz. 5 Antoniego	
Wtorek 6 Izajasza	
Środa 7 Cyr. i Metod.	
Czwartek 8 Elżbiety	
Piątek 9 Weroniki	
Sobota 10 7 Braci m.	

<p>Niedziela</p> <p>11</p> <p>Pelagji</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>12</p> <p>Jana Gwal.</p>	
<p>Wtorek</p> <p>13</p> <p>Małg. Eug.</p>	
<p>Środa</p> <p>14</p> <p>Jonawentury</p>	<p>Dopilnować aby w terminie do 15 lipca właściciele owiec zgłosili do zarządu gminnego tryki według stanu z dnia 1 lipca.</p>
<p>Czwartek</p> <p>15</p> <p>Henryka</p>	<p>Do 15. — Przesłać zarządowi gminnemu wykaz budowli, doprowadzonych do stanu używalności, których właściciele nie zgłosili do ubezpieczenia, oraz wykaz zmian zaszyłych w ubez. budowlach w II kwart. bież. roku.</p>
<p>Piątek</p> <p>16</p> <p>M. B. Szkap.</p>	
<p>Sobota</p> <p>17</p> <p>Aleksego</p>	

<p>Niedziela</p> <p>18</p> <p>Szym. z L.</p>	<p>Do 8. — Przesłać zarządowi gminnemu wykaz uboju zwierząt, dokonanego poza nadzorem weterynaryjnym w II kwart. bież. roku.</p>
<p>Poniedz.</p> <p>19</p> <p>Wincentego</p>	
<p>Wtorek</p> <p>20</p> <p>Czesława</p>	<p>Do 20. — Przesłać zarządowi gminnemu spis zwierząt gospodarskich wg stanu z dnia 30 czerwca.</p>
<p>Środa</p> <p>21</p> <p>Daniela</p>	
<p>Czwartek</p> <p>22</p> <p>Marji Mag.</p>	
<p>Piątek</p> <p>23</p> <p>Apolinarego</p>	
<p>Sobota</p> <p>24</p> <p>Kunegundy</p>	

Niedziela 25 Jakóba ap.	
Poniedz. 26 Anny matki	
Wtorek 27 Natalji	
Sroda 28 Wiktora	
Czwartek 29 Marty P.	
Piątek 30 Julity Don.	
Sobota 31 Ignacego	

<p>Niedziela</p> <p>1</p> <p>Piotra ap.</p>	<p>W terminie pomiędzy 1—8 a końcem września odbywa się przegląd zapłodników (tryków) przez komisję kwalifikacyjną.</p>
<p>Poniedz.</p> <p>2</p> <p>NMP. Aniel.</p>	<p>Przestrzec ubezpieczonych o kończącym się poborze I raty składki budynkowej i o skutkach niezapłacenia jej.</p>
<p>Wtorek</p> <p>3</p> <p>Szczepana</p>	
<p>Środa</p> <p>4</p> <p>Dominika</p>	
<p>Czwartek</p> <p>5</p> <p>NMP. Śnież.</p>	
<p>Piątek</p> <p>6</p> <p>Przem. Pań.</p>	
<p>Sobota</p> <p>7</p> <p>Kajetana</p>	

Niedziela 8 Cyrjaka	
Poniedz. 9 Romana	
Wtorek 10 Wawrzyńca	
Środa 11 Zuzanny	
Czwartek 12 Klary p.	
Piątek 13 Hipolita	
Sobota 14 Wig. Euzeb.	

<p>Niedziela</p> <p>15</p> <p>Wnieb. Pań.</p>	<p>Do 15 sierpnia. — Rozplakatowanie obwieszczeń o rejestracji 18-letnich. Rejestrację zaczyna się od 1 września i trwa do 30 września</p>
<p>Poniedz.</p> <p>16</p> <p>Joachima</p>	<p>Drugi termin szczepienia ospy trwa do dnia 1 października.</p>
<p>Wtorek</p> <p>17</p> <p>Jacka w.</p>	
<p>Środa</p> <p>18</p> <p>Agapita</p>	
<p>Czwartek</p> <p>19</p> <p>Ludwika</p>	
<p>Piątek</p> <p>20</p> <p>Bernarda</p>	
<p>Sobota</p> <p>21</p> <p>Joanny</p>	

Niedziela 22 Tymoteusza	
Poniedz. 23 Filipa b. m.	
Wtorek 24 Bartłomieja	
Środa 25 Ludwika	
Czwartek 26 NMP. Jasn.	
Piątek 27 Prz. r. ś. Kaz.	
Sobota 28 Augustyna	

<p>Niedziela</p> <p>29</p> <p>Śc. g. ś. Jana</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>30</p> <p>Róży Lim.</p>	
<p>Wtorek</p> <p>31</p> <p>Rajmunda</p>	
<p>Środa</p> <p>1</p> <p>Idziego op.</p>	<p style="text-align: center;">WRZESIEŃ</p> <p>Od 1—30 września. — Przypomnieć o obowiązku rejestrowania się 18-letnich. Sprawdzić, czy wszyscy 18-letni zarejestrowali się w zarządzie gminnym.</p>
<p>Czwartek</p> <p>2</p> <p>Stefana kr.</p>	<p>Przypomnieć gospodarzom, iż od października będą liczone odsetki za zwłokę od składki rolnej.</p>
<p>Piątek</p> <p>3</p> <p>Zenona</p>	
<p>Sobota</p> <p>4</p> <p>Rozalji</p>	

Niedziela 5 Wawrzyńca	
Poniedz. 6 Zacharjasza	
Wtorek 7 Reginy	
Środa 8 Nar. NMP.	
Czwartek 9 Gorgonjusza	
Piątek 10 Mikołaja	
Sobota 11 Piotra i Jac.	

Niedziela 12 Walerjana	
Poniedz. 13 Eugonii	
Wtorek 14 Podw. Krz.	
Sroda 15 Nikodema	Do 15. — Rozplakatować obwieszczenie o obowiązku zgłaszania się do zarządu gminnego 20-letnich z dokumentami, celem sprawdzenia danych zawartych w rejestrze poborowych, podanych przy rejestracji 18-letnich.
Czwartek 16 Kornela	
Piątek 17 Piętn. Fran.	
Sobota 18 Józefa z K.	

Niedziela 19 Januarego	
Poniedz. 20 Eustachego	
Wtorek 21 Mateusza	
Środa 22 Tomasza	
Czwartek 23 Lina, Tekli	
Piątek 24 NMP. od wyk.	
Sobota 25 Ładysława	

Niedziela

26

Cyprjana

Poniedz.

27

Kozmy i Dan

Wtorek

28

Wacława

Środa

29

Michała

Czwartek

30

Hieronima

W ciągu października podać zarządowi gminnemu wykaz osób, które uchylili się od niszczenia ostu.

Piątek

1

Remigjusza

PAŹDZIERNIK

Przez październik. — Poczynić przygotowania do zebrań kontrolnych rezerwistów i pospolitego ruszenia, tj. ustalić, czy wszyscy są zameldowani, zawiadomić zainteresowanych o terminie stawiennictwa. (Zebrania kontrolne odbywają się w październiku i listopadzie).

Sobota

2

Aniołów str.

<p>Niedziela</p> <p>3</p> <p>Teresy od D.</p>	<p>Od 1 października pobierać wraz ze składką odsetki za zwłokę od składki rolnej.</p> <p>15 października rozpocząć pobór II raty składki budynkowej za 1937 r.</p> <p>Wpłacać zainkasowane składki do Kasy Gminnej, gdyż przetrzymywanie składek grozi winnym osobistą odpowiedzialnością prawną.</p>
<p>Poniedz.</p> <p>4</p> <p>Franciszka</p>	
<p>Wtorek</p> <p>5</p> <p>Placyda m.</p>	<p>Czy wszyscy dopilnowali konieczności oczyszczenia przewodów kominowych przez koncesjonowanego okręgowego mistrza kominarskiego w bieżącym kwartale?</p> <p>Kominy powinny być wycierane w okresach nie mniej jak raz na 6 tygodni.</p> <p>Niewykonanie tego obowiązku pociąga za sobą skutki, wyszczególnione na str.</p>
<p>Sroda</p> <p>6</p> <p>Brunona</p>	
<p>Czwartek</p> <p>7</p> <p>M.B. Różańc.</p>	
<p>Piątek</p> <p>8</p> <p>Brygidy</p>	
<p>Sobota</p> <p>9</p> <p>Dionizego</p>	

<p>Niedziela</p> <p>10</p> <p>Franciszka</p>	
<p>Poniedz.</p> <p>11</p> <p>Emiljana</p>	
<p>Wtorek</p> <p>12</p> <p>Maksymilj.</p>	
<p>Środa</p> <p>13</p> <p>Edwarda</p>	
<p>Czwartek</p> <p>14</p> <p>Kaliksta</p>	
<p>Piątek</p> <p>15</p> <p>Jadwigi</p>	<p>Do 15. — Przesłać zarządowi gminnemu wykaz budowli, doprowadzonych do stanu używalności, których właściciele nie zgłosili do ubezpieczenia, oraz wykaz zmian zaszyłych w ubezsp. budowlach w III kwart. bież. roku.</p>
<p>Sobota</p> <p>16</p> <p>Saturnina</p>	

Niedziela 17 Wiktorji	Do 17. — Przesłać zarządowi gminnemu wykaz uboju zwierząt, dokonanego poza nadzorem weterynaryjnym w III kwart. bież. roku
Poniedz. 18 Łukasza ew.	
Wtorek 19 Piotra Alk.	
Środa 20 Jana Kant.	
Czwartek 21 Urszuli m.	
Piątek 22 Filipa Ben.	
Sobota 23 Ignacego	

Niedziela 24 Rafała arch.	
Poniedz. 25 Kryspina	
Wtorek 26 Ewarysta	
Środa 27 Sabiny	
Czwartek 28 Szym. Tad.	
Piątek 29 Narcyza	
Sobota 30 Alfonsa	

<p>Niedziela 31 Antonina</p>	
<p>Poniedz. 1 W. Świętych</p>	<p style="text-align: center;">LISTOPAD</p> <p>Termin płatności podatku wojskowego.</p>
<p>Wtorek 2 Dzień Zad.</p>	<p>Od 15 listopada pobierać wraz ze składką odsetki za zwłokę od II raty składki budynkowej za 1937 r.</p>
<p>Środa 3 Huberta</p>	
<p>Czwartek 4 Karola Bor.</p>	
<p>Piątek 5 Zacharjasza</p>	
<p>Sobota 6 Feliksa</p>	

Niedziela 7 Florencjusza	
Poniedz. 8 Godfryda	
Wtorek 9 Teodora	
Sroda 10 Andrzeja	
Czwartek 11 Marcina	
Piątek 12 5-ju Braci	
Sobota 13 Stanisł. Kost.	

Niedziela

14

Józefata

Poniedz.

15

Gertrudy

Wtorek

16

Edmunda

Środa

17

Grzegorza

Czwartek

18

Anieli Rom.

Piątek

19

Elżbiety wd.

Sobota

20

Feliksa W.

Niedziela

21

Alberta

Poniedz.

22

Cecylji

Wtorek

23

Klemensa

Środa

24

Jana ap.

Czwartek

25

Katarzyny

Piątek

26

Leonarda

Sobota

27

Walerjana

<p>Niedziela 28 Zdzisławy</p>	
<p>Poniedz. 29 Saturnina</p>	
<p>Wtorek 30 Justyny</p>	<p>Do 30. — Koniec terminu płatności państwowego podatku gruntowego, opłat drogowych, składki ogniowej oraz podatków gminnych: wyrównawczego, od plakatów, szyldów i anonsów, od wykonywania prawa polowania, od zbytku mieszkaniowego.</p>
<p>Środa 1 Eligjusza</p>	<p>GRUDZIEŃ</p>
<p>Czwartek 2 Bibjanny</p>	<p>Do 29. — Zwołać zebranie organu uchwalającego gromady dla uchwalenia budżetu gromady na rok 1937/38.</p>
<p>Piątek 3 Franciszka</p>	<p>Wezwać opieszalnych płatników do zapłacenia składek ogniowych za 1937 r., ostrzegając, iż w grudniu rozpoczyna się wycofywanie przez Zakład rejestrów poborowych i oddawanie składek zaległych do egzekucji, co narazi ubezpieczonego na duże straty materialne, a w razie pogorzeli — na zmniejszenie sumy odszkodowania i wypłatę powyższego w ratach.</p>
<p>Sobota 4 Barbary m.</p>	

Niedziela 5 Anastazego	
Poniedz. 6 Mikołaja	
Wtorek 7 Ambrożego	
Środa 8 P. N. M. P.	
Czwartek 9 Leokadji	
Piątek 10 NMP. Lor.	
Sobota 11 Damazego p.	

Niedziela 12 Aleksandra	
Poniedz. 13 Łucji p. m.	
Wtorek 14 Izydora	
Środa 15 Wiktora	
Czwartek 16 Euzebjusza	Do 16. — Przesłać zarządowi gminnemu budżet gromady na rok 1937/1938.
Piątek 17 Łazarza	
Sobota 18 Ocz. NMP.	

Niedziela 19 Tymoteusza	21
Poniedz. 20 Teofila Jul.	
Wtorek 21 Tomasza	
Sroda 22 Zenona	
Czwartek 23 Wiktorji	
Piątek 24 Wig. Adama	
Sobota 25 Boże Nar.	

Niedziela 26 ś. Szczepana	
Poniedz. 27 Jana Ap.	
Wtorek 28 Młodziank.	
środa 29 Tomasza	
Czwartek 30 Eugenjusza	
Piątek 31 Sylwestra	Podać do ogólnej wiadomości termin oraz miejsce i lokal wyłożenia rejestru poborowych do wglądu.

TERMINY OGÓLNE CZYNNOŚCI SOŁTYSA.

Sołtys powinien zawiadamiać zarząd gminny:

I. Niezwłocznie po otrzymaniu wiadomości:

1) o wystąpieniu objawów raka ziemniaczanego oraz pobierać próbkę chorych ziemniaków do 1 kilograma dla przesłania jej zarządowi gminnemu,

2) o innych chorobach i szkodnikach roślinnych, zagrażających rolnictwu oraz pobrać próbkę dla wysłania jej zarządowi gminnemu,

3) o każdym wypadku chorób zakaźnych u zwierząt,

4) o każdym wypadku chorób zakaźnych u ludzi i zgonach na choroby zakaźne,

5) o wypadkach i zdarzeniach (o znalezieniu zwłok, o nagłych wypadkach śmierci, o pożarach, o wykopaliskach itp.), jednocześnie zawiadamiając o tym posterunek policji,

6) o przestępstwach karanych sądownie, zawiadamiając jednocześnie i posterunek policji państw.,

7) o wykroczeniach karanych administracyjnie,

8) o każdym zauważonym uszkodzeniu drogi, mostu lub zniszczeniu znaku drogowego i drzewa przydrożnego,

9) o wznoszeniu budowli bez pozwolenia oraz o wznoszeniu budowli niezgodnie z otrzymanym zezwoleniem.

II. W terminach wyznaczonych przez zarząd gminny:

1) przybywać punktualnie do biura zarządu gminnego na zebrania sołtysów,

2) wpłacać do kasy gminnej pobrane podatki i inne należności,

3) zawiadamiać osoby zainteresowane o terminie i miejscu szczepienia ospy, być obecnym przy szczepieniu, udzielać pomocy lekarzowi, dopilnować, by obowiązek szczepienia ospy został wykonany,

4) dostarczać podwody,

5) wyznaczać mieszkańców gromady do szarwarku i dopilnowywać jego wykonania.

III. Najpóźniej na dwa tygodnie przed rozpoczęciem urzędowania komisji poborowej:

rozplakatować obwieszczenia i plan o poborze rekruta, pouczać poborowych o terminach i miejscu urzędowania komisji poborowej, dopilnować aby wszyscy poborowi stawili się przed komisją.

IV. Najpóźniej na dwa tygodnie przed przeglądem koni:

rozplakatować obwieszczenia i plan o przeglądzie koni czteroletnich, pouczyć właścicieli względnie posiadaczy koni o terminie i miejscu przeglądu, dopilnować, aby wszystkie konie czteroletnie doprowadzone były do przeglądu.

V. W ciągu 14 dni:

Dopilnowywać, aby właściciele ogierów zawiadomili zarząd gminny o wytrzebieniu, padnięciu lub pozbyciu ogiera. Zawiadamiać zarząd gminny o przeprowadzonym ogierze.

SKRÓCONY KALENDARZ NA R. 1937.

	Styczeń				Luty				Marzec					
Poniedziałek . . .	4	11	18	25	1	8	15	22	1	8	15	22	29	
Wtorek	5	12	19	26	2	9	16	23	2	9	16	23	30	
Środa	6	13	20	27	3	10	17	24	3	10	17	24	31	
Czwartek	7	14	21	28	4	11	18	25	4	11	18	25		
Piątek	1	8	15	22	5	12	19	26	5	12	19	26		
Sobota	2	9	16	23	6	13	20	27	6	13	20	27		
Niedziela	3	10	17	24	7	14	21	28	7	14	21	28		
	Kwiecień				Maj				Czerwiec					
Poniedziałek . . .	5	12	19	26	3	10	17	24	31	7	14	21	28	
Wtorek	6	13	20	27	4	11	18	25		1	8	15	22	29
Środa	7	14	21	28	5	12	19	26		2	9	16	23	30
Czwartek	1	8	15	22	6	13	20	27		3	10	17	24	
Piątek	2	9	16	23	7	14	21	28		4	11	18	25	
Sobota	3	10	17	24	8	15	22	29		5	12	19	26	
Niedziela	4	11	18	25	9	16	23	30		6	13	20	27	
	Lipiec				Sierpień				Wrzesień					
Poniedziałek . . .	5	12	19	26	2	9	16	23	30	6	13	20	27	
Wtorek	6	13	20	27	3	10	17	24	31	7	14	21	28	
Środa	7	14	21	28	4	11	18	25		1	8	15	22	29
Czwartek	1	8	15	22	5	12	19	26		2	9	16	23	30
Piątek	2	9	16	23	6	13	20	27		3	10	17	24	
Sobota	3	10	17	24	7	14	21	28		4	11	18	25	
Niedziela	4	11	18	25	8	15	22	29		5	12	19	26	
	Październik				Listopad				Grudzień					
Poniedziałek . . .	4	11	18	25	1	8	15	22	29	6	13	20	27	
Wtorek	5	12	19	26	2	9	16	23	30	7	14	21	28	
Środa	6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29
Czwartek	7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30
Piątek	1	8	15	22	5	12	19	26		3	10	17	24	31
Sobota	2	9	16	23	6	13	20	27		4	11	18	25	
Niedziela	3	10	17	24	7	14	21	28		5	12	19	26	

ŚWIĘTA RUCHOME RZYMSKO-KATOLICKIE

Rok	Popielec	Wielkanoc	Wniebowstąpienie	Zielone Św.	Boże Ciało
1937	10 lutego	28 marca	6 maja	16 maja	27 maja
1938	2 marca	17 kwietnia	26 "	5 czerwca	16 czerwca
1939	22 lutego	9 "	18 "	28 maja	8 "
* 1940	7 "	24 marca	2 "	12 "	23 "
1941	26 "	13 kwietnia	22 "	1 czerwca	12 "
1942	18 "	5 "	14 "	22 maja	4 "
1943	10 marca	25 "	3 czerwca	13 czerwca	24 "
* 1944	13 lutego	9 "	18 maja	28 maja	8 "
1945	14 "	1 "	10 "	20 "	31 "

*) Rok przestępny

MIARY i WAGI.

MIARY OBECNIE OBOWIĄZUJĄCE.

Miary długości:

- 1 kilometr równa się 1000 metrom
- 1 hektometr równa się 100 metrom
- 1 metr równa się 10 decymetrom lub 100 centymetr.
- 1 decymetr równa się 10 centymetrom.

Miary powierzchni:

- 1 kilometr kwadratowy równa się 100 hektarom
- 1 hektar ma 100 arów lub 10.000 metrów kwadrat.
- 1 ar ma 100 metrów kwadratowych.

Miary dla ciał płynnych i sypkich:

- 1 kilolitr zawiera 10 hektolitrów, czyli 100 dekalitrów, albo 1000 litrów
- 1 hektolitr ma 10 dekalitrów lub 100 litrów
- 1 dekalitr ma 10 litrów
- 1 litr ma objętość 1 decymetra sześciennego.

Miary dla drzewa:

- 1 ster równa się 1 metrowi sześciennemu
- 1 dekaster równa się 10 sterom
- 1 decyster równa się 0,1 stera.

Miary papieru:

- Bela równa się 10 ryzom, ryza — równa się 500 arkuszom.

W a g i:

- 1 tona waży 10 kwintali lub 1000 kilogramów
- 1 kwintal waży 100 kilogramów
- 1 kilogram waży 100 dekagramów czyli 1000 gram.
- 1 dekagram waży 10 gramów.

MIARY DAWNE.

Polskie:

- 1 sążen równa się 3 łokciom albo 6 stopom lub 72 calom czyli 1,728 metra
- 1 łokieć równa się 2 stopom lub 24 calom czyli 0,576 metra
- 1 cal równa się 12 liniom czyli 24 milimetrom
- 1 pręt równa się 7,5 łokcia lub 15 stopom czyli 4,32 m.
- 1 pręt kwadrat. równa się 18,624 metrom kwadrat.
- 1 pręt litewski zawiera 1,128 prętów nowopolskich czyli 4,873 metra
- 1 mórg ma 300 prętów kwadrat. lub 16875 łokci kwadratowych czyli 5599 metrów kwadrat.
- 1 włóka ma 30 morgów czyli 16 hektarów i 1962 metrów kwadrat.
- 1 łokieć kwadrat równa się 0,332 metra kwadrat.
- 1 garniec zawiera 4 kwarty czyli 3,912 litra
- 1 korzec zawiera 4 ćwierci lub 128 kwart, czyli 125,184 litra.

Austriackie:

- 1 sążen wiedeński czyni 1,896 metra
- 1 pręt wiedeński czyni 12 stóp wied., czyli 3,793 mtr.

- 1 cal wiedeński równa się 0,026 metra
- 1 mila austriacka ma 4000 sążni czyli 7,586 kilometr.
- 1 sążeń kwadrat. ma 3,597 metra kwadrat.
- 1 mórg austriacki równy jest 1600 sążniom kwadrat. czyli 5755 metrom kwadrat.

Rosyjskie:

- 1 sażeń ma 3 arszyny lub 7 stóp czyli 2,134 metra
- 1 arszyn ma 28 cali albo 16 werszków czyli 0,711 mtr.
- 1 wiorsta miała 500 sażeni czyli 1066 metrów, to jest 1 kilometr i 66 metrów
- 1 sażeń kwadrat. zawiera 4,552 metrów kwadrat.
- 1 dziesięcina czyni 2400 sażeniów kwadrat lub 10925 metrów kwadrat., to jest 1 hektar i 925 mtr. kw.
- 1 kwarta równa się 0,82 litra
- 1 funt miał 32 łuty lub 96 złotych czyli 409,512 gramów
- 1 pud ważył 40 funtów czyli 16,381 kilo.
- 1 berkowiec miał 10 pudów czyli 163,805 kilo.

Pruskie:

- 1 cal pruski równa się 0,026 metra.
- 1 pręt reński ma 0,872 pręta nowopol. czyli 3,767 m.
- 1 łokieć berliński zawiera 0,576 metra
- 1 łan frankońsko-niemiecki miał 729000 łokci kwadr. czyli 24 hektarów i 1865 metrów kwadrat.
- 1 łan niemiecki miał 1 włókę 16 morgów czyli 54,166 pr. kwadr. czyli 25 hektarów 8552 metr. kwadr.
- 1 mórg pruski równa się 2553 metrom kwadrat.

ZAMIANA ŁUTÓW NA GRAMY

Łuty	Gramy	Łuty	Gramy	Łuty	Gramy	Łuty	Gramy
1	12,8	9	115,2	17	217,6	25	320
2	25,6	10	128	18	230,4	26	332,8
3	38,4	11	140,8	19	243,2	27	345,6
4	51,2	12	153,6	20	256	28	358,4
5	64	13	166,4	21	267,8	29	371,2
6	76,8	14	179,2	22	280,6	30	384
7	88,6	15	192	23	293,4	31	396,8
8	102,4	16	204,8	24	307,2	32	409,5

ZAMIANA FUNTÓW NA KILOGRAMY I GRAMY

Funty	Kg.	Gramy	Funty	Kg.	Gramy	Funty	Kg.	Gramy	Funty	Kg.	Gramy
1	—	409,5	11	4	504,6	21	8	599,6	31	12	695
2	—	819	12	4	914	22	9	609	32	13	104
3	1	228,5	13	5	323,5	23	9	418,5	33	13	513,5
4	1	638	14	5	733	24	9	828	34	13	923
5	2	047,5	15	6	142,5	25	10	238,5	35	14	333
6	2	457	16	6	552	26	10	646	36	14	742
7	2	866,5	17	6	961,5	27	11	056,5	37	15	152
8	3	276	18	7	371	28	11	466	38	15	561
9	3	635,5	19	7	780,5	29	11	875,5	39	16	970,5
10	4	095	20	8	190,5	30	12	285,5	40	16	381

ZAMIANA PUDÓW NA KILOGRAMY I GRAMY

Pudy	Kg.	Gramy	Pudy	Kg.	Gramy
1	16	381	6	98	286
2	32	762	7	114	667
3	49	143	8	131	048
4	65	524	9	147	429
5	81	950	10	163	800

WAGA KORCA PRZYJĘTA W HANDLU

	Funtów	Kilogramów
1 korzec bobiku	250	102,45
„ buraków	300	122,95
„ grochu	250	122,45
„ gryki	200	81,96
„ jęczmienia	200	81,96
„ koniczyzny	250	102,45
„ łubinu	250	102,45
„ lucerny	250	102,45
„ marchwi	300	122,95
„ owoców	300	122,95
„ owsa	160	65,57
„ pszenicy	240	98,36
„ rzepaku	210	86,06
„ seradeli	160	65,57
„ tymotki	180	73,77
„ ziemniaków	240 lub 280	98,36—114,75
„ żyta	230	94,26

TABLICE PRZERACHOWAŃ MIAR I WAG

Miary liniyjne

Metry	Sąźnie ros.	Sąźnie nowopol.	Arszyny	Łokcie nowopol.	Stopy angielskie
1	0,4687	0,5787	1,4061	1,73611	3,3809
2,13356	1	1,2347	3	3,70411	7
1,72800	0,80991	1	1,42374	3	5,66939
0,71119	0,33333	0,41157	1	1,23470	2,33333
0,57600	0,26997	0,33333	1,80991	1	1,88988
0,30470	0,14286	0,17639	0,42857	0,52916	1

Miary drożne.

Stopnie równika	Kilometry	Wiorsty	Mile geograficzne	Mile morskie (węzły)	Mile angielskie
1	111,3066	104,3388	15	60	69,1640
0,00890	1	0,9374	0,1347	0,5391	0,6214
0,00958	1,0668	1	0,1433	0,5751	0,6620
0,06667	7,4204	6,9559	1	4	4,6100
0,01667	1,8551	1,7390	0,2500	1	1,1527
0,01447	1,6091	1.5086	0,2169	0,8675	1

Miary gruntowe.

Hektary	Dziesięciny	Morgi
1	0,915332	1,786112
1,0925	1	1,95134
0,559872	0,51247	1

Miary objętości.

Litry	Wiadra	Garnce ros.
1	0,0813	0,30487
12,2989	1	3,75
3,28	0,2666	1

Miary wagi.

Kilogramy	Funty rosyjskie	Funty polskie
1	2,4441862	2,46609
0,40951	1	0,9902
0,4055	1,00988	1

ZAMIANA ŁOKCI NA WYMIARY SYSTEMU METRYCZNEGO

Łokcie	Metry	Centy- metry	Milli- metry	Łokcie	Metry	Centy- metry	Milli- metry	Łokcie	Metry	Centy- metry	Milli- metry
1	—	57	6	35	20	16	—	68	39	16	8
2	1	15	2	36	20	73	5	69	39	74	4
3	1	72	8	37	21	31	2	70	40	32	—
4	2	30	4	38	21	88	8	71	40	89	6
5	2	88	—	39	22	46	4	72	41	47	2
6	3	43	6	40	23	4	—	73	42	4	8
7	4	3	2	41	23	61	6	74	42	62	4
8	4	60	8	42	24	19	2	75	43	20	—
9	5	18	4	43	24	76	8	76	43	77	6
10	5	76	—	44	25	34	4	77	44	35	2
11	6	83	6	45	25	92	—	78	44	92	8
12	6	91	2	46	26	49	6	79	45	50	4
13	7	48	8	47	27	7	2	80	46	8	—
14	8	6	4	48	27	64	8	81	46	65	6
15	8	64	—	49	28	22	4	82	47	23	2
16	9	21	6	50	28	80	—	83	47	81	8
17	9	79	2	51	29	37	6	84	48	38	4
18	10	36	8	52	29	95	2	85	48	96	—
19	10	94	4	53	30	52	8	86	49	53	6
20	11	52	—	54	31	10	4	87	50	11	2
21	12	9	6	55	31	68	—	88	50	68	8
22	12	67	2	56	32	25	6	89	51	26	4
23	13	24	8	57	32	83	2	90	51	84	—
24	13	82	4	58	33	40	8	91	52	41	6
25	14	40	—	59	33	98	4	92	52	99	2
26	14	97	6	60	34	56	—	93	53	56	8
27	15	57	2	61	35	13	6	94	54	14	4
28	16	12	8	62	35	71	2	95	54	72	—
29	16	70	4	63	36	28	8	96	55	29	6
30	17	28	—	64	36	86	4	97	55	87	2
31	17	85	6	65	37	44	—	98	56	44	8
32	18	43	2	66	38	1	6	99	57	6	4
33	19	—	8	67	38	59	2	100	57	60	—
34	19	58	4								

ZAMIANA CALI NA CENTYMETRY

Cal	Centymetry	Cal	Centymetry	Cal	Centymetry	Cal	Centymetry
1	2,4	7	16,8	13	31,2	19	45,6
2	4,8	8	19,2	14	33,6	20	48
3	7,2	9	21,6	15	36,	21	50,4
4	9,6	10	24	16	38,4	22	54,8
5	12	11	26,4	17	40,7	23	55,2
6	14,5	12	28,8	18	43,2	24	57,6

PZELICZANIE POWIERZCHNI

A. Morgi nowopolskie:

Morgi nowopolskie 1 10	Podana obok ilość morgów nowopol- skich w przelicze- niu na hektary stanowi		arów (a)
	hektarów (ha)	arów (a)	
1	—	56	56
2	1	12	12
3	1	68	68
4	2	24	24
5	2	80	80
6	3	36	36
7	3	92	92
8	4	48	48
9	5	04	04
10	5	60	60

B. Morgi austriackie:

Morgi austriackie 1 10	Podana obok ilość morgów austriac- kich w przelicze- niu na hektary stanowi		arów (a)
	hektarów (ha)	arów (a)	
1	—	58	58
2	1	15	15
3	1	73	73
4	2	30	30
5	2	88	88
6	3	45	45
7	4	03	03
8	4	60	60
9	5	18	18
10	5	76	76

C. Morgi magdeburskie:

Morgi magdeburskie 1 10	Podana obok ilość morgów magdebur- skich w przelicze- niu na hektary stanowi		arów (a)
	hektarów (ha)	arów (a)	
1	—	25	25
2	—	51	51
3	—	77	77
4	1	02	02
5	1	28	28
6	1	53	53
7	1	79	79
8	2	04	04
9	2	30	30
10	2	55	55

D. Diesiatiny:

Diesiatiny 1 10	Podana obok ilość diesiatin w przeliczeniu na hektary stanowi		arów (a)
	hektarów (ha)	arów (a)	
1	1	09	09
2	2	19	19
3	3	28	28
4	4	37	37
5	5	46	46
6	6	56	56
7	7	65	65
8	8	74	74
9	9	83	83
10	10	93	93

1 diesiatina = 2400
sążni kwadr. — są w użyciu
w woj. wschodnich
i częściowo centralnych

Podana obok ilość
diesiatin
w przeliczeniu
na hektary
stanowi

PRZELICZANIE PŁONÓW

A. Morgi nowopolskie:

Plan z morgi nowopolskiej w kwintalach (q)	Podany obok plan z morgi nowopolskiej na plan z hektara stanowi kwintali (q)
0,5	0,9
1	1,8
2	3,6
3	5,4
4	7,1
5	8,9
6	10,7
7	12,5
8	14,3
9	16,1
10	17,9
11	19,6
12	21,4
13	23,4
14	25,0
15	26,8
16	28,6
17	30,3
18	32,1
19	33,9
20	35,7
30	53,6
40	71,4
50	89,3
100	178,6
200	357,2
300	535,8

B. Morgi austriackie:

Plan z morgi austriackiej w kwintalach (q)	Podany obok plan z morgi austriackiej na plan z hektara stanowi kwintali (q)
0,5	0,9
1	1,7
2	3,5
3	5,2
4	6,9
5	8,7
6	10,4
7	12,2
8	13,9
9	15,6
10	17,4
11	19,1
12	20,9
13	22,6
14	24,3
15	26,1
16	27,8
17	29,5
18	31,3
19	33,0
20	34,7
30	52,1
40	69,5
50	86,9
100	173,7
200	347,5
300	521,2

C. Morgi magdeburskie:

Plan z morgi magdeburskiej w kwintalach (q)	Podany obok plan z morgi magdeburskiej na plan z hektara stanowi kwintali (q)
0,5	2,0
1	3,9
2	7,8
3	11,7
4	15,7
5	19,6
6	23,5
7	27,4
8	31,3
9	35,2
10	39,2
11	43,1
12	47,0
13	50,9
14	54,9
15	58,8
16	62,7
17	66,6
18	70,5
19	74,4
20	78,3
30	117,5
40	156,7
50	195,8
100	391,7
200	783,3
300	1175,0

TARYFA OPŁAT POCZTOWYCH, TELE- GRAFICZNYCH, TELEFONICZNYCH i RADIOWYCH.

Listy: (łącznie z obrotem wzajemnym z polskim urzędem pocztowym Gdańsk i z w. m. Gdańskiem): do 20 gramów 25 gr, ponad 20 do 250 g 50 gr, ponad 250 do 500 g 75 gr, ponad 500 do 1000 g 100 gr, ponad 1000 do 2000 g 175 gr. Zagranicę: do 20 g 55 gr, za każde dalsze 20 g 30 gr. Do Austrii, Czechosłowacji, Rumunii i Węgier do wagi 20 g 45 gr, za każde następne 20 g 30 gr.

Kartki pocztowe — 15 gr, z odpowiedzią 30 gr. Zagranicę 30 gr, z odpowiedzią 60 gr, do Austrii, Czechosłowacji, Rumunii i Węgier 25 gr, z odpowiedzią 50 gr.

Druki — do 20 g 5 gr, do 50 g 10 gr, do 100 g 15 gr, do 250 g 25 gr, do 500 g 50 gr, do 1000 g 60 gr; najwyższa waga 2 kg 70 gr. Zagranicę każde 50 g 10 gr.

Papiery handlowe i próbki towarowe — do 100 gramów 15 gr, do 250 g 25 gr, do 500 g 50 gr; najwyższa waga dla papierów handlowych 1 kg 60 gr, dla próbek towarowych 500 g.

Oplata za polecenie 30 gr, zagranicę 45 gr, ekspresu 50 gr, zagranicę 1 zł.

TARYFA OPŁAT OD PACZEK.

Paczki prywatne i urzędowe.

Strefa	1	2	3	4
W A G A	do 100 km	ponad 100 do 300 km	ponad 300 do 600 km	ponad 600 km.
do 1 kg.	0.50	0.50	0.60	0.60
od 1— 3 kg.	0.70	0.80	1.20	1.40
" 3— 5 "	0.90	1.30	1.80	2.30
" 5—10 "	1.30	2.30	3.00	3.50
" 10—15 "	1.70	3.00	4.50	5.00
" 15—20 "	2.00	3.80	5.80	7.00

Paczki żywnościowe oraz paczki z oprzędami jedwabnymi.

Strefa	1	2	3	4
W A G A	do 100 km	ponad 100 do 300 km	ponad 300 do 600 km	ponad 600 km
do 5 kg.	0.50	0.50	1.00	1.20
od 5— 6 kg	0.50	0.50	1.20	1.50
" 6— 7 "	0.50	0.70	1.30	1.70
" 7— 8 "	0.50	0.80	1.50	2.00
" 8— 9 "	0.60	0.90	1.60	2.30
" 9—10 "	0.60	1.20	2.00	2.90
" 10—15 "	0.80	1.60	3.00	4.50
" 15—20 "	1.00	2.20	4.00	5.50

Paczki z zawartościami książek i wydawnictw.

W A G A	S t r e f a			
	do 100 km	100—300 km	300—600 km	ponad 600 km
1	25	25	30	30
ponad 1— 3	35	40	60	70
" 3— 5	45	65	90	115
" 5— 10	65	115	150	175
" 10— 15	85	150	225	250
" 15—20	100	190	290	350

Przekazy pocztowe: do 20 zł 20 gr, do 50 zł 40 gr, do 100 zł 60 gr, do 500 zł 1 zł, do 1000 zł 1.50 zł, do 2000 zł 2 zł, do 5000 zł 3 zł.

Taryfa telegraficzna: Telegram zwykły: miejscowy 5 gr, zamiejscowy 15 gr od wyrazu; zasadnicza opłata od każdego telegramu 25 gr.

Telegramy niżkowe. Za telegramy listowe najmniej za 25 wyrazów 1 zł, od każdego dalszego wyrazu 5 gr, opłata zasadnicza od telegramu 25 groszy. Za telegramy okolicznościowe tj. gratulacyjne i kondolencyjne najmniej za 15 wyrazów 75 gr, opłata od każdego dalszego wyrazu 5 gr, opłata zasadnicza od telegramu 25 gr.

Telegramy pilne. Opłata podwójna od każdego wyrazu w telegramach miejscowych i zamiejscowych. Opłata zasadnicza od telegramu 25 gr.

OPŁATY TELEFONICZNE

Opłaty za rozmowy międzymiastowe krajowe

	Za trzyminutową rozmowę zwykłą		Za przesłanie uprzedzenia lub wezwania do rozmówcy telefonicznej przy rozmowie zwykłej	Opłata za posłańca przy rozmowach z wezwaniem do rozmówcy	Za cofnięcie zgłoszonej rozmowy lub wyszukanie numeru telefonu
	W godzinach silnego ruchu	W godzinach słabego ruchu od 19 – 8			
	G	R			
do 10 km	20	15	5	Opłata w miejscowym okręgu doręczeń wynosi 50 gr	5
ponad 10— 15 „	30	20	5		5
„ 15— 20 „	40	25	10		10
„ 20— 25 „	50	30	10		10
„ 25— 50 „	100	60	20		20
„ 50—100 „	200	120	40		40
„ 100—200 „	300	180	60		60
„ 200—300 „	350	210	70		70
„ 300—400 „	400	240	80		80
„ 400—500 „	450	270	90		90
„ 500—600 „	500	300	100	100	

Za rozmowy pilne pobiera się opłaty podwójne.

Opłaty radiofoniczne są:

- 1) normalna wynosząca 3 zł miesięcznie,
- 2) ulgowa, wynosząca 1 zł miesięcznie.

OPŁATY STEMPOWE.

Sprawa opłat stempowych uregulowana jest ustawą z dn. 1 lipca 1926 r. (Dz. Ust. nr 64 poz. 404 z r. 1935). Opłatę stempową uiszcza się: 1) przez wpłacenie gotówką, 2) przez użycie papieru stempowego lub znaczków stempowych.

Opłatę stempową pobiera się:

od podań:

od podań wnoszonych do urzędów państwowych zł 5,¹⁾ od załączników 50 gr od każdego załącznika, podania o wpis do księgi wodnej 10 zł; o zmianę daniny publicznej 2 zł, jednak przy sumie spornej niżej 50 zł — bez opłaty; od 50 do 100 zł — 50 gr; załączniki bez opłaty. Pokwitowania z przyjęcia podania 20 gr. Podania, dotyczące odroczenia terminu płatności lub rozłożenia na raty podatku 3 zł, załączniki 50 gr.

od podań wnoszonych do urzędów samorządowych w sprawach należących do ich zakresu działania opłat nie pobiera się nawet wtedy, gdy do rozstrzygnięcia sprawy niezbędny jest udział władzy państwowej. Opłaty stempowej nie pobiera się również wtedy, gdy podanie w myśl przepisów wnoszone jest do urzędu samorządowego, a urząd ten podania sam nie załatwia, lecz przesyła je do załatwienia urzędowi państwowemu.

¹⁾ Do wszystkich opłat stempowych na podstawie rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 30.3.1935 r. (Dz. Ust. nr 23 poz. 155) pobierany jest 10% dodatek.

Świadczenia:

Świadczenia, wydawane przez urzędy państwowe i notariuszów — 5 zł, wyciągi z akt stanu cywilnego — 3 zł, karty łowieckie na okres dłuższy niż 14 dni — 10 zł.

Akt nadania obywatelstwa polskiego — 50 zł.
Zezwolenie na zmianę nazwiska — 200 zł (władza może zwolnić petenta całkowicie lub częściowo od opłaty ze względu na jego stan majątkowy lub ze względu natury publicznej).

Od zezwoleń na stałe prowadzenie przedsiębiorstwa zarobkowego, wymagającego koncesji — 40 zł. (Minister Skarbu może obniżyć opłatę dla niektórych kategorii przedsiębiorstw do wysokości 3 zł).

Weksle:

do sumy zł 50 — po 20 gr,

do sumy zł 100 — po 30 gr,

od sumy zł 100 do 1000 po 30 gr za każde zaczęte 100 zł, od zł 1000 po 3 zł za każdy zaczęty 1000 zł. Opłatę stemplową od weksła uiszczą się zasadniczo przez napisanie go na urzędowym blankiecie wekslowym.

Protesty weksli, czeków i innych dokumentów, sporządzone przez notariusza, podlegają opłacie przy sumach ponad 150 do 500 zł — 50 gr, od 500 do 1000 zł — 1 zł, od 1000 do 2000 zł — 2 zł, wyżej 2000 zł — 3 zł.

Poświadczenie podpisów:

za poświadczenie przez urzędy państwowe jednego podpisu — 1.50 zł. Suma opłat za poświadczenie podpisów, umieszczonych na tym samym dokumencie nie może jednak przewyższać 5 zł. Poświadczenia własnoręczności przez notariusza nie podlegają opłacie stemplowej.

Pełnomocnictwa:

Oплата z reguły wynosi — 5 zł.

Do zastępstwa przed sądem lub innym urzędem publicznym—3 zł; do zastępstwa przed sądem grodzkim lub sądem pokoju i pracy, oraz do odbioru sumy przewyższającej 500 zł — 1 zł; odpis pełnomocnictwa — 1 zł; wolne od opłaty są pełnomocnictwa do działania w sprawach karno-sądowych, do odbioru sumy niżej 500 zł, pocztowe.

Inne:

Akty o nabycie nieruchomości — 4% wartości rzeczy nieruchomej; przy parcelacji na zasadzie przepisów o reformie rolnej — 1%; przy nabyciu na licytacji — 0,2% (w ciągu 3 tyg. po licytacji).

Umowy o sprzedaż lub zamianę rzeczy ruchomych — 1%.

Umowy o sprzedaż niewydzielonej (idealnej) części między osobami, biorącymi w tejże rzeczy udział drogą dziedziczenia, zapisu lub darowizny — 0,5%.

Umowa o dzierżawę lub najem rzeczy albo przewlew (cesja) — 1%. Pisma stwierdzające umowę

o świadczenie usług — 1%. Wolne są od opłaty pisma, stwierdzające:

- 1) umowę między służbodawcą a pracownikiem,
- 2) umowę z majstrem o przyjęcie ucznia,
- 3) umowę, którą choćby jeden z kontrahentów zawarł w zakresie swego przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi przemysłowemu lub ustawowo zwolnionego od tego podatku.

KOSZTY SĄDOWE.

Przepisy o kosztach sądowych zawarte są w rozporządzeniu Prezydenta R. P. z dnia 24.10.1934 r. (Dz. Ust. nr 93 poz. 837).

Według cytowanego rozporządzenia w postępowaniu spornym i egzekucyjnym pobiera się opłaty następujące: 1) wpis, 2) opłatę od podań i załączników, 3) opłatę kancelaryjną, 4) opłatę za doręczenie i 5) kaucję kasacyjną.

Wpis jest stosunkowy i stały.

Wysokość wpisu stosunkowego zależna jest od wartości przedmiotu sprawy i wynosi:

- 1) przy wartości przedmiotu do 5.000 zł. — 2%,
- 2) przy wartości przedmiotu do 50.000 zł włącznie:

od pierwszych 5.000 zł — 100 zł,

od nadwyżki — 1½%,

- 3) przy wartości przedmiotu ponad 50.000 zł:

od pierwszych 50.000 zł — 775 zł,

od nadwyżki — 1%.

Każde rozpoczęte 100 zł, a w przypadku, gdy wartość przedmiotu przewyższa 50.000 zł, każde rozpoczęte 1000 zł liczy się za pełne.

Cały wpis stosunkowy pobiera się od:

- 1) powództwa głównego,
- 2) powództwa wzajemnego,
- 3) interwencji głównej,
- 4) apelacji,
- 5) apelacji wzajemnej,
- 6) skargi kasacyjnej,
- 7) skargi o wznowienie,
- 8) skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.

W zależności od spraw, wymienionych w rozporządzeniu, wpis stosunkowy wynosi połowę, piątą lub też dziesiątą część wpisu całego.

Oplata od podania i w ogóle pisma lub wniosku do protokołu, nie podlegającego opłacie wpisu wynosi:

w postępowaniu przed sądami grodzkimi i przed komornikami — 50 gr,

w postępowaniu przed wszystkimi innymi sądami — 2 zł.

Od każdego załącznika do pisma lub protokołu opłata wynosi 50 gr.

Za klauzulę wykonalności, odpisy, zaświadczenia, wyciągi i inne dokumenty wydawane na podstawie akt na wniosek — pobiera się opłatę kancelaryjną 1 zł od strony dokumentu, a w sądzie grodzkim—

50 gr (nie pobiera się opłaty, jeśli pisma doręcza się z urzędu).

Opłata za doręczenie została szczegółowo określona w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17.12.1934 r. (Dz. Ust. nr 109 poz. 972). Jest ona stosunkowa lub stała. Opłata stosunkowa wynosi piątą część wpisu stosunkowego z tym, że nie może być niższa od 2,50 zł, ani wyższa od 100 zł. Opłata stała wynosi od 50 gr do 2.50 zł.

Kaucja kasacyjna przy zaskarżeniu orzeczenia sądu okręgowego wynosi 100 zł, przy zaskarżeniu orzeczenia sądu apelacyjnego — 300 zł.

Opłata w postępowaniu karnym, przy skazaniu na karę pozbawienia wolności — wynosi:

do 1 mies. —	5 zł,
do 3 mies. —	10 zł,
do 6 mies. —	20 zł,
do 1 roku —	40 zł,
do 2 lat —	80 zł,
do 4 lat —	160 zł,
do 6 lat —	320 zł,
ponad 6 lat —	600 zł.

Przy skazaniu na grzywnę opłata wynosi 10% grzywny, niemniej jednak niż 1 zł.

W razie skazania łącznie na karę pozbawienia wolności i na karę grzywny, pobiera się obie opłaty.

Szczegółowe dane dotyczące kosztów sądowych nie wymienionych w „Kalendarzu“ zawarte są w cytowanym na wstępie rozporządzeniu.

WYNAGRODZENIE NOTARIUSZÓW

Wynagrodzenie notariuszów ustalone zostało w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 15.11.1935 r. (Dz. Ust. nr 84 poz. 517).

Wynagrodzenie notariuszy jest stosunkowe lub stałe. Wysokość wynagrodzenia stosunkowego zależy od wartości przedmiotu i wynosi przy wartości przedmiotu:

- 1) do 2.000 zł włącznie — 1,5%;
- 2) ponad 2.000 zł do 10.000 zł włącznie: od pierwszych — 2.000 zł — 30 zł, od reszty — 1%;
- 3) ponad 10.000 zł do 40.000 zł włącznie: od pierwszych 10.000 zł — 110 zł, od reszty 0,8%;
- 4) ponad 40.000 zł do 100.000 zł włącznie: od pierwszych 40.000 zł — 350 zł, od reszty — 0,6%.

Każde rozpoczęte 100 zł wartości przedmiotu, a w przypadku gdy wartość przedmiotu przewyższa 10.000 zł, każde rozpoczęte 1.000 zł liczy się za pełne.

Wartość przedmiotu określa się według zasad przewidzianych w ustawie o opłatach stemplowych.

Przy umowach zamiany przyjmuje się wartość jednego z zamienionych przedmiotów, a mianowicie tego, którego wartość jest wyższa.

Przy działach przyjmuje się ogólną wartość majątku podlegającego działowi.

Przy obliczaniu wartości przedmiotu nie uwzględnia się obciążeń.

Przy ustąpieniu pierwszeństwa hipotecznego wartość przedmiotu określa się według sumy pozycji

posuwającej się naprzód, a jeżeli suma pozycji ustępującej jest niższa, według tej niższej sumy.

Wynagrodzenie notariuszy od aktów notarialnych jest następujące:

a) Pełne wynagrodzenie stosunkowe notariusz pobiera za sporządzenie aktu:

1) zbycia nieruchomości, zbycia lasu na wyrąb, zbycia przedsiębiorstwa,

2) działu,

3) darowizny,

4) dzierżawy,

5) umowy o dostawy i wykonanie robót,

6) zawiązanie spółki,

7) przelewu praw spadkowych.

b) Połowę wynagrodzenia stosunkowego notariusz pobiera za sporządzenie aktu:

1) umowy majątkowej małżeńskiej,

2) zapisu na sąd polubowny.

c) Jedną czwartą wynagrodzenia stosunkowego notariusz pobiera za sporządzenie aktu rozporządzenia ostatniej woli, którego wartość przedmiotu da się określić.

d) Jedną piątą wynagrodzenia stosunkowego notariusz pobiera za sporządzenie aktu pokwitowania łącznie z zezwoleniem wykreślenia zabezpieczenia hipotecznego.

e) Jedną dziesiątą wynagrodzenia stosunkowego notariusz pobiera:

1) za akt, którego treść stanowi podstawę wpisu ostrzeżenia, zastrzeżenia, adnotacji,

2) za akt zezwolenia na wykreślenie kaucji hipotecznej (hipoteki zabezpieczającej),

3) za akt ustąpienia pierwszeństwa hipotecznego lub zwolnienia nieruchomości od obciążeń,

4) za akt przystąpienia uczestników do oświadczenia zawartego już w spisanej akcie, nie więcej jednak niż 50 zł.

Przepis ten nie ma zastosowania do przyjęcia oferty.

f) Za sporządzenie aktów, których przedmiot da się ocenić, a które nie podlegają wynagrodzeniu szczególnemu, notariusz pobiera połowę wynagrodzenia stosunkowego.

Najniższe wynagrodzenie notariusza za sporządzenie aktów wymienionych w pp.: a), b), c), f) wynosi przy wartości przedmiotu:

do 1.000 zł włącznie — 20 zł,

ponad 1.000 zł do 1.500 zł włącznie — 25 zł,

ponad 1.500 zł — 30 zł.

Najniższe wynagrodzenie za sporządzenie aktów wymienionych w pp. d) i e) wynosi 20 zł.

Za sporządzenie aktów, w których wartość przedmiotu nie da się określić sumą pieniężną, notariusz pobiera wynagrodzenie następujące:

15 zł za akt ustąpienia pierwszeństwa hipotecznego lub zwolnienia nieruchomości od obciążeń,

30 zł za akt:

a) potwierdzenia dopełnienia zobowiązań,

b) zrzeczenia się prawa,

50 zł za akt rozporządzenia ostatniej woli.

Wynagrodzenie wynosi:

- 1) 10 zł za akt pełnomocnictwa szczegółowego,
- 2) 20 zł za akt pełnomocnictwa ogólnego.

Wynagrodzenie wynosi:

- 1) 15 zł za akt uznania dziecka nieślubnego lub przysposobienia własnego dziecka nieślubnego,
- 2) 30 zł za akt:
 - a) odwołania rozporządzenia ostatniej woli,
 - b) przystąpienia uczestników do oświadczenia zawartego w spisany już akcie, którego wartość przedmiotu nie da się ocenić,
 - c) odstąpienia od umowy niewykonanej przez żadną ze stron.
- 3) 50 zł za akt:
 - a) przysposobienia, jeżeli nie należy się niższe wynagrodzenie według punktu 1),
 - b) sporządzenia protokołu przyjęcia pisemnego rozporządzenia ostatniej woli.

Wynagrodzenie określone w punkcie 2) nie może jednak przewyższać wynagrodzenia, któreby przypadało za sporządzenie rozporządzenia ostatniej woli, które odwołane zostało, bądź za sporządzenie aktu lub umowy, do którego uczestnicy przystąpili lub od której strony odstąpiły.

Jeżeli w jednym akcie sporządzono kilka czynności między tymi samymi osobami, dotyczących tego samego przedmiotu i pozostających ze sobą w takim stosunku, że jedna z nich ma charakter czynności głównej a inne ubocznych, nie mogących same przez się istnieć bez czynności głównej, wynagrodze-

nie za sporządzenie aktu określa się według czynności głównej. W przypadku gdy poszczególne czynności między tymi samymi osobami dotyczą różnych przedmiotów, wartość tych przedmiotów się zlicza, jeżeli sporządzone czynności podlegają tej samej stawce; jeżeli natomiast podlegają różnym stawkom, wynagrodzenie oblicza się od wartości każdego przedmiotu z osobna.

Jeżeli akt zawiera kilka czynności zawartych między różnymi osobami, wynagrodzenie oblicza się od każdej czynności z osobna.

Wypisy i odpisy.

Za sporządzenie wypisu lub odpisu aktu lub protokołu, notariusz pobiera wynagrodzenie za każdą rozpoczętą stronicę:

przy wartości przedmiotu do 500 zł — 1 zł., najmniej jednak 3 zł,

we wszystkich innych wypadkach 2 zł, najmniej jednak 5 zł.

Za stronicę uważa się nie mniej niż 25 wierszy pisma po 45 liter w wierszu na stronicy arkusza.

Poświadczenia.

Wynagrodzenie wynosi:

1) za poświadczenie własnoręczności podpisu lub odcisku palca osoby niepiśmiennej lub nie mogącej pisać:

a) na dokumentach, jeżeli przedmiot jest oznaczony sumą pieniężną — 1/10 wynagrodzenia, jakie należałoby się, gdyby dokument był sporządzony w formie aktu notarialnego, nie mniej jednak niż 3 zł i nie więcej niż 100 zł,

b) na dokumentach z sumą nieoznaczoną, na dokumentach natury niemajątkowej lub na pełnomocnictwach — 3 zł.

W obu powyższych przypadkach za każdy drugi i następny podpis lub odcisk palca po 2 zł.

c) Na wekslach wydanych w związku ze sporządzonym aktem — 1 zł.

2) za poświadczenie zgodności:

a) wyciągu z ksiąg handlowych od pierwszej pozycji 3 zł, za każdą następną 10 gr,

b) innych odpisów z okazanym dokumentem za każdą stronicę 1 zł, lecz nie mniej niż 3 zł,

3) za poświadczenie czasu okazania dokumentu 3 zł,

4) za poświadczenie pozostawania przy życiu:

a) w celu otrzymania emerytury lub zaopatrzenia — 1 zł,

b) w innym celu — 5 zł;

5) za poświadczenia:

a) stawiennictwa stron i złożonego przez nie oświadczenia — 20 zł,

b) niestawiennictwa jednej ze stron — 10 zł.

Jeżeli treść oświadczenia zajmuje więcej niż stronicę protokołu, wynagrodzenie zwiększy się za każdą następną choćby rozpoczętą stronicę o 5 zł.

Doręczenie oświadczeń.

Wynagrodzenie wynosi:

1) za doręczenie stronie przeciwnej oświadczenia wniesionego ustnie do protokołu lub przesłanego notariuszowi — 15 zł, za każde dalsze doręczenie w tym samym domu — 5 zł,

2) za dokonane zaofiarowanie zapłaty — 15 zł i ponadto 0,1% od zaofiarowanej sumy,

3) za zamieszczenie w protokole odpowiedzi strony przeciwnej — 5 zł.

Przepis ustępu ostatniego paragrafu poprzedzającego stosuje się do ustnych oświadczeń i odpowiedzi.

Protokół.

Za sporządzenie protokołu licytacji łącznie z przeprowadzeniem licytacji notariusz pobiera połowę wynagrodzenia stosunkowego, nie mniej jednak niż 30 zł.

Za sporządzenie protokołu niedojścia do skutku licytacji notariusz pobiera 30 zł.

Protesty.

Wynagrodzenie notariuszów za sporządzenie protestów weksli, warrantów i innych dokumentów oraz zwrot wydatków z tym połączonych normują odrębne przepisy.

Przyjmowanie dokumentów, pieniędzy lub papierów wartościowych na przechowanie.

Wynagrodzenie wynosi:

- 1) za przyjęcie dokumentu, pieniędzy lub papierów wartościowych na przechowanie — 5 zł,
- 2) za przechowanie dokumentu za każdy rozpoczęty kwartał — 5 zł,
- 3) za przechowanie pieniędzy lub papierów wartościowych — 0,1%,
- 4) za poświadczenie o przyjęciu na przechowanie — 3 zł,
- 5) za złożenie w sądzie dokumentu lub depozytu przechowywanego u notariusza — 5 zł.

Inne czynności.

Za dokonanie czynności nie wymienionych w rozporządzeniu niniejszym notariusz może pobrać wynagrodzenie według umowy. Jeżeli umowy nie zawarto, wynagrodzenie wynosi najmniej 10 zł, a najwięcej 200 zł.

Wynagrodzenie w przypadkach szczególnych

Jeżeli dokonanie czynności aktów notarialnych oraz sporządzenie protokołu licytacji wymagało wyjątkowo dużego nakładu pracy i czasu, notariusz może pobrać wynagrodzenie wyższe, lecz nie przenoszące dwukrotnego wynagrodzenia, przewidzianego normalnie.

Jeżeli czynności dokonano poza kancelarią, wynagrodzenie stosunkowe lub stałe, określone za tę czynność zwiększa się o $\frac{1}{4}$ część, nie mniej jednak niż o 10 zł za sporządzenie aktu lub protokołu i nie mniej niż o 5 zł za sporządzenie poświadczenia, lecz nie więcej niż o 50 zł.

Jeżeli notariusz dokonywa czynności poza swą siedzibą, pobiera nadto wynagrodzenie za każdą choćby rozpoczętą godzinę od chwili opuszczenia kancelarii do chwili powrotu:

w porze dziennej — 6 zł,

w porze nocnej — 10 zł,

jednak nie więcej niż 100 zł za czas stracony w ciągu doby.

Za porę dzienną liczy się czas między godziną 7—21.

Przepisu tego nie stosuje się do takich czynności, które z natury swej w kancelarii notarialnej odbyć się nie mogą (doręczenie oświadczeń, złożenie w sądzie dokumentu, depozytu itp.).

Czynności dokonane w dniach oznaczonych, w miejscu, w którym notariusz obowiązany jest odbywać periodyczne roki uważa się za dokonane w kancelarii.

W razie nie dojścia do skutku czynności z przyczyn od notariusza niezależnych, wynagrodzenie notariusza wynosi jedną trzecią wynagrodzenia, jakie przypadłoby mu, gdyby czynność została dokonana. Za czynności dokonane poza kancelarią otrzymuje notariusz należność w całości.

TAKSA ZA CZYNNOŚCI KOMORNIKÓW.

Taksa za czynności komorników ustalona została w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.4.1936 r. (Dz. Ust. nr 35 poz. 277).

Przepisy ogólne.

Komornik pobiera za swe czynności opłaty oraz należności na pokrycie wydatków.

Osoba, której sąd przyznał prawo ubogich, wolna jest od uiszczania komornikowi opłat i należności na pokrycie wydatków.

Strona, która wnosi o podjęcie przez komornika czynności, połączonej z opłatą lub wydatkami, obowiązana jest wpłacić mu zaliczkę na pokrycie tej opłaty lub tych wydatków.

Komornik nie pobiera zaliczki na opłatę za dokonanie sprzedaży.

Komornik nie podejmie czynności, dopóki strona nie złoży zaliczki.

W razie niezłożenia zaliczki komornik wzywa stronę do uiszczenia zaliczki w terminie tygodniowym od dnia doręczenia wezwania pod rygorem zwrotu wniosku.

Po bezskutecznym upływie terminu komornik zwraca wniosek stronie.

Opłaty i wydatki, od których strona była uwolniona lub których nie uiściła, komornik pobiera od dłużnika.

Oplaty i wydatki, nie uiszczone przez dłużnika, komornik wyegzekwuje od strony, która żądała wykonania czynności, chyba że służy jej uwolnienie. W tym celu komornik wyda postanowienie, w którym wezwie stronę do uiszczenia należności w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie to podlega wykonaniu w drodze egzekucji bez zaopatrywania go klauzulą wykonalności.

O opłatach w ogólności.

Oплата jest stosunkowa lub stała.

Wysokość opłaty stosunkowej, jeżeli rozporządzenie nie stanowi inaczej, zależna jest od wartości roszczenia, obliczonego wraz z odsetkami, kosztami i innymi należnościami.

Cała opłata stosunkowa wynosi:

przy wartości do 50 zł włącznie — 2 zł,

ponad 50 zł do 100 zł włącznie — 3 zł,

ponad 100 zł do 200 zł włącznie — 4 zł,

ponad 200 zł do 400 zł włącznie — 6 zł

ponad 400 zł do 600 zł włącznie — 7 zł,

ponad 600 zł do 1000 zł włącznie — 8 zł,

ponad 1000 zł do 5000 zł włącznie:

od pierwszych 1000 zł — 8 zł,

od nadwyżki za każde rozpoczęte 1000 zł — 3 zł;

przy wartości ponad 5.000 do 10.000 zł włącznie:

od pierwszych 5.000 zł — 20 zł,

od nadwyżki za każde rozpoczęte 1.000 zł — 2 zł;

przy wartości ponad 10.000 zł do 100.000 zł włącznie:

od pierwszych 10.000 zł — 30 zł,

od nadwyżki za każde rozpoczęte 1000 zł — 1 zł;

przy wartości ponad 100.000 zł:

od pierwszych 100.000 zł — 120 zł,

od nadwyżki za każde rozpoczęte 10.000 — 5 zł.

Suma opłaty stosunkowej nie może wynosić mniej niż 2 zł.

Opłaty w sprawach spornych i egzekucyjnych.

Całą opłatę stosunkową pobiera się:

1) za zajęcie ruchomości, za zajęcie wierzytelności lub innych praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu, wymienionych w art. 630 k. p. c.;

2) za dokonanie przez publiczną licytację sprzedaży ruchomości, nieruchomości i praw, za dokonanie sprzedaży z wolnej ręki ruchomości, za objęcie ruchomości przez wierzyciela — opłatę oblicza się od uzyskanej ceny;

3) za dokonanie opisu nieruchomości, nie mniej jednak niż 6 zł.

Jeżeli czynność wymieniona w p. 1—3 trwała ponad 3 godziny, komornik za każdą następną rozpo-

czętą godzinę pobiera dodatkowo opłatę w wysokości 2 zł.

Opłatę za dokonanie sprzedaży pobiera się, choćby sprzedaż uznano za niedoszłą do skutku z powodu nieuiszczenia w terminie reszty ceny nabycia (art. 613 k. p. c.).

Połowę opłaty stosunkowej pobiera się:

1) za zajęcie ruchomości, wierzytelności lub innych spraw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu, wymienionych w art. 630 k. p. c. jeżeli zajęcie nastąpiło przez zaznaczenie w protokóle poprzedniego zajęcia (art. 587 § 1, 641 § 1 k. p. c.),

2) za zajęcie wierzytelności lub innych praw majątkowych poza wymienionymi w art. 630 k. p. c. a w szczególności za zajęcie uposażenia służbowego, zaopatrzenia emerytalnego, wynagrodzeń, diet,

3) za sprawdzenie zajętych ruchomości bez równoczesnego dokonania zajęcia (art. 587 § 2 k. p. c.),

4) za opis zajętego prawa lub ruchomości (art. 634, 817 § 3 k. p. c.),

5) za oszacowanie,

6) za wezwanie o zapłatę długu przy egzekucji z nieruchomości (art. 654 k. p. c.) nie więcej jednak niż 10 zł.

Opłata za oszacowanie nie należy się, jeżeli oszacowania dokonywa komornik przy zajęciu, opisie lub sprzedaży.

Jeżeli oszacowania dokonywa komornik w toku egzekucji celem zniesienia współwłasności, opłatę oblicza się od sumy oszacowania.

Oplata stała wynosi:

- 1) za doręczenie dokonane przez komornika, jeżeli obecność komornika przy doręczeniu jest konieczna i stanowi ono samoistną czynność (np. doręczenia na wnioski towarzystw kredytowych) — 1 zł,
- 2) za wykonanie przymusu osobistego — 10 zł,
- 3) za przyjęcie przez komornika sumy od dłużnika wierzytelności (art. 631 k. p. c.) raty na pokrycie długu wraz z przekazaniem ich wierzycielowi lub do depozytu — 1 zł.

Od opłaty tej wolne są sumy do 10 zł włącznie.

- 4) za odebranie dłużnikowi dokumentów lub rzeczy ruchomych wraz z oddaniem ich wierzycielowi, do depozytu lub na skład (art. 638, 650, 812, 862 k. p. c.) — 3 zł,

5) za czynności związane z przeniesieniem zajętych ruchomości na inne miejsce — 3 zł,

6) za udział przy usunięciu oporu (art. 820 k. p. c.) — 5 zł.

Jeżeli czynność wymieniona w p. 4—6 trwała ponad godzinę, komornik za każdą następną rozpoczętą godzinę pobiera dodatkowo opłatę w wysokości 2 zł.

Za doręczenie do rąk pełnomocnika lub kuratora, ustanowionych dla kilku uczestników, należy się opłata za jedno doręczenie.

Oplata stała wynosi:

- 1) za wprowadzenie w posiadanie nieruchomości, usunięcie z niej ruchomości, wprowadzenie zarządcy w zarząd lub sekwestr nad nieruchomością:

a) przy nieruchomościach ziemskich obszaru:

do 3 ha — 7 zł

do 8 ha — 10 zł

do 15 ha — 13 zł

do 30 ha — 16 zł

ponad 30 ha od każdych dalszych rozpoczętych 10 ha dodatkowo po 1 zł;

b) przy nieruchomościach miejskich lub zakładach fabryczno-przemysłowych według szacunku ubezpieczeniowego:

do 3.000 zł — 7 zł

do 10.000 zł — 10 zł

do 20.000 zł — 13 zł

do 100.000 zł — 16 zł

ponad 100.000 zł od każdych rozpoczętych 10.000 zł dodatkowo po 1 zł;

2) za dokonanie eksmisji z lokalu:

od każdej izby 2 zł.

Pomieszczeń pobocznych jak: przedpokoje, korytarze, werandy, łazienki, spiżarnie, alkowy i pokoje dla służby nie uwzględnia się przy obliczeniu opłaty.

Jeżeli czynność wymieniona w p. 1) trwała ponad 3 godziny, a czynność, wymieniona w p. 2) ponad godzinę, komornik za każdą następną rozpoczętą godzinę pobiera dodatkowo opłatę w wysokości 2 zł.

Jeżeli czynność, dla której komornik przybył na miejsce, nie doszła do skutku, należy mu się opłata w wysokości 2 zł.

Oplaty w innych sprawach.

Za dokonanie sprzedaży na podstawie kodeksu handlowego (art. 510, 547 i 670) oraz prawa upadłościowego (art. 116) komornik pobiera opłatę stosunkową, przewidzianą w § 7 p. 2) rozporządzenia niniejszego.

Komornik pobiera opłatę stałą:

1) za ofiarowanie pieniędzy wierzycielowi w imieniu dłużnika:

do 500 zł — 3 zł

ponad 500 zł — 5 zł;

2) a) za dokonanie spisu majątku lub jego części

b) za opieczątowanie lub zdjęcie pieczęci bez dokonania jednocześnie spisu — 5 zł,

za każdą następną rozpoczętą godzinę — 2 zł.

Do innych czynności komornika w postępowaniu niespornym i upadłościowym stosuje się odpowiednio przepisy §§ 6—11 rozporządzenia.

Należności na wydatki.

Komornikowi należy się w całości zwrot wszelkich wydatków gotówkowych jako to: na opłaty pocztowe, opłaty za doręczenia, uskuteczniane przez organy sądowe i gminne, na należności biegłych, koszty ogłoszeń w dziennikach, koszty przeniesienia i przechowania oraz należności osób przywołanych do czynności.

Za doręczenie dokonywane zamiast organów doręczających komornik ma prawo pobrać na rzecz swoją wynagrodzenie w wysokości 40 gr.

Wynagrodzenie to nie należy się, jeżeli komornik dokonywa doręczeń przy innej czynności egzekucyjnej w toku tego samego postępowania egzekucyjnego.

Za sporządzenie wezwań, zawiadomień, ogłoszeń, protokółów i innych pism, które w postępowaniu egzekucyjnym należy sporządzić z urzędu, komornik pobiera na rzecz swoją tytułem zwrotu wydatków ryczałt kancelaryjny.

CEMENT „WYSOKA” PORTLANDZKI

**normalny, wysokowartościowy
i specjalny znakomitej jakości**

Dla Gmin Wiejskich, Miejskich i Wydziałów Powiatowych
CENY SPECJALNE WYŚYŁKA NATYCHMIASTOWA

Wszelkie zapytania kierować do

Towarzystwa Fabryk Portland-Cementu

„WYSOKA” Sp. Akc.

Warszawa, ul. Mazowiecka Nr 7,
Telefony 6-12-87, 6-87-62 i 6-94-03

Ryczałt kancelaryjny wynosi:

1) od wniosku o wszczęcie egzekucji należności pieniężnych:

a) przy egzekucji z ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych — połowę całych opłat stosunkowych, nie mniej niż 3 zł, a nie więcej niż 15 zł,

b) przy egzekucji z nieruchomości — czwartą część całych opłat stosunkowych, nie mniej niż 3 zł, a nie więcej niż 15 zł,

2) od wyznaczenia terminu opisu i oszacowania nieruchomości — czwartą część całych opłat stosunkowych, nie mniej niż 5 zł, a nie więcej niż 15 zł,

3) od wniosku o wszczęcie egzekucji roszczeń nie pieniężnych:

a) celem zniesienia współwłasności nieruchomości — 15 zł,

b) innych roszczeń niepieniężnych — 3 zł;

4) od wniosku:

a) o wykonanie zarządzenia tymczasowego (za-
bezpieczenie powództwa),

b) o podjęcie zawieszanej lub wstrzymanej egzekucji:

połowę wynagrodzenia, wymienionego w p. 1) i 3), zależnie od rodzaju zarządzenia tymczasowego lub egzekucji, nie mniej niż 1.50 zł, a nie więcej niż 7.50 zł.

Ryczałt kancelaryjny nie należy się, jeżeli wniosek z powodu braków formalnych lub nie złożenia opłaty (zaliczki) nie mógł być załatwiony.

Za sporządzenie wezwań, zawiadomień, ogłoszeń, protokółów, odpisów i zaświadczeń w postępowaniu niespornym i upadłościowym komornik pobiera na rzecz swoją wynagrodzenie w wysokości 50 gr za każdą choćby rozpoczętą stronę tych pism.

Strona pisma powinna zawierać przeciętnie 25 wierszy, a każdy wiersz 45 liter pisma.

W postępowaniu egzekucyjnym wynagrodzenie powyższe komornik pobiera tylko za sporządzenie na żądanie strony odpisów i zaświadczeń. Za pisma, które komornik w myśl przepisów kodeksu postępowania cywilnego powinien sporządzić z urzędu, oraz za wezwania o zaliczkę, nie pobiera on wynagrodzenia, unormowanego paragrafem niniejszym.

Jeżeli komornik na żądanie strony wykonywa czynność poza granicą administracyjną miejscowości, w której ma siedzibę, należy mu się wynagrodzenie za przejazd w kwocie 20 gr za każdy rozpoczęty kilometr, licząc drogę najkrótszą od jego siedziby do miejsca dokonania czynności i z powrotem.

Jeżeli komornik wykonywa czynności w kilku sprawach w tej samej miejscowości, położonej poza granicą administracyjną jego siedziby, należy mu się wynagrodzenie tylko za jeden przejazd. Wynagrodzenie to dzieli się równo między poszczególne sprawy.

Komornikowi nie służy prawo do diet i kosztów przejazdu, należnych funkcjonariuszom państwowym w czasie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym.

WYNAGRODZENIE ADWOKATÓW.

Adwokaci pobierają honorarium za prowadzenie spraw według umowy, w braku zaś umowy — według przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 kwietnia 1933 r. (Dz. Ust. nr 24 poz. 201). Wynagrodzenie to należy się bez względu na wynik sprawy.

Wysokość zasadniczego wynagrodzenia adwokata w sprawach cywilnych zależna jest od wartości przedmiotu sporu i wynosi:

przy wartości do 150 zł włącznie — 15 zł,

ponad 150 zł do 250 zł — 25 zł,

ponad 250 zł do 500 zł za pierwsze 250 zł — 25 zł

od nadwyżki za każde rozpoczęte 50 zł po 5 zł,

ponad 500 zł do 1000 zł włącznie za pierwsze 500 zł — 50 zł, od nadwyżki za każde rozpoczęte 100 zł — po 8 zł,

ponad 1000 zł do 5000 zł włącznie za pierwsze 1000 zł — 90 zł, od nadwyżki za każde rozpoczęte 100 zł — 6 zł, itd.

Połowa zasadniczego wynagrodzenia za prowadzenie sprawy w danej instancji, lecz nie mniej niż 15 zł, należy się adwokatowi jeżeli:

a) sprawa zakończyła się wyrokiem zaocznym,

b) pozwany uznał na pierwszej rozprawie roszczenie powodowe,

c) postępowanie zostało zakończone ugodą stron na pierwszej rozprawie,

d) sąd odrzucił pozew na pierwszej rozprawie z powodu niedopuszczalności drogi procesu cywilnego.

go, niewłaściwości sądu, istnienia sporu sądowego o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, powagi rzeczy osądzonej, braku zdolności procesowej powoda, braku jego ustawowego zastępstwa lub upoważnienia zastępcy do prowadzenia sprawy,

e) nie później niż na pierwszej rozprawie powód cofnął pozew lub strona zrzekła się środka odwoławczego.

Wynagrodzenie adwokatów w innych wypadkach ustalone zostało w cytowanym na wstępie rozporządzeniu.

W sprawach karnych najniższe wynagrodzenie wynosi:

w postępowaniu przed sądem grodzkim — 15 zł,
przed sądem okręgowym — 30 zł,
przed sądem apelacyjnym — 50 zł,
przed Sądem Najwyższym — 75 zł.

Oprócz tego należy się adwokatowi zwrot poniesionych wydatków, a w razie wyjazdu do innej miejscowości na zlecenie klienta — wynagrodzenie specjalne, najmniej 50 zł za każdy rozpoczęty dzień.

WSZYSTKO DLA MŁECZARSTWA
TYLKO
ALFA-LAVAL

WARSZAWA,
TAMKA 3

INFORMACJE — CENNIKI — PROSPEKTY — NA KAŻDE ŻĄDANIE

ODDZIAŁ POZNAŃ
DĄBROWSKIEGO 12

Kto nie chce chorować na ciężkie choroby
zakaźne — ten musi używać najskuteczniejszych
środków dezynfekcyjnych

CHLORAKTIN I CHLORAKTON „BORUTA“

sprzedawanych w tabletkach, proszku i gotowych lekach

Są to produkty polskie, silne w działaniu,
nie trujące dla ludzi i zwierząt,
zabijające wszelkie zarazki.

Do odkażania ran, jamy ustnej i gardła używać należy
roczyn wodny **CHLORAKTIN** z 1 tabl. w szklance wody

Oparzenia, owrzodzenia i wrzody goleni szybko goi

PASTA CHLORAKTINOWA

przed jaglicą i innymi chorobami zakaźnymi broni

MYDŁO CHLORAKTINOWE

Miejsca ustępowe i ścieki, wydzieliny i bieliznę chorych

o d k a ż a

CHLORAKTON „BORUTA“

Chemiczno-Farmaceutyczne Zakłady Przem.-Handlowe

L. N A S I E R O W S K I

WARSZAWA, UL. KALISKA 9

Ogólnie znana i stosowana
od wielu lat w kraju i zagranicą

CHOLEKINAZA

H. NIEMOJEWSKIEGO

Stosuje się przy chorobach:

I. Wątroby i na jej tle:

Kamienie żółciowe.
Żółtaczką.
Chroniczne zaparcie stolca.
Katarę żołądka i kiszek.

II. Na tle złej przemiany materii:

Artretyzm.
Swędzenie artretyczne.
Choroby skóry na tle złej przemiany materii.

Wątroba jest filtrem dla krwi. Zanieczyszczona krew może powodować szereg rozmaitych dolegliwości: bóle artretyczne, wzdęcia, odbijania, bóle w wątrobie, niesmak w ustach, brak apetytu, skłonność do tycia, plamy i wyrzuty na skórze.

Choroby złej przemiany materii niszczą organizm i przyspieszają starość. Racjonalną, zgodną z naturą kuracją jest normowanie czynności wątroby i nerek. Dwudziestoletnie doświadczenie wykazało, że w chorobach na tle złej przemiany materii, chronicznego zaparcia, kamieniach żółciowych, żółtaczce, artretyzmie ma zastosowanie „**CHOLEKINAZA**“ H. Niemojewskiego.

Broszury bezpłatnie wysyła laboratorium fizjologiczno-chemiczne „**CHOLEKINAZA**“ H. Niemojewskiego — Warszawa, ul. Nowy-Swiat Nr 5, oraz apteki i składy apteczne.

KSIĄŻKI I BIBLIOTECZKI ROLNICZE

Rozwój czytelnictwa książek rolniczych ma dla postępu społecznego i zawodowego wsi podstawowe znaczenie.

Książka i czasopismo przy słabo rozwiniętej sieci szkół rolniczych i przy braku instruktorów rolnych, jest u nas jedynym, dla każdego i w każdym zakątku kraju dostępnym źródłem nauki, informacji i wszelkich wiadomości.

Nie jest zatem obojętne, czy ogół rolników korzysta z książek i czasopism rolniczych, czy nie.

Znaczenie czytelnictwa na wsi doceniają przede wszystkim organizacje rolnicze, których zadaniem jest praca nad podniesieniem kultury materialnej i duchowej wsi.

Mając na uwadze wielkie trudności, jakie napotyka rolnik przy wyborze i kupnie interesujących go książek, Centralne Towarzystwo Organizacji i Kółek Rolniczych prowadzi „Książnicę dla Rolników“, która ma za zadanie ułatwić zaopatrywanie wsi w wydawnictwa książkowe.

„Książnica dla Rolników“ jest więc przede wszystkim księgarnią, która posiada na składzie wszystkie książki i wydawnictwa rolnicze, godne polecenia. Czuwając nad tym, aby na wsi rozpowszechniały się przede wszystkim książki dobre, które przynieść mogą prawdziwą korzyść, „Książnica dla rolników“ udziela organizacjom i poszczególnym zgłaszającym się osobom porad i wyjaśnień przy wyborze odpowiednich książek i wydawnictw.

„Książnica dla rolników“ poza tym zajmuje się propagandą zakładania biblioteczek w Kółkach rolniczych, gminach i dostarczaniem gotowych kompletów, udzielając w tym zakresie porad, wskazówek i wszelkich ułatwień kredytowych.

**PO INFORMACJE ZWRACAĆ SIĘ NALEŻY DO
„KSIĄŻNICY DLA ROLNIKÓW“ C. T. O. i K. R., —
Warszawa, ul. Kopernika 30, I piętro, pok. 104.**

**MATERIAŁY
BIUROWE
KSIĘGI i DRUKI**

**MOŻNA
NABYĆ
TYLKO**

W SKŁADNICY

**ZWIĄZKU ZAWODOWEGO
PRACOWNIKÓW SAMORZĄ-
DU TERYTORIALNEGO R. P.**

WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKA 85

TELEFONY Nr Nr 726-21 i 726-22

Konto czekowe w P. K. O. Nr 4601

KSIĘGI KASOWE DLA GROMAD KWITARIUSZE BUDŻETY I SPRAWOZDANIA

wzory których podane są
w niniejszym Przewodniku—
Kalendarzu oraz przepisowe
stemple dla sołtysów

**N A B Y Ć M O Ż N A
W S K Ł A D N I C Y**

**Związku Zawod. Pracowników
Samorządu Terytorialnego R. P.**

Warszawa, Al. Jerozolimska 85
Telefony: 726-21 i 726-22
Konto czekowe w P. K. O. 4601

Do rachunków ponad 50 zł. kosztów przesyłki
Składnica Związku **NIE DOLICZA**